

AHMED ŞAHİN

BİR OKU BİN DÜŞÜN

Cihan
Yayınları

27.
BASKI

BİR OKU BİR DÜŞÜN

AHMED ŞAHİN

Ahmed Şahin
www.ahmetsahin.org
mail@ahmetsahin.org

Bir Oku Bin Düşün

Türdav Yayın Grubu

Adına Editör
Baskıya Hazırlık
Baskı

Mehmet Dikmen
Türdav Ajans
Çevik Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi
No: 20/18-19 Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 501 30 19
Cilt Savaş Mücellit - (0212) 501 99 42

İstanbul / 2010
ISBN 975-7486-31-0

Yayıncı Sertifika No: 16440

TÜRDAY YAYIN GRUBU

Göztepe Mh. Mahmutbey Yolu Orhangazi Cd. No:16 Bağcılar / İSTANBUL
Tel: (0212) 446 08 08 (pbx) Fax: (0212) 446 00 15 - 90
www.cihanyay.com • bilgi@cihanyay.com • www.kitapkutusu.com

© "Cihan" markası ile üretilen bu eserin basım ve yayın hakları
Türdav Basım ve Yayın Ticaret ve Sanayii A.Ş.'ye aittir.

AHMED ŞAHİN

BİR OKU, BİN DÜŞÜN

Cihan
Yayınları

AHMET ŞAHİN KİMDİR?

1935 Yozgat doğumlu. Din öğrenimi görerek yetişti, çeşitli âlimlerden ders aldı. Öğrenimi sırasında Kur'an hıfzını tamamladı. 1968-82 yılları arasında İttihat, Yeni Asya ve Yeni Nesil gazetelerinde köşe yazarı olarak çalıştı. Emekliliğinden sonra yazıları Zaman gazetesi ile Sur ve Zafer dergilerinde yayımlanmaya devam etmektedir. Moral FM radyosunda da sohbet programı yapmaktadır.

Yazarın Yayınevimizde çıkan diğer kitapları:

- 1- Tarihin Şeref Levhaları
- 2- Hayatın Gerçekleri ve Biz
- 3- Aile Hayatımız
- 4- Sünnet Işığında Hayat
- 5- İnsan ve Din
- 6- Sohbetler
- 7- İbretli Bakışlar
- 8- Onlar Böyleydi
- 9- İslâm Büyükleri
- 10- Bir Oku Bin Düşün
- 11- Fetvalar
- 12- Nasıl Sahabe Oldular
- 13- Aile İmtihanı
- 14- Günlük Hayatımızda Dualarımız
- 15- Ne Haldeyiz
- 16- Dini Hikâyeler
- 17- İslâmı Böyle Yaşadılar
- 18- Meğer Biz Neymişiz
- 19- Esas Nokta
- 20- Sualli Cevaplı Dini Bilgiler
- 21- İmanda Birlik, Vatanında Dirlik
- 22- Ateşte Yanmayanlar
- 23- Hayatın Gayesi
- 24- Olaylar Konuşuyor
- 25- Hayatınız Hedefini Buluyor mu?
- 26- Herkesi Kucaklayan İslam
- 27- İslam Adaleti
- 28- Yeni Âile İlmihali
- 29- Güncel Sorunlara Çözümler

İÇİNDEKİLER

Yaşarken fikriniz ne ise, ölürlen zikriniz odur!	9	Müslüman servet düşmanı olamaz	60
Mahşerdeki nûrlu insanlar kimler?	12	İslam devletleri nasıl sosyalist oldu?	62
Doğru düşünce nasıl olur?	14	Bizden değildir o!	65
Günahınızı nasıl görüyorsunuz?..	16	Dindar adam saygısız olamaz	67
Hizmet anlayışınızı kontrol edin!	18	Fitneci adam	69
Gücünüzün yettiğini yapın, yeter	21	Dostlarınız neyi hatırlatıyor?	72
Selçuklu ihtilâfı mı, Osmanlı ittifakı mı?	23	Yoksula, yetime bakmanın fazîleti	74
Yaşamaktan gaye nedir?	25	Duadan mahrum bırakan cimrilik?	77
Ölmek mi, yaşamak mı hayırlı? ..	27	Mü'mine kâfir demenin mes'uliyeti	79
Şeytanın çok uğraştığı insanlar ..	29	Haramdan kaçanı Allah korur	81
Gaye, istikameti devam ettirebilmek	32	Mühim olan nedir?	84
Büyüklerin etrafını saran küçükler!	34	Dünyayı değil, nefsinizi islâh edin	86
Kendi hizmeti için başkasının hizmetine mani olmak istedi ..	37	Geçmişlerinizi hatırlıyor musunuz?	88
İşte onların sonu	39	Üst basamaktakine danışmak	90
Adam yetiştirmede sabır örneği ..	41	Sakın hemen karar vermeyin!	92
Zenci kadının değeri	43	Bu prensipleri hatırlayın	95
Sen kendini islâh etmedikten sonra	46	Geleceğin için ne yapıyorsun?	97
Hiçbir hizmeti küçük görmeyin ..	48	Dilin söylediğini kalb tasdik ederse	99
Gizli ayıplar ifşâ edilmez	50	Küçüklerle sohbet	101
İşveren ve işçi hakları	53	Şefkat ile şiddet	104
Mustafa'nın mektubu	55	Kitab neşredenler niçin dikkatli olmalı?	106
Göz değmesi	58		

Pazar hırsızları	108
Mü'minde neler bir araya gelmez?	110
Diş temizliği, misvak ve fırçalar	113
Topkapı'daki hırka-i saâdet.....	115
Kasîde-i bür'e nasıl yazıldı?	117
Kime özü sahibi denir?	119
Ramazanda kimler oruç tutmayabilir?	122
Zekât nasıl verilir?.....	124
Kiyâmet ne zaman kopacak?.....	126
Az, fakat öz konuşabilme.....	128
Öğretmenin mes'uliyeti.....	131
Yıkayıcı elindeki cenaze gibi	133
Mî'râc'ın hatırlattığı	134
Başlık kangreni	136
Müslüman cemiyetten kopmamalı	139
Kendinizi kontrol ediniz!	141
Mes'uliyet hissi	143
Keşkül-aşûre	146
Sahâbe ve tâbiîn nasıl düşünüyor?.....	148
Peygamberimizin anasının ve babasının imanı	150
Ehl-i kitab inkâr edilebilir mi? ...	152
İlmî bir sohbet	154
Çıkar yol nedir?	157
Bilmiyorum diyebilmek.....	159
Tefsir ve hadîs okuyanlar dikkatli olmalıdırlar	161
Yanlış anlaşılan hadîs üzerine ...	164
İfratlardan uzak kalmak	166
Öndört asır önce söylenen sözler	168

Sahâbe konuşuyor.....	170
İyilik asla zâyi olmaz	173
Amel-i sâlih izafidir	176
Mehdî ve deccâl mes'elesi	178
Kur'ân-ı Kerîm Türklerden bahsediyor mu?	180
İlim ve ihtisas.....	183
Onların zamanında biz vardık ..	185
Sarayın eksîği.....	185
Padişah az vermez	186
Kuss bin Sâide ne demişti?.....	187
Yanımızda ne götüreceğiz?	189
Büyüklerin sözleri, sözlerin büyükleri.....	192
Resûlullah rû'yada nasıl görülür?.....	194
İnsan doğuştan masumdur, fakat.....	195
İslâm'da kadılık - hâkimlik.....	198
Bazı nimetlere sahip olamamak da nimettir	200
Görmediğine inanmazmış!.....	202
Hukukta müsâvât ölçüsü.....	204
İkindiden sonradayız!	206
Ahmaklığın çaresi yoktur	209
Atalarımız böyleydiler	211
Abdûlmelik'in ferâseti	213
İslâm âlimleri ve dünyanın yuvarlaklığı	215
Bizim rüzgâr Şefik.....	217
Cübbesini çalmışlar, haberi olmamış!	220
Dünyanın mânevî görünüşü.....	222

TAKDİM

Yer küresi üzerinde hayat Hazreti-i Âdem'le başlamıştır, kuyâmete kadar da devam edecektir. Bizden önce nice insanlar bu hayat yolculuğunu tamamladığı gibi biz de bir gün tamamlayacak, bizden öncekilerin gittiği yere gideceğiz.

Bu demektir ki, burası ebedi kalınacak bir yer değildir. Belki burada alınacak bazı neticeler, kazanılacak bazı değerler vardır. Bunları elde etmek için gereken zaman dilimi kadar burada kalınıyor, sonra alınan neticeler muhâsebe edilmek üzere oraya gidiliyor.

Burada elde edilecek neticenin adını bizi buraya gönderen Rabbimiz bildirmiştir :

– İslâmi hayat!

Evet, hayatın gayesi, burada bir müddet kalınışın neticesi, İslâmi hayattır.

İslami hayat asla, kuru, zevksiz, neş'esiz bir yaşayış değildir. Ona zevk ve neş'e verip, vecd ve heyecan katan ırfan, bilgi hazinesi, tasavvufî nükte ve fıkra malzemesi vardır. Bunlar mânevi hayatımızın yağı tuzu, balıdırlar. Kimi

yaşanmış vak'alar; kimi söylenmiş fıkralar; kimi de açık ve net nass işaretleridirler. Bunların bir araya getirilerek dini hayatımıza sunulup, irfan soframızda takdim edilmesi fevkalâde değerli bir hizmettir. Mânevi hayatımız böylesine vecd verici bilgilerle kuvvet buluyor, destek alıyor.

Elinizdeki “ Bir Oku, Bin Düşün” bunu te'mine mâtuף bir gayretin neticesidir. Bunda olması lâzım gelen mükemmelliğın mevcudiyetini iddia etmek mümkün değildir. Ancak, İslâmi hayatımıza faydalı olmadığımızı söylemek de sanırım küfrân-ı nimet olur. Zira şu (13.) kitaba gelinceye kadarki cildlerimizin her biri defalarca basılıp tükenecek kadar alâkaya mazhar olmuştur. Hattâ bunların içinde yirminci baskıya ulaşanları dahi vardır. Bu alâka, bizi tahdis-i nimete zorlamakta, küfrân-ı nimetten uzak kalmayı ihtar etmektedir.

Zaten bize düşen de kabiliyet ve istidadımız nisbetinde hizmet, Rabbimizden dileğimiz ise, rızasına uygun bir faaliyettir. Muvaffak kılıp hidâyet vermek ancak Sâhib-i Kâinat'a aittir.

AHMED ŞAHİN

1 Ocak 1984

Bahçelievler-İST.

YAŞARKEN FİKRİNİZ NE İSE, ÖLÜRKEN ZİKRİNİZ ODUR!

Başlık olarak aldığımız cümle sadece bir atasözü değil, aynı zamanda bir hadis meâlidir de. Resûl-i Ekrem Efendimiz:

– Yaşadığınız gibi ölürsünüz, öldüğünüz gibi de huzur-u ilâhîde muamele görürsünüz, buyurmuştur.

Bu bakımdan yaşayışımız imani, İslâmî mevzularla dopdolulmalı, benliğimizdeki iman merkezlerine inançlarımız bütünüyle yerleşmeli, asrın fitneleriyle sökülmez hale gelmelidir.

Böyle köklü ve sökülmez iman ise, İslâmî mevzularla çok meşgul olup zihinde ona ciddi yer ayırmakla mümkün olur. Başka bir ifâdeyle insan, inançlarına kafasında ne kadar yer verir, gönlünde ne ölçüde besleyip büyütürse ölürken de o nisbette onunla meşgul olur, şuur altında yerleşmiş olan o meşguliyetinin tekrarıyla son nefesini verir. Yani hayatında neyi fikretmişse son anda da onu zikreder.

Ak sakallı ihtiyar, son günlerinde yatağında baygın yatmaktaydı. Doktorlar:

– Bize düşeni yaptık, gerisi Allah’a kalmış, diyor, başka bir söz bulamıyorlardı.

Zaten ayak ucunda bekleyen oğlu da ümidini kesmişti. Seksen sene gibi ender yaşanan bir ömür sürmüştü

muhterem babası. Tanıyanları ona, “ibadet kavisi” diyorlardı. Yâni bunca ömür ancak ibadet kuvvetiyle yaşanır demek istiyorlardı. Ama ne kadar yaşansa da yine âkıbet ölümdü. İşte ak sakallı zât belki de ölüm ânını yaşamaktaydı.

Baygın halde yattığı yatağından ansızın doğruldu. Heyecan ve telâşlı bir hâli vardı. Yumuk gözleriyle, belki de irâde dışı hareketler yapacaktı. Öyle de oldu.

Nefes nefese feryad ediyordu:

– Oğlum Arif! Çabuk ibriği getir, abdest alacağım, baksana ezan okunuyor, cemaate yetişmeliyim...

Bir-iki saniye sonra sanki oğlu ibriği getirmiş, yumuk göz, zor aldığı nefesle, hayâlen elini kolunu yıkamaya başlamıştı. Bu sırada abdestini almış, hattâ camiye girip safâ da geçmiş, işte imamla birlikte ilk tekbirini de alıyordu:

– Allahü Ekber!

Ne var ki, şuur altına yerleşmiş bu abdest alma, sonra da namaza başlama tekbiri, son cümlesi olmuş, böylece ömrünü “Allahü Ekber” cümlesiyle tamamlamıştı.

İşte bu hâl, dervişin fikri ne ise, zikri de odur, geçeceği- nin ifâdesidir. Ömür boyu namazla, cemaatle meşgul olan, dünyayı sadece eline alıp, gönlüne koymayan nûr yüzlü zât nasıl yaşamışsa öyle ölmüştü.

Demek ki, ömür boyu zihnimizde beslediğimiz meşguliyetimiz, ölüm ânında tekrarı netice veriyor, neyle yaşamışsak, onunla ölmemiz sözkonusu oluyor.

Şimdi tabloyu değiştiriyor, ikinci adama geçiyorum. O da, seksen yaşına yakın bir ömür sürmüştü bu âlemden, Ama bir tek hedefi vardı onun: Para kazanmak, zengin olmak.

Para kazanmak aslında iyi bir şeydir, ama parayı ce-

be; imanı, İslâm'ı da gönüle koymak şartıyla. O, böyle yapmadı. İmanı, İslâm'ı koyacağı gönlüne parayı koydu, benliğindeki iman merkezlerine hep kazanç hırsını yerleştirdi.

Birçok işlerle meşgul olmuş, son senelerde de inşaat-çılığa dökmüştü işi. Çok para olduğu söylendiği için o sahaya kaymıştı. Kaydığı sahada o kadar fani oluyordu ki gece-gündüz hayalinde besliyordu onu. Nitekim uykusunda bile “kum getir, çakıl getir” diye tekrar ediyordu.

Ölüm döşeğinde aynı şeyi tekrarlamaya başladı:

– Kum getir, çakıl getir, kum getir, çakıl getir!

Bir tanıdığı yanına gelince onun hâlini anladı. Kulağına eğilerek fısıldadı:

– Müteahhit bey, iş bitti, paydos!

Ve bundan sonradır ki, son nefesini verdi. Ama nasıl?

– Kum getir, çakıl getir, kum getir, çakıl getir!.. diyerek...

Evet “Dervişin fikri ne ise, zikri de odur.” Bu yüzden dir ki Resûlüllah Efendimiz:

– Nasıl yaşıyorsanız öyle öleceksiniz, nasıl ölüyorsanız öyle muamele göreceksiniz, buyurmuştur. İşte bu iki insan bunun örneğidir..

Aslında merak edilecek konu bu anlattığım değildir. Anlatacağımdır. Anlatacağım şey de kendi âkıbetimiz, kendi neticemizdir:

– Acaba biz nasıl bir sonuca varacağız, son nefeste neyi tekrarlayacağız? Meşguliyetimiz bize neyi ezberletmekte, neleri tekrarlatmaktadır?...

İsterseniz bir de siz kendinize sorun bunu!

* * *

MAHŞERDEKİ NŪRLU İNSANLAR KİMLER?

1565'te Mısır'da vefat eden büyük âlim ve tasavvuf ehli İmam-ı Şa'râni Hazretleri, Levakıh adlı eserinde enteresan olaylar anlatır, ibretli, ikazlı hadisler zikreder.

Bunlardan günümüze ışık tutan bazı nakiller yapmak istiyorum. Herhalde benim kadar sizin de dikkatinizi celbedecek olan bu nakiller hizmet için bir hamle gücü verecektir.

Taberâni'den kaydettiği bir hadis şu meâlde:

Ashâb oturmuş, hareketsiz şekilde, nefes nefese Hazret-i Resûlullah'ı dinliyor. Söylenecek cümleleri sanki kapıp yutacak gibi bir heyecan ve hazırlık içinde bekliyorlardı.

Mahşerde bir kısım insanların mümtaz vasıflarına, güzel karşılaşmalarına dair hadisler irâd eden Hazret-i Resûlullah bir ara şöyle buyurdu:

– Allah mahşer günü lü'lü minberler üzerine oturttuğu nûr yüzlü insanlar gönderecektir. Bu nûrlu insanları görenler, gıpta ile bakacak, hayranlıkla seyredeceklerdir. Halbuki bunlar peygamber değil, şehid de değiller.

Sözün burasında, oturduğu yerden dizleri üzerine kalkan bir köylü sordu:

– Yâ Resûlallah, lü'lü minberler üzerine oturarak mahşer halkının gıpta ve hayranlığını celbedecek olan bu mutlu insanlar, peygamber ve şehid olmadıklarına göre kimlerdir? Onları bu makama yücelten özelliklerinden bahseder misiniz?

Cenâb-ı Resûlullah şöyle tarif buyurdular:

– Onlar birbirini sadece Allah için seven insanlardır. Memleketleri ayrı, kabileleri ayrıdır. Ama bu gibi ayrılıklar bir gayrılık getirmez. Bunlar toplanırlar, toplanma sebep-

leri de Allah'ı ve emirlerini konuşmak, sadece O'nu sohbet edip zikretmektir.

Hazret-i Şa'rânî'nin nazara verdiği bu hadisin işareti fevkalâde güzel ve şevk vericidir.

Bir kısım mü'minler mahşerde ortaya gelecekler. Bunların minberleri gibi yüzleri de nûrlu... Mahşer halkı peygamberlere, şehidlere verilen bir ilâhi ikrâm görecektir bunların üzerinde. Hayranlık ve sevgi ile seyredecek onları. Ama onlar, ne peygamberdir, ne de şehid.

– Birbirlerini Allah için seven, Allah için sayan insanlardır.

– Siyâsi sevgi, menfaat bağı, akraba yakınlığı gibi değil mes'eleleri.

Zira her biri bir yerden, ayrı mahalleden, başka kasaba ve şehirden, uzak ülkelerden; ama Allah için sevmeye inancı onları birleştirmiş, kardeş yapmış.

– Onlar belli yerlerde toplanırlar.

– Allah'ı ve emirlerini konuşup, sohbet ederler.

– Toplantılarda dedikodu, şunun bunun şahsi hâli aslâ söz konusu olmaz. Yalnız Allah'ı, sadece emirlerini konuşurlar, O'nu zikrederler, tesbihte bulunurlar.

Hazret-i Resûlullah'ın bu ihbar ve ikazını okuyunca insan kendi kendine sual sormadan edemiyor ve diyor ki:

– Ey nefis, şu hadisin irşâdından hissen var mı? Varsa ne kadar?

– Allah için sevip saydığın kardeşlerin varmı?

– Onlarla bir yerde toplanıyor ve o toplantı yerinde sadece Allah'ın emirlerini konuşuyor musun? İlâhi ölçüleri sözkonusu ediyor, zikirde, tesbihte bulunuyor musun?

Sakın kendi kendini aldatmayasın! Birtakım menfaat ortağı dostlarıyla samimiyet kurmayı, onlarla dünyevi işler çevirmeyi de bu hadisin şümûlüne sokmayasın. Mec-

liste şunun bunun aleyhinde konuşmayı, malayâni konuşma yapmayı da Allah'ı ve emirlerini zikir saymayasın.

Velhâsıl, mevzuu ben düşünmekteyim. Hadisten ve işaret ettiği gerçeklerden hissem ne kadardır, ne ölçüde riayet ediyorum şartlarına?...

Dilerseniz siz de düşünün, kendi hâlinizi, şahsi tutum ve tavrınızı...

DOĞRU DÜŞÜNCE NASIL OLUR?

En başta kötü dost ve arkadaş, sonra şeytan ve nefis, zaman zaman birleşirler, hepsi de aynı hedefi bombardıman ederler, aynı doğru fikri yıkmak için teklif ve telkinde bulunurlar.

Şayet biz uyanık olmaz, kendimizi sık sık kontrol etmezsek, bu vesveselere uyar, yolumuzu ve hedefimizi şaşırız, hattâ sadece şaşırarak kalmaz, bu defa aksi yolu benimsemeye başlar, ters yolun müdafasını yapma gayretine bile gireriz.

Evet, iyi İslâm terbiyesi almamış dostlarla içimize yerleşmiş nefis ve şeytan zaman zaman bizi te'sirleri altına alırlar, istikametimizi ve hizmetimizi bozmak için fikrimizi ve zihnimizi bulandırır.

Demeyiniz ki:

– Kötü dostun te'sirine kapılmam, nefis ve şeytanın telkinine uymam, olup biter.

– Hayır, yanıyorsunuz! Hem nefis ve şeytana uyabilir, hem de kötü ahabpların telkinine boyun eğebilirsiniz.

– Neden mi?

– Bu telkin ve te'sirler sipsivri gelmezler, akıl ve mantık maskesine bürünürler de ondan.

Evet, akıllıca bir teklif, mantıklıca bir düşünce gibi gelir insanın zihnine. Akla uyup, mantığa muvafık gelenleri kim reddeder?

Diyeelim ki şu anda sizler karınca kararınca hayırlı hizmetlerin ucundan bucağından tutuyor, küçük de olsa bir hizmette bulunuyorsunuz. İslâm'a faydalı neşriyatı takip ediyor, okuyup yayılması için bir ilgi gösteriyor, evinizde, ailenizde, İslâmi hayatı yaşamaya gayret ediyorsunuz. Sizin bu hizmet ve gayretinizi gören kötü dost ve onun arkadaşı olan şeytanla nefis size ne diyor bakın:

– Yahu senin bu yaptığın da bir hizmet mi sanki? Sen nerede, başını almış giden cemiyet nerede? Senin yanılıp çoğalmasını istediğin fikirle diğerlerinin durumu ne? Bu senin işin değil! Senin küçük gayretinle yürüyecek mes'eale değil bunlar. Vazgeç, işine gücüne bak! Âlemin akıllısı sen misin? Çivisi çıkmış dünyayı sen mi ıslâh edeceksin? Sen İslâm'a hizmet ettiğini sandığın kimselere git de bak, her biri lüks ve sefahet içinde yüzüyor, parça parça olmuş gidiyorlar.

Evet, kötü dost ile yardımcısı şeytan ve nefsin telkini bu minvâl üzere devam edip gider... Mâide sûresindeki meâlini arzettiğim âyet-i kerime bütün bu hizmetten alıkoymucu vesveseleri tamamen reddeder, bize ancak hizmet düştüğünü, Rabbimizin bizden sadece hizmet istediğini, başkalarının sapıklık ve dalâletinin bize zarar vermeyeceğini şöyle bildirir:

– Ey Mü'minler! Size nefsiniz lâzımdır, nefsiniz! Siz nefsinizde yaşadığınız İslâm'a hizmet ediyor musunuz? Eğer bunu yapıyorsanız üzülmeyin, dalâlette kalanların hâli size zarar vermez. Yeter ki, siz hidâyette olun ve hizmetinizden geri kalmayın. Şunu iyi bilin ki sizin de, onların da döneceğiniz merci Allah'tır. Hidâyettekilere mükâfat, dalâlettekilere de mücazâtı O verecektir!

Aziz dost! Çünkü âyet: "Size nefsiniz lâzım, nefsiniz!"

diyerek bizi ikaz ediyor. Falan öyle, filân böyle, çevrenin hâli şu, dünyanın hâli bu gibi yeis veren misâllerle oyala-nıp hizmetten geri kalmak, zarardan başka bir şey getir-miyor. Beğenmediklerimizin günahı kendilerine, bizim se-vabımız da bize...

Bize düşen, kötü arkadaşı dinleyerek, şeytan ve nef-simize tâbi olarak hizmetimizi aksatmak değildir. Âyet-i kerimeye uyup şahsımıza düşen hizmeti ifâ etmektir. Zira mükellefiyetimiz budur. Rabbimizin bizden istediği de bu-dur. Büyüğü-küçüğü, çoğu-azı hepsi hizmettir. Hizmeti küçümsetip terkettilen telkin ve duygu, iyi bilin ki şeyta-nıdır, Rahmânî aslâ olamaz..

Bütün dünya dalâlete düşse de tek Müslüman biz kalsak yapacağımız hizmet yine, nefsimizde ve âilemizde İslâm'ı yaşama ve yaşatma hizmetidir. Doğru düşünce bu-dur.

GÜNAHINIZI NASIL GÖRÜYORSUNUZ?

Tenha yerlerde, düşünme fırsatı bulduğunuz anlarda kendinizi kontrol edin, vicdani muhâsebeye dalın:

– Zaman zaman düştüğünüz nefsi hatalar, hasbel be-şer işlediğiniz günahlar size rahatsızlık veriyor, vicdanen üzüntü duymanıza sebep oluyor mu?

Eğer günahlarınızdan dolayı böyle bir üzüntü ve elem duyuyorsanız bu, sizin zımni bir tevbeniz sayılır, hissetti-ğiniz vicdani ızdırap kurtuluşunuza vesile teşkil eder, ilâ-hi afva uğrayacağınızın delili olur.

Şayet böyle bir elem ve keder hissetmiyor, günahları-nızı küçük görme duygusuna kapılıyorsanız şeytanın te'sirinde kalmaya devam ediyorsunuz demektir. Bu, sizin

imani ve islâmi yünden yeni takviye alamadığınızı gösterir. Zira günahını küçük görme hissi imani bakımdan ilerlemeyenlerde meydana gelir.

Gerçi günahlar din büyüklerince (büyük günah, küçük günah) diye ikiye ayrılmıştır. Hakikatte de öyledir. Küçük günah, büyük günah vardır. Her birinin de mes'uliyeti kendine göre ayrı bir ağırlıktadır. Ancak, mü'min üzüntü ve elem duyma bakımından kusurlardan ızdırap duyup rahatsızlık hisseder, hiçbir günahından dolayı rehâvete kapılmaz, vurdumduymazlığa düşmez.

Herşeyin gerçek cihetini bilen Allah'ın Resûlü bakınız Ebû Zerr'e nasıl ölçü veriyor:

– Yâ Ebâ Zerr, mü'min, üzerine yıkılmış bir kayanın altında kalmış gibi günahının altında ezilir, rahatsızlık duyar. Kâfir ise işlediği günahlarını burnunun üstünde vızıldayan bir sinek kadar küçük görür, mühimsemez!

Günahlar karşısındaki tavrı böyle tesbit buyuran Hazret-i Resûlüllah sözlerini şöyle tamamlar:

– Yâ Ebâ Zerr, sen işlenen günahın küçüklüğüne bakma, günah kendisine karşı işlenen Zât'ın büyüklüğüne bak.

İşte bunun içindir ki, mü'min her günahından rahatsızlık duyar, elem çeker, hattâ imanı bakımdan kazandığı mertebesine göre bu rahatsızlık ve ızdırabı artar. Zaman olur ki, küçük günahından dolayı bile sırtına dağ büyüklüğünde bir kaya yüklemişçesine sıkıntı çekip, rahatsızlık hisseder. Çünkü mü'min, işlediği günahın küçüklüğünden önce günah kendisine karşı işlenen Zât'ın büyüklüğünü hatırlar, O'nun mânevî huzurunda titrer, vicdan azabı duyar, bu yüzden günahını dağ gibi görür.

Ama imanı bakımdan bu dereceye eremeyip, dindarlıklarını ilerletmeyenler böyle bir rahatsızlık ve elem duymazlar. Onlar işledikleri günahı, burunlarının üstüne konan bir sinek kadar basit ve ehemmiyetsiz görürler, üzün-

tü duymadıkları için de, günahlar arka arkaya devam eder, terkedip kurtulmaları zorlaşır.

Hakikat böyle olduğuna göre geliniz, biz de kendimizi bir kontrol edelim, تنها yerlerde, düşünme fırsatı bulduğumuz anlarda bir vicdan muhâsebesi yapalım.

– Zaman zaman düştüğümüz beşeri hatalar, işlediğimiz günah ve kusurlar bizi rahatsız ediyor mu, günahlarımızdan üzüntü ve elem duyuyor muyuz?

Eğer böyle bir üzüntü ve elem duyuyorsak; vicdan azabı çekiyor, rahatsızlık hissediyorsak, bu zımnî bir tevbe, istiğfardır. İmanî bakımdan ilerliyor, dindarlığımız kuvvet buluyor demektir. İstirabını duyduğumuz kusur ve günahlardan kurtulacağımıza, bir gün tamamen terke-değimize işarettir.

Şayet kendimizi kusursuz, günahsız, yahut günahlarımızı küçük ve basit görmeye başlamışsak bir tehlike ve alârm işaretidir. Derhal kendimizi kontrol etmemiz ve Resûl-i Ekrem Hazretleri'nin zikrettiğim ikazını hatırlamamız gerekir.

Şu satırları okuduktan sonra geliniz siz de kendinizi kontrol ediniz, ne haldesiniz? Günahlarınızı hatırladıkça tevbe, istiğfar ihtiyacı duyuyor, üzüntü ve azab hissediyor musunuz? Yoksa onları burun ucuna konan bir sinek gibi basit mi görüyorsunuz?

HİZMET ANLAYIŞINIZI KONTROL EDİN!

Bir adam gökyüzünü kara çadır gibi üzerine çekiyor, her tarafı koyu bir zulmet ve kötülük içerisinde gösterek ümitsizlik ve yeis yağdırıyorsa o kimse iyi bir istikamette, doğru bir düşünce tarzında değildir. Belki kendisi zaman zaman arzuladığı İslâmî hayatı yaşayamayışından

doğan bir huzursuzlukla her tarafı küfür ve bataklık içinde göstererek kendini mâzur göstermek istemektedir.

Halbuki, bizim kendimizi mâzur göstermemiz mümkün değildir. Zira hangi şart ve durumla karşı karşıya kalırsak kalalım, yine biz hizmet imkânı, nefsimizde İslâmı yaşama kolaylığı bulabiliriz.

Zaten Resûl-i Ekrem Hazretleri böyle ümitsizlik ve ye-
is saçanlar için şöyle buyurur:

– Bir adam herkes felâkete uğradı diye, her tarafı karanlık içinde gösteriyorsa bilin ki o adamın kendisi felâkete uğramış, kendisi karanlıkta kalmıştır!

Meâlini arzettiğim bu hadîs ümitli olmamızı istemekte, yeis telkin eden bir karamsarlıktan uzak kalmamızı işaret etmektedir.

Aslında, kötüler çoğalabilir, sapanların nisbeti fazla-
laşabilir, ama onların sapması ve çoğalması bizim hidâ-
yette ve hizmette kalışımızı önleyemez ki!

Âyet-i kerime meâli bakın ne buyuruyor:

– Ey iman edenler, size nefsiniz lâzımdır. Eğer siz hi-
dâyette olursanız başkalarının dalâleti size zarar vermez!

Bunun içindir ki, şuurlu iman etmiş mü'minlerin lû-
gatında hizmet terkinden doğan bir mağlûbiyet yoktur. Çünkü mü'min kendisini hizmetle mükellef bilir, vazifesi-
nin her türlü imkân ve imkânsızlık içinde hizmetten ibare-
ret olduğunu kabûl ettiği için elinden geleni yapar, gerisi-
ni düşünmez. Bu anlayış içinde ömrünü bitiren şuurlu
insan huzur-u İlâhî'de müsterihtir. Çünkü Rabb'inin hu-
zurunda niyâzı şudur:

– Yâ Rab, senin halkettiğin imkân ve şartlar içerisinde kendime göre hizmet usûlleri bulup, imanîma, İslâm'ıma hizmetten geri kalmadım, başkalarının dalâlette kalışına bakarak ümidimi yitirmedim, elimden gelen, kudretim yeten hizmeti yaptım. Şu anda böyle geçen bir ömrü arkada bırakıp huzur-u izzetine çıkmış bulunmak-

tayım. Rahmet ve azab her ikisi de senin elindedir.

İşte bu kul, mağlûb mü'minlerin karşılığını değil, mu-zaffer mücâhitlerin mükâfatını alacaktır. Zira Rabb'inin kendisinden istediği hizmeti yapmış, gerisine karışmamış, başkalarının dalâlete girişine bakıp da yeis ve ümitsizliğe düşmemiştir.

Demek oluyor ki, gökyüzünü kapkara bir şemsiye gibi üzerimize çekip her tarafı zulmet ve karanlık içinde göstermek bizim şîârımız ve vasfımız değildir. Başkalarının yanlış yola gidişi, sapıklıkların çokluk ve kuvvetliliği bizi asla hizmetten alıkoymaz, yeis ve ümitsizleşmemize sebep olmaz.

Zaten kimse kendini, bu dinin yegâne koruyucusu ve kurtarıcısı vehmedecek kadar büyük görmez. Çünkü vazettiği kanun-u İlâhî'sini koruyup himaye edecek olan yalnız Rabbimizdir, küllî kudret ve hikmet sahibi Hâlik'ımızdır. Bizler ancak bu dinin hizmetkârı, ulvî düsturlarını nefsinde yaşamak aşkıyla çırpınan hâdimleriyiz. Hizmetkâr ve hâdime düşen de sadece hizmet etmek, dâvasının prensiplerine uyan bir bağlılıkla vazifesini yapmaktır. Çokluk-azlık hesabı yapmak değil. Zira Bedir gazasında mü'minler sayı bakımından azdılar, fakat netice zaferdi. Huneyn'de ise mü'minler sayı bakımından çoktular. Hikmete bakın ki bu çokluklarına bakarak:

– Bu ordu artık yenilmez! diyen Müslümanlar çarpışmanın başında paniğe kapıldılar, bozguna uğrayarak geri çekilmek zorunda kaldılar. Hazret-i Resûlüllah'ın hârîkulâde cesaret ve şecâatle yerinde sebat etmesi olmasaydı, netice bir zafer olmayacaktı.

Demek ki sayı çokluğu bir yerde bizim için mes'ele değildir. Bize lâzım olan çokluk-azlık hesabı yapmadan şuurla hizmet etmek, kendi kafa ve gönlümüze yakabildiğimiz iman meşalesinden kabiliyeti olanların da istifadesini sağlamaktır.

Yazımızın özünü Mâide sûresindeki âyet meâli hülâsa

etmektedir. Tekrar edelim:

– Ey iman edenler! Size nefsiniz lâzımdır. Eğer siz hi-dâyetle olursanız başkalarının dalâleti size zarar veremez!

GÜCÜNÜZÜN YETTİĞİNİ YAPIN, YETER

Şöhret insana malı olmayanı da mal eder. Doğrudur. Diyelim ki, güldürücü bir nükte buldunuz, fakat sahibini bilmiyorsunuz, oturup da kara kara düşünecek değilsiniz ya, atınız imzayı altına: Nasreddin Hoca dedi ki diye...

Yalnız Nasreddin Hoca'mız için mi sözkonusu bu? Meşhur olan her sima için söylerler bu gibi fıkraları.

Biz de Hârûn Reşid için söyleyeceğiz bu defa. Ama onun haberi varmış, yahut yokmuş bize ne? O da böyle olaylarda meşhur olmayaydı.

Sarayın bahçesinde göklere yukarı ser çekmiş servile-rini kesmişler. Çayırın üzerine doğru upuzun yatıyormuş. Halife önce denemiş birini. Ortasından kucaklamış, güya kaldıracakmış minare misâli servi-yi. Ama ne mümkün? Tabî ki kaldıramamış. Ama vaz da geçmemiş, uğraşıyor-muş kaldırmak için.

Onun bir bakıma meczubu, bir bakıma da meczub ro-lünde mürşidi Behlül görünmüş ortalarda. Şöyle ters ters bir bakmış Halife'ye. Arkasından da şu nasihati vermiş:

– Ey Hârûn, gücün yetmeyecek şeylerle uğraşma. Hem kendin tâkattan düşer, hem de sonra gücün yeteni de kaldıramaz hale gelirsin!

Ben şimdi bu misâli burada bırakıyor ve bir tedâi ya-parak diyorum ki:

– Siz de gücünüz yetmeyecek hizmetlerle uğraşıp, kal-dıramayacağınız yüklerle kendinizi yıpratmayın; ümidizi

yitirip, gayretinizi yok etmeyin. Gücünüz yetecek, elinizden gelecek hizmetlerle meşgul olun, kudretiniz dahilinde olanla vazifeli olduğunuzu hatırlayın!.. Bu yeter size!..

Bunu şunun için söylüyorum: Çoğu gençleri, hizmet ehli cevval gayretlileri görüyorum: Büyük emellerle dolu, tâkatı yetmeyecek isteklerle yüklü...

İyi bir şey... Ama bir de kendi tâkatımıza bakacak, yük kaldıracak kuvvetimize göz atacağız. Ya kaldırmak istediğimiz yükün altında ezileceksek? Sonunda hiçbir iş yapamaz, hiçbir hizmeti ifâ edemez hale gelmez miyiz?

En büyük hizmeti yapacak, en külli faaliyeti tahakkuk ettireceğiz derken küçüğünü de yapamaz, en basitini de tahakkuk ettiremez hale gelirsek?

Bir tanıdığım daima büyük hizmetler peşinde, külli faaliyetlerin arkasındaydı. Saygı duyarım, hattâ dua da ederim, böylesi büyük hizmetlerin ifâsı yolunda harcanan emeklere... Şirketler, sendikalar kurmak... Aylık, haftalık mecmualar çıkarmak... Film şirketleri, milli tiyatrolar faaliyete geçirmek... Daha birçok hizmetler, bunun gibi...

Bilmem, bunlar için kudreti kifayet edecek, tâkatı tahammül edecek miydi?

Bana öyle gelir ki bu kadar geniş sahayı kucaklama arzusu, çok dar sahada da muvaffak olamamayı netice verir çoğu zaman...

İnsanın hayali geniş, tasavvurları hudut tanımaz, ama kudreti, sadece elinin eriştiği mesafe kadar. Bakınca alabildiğine uzanan ufuklar görüyoruz, lâkin elimizi uzatınca ancak bir metre mesafeye hâkim olduğumuzu anlıyor, ayılıyorz...

İyisi mi, kaldıramayacağımız yükün ortasından değil, sadece bir ucundan tutmalı; başkalarının da ortası ve öbür ucundan tutmalarıyla hizmetimizi birlikte ifâ etmeliyiz. Nitekim misâlimizdeki Hârûn Reşîd de öyle yapmış. Bakmış ki ortasından tuttuğu koca ağacı yerinden bile kı-

mıldatamıyor, bir ucuna geçmiş en kalın ucundan tutup kaldırmış, bir başkası da ortasından tutmuş, bir diğeri de ince ucundan.. derken, birlik olunca en ağır yükü bile kaldırmakta güçlük çekmemişler.

Öyle ise tek başınıza büyük yükler kaldırıp, ağır hizmetler yapacağınızı sanmayın. Ne varsa, birlikte, ittifakta, beraber hizmette ve gücünüzün yettiğinde vardır.

Hadîs bunu emreder:

—Birlikte rahmet, ayrılıkta ise azab vardır!

* * *

SELÇUKLU İHTİLÂFI MI, OSMANLI İTTİFAKI MI?

İslâm Türk İmparatorluklarından Selçuklularla Osmanlıları hatırlıyoruz. Bugün her ikisi de tarihe karışmıştır. Şu anda bize düşen, bunların yaşadıkları olaylardan ibret almak, isabetli fikirlerini benimseyip, hatalarından uzak kalmaktır.

Selçuklu İmparatorluğu'nun yıkılıp dağılışında diğer sebeblerin içinde ve belki de en başında bir hatayı görüyoruz. Bu hata bugün pek acı şekilde bizi ikaz etmekte; ibret almamızı zaruri kılan bir ders olarak bize hitap etmektedir. Düşünmemiz gereken bu ders şudur:

Selçukluların bunca kuvvet ve satvetlerine rağmen yıkılmaktan kurtulamayışlarının baş sebebi, valilerin kendi başlarına birer hükûmet olmaları, her bey'in kendi başına buyruk kesilip, yalnız başına icrâat yaparak merkezle olan birliğini bırakıp, istişâreyi terketmeleridir. Evet acı gerçek budur.

Eğer, beylikler merkezle olan irtibatlarını sürdürüp, istişârenin gereğini icrâ ederek başlı başına birer hükûmet hüviyetine girmekten kaçınmış olsalardı, belki Selçuk

medeniyetinin daha nicelerini bize hediye etmeye muvaffak olurlardı.

Ne var ki, çeşitli duygular, birer mevkiye gelmiş itibarlı kimselerin kendi başlarına buyruk olmalarına sebep oldu. Böylece bir devlet içinde birkaç devlet meydana geldi. Bir gövdeli fakat birçok başlı vücut haline gelen Selçuklu Devleti, en sonunda yıkılıp dağılmaya mahkûm oldu.

İmdi, burada duruyor ve diyorum ki, bir haklı dâvaya inanıp, bir hizmete gönül verenlerin her biri kendi başlarına buyruk olmamalı; hizmetlerinin selâmeti, dâvalarının tekâmülül için tarihi tekerrür ettirmekten uzak kalmalıdır. Fert ne kadar dahi de olsa cemaatin yapacağını yapamaz, ittifakın hizmetini ifâ edemez. Zaten asrımız ferdiyetçilik asrı değil, cemaat ve ittifak asrıdır. Hazret-i Mehdi'nin bile cemaate muhtaç olacağı, tek başına bir hizmet yapamayacağı inandığımız gerçekler arasındadır.

Halbuki Selçuklu Devleti'nin dağılıp gitmesine sebep olan ferdiyetçilik, her vali ve uç beyinin kendi başına müstakil hareket edip, merkezle olan istişâre ve irtibatını yitirme hatası, aşîret seviyesinde devlet hayatına başlayan Osmanlılarda cereyan etmemiştir. Osmanlılar, Selçukluların düştükleri ferdiyetçilik hatasına düşmemiş, göçebe seviyesinde başlattıkları Osmanlı Devleti'ni, devlet düzenine lâıyk olan birlik ve beraberlik içinde geliştirmiş, Söğüt'ten Bursa'ya, oradan Edirne'ye, oradan da İstanbul'a geçerek imparatorluk kurmaya muvaffak olmuş, ancak, bu inkişaf ve tekâmül sırasında gelişen şartlara, her geçen gün meydana gelen yeni hizmet ve ilerlemeye devletin ileri gelenleri uyabilmiş, böylece merkezden muhite yayılan hızlı bir fikir birliği göze çarpmıştır.

Bu arada dikkatimizi çeken şu husus çok mânîdardır:

İstikbali düşünen hiçbir devlet büyüğü ve İslâm âlimi:

– Biz bu devleti aşîret usulüyle kurduk, kurduğumuz düzenin aynen devamını isteriz. Yine aşîret usulüyle gide-

ceğiz, Edirne’de toplar döktürmeyecek, gayrimüslim ustalara askerî hizmetlerimizi gördürmeyeceğiz...” dememişlerdir.

Gerçi Osmanlılarda da yer yer ilerlemeye ayak uydu-ramayanlar çıkmış, aşiret usulünü devam ettirmek isteyenler zaman zaman müessir olmak istemişlerdir. Ancak devletin istikbalini düşünen ileri görüşlü lider kadro bu mâniaları bertaraf etmeye mecbur kalmış, böylece inkişafın önüne dikilenleri aşip aşiretten imparatorluğa doğru ilerleyişini kolaylaştırmışlardır.

Bu bakımdan diyoruz ki:

“Hakka hizmet edenler iyi düşünmeli, tarihi Selçuklu ihtilâfını değil, Osmanlı ittifakını tekerrür ettirmelidirler.”

* * *

YAŞAMAKTAN GAYE NEDİR?

Belki aynı şeyi siz de düşünmüşsünüzdür, ben de sık sık düşünüyör ve kendi kendime soruyorum:

– Allah’ın ihsan ettiği bunca kabiliyet ve imkânımı nerede kullanıyor, nerelerde harcıyorum? Hangi hayırlı hizmetin ucundan tutuyor, hangi dâvanın inkişafına yardımcı oluyorum?

Diyelim ki:

– Herkesin gıpta ile baktığı bir makamda memur, bir mevkiye hâkimim. Âkıbeti nedir, netice ne olacak?

Bunların hepsinin de hedefi ve neticesi şu mudur?

– Çoluk-çocuğumu geçindirecek nafakamı te’min edeceğim, para kazanıp zengin olacağım! Netice ve gaye bundan mı ibaret?..

Bunca kabiliyetler, bunca meziyetler, bunca imkân ve mevkiler, sadece bir derd-i mâişet, bir servet yığmak için miydi? Gerçek bu ise, doğrusu çok ucuza gitti, çok basite

irca oldu koskoca bir     r.

    hesiz ki,   luk-  ocuk nafakası küçümsenecek bir hizmet, basit görülecek bir mes'uliyet değildir. Hattâ Allah'ın Res  l   bir hadislerinde   u meâlde buyururlar:

“ – Farz olan ibadetlerini if   ederek kazanç peşinde koşan kimsenin çalışmaları nafile ibâdet derecesindedir!”

Bu bakımdan,   luk-  ocuk nafakası i  in çalışanı, kimse hor göremez, derd-i m     et peşinde ko  anı kimse ayıplayamaz. Ama bir     r de sadece bunun peşinde harcanamaz ki!..

Sahip olduğumuz kabiliyetlerimiz, makam ve mevki-lerimiz, imkân ve servetlerimiz bize başka m  kelletiyetler de yükler, bazı vazifeler tahmil eder.

Atalarımız:

“Dağına göre kısı, cüssesine göre de i  i olur,” derlerdi.

Hiçbir imkâna sahip olmayan ya  lı dilenci de derd-i m     et peşinde koşmakta, Allah'ın birçok meziyet ve kabiliyetlerle taltif ettiği gençler, imkân sahibi zenginler, makam sahibi kimseler de aynı hedeften öteye gidememekte-ler. Ya  lı dilenciden farkı nedir bu gençliğin, bu zenginli-  in, bu makam ve mevkiin?

Bir gençlik böylesine heder olur, bir servet böylesine f  nile  ir, bir makam böylesine değerlendirilmezse bunlara sahip olmanın hikmeti nedir?

Sanki mü'minin değil de münkirin elinde olsaydı bu imk  nlar başka türlü m   olacaktı?

Öyleyse m  'minle münkir arasında dağlar azametindeki fark nerede?

Gerçeği   eksiz-    hesiz anlamak isterseniz mezarlıklara gidin, göklere doğru ser çekmiş selvilerin dibinde yatan sizin gibi nice imkân ve meziyet sahiplerini dinleyin.     tece  iniz ikaz   undan başkası değildir:

– Biz aldandık, sakın siz aldanmayın! Gençliğimize aldandık, makamımıza, mevkiimize, zenginliğimize aldandık!.. Sakın siz de aynı âkıbete uğramayın, fırsat elde iken hizmete bakın, imkânlarınızı ihtiraslarınıza feda etmeden buraya getirmeye gayret edin!...

Öyle ise şimdiden kendi kendimize sorabiliriz:

—Sahip olduğum imkân ve kabiliyetimle hangi hayırlı hizmetin ucundan, kenarından tutuyor, hangi kudsi hizmete destek ve yardımcı oluyorum? Kafalara, gönüllere iman meş'alesi yakmak için bir hizmetim var mı? Fertlere Cennet-Cehennem inancı, Allah korkusu, Peygamber sevgisi telkin yolunda bir hissem sözkonusu mu?

Aziz okuyucu!

İşte bu suallerin cevabı, sana seni tanıttak; sahip olduğun makam, mevki, gençlik, sıhhat, servet gibi imkânlarını nereden harcadığını gösterecektir.

İstersen gel birlikte düşünelim:

– Yaşamaktan gaye nedir?

* * *

ÖLMEK Mİ, YAŞAMAK MI HAYIRLI?

İnsan bu... Çeşitli lâtife ve duygular hükmediyor şahsi âleminde...

Bir bakarsınız dünyalar onun olur, huzur ve saâdetine diyecek yok...

Bir bakarsınız ki, bir kaşık suda boğulmuş, bir araya gelen basit olaylar birleşerek ceviz kabuğu içine sokmuştur onu.

O kadar sıkılmış, o kadar daralmış ki, nerdeyse intiharı bile aklına getirip hayatını bile sona erdirmeyi düşünecek şaşkınlığa girmiş..

Halbuki ölüm onun için kurtuluş, sıkıntıdan uzaklaşış değildir. Allah muhafaza eylesin, hele intihar yoluyla ölüm, felâketlerin felâketi, sıkıntı ve üzüntülerin en katmerlisidir. İslâm âlimleri intihar edenin cenaze namazının kılınacağı bile şüpheli karşılamışlar, nihayet ekseriyeti “müntehirin namazı kılınır” demişlerse de, âkibetinin iyi olacağını söylememişlerdir.

Aslında, insan ne kadar sıkılır ve ne kadar üzülsün, yaşamayı istemeli; her türlü zor şartlar içinde de olsa yaşamının ölmekten hayırlı olduğunu hatırlayarak “bu da geçer yahu!” deyip hayata ısınmalıdır.

Bilinmelidir ki, ölen insan artık hiçbir hayırlı amele muvaffak olamaz. Ama yaşayan insan için hayırlı iş, İslâmî hizmet daima mümkündür. Hiç olmazsa namazlarını kılar, oruçlarını tutar, haramdan kaçıp helâlla yaşama imkânını elinde tutar. Bunların hepsi de, ölenin ifâ edemeyeceği ibâdetler, kazanamayacağı sevaplardır.

Şimdi sizlere mevzu ile ilgili ibretli bulduğum bir olayı arzedeceğim. Göreceğiz ki yaşamak ölmekten hayırlıdır.

Ashâbın cömertlerinden olan Ebû Talhâ'nın hânesi, bütün hizmet ehli mü'minlere açıktı. Onda birçok kimse-ler misafir olur, gördükleri hüsn-ü kabûl sayesinde şevke gelir, kuvvet bulurlardı.

Bir gün “Beni Üzre” den iki genç gelmişlerdi. Bunların ikisi de yeni İslâm'a girmişti. Biri çok atılgan ve cesurdu.

Bunlar da, misafir oldukları Ebû Talhâ'nın evinde sohbetler edip sabahladıktan sonra kalkıp gittiler. Birkaç gün sonra Ebû Talhâ bunlardan atılgan olanın bir gazada yaralanarak vefat ettiğini işitti.

Aradan tam bir sene geçtikten sonra arkadaşı da evindeki döşeginde vefat etmişti.

Ebû Talhâ bunların ikisini de bir gece rü'yasında gördü. Gazada yaralanarak vefat edenle, bir sene sonra evin-

de ölenin ikisi de Cennet'in kapısında idi. İkisini de Cennet'e dâvet ettiler, ama, önce evinde vefat edeni çağırdılar, sonra da harpte yaralanarak vefat edeni dâvet ettiler.

Ebû Talhâ buna hayret etti. Doğruca mescide gelip rû'yasını Resûlüllah'a arzetti:

– Yâ Resûlâllah, önce harp meydanında iken yaralanarak vefat edeni çağırmaları gerekir, sonra da evinde öleni dâvet etmeleri icabederdi. Halbuki, evinde öleni önce çağırdılar, gazada yaralanana da sonra. Ben bunun hikmetini anlayamadım?..

Resûlüllah tebessüm ederek Ebû Talhâ'ya şu açıklamayı yaptı:

– Ya Ebû Talhâ, bunda şaşılacak bir şey yok. Bir sene sonra vefat eden, kendisinden önce vefat edenden fazla ibâdetle muktedir olmadı mı? Ondan fazla olarak bir Ramazan orucu tutmadı mı? Kurban kesmedi mi? Hacca gitmedi mi? İslâm'a hizmetle geçen günleri ondan fazla olmadı mı? Bütün bu amelleri fazla yaşayan kimse yapmadı mı?

– Evet, yaptı!

– İşte Cennet'e önce onu dâvet ettiren sebep, yaşadığı günlerdeki amelleridir!

Demek ki, ölmek bir şey halletmiyor, asıl yaşamak, ibâdet ve İslâm'a hizmette muvaffak olmak gerekiyor. Görülüyor ki, harp meydanında aldığı yara yüzünden evinde ölen, çok yaşayarak ibâdet ve hizmet edene yetişiyor.

Mes'ele ölmek değil, yaşamak ve Allah'a ibâdet ve İslâm'a hizmet etmek mes'elesidir.

ŞEYTANIN ÇOK UĞRAŞTIĞI İNSANLAR

Hiçbir makam yoktur ki, mükâfatı büyük olsun da mes'uliyet ve tehlikesi küçük kalsın.

Her makamın büyüklüğü nisbetinde, mükâfatı; küçüklüğü nisbetinde de değeri bahismevzuudur.

Çeşitli dünyevî makamların yanında bir de uhrevî makam, mânevi mes'uliyetler vardır.

Herkesin sadece nefsini düşündüğü, şahsi hayatını yaşadığı bir devirde fertlerin kafa ve gönlüne İslâmî hakikatler telkin etmek, vicdana imani meş'ale yakıp, insanlarda Allah korkusu, Peygamber sevgisi, haram-helâl inancı yerleştirme yolunda çalışmak; elbette hizmetlerin en kudsisî, makamların en yükseğidir.

İşte bu mânevi makamlarda bulunanların da çok dikkat edecekleri bazı hususlar vardır. Zira bu hizmette bulunanlarla sadece cinni şeytanlar uğraşmaz, cinni şeytanlara iltihak edecek insî şeytanlar da vardır. Onlar da bu hizmet ehilleriyle uğraşır, fertlerin vicdanlarına Allah korkusu, Peygamber sevgisi yerleştirmelerine mâni olmaya çalışırlar.

Cinni şeytanın da, insî şeytanın da işi ve hedefi budur. Belli başlı istismar edecekleri şey de bulunmaz. Sadece hizmette bulunanların hizmet aşkını zedeleyecek dedikodular imâl ederler, aralarındaki, birlik ve tesânüdü bozarlar, yahut bu yolda aslı astarı olmayan yalanlar, düzmece isnadlar çoğaltırlar.

Maksatları, birbirlerine sevgi ve hürmetle hizmet eden mü'minlerin bu sevgi ve saygılarını husûmete çevirmek, düşman kardeşler haline getirip tesânüdlerini bozmak...

Cinni şeytanın da, insî şeytanın da işi ve hedefi budur.

Bunun içindir ki, yalnız Allah rızası, sadece imana ve İslâm'a hizmet aşkı ile çalışan mü'minler, hizmet ehli şuurlu gençler, imâl edilen dedikodulara bakmamalı, aralarındaki en küçük de olsa hissi rahatsızlıklara iltifat edip de cinni ve insî şeytanların tuzaklarına düşmemeliler.

Bilmeliler ki, şeytanlar meyhanedeki sarhoşlarla, yahut kahvedeki oyun oynayan ilgisizlerle artık meşgul

olmazlar. Zira onları alabildiği kadar ağına almış, iman, İslâm'ı düşündürmez hale getirmiştir. Şeytanın bundan sonraki tek hedefi, bunca fitne ve fesada rağmen imana ve Kur'ân'a hizmet etmekten geri kalmayan şuurlu mü'minlerdir. Fazla olarak cinnî şeytana, bu hususta insî şeytanda iltihak etmiş, birlikte çalışır hale gelmişlerdir. Öyle ise bütün kuvvetimiz, birlik ve beraberlikte toplanmalı, Kur'an'a hizmet yolunda sarfedilmelidir.

İslâm'a hizmet için hayatlarını ortaya koymuş olan ashâb arasında, zaman zaman farkına varmadan birbirini kırıcı, rahatsız edici haller zuhûr ettiğinde, onlar derhal önderleri olan Allah'ın Resûlü'ne gidiyor, bir kardeşinden mâruz kaldığı durumu anlatıyorlar, sonra da barışarak hizmetlerine devam ediyorlardı. Fakat burada şunu da unutmamak gerekir ki, onlar şikâyetlerini hiçbir zaman dedikodu şeklinde kendi aralarında yapmıyorlar, bir üst merci ve hâl mercii olan Resûlullah'a şikâyet ediyorlardı. Kendi aralarında mes'elenin dedikodusunu yapmakla hiçbir şeyin düzelmeyeceğini biliyorlardı. Meselâ: Bilâl-i Habeşî'ye "kara kadının oğlu" diye, her nasılsa birisi tarafından sitem edilmişti. O, bana böyle diyorsunuz diye, ne hizmeti terkedip kendi başına bir yana çekip gitti, ne de durumu önüne gelene anlatıp içinden çıkılmaz bir mes'ele haline getirdi. Durumu Resûlullah'a şikâyet etti. Hazret-i Resûlullah bu incitici sözün sahibini gereken şekilde ikaz ettikten sonra helâllaştılar. Yine birlikte hizmete devam ettiler. Uzun söze ne hacet. Resûlullah'ın şu hadisi bize kâfi değil midir?

"Mü'minler iki el gibidirler. Biri ötekinin kirlerini temizler; öteki de berikinin . Böylece iki el birbirinin kirlenmesine değil, temizlenmesine yardım ederler."

Biz mü'min kardeşler, neden böyle olmayalım? Birmizin kusurunu şefkat ve nezaketle öteki düzeltmesin, ötekininkini de aynı nezaketle ve samimiyetle beriki düzeltmesin? Kardeşlik duygularımız zedelensin? Buna sebep ne?

Eğer bunları yapamıyor, düşman kardeşler haline geliyorsak iyi bilmeliyiz ki, birleşen insi ve cinni şeytanın oyununa gelmişizdir.

GAYE, İSTİKAMETİ DEVAM ETTİREBİLMEK..

Hedefinize varmak için önce istikametinizi düzeltmeniz gerekmektedir. Zira yanlış istikametle doğru neticeye varmak mümkün değildir.

Öyle ise; önce istikameti doğru tâyin edecek, sonra elde ettiğiniz doğru neticeyi muhafaza etmeye çalışacaksınız.

Demek ki, iki mes'elemiz vardır. Biri istikameti bulmak, ikincisi de bulunan istikamette devam edip, sapmamak, durumu muhafaza etmek.

Siz, biz daha başkaları, şu an için istikametimizi tutmuş; sağlam hedefe yönelmiş olabiliriz. Ama bu kâfi değildir. Şu anda istikamet üzere oluşumuz, daha sonra da aynı istikâmet üzere olacağımızı ifâde etmez.

Zira fitne sel gibi akmakta, kül gibi savrulmaktadır.

Bir bakarsınız (Allah muhafaza eylesin) kötü dostlar, bozuk fikirli tanıdıklar, giriştikleri sinsi propaganda ile istikametinizi değiştirir, fikrinizi bozup, hedefinizi saptırırlar.

Öylesine sağlam istikametli, sahih hedefli kimseler görmüşüzdür ki, günün birinde fikrini bozmuş, zikrini değiştirmiş, zihnini çelenlerin te'sirinden kurtulamayarak istikametini değiştirmek gibi felâketlere uğramıştır.

İnsan bunları hatırlayınca istikametini garanti etmiş kimse gafletinden hemen çıkıp, Rabbine iltica ediyor. Yolların kesiştiği, istikamet in iyice karıştırıldığı günümüzde

kendini koruyup muhafaza etmesini Rabbinden niyaz ediyor, O'na sığınıyor.

Günümüzde cin şeytanı ikinci plâna düşmüş, birinci plânda insan şeytanı dolaşmakta; istikametini tutmuş mü'minleri ağına almaya, hedefini saptırıp, inancını bozmaya çalışmaktadır.

Bu şeytanların telkinleri tek taraflı değildir. Çok çeşitli ve çok cephelidir. Ancak hepsi de tek hedefe yöneliktir. O da, hizmet ehli mü'minin zihnini bulandırmak, kafasını karıştırıp düşüncesini değiştirmek, hizmet aşk ve şevkini öldürmek.

Sakin, insan sûretinde dolaşan bu şeytanlara kanmayın, sizi ebedi hayata hizmetten, külli mânâda faydalı olmaktan alıkoyan vesveselerine değer vermeyin, İslâm'ı nefsinizde yaşamaya devam edin.

Size şeytani bir telkin, insi bir vesvese ulaştırıldığında yapacağınız ilk iş aklınıza, mantığınıza ve elinizdeki kaynak eserlere müracaat etmenizdir.

İnsanların nefisleri, hisleri, çeşitli rahatsız olan duyguları vardır. Belki herhangi bir sebepten rahatsız olan bu his ve duygusundan dolayı kötü fikir verir, yanlış telkinde bulunur, istikametinizi bozup, ittihadınızı zedeleyebilir.

Ama elinizde bulundurduğunuz imani, İslâmi eserlerin ise öyle yanlış şeyler telkin edici nefsi, hissi yoktur. Onlar sadece doğruyu, hakkı, devam ettirdiğiniz gerçek istikameti gösterirler.

Öyle ise insi şeytanlardan gelen her vehim ve telkin için önce Allah'a sığın, hemen arkasından da iman hakikatlerine müracaat ederek inceleyin, aklınızla, mantığınızla tartın. İstikametinizi bozup, dâvanızın yayılmasına mâni olan bir telkin olduğunu anlayınca itibar göstermeyip reddedin, insi şeytandan geldiğine hükmedin.

Evet, fitne ve fesadın sel gibi akıp, kül gibi savruldu-

ğu günümüzde istikamet üzere olmak mes'ele değil, istikameti muhafaza etmek mes'eledir.

İstikameti muhafaza mes'elesinde neden hassas olmamız gerektiğini şu hadisten daha iyi anlamaktayız:

Ashâb-ı kirâmdan Mikdâd Hazretleri'nin yanında bir takım hizmet ehli kimselerden söz edip, onları fazlaca medhettiler.

Hazret-i Mikdâd ise bunlara: "Acele etmeyin, âkıbet mühim.." diyerek şu hadisi söyledi:

Ben Resûlüllah'dan şu iki kulağımla işittim, buyurdu ki:

– İnsan kalbi kadar değişen bir şey yoktur!"

Öyle ise gelin, Resûlüllah'ın ikazına gönülden bağlanmış olanlar; O'nun ta'lim buyurduğu şu duayı hep birlikte tekrar edelim:

– Yâ Rab! Bizi göz açıp yumuncaya kadar nefsimize terketme, şeytani telkinlere mâruz bırakma. Kalbimize te'sir eden dedikodulardan muhafaza eyle!

BÜYÜKLERİN ETRAFINI SARAN KÜÇÜKLER!

Bazı insanların şahsi kabiliyetleri, ferdi seviyeleri düştür. Değerli bir görüşe sahip olmadıklarından belli başlı bir hizmete de muvaffak olamazlar. Bununla beraber mükemmel görünmek ihtiyacını da duyarlar. Bu gibilerin başvurdukları çare şudur:

– Çevrede itibar kazanmış değerli insanların yakınına sokulmak, onların itibarından istifadeyle kendini değerlendirip, olmayan meziyete sahipmiş gibi görünmek... Böylece kendini de tatmin edip maksadına ulaşmak...

Bu düşüncesini tatbika koyunca ortaya çıkacak durum şudur:

– Çevrede itibar ve hürmet kazanmış faziletli insanlar, bir bal küpü; bu gibi fırsatçılarsa bu küpün etrafında uçuşan sinek grubu...

Bu sineklerin bal küpünün etrafında uçuşları aslında sadece baldan edecekleri maddi istifade içindir. Yoksa fazilet ve meziyete meftun oluşlarından değildir.

Tarihi inceleyin, bütün değerli insanlar, faziletli büyükler; hep sinek misâli kimselerin etraflarını istilâ edip, onları istismar etmelerinden yıkılmış, sahip oldukları meziyet ve fazileti tersine işletmekten vicdan azabı çekmişlerdir. Bunun için darb-ı mesel haline gelen şu söz gerçeğin tâ kendisidir:

– Kendisi hak üzeredir, fakat çevresi onu bâtıla meyllettirmektedir!

Böyle çevreler, büyük insana söylemediğini söyletir, demediğini dedirtir, asla beslemediği fikirleri ona mal ederek yayarlar.

Bu durumda fazilet sahibine düşen, sinekler gibi etrafını alanlara teşvikte bulunmamak, kendini istismar ettirmemek...

Aksi halde sinekten sadece kurt gelir, en güzel gıdayı bile kurtlandırıran sinekler o güzel balı yenmez hale getirirler.

Tarihi bir misâl:

Ebû Bekri'z-Zührî, hem büyük bir fakih, hem de zeki bir Muhaddisti. Az insanların nefsinde birleştirdiği fakihlik ve muhaddislik ünvanına o bihakkın sahip olmuştu. Bu yüzden kendisine bir hayli saygı duyulmuş, hürmette bulunulmuştu.

Ne var ki, bu büyük fakih, değerli Muhaddis, artık ihtiyarlamış, gençliğindeki gibi olayları değerlendirip, hâdiseleri istikametlendiremez hale gelmişti.

Kendisinde bir meziyet ve değer bulamayan bir takım ham ervahlar da onun bu halinden istifade ile etrafını almışlardı. Ona yakınlıklarını göstermek suretiyle kendilerini değerlendirmeye, itibarlarını yükseltmeye çalışıyorlardı. Bu sinek misâli kimseler bir ara o hale geldiler ki:

– Ebû Bekri'z-Zühri böyle diyor, onun emri budur, o böyle dedi... diyerek kendi arzu ve isteklerini hep onun adına empoze ettiler, yalan yanlış fikirleri bâtil ve sapık düşünceleri onun adına yaymaya başladılar.

Yaşlanmış, çevrede olanları değerlendirmeye melekelerinden düşmüş olan büyük fakih ve muhaddis ise, bunlara şefkat ve hürmetle bakıyordu. Baktığı bir şey değil, fakat onlar, onun o güne kadar rivâyet ettiği hadisler ve verdiği fikhî hükümlerle istikametlendirdiği cemaati zayıflatıyorlar; mü'minlerin arasına tefrika düşürüyorlardı.

Durumu değerlendiren dostları bu büyük âlim ve fakihe oldukça uyarıcı, sert bir mektup yazdılar. Mektup uzun olduğundan (Ayasofya vaizi Manastırlı İsmail Hakkı'nın eserinden) bazı cümlelerini kısaltarak arzedeceğim. Her halde ibretli bulacaksınız. Mektup aynen şöyle başlıyor:

– Ey Ebâ Bekir, Allahü Teâlâ seni de, bizi de fitneden korusun! Öyle bir duruma düştün ki, bulunduğun halden kurtulman için sana duâ etmek üzerimize vâcib oldu! Rabbimiz sana resûlünün sünnetini tebliğ nimeti verdiği halde şu anda sen nelere âlet ediliyor, etrafını kimlerin aldığı biliyor musun? Vaktiyle tebliğ ettiğin Sünnet-i Seniyye'nin aksine telkin edenlerle teşrik-i mesâi ettiğinin farkında mısın? Bu bozguncular senin etrafında bir değirmen taşı gibidirler. Seni kısa zamanda öğütüp bitirecekler... Seninle, cahillerin kalblerini avlıyorlar. Gerçek durumu bilmeyen halk o bozguncuların sana yakınlığına bakarak aldanıp, dedikodularına inanıyor, şimdiye kadar telkin ettiğin fikri bozmaya bizzat seni vasita ediyorlar. Hâlâ bunlara mâni olmayacaksan fikrine hastalık gelmiş diyerek seni bir an evvel bozguncuların te'sirinden kurtar-

maya çalışacağız!..

Mektubun sonunda “zararlı ve zâlim adamın ömrünün uzamasına duâ etmek, Allah’a isyân etmektir” mealinde bir de hadisten bahsedilerek şu olay anlatılıyor:

Bir zâlim çölde susuzluktan can çekişiyordu. Süfyân-ı Sevriye:

– Buna biraz su verelim, dediler. O şu cevabı verdi:

– Bırakın Onu, çöksün bir an evvel. Kurtulsun Müslümanlar fitnesinden!

Biz böyle olmaktan Allah’a sığınır, olanların da ıslâhına çalışırız.

KENDİ HİZMETİ İÇİN BAŞKASININ HİZMETİNE MANİ OLMAK İSTEDİ

Resûl-i Ekrem Hazretleri, Vedâ Haccı için Mekke’ye müteveccihen yola çıkmıştı.

Bu yolculuk esnasında birçok ashâb da kafileye iltihak etmekteydiler. Ancak, Resûlüllah’a hizmet şerefi bir kişiye verilmişti.

Bu, Muammer bin Abdullah’tı.

Muammer, bilhassa gece yolculuğunda kabiliyetli bir zâttı. Resûlüllah’ın devesi etrafında yürüyerek, O’na nezaret edip hizmetinde bulunacaktı.

O’nu bu iş için ehliyetli ve kabiliyetli gören ashâb böyle düşünmüştü. Gerçi Resûlüllah’a hizmet için vazife almak isteyenlerin sayısı pek çoktu, herkes bu şereften nasibini almak istiyordu. Ama Muammer’i daha liyâkatli görmüş, O’nu vazifelendirmişlerdi.

Ne var ki, bu hizmete sadece kendisinin lâayık olduğunu düşünen başka biri de yok değildi.

Aklî melekeleri iyi gelişmemiş, fikrî durumu tam inkişaf etmemiş bu zât sadece kendinin lâıyk olduğunu sandığı bu hizmeti mutlaka kendisi gerçekleştirmek istiyor, Muammer'in bu hizmete tâyinini bir türlü isabetli bulamıyordu.

Mekke'ye doğru uzanan yol boyunca gece-gündüz bunu düşünen iyi niyetli, fakat kötü hareketli adam, nihayet hizmetin kendisine verilmesi çaresini de buldu.

Gece Resûlullah'ın devesinin yanına sokulacak, içinde Hazret-i Resûl'ün bulunduğu mahmili deveye bağlayan kolan ipini gevşetecek, böylece mahmil de bir tarafa sarkacak, Muammer'in bu işe ehil olmadığı meydana çıkacak... İşte bundan sonra hemen onu azledip yerine kendisini hizmete çağıracaklar...

Enteresan bir olay değil mi? Allah'ın Resûlü'ne hizmet etmek için Allah'ın Resûlü'nün asla tasvip etmeyeceği bir yol tâkip edilmekte, kendisi hizmet edebilmek için başkasının hizmetine mâni olma yolu denenmekte, hattâ bu yol da gayrimesrûluk arzelmekte.

Her ne ise, biz gelelim asıl mes'elemize.

Sadece hizmeti aklına koyup, fakat bu hizmetin gerektirdiği kifayet ve ehliyet şartını asla düşünmeyen bu adam nihayet düşündüğünü yaptı da...

Gecenin karanlığından istifadeyle Resûlullah'ın devesinin yanına yaklaşp devenin karnı altından geçen ipleri bir anda gevşetti!...

Neden sonra Resûlullah'ın içinde bulunduğu kulûbe misâli mahmil bir tarafa sarkmış, tehlike meydana gelmişti.

Fakat Allah'ın Resûlü halim-selimdi. Karanlıkta yanında ilerleyen hizmetçisi Muammer'e seslendi:

– Mahmilin ipini iyi bağlamadın galiba, gevşek gibi geliyor bana?"

Muammer zaten şüpheleniyordu. Hemen endişesini ifâde etti:

– “Yâ Resûlallah, her zamanki gibi sıkı sıkıya bağladığımı iyi biliyorum. Buna rağmen gevşemişse bunda bir kasıt olsa gerek. Beni hizmetinizden alıp yerime geçmek isteyen biri, karanlıktan istifadeyle gevşetmiş olabilir!

Resûlüllah endişeye kapılan hizmetçisine teminat verdi:

– Hiç üzülme Muammer, senin yerine kimseyi tâyin etmeyeceğim!

Nitekim Vedâ Haccı esnasında traşını da O'na yaptıran Resûlüllah:

– Muammer, dikkat et, kulağımın yumuşağını da sana teslim ettim, diye iltifat etmiş, Muammer de:

– Benim gibi âcizin biri Allah'ın Resûlü'nün saçlarını kesme şerefine lâayık değildir, bunu tamamen Allah'ın bir ikrâmı olarak düşünüyorum, yâ Resûlallah...” diye karşılık vermiştir.

Asr-ı Saâdet; olaylar, hâdiseler meşheridir. Orada, günümüze ışık tutan her türlü misâli bulabiliriz. Yeter ki ibretle okuyup, dikkatle düşünelim.

İşte onlardan biri de Hizmet için Hizmete mâni olma olayı...

İŞTE ONLARIN SONU

– Hatırlıyor musunuz onları? Yürüdüklerinde toprağı sarsar, konuştuklarında kulakları çınlatırlardı.

Fakat öyle bir an geldi ki, ruhsuz bir ceset oldular. Artık bir sineğı dahi kışalayamaz, bir köpek yavrusunu bile korkutamaz oldular...

– Hayal edebiliyor musunuz o güzel çehreleri?. Sahip oldukları güzellikleriyle etraflarına hayranlıklar toplar, yücelerden baktıkları çirkinliklerin yanında gurur ve kibir bidesi halinde yrrlerd i.

Şimdi o nazik ehreler topraklar altında çürümüş, ruhsuz kalan cesetleri kurtlara yem olmaktan kurtulamamış...

– Tarihi okudunuz, işittiniz mi? Nice Cebbâr’lar, nice Haccâclar gelip geçmiş bu dünyadan. zerine yürüdükleri kavmi kılıçtan geçiren bu dehşet sembolleri, istilâ ettikleri ülkeleri yerle bir etmiş, taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmamışlar...

Gel gör ki, şimdi onların mezarları da kedi köpeklerin ayakları altında iğnenmekte!..

– Büyük camilerde namaz kılıyor, musalla taşına konmuş nice kimselerin son yolculuklarını görüyor musunuz?.

O halde, bütün bunları görüp biliyor, hepsine şeksiz şüphesiz aklımız eriyor da, neden düşünmüyoruz ki, bu dünyada ölüm vardır ve bir gün bu sıra bize de gelecektir?

Vaazları dinliyoruz, nasihatları işitiyoruz, cenazeleri takip ediyor, mevtaları kabre indiriyoruz, fakat bunların hepsinin de başkaları için vâki olacağını sanıyor, neden bir türlü kendi nefsimize mal etmiyoruz?..

Gözlerimizin önünde cereyan eden trafik kazalarını, kalb krizlerini, asrı hastalıkları biliyoruz, beş dakika önce sohbet ettiğimiz dostumuzun beş dakika sonra bu dünya ile ilgisi bittiği hatırlıyoruz. Buna rağmen yine de ihtiraslarımızın pençesinde inliyor, doyup usanmak bilmeyen dünyevî arzularımızın istilâsından kurtulamıyoruz?..

– Neden zengin, servetiyle mağrur oluyor; sağlam sıhhatiyle gaflete dalıyor; geç, dinçliğiyle eğleniyor, kuvvetli ceberutuyla, arkası olan sultasıyla övünüyor?..

Tarihtekiler bunlardan daha zengin, daha kuvvetli değiller miydi? Onlardan bir eser mi kaldı şimdi? Kedi köpeklerin dolaştığı mezarlarını koruyan mı var sanki?

Hangi meziyetin sahibi, hangi servet ve büyüklüğün mâliki var ki, ona ölüm erişmesin, yaptığı yanına, ettiği önüne kalsın da, müstesna tutulsun bu âkıbetten?..

Yıkılmayan bina, kurumayan çiçek, sararmayan yaparak mevcut değildir bu âlemde... Gençler yaşlanacak, yaşlananlar sinekleri korkutmaz hale gelecek, en sonunda bu dünya topyekûn kesin âkıbetine uğrayacak ve işte ondan sonra kâinatı titreten son nidâ bütün âlemi velveleye verecek:

– Bu mülkün sahibi kimdir?

Cevab tektir:

– Ebedî ve dâîmi olan Allah!

Aziz dost, bugünün akşamı, bu gecenin şafağı olacaktır. Gel, akşam gelmeden, fırsat bitmeden tevbeni yap kendini hazırla. Kim kalmış ki şu âlemde, sen kurtulasın bu âkıbetten?..

ADAM YETİŞTİRMEDE SABIR ÖRNEĞİ

Bu yazıda sizlere dâva sahiplerinin nasıl bir anlayış ve sabır içinde olmaları gerektiğine dair fevkalâde ibretli bulduğum bir Asr-ı Saâdet olayı arzedeceğim. Herhalde siz de benim gibi ibretle okuyacak, hayretle düşüneceksiniz.

Müslümanlar henüz parmakla sayılacak kadar azdılar. Medine’de mescide gelenlerden de anlamak mümkündü bunu. Ama, her geçen gün yeni yeni iltihaklar oluyor - tâbiri câizse-dâire her gün genişliyordu.

Ne var ki İslâm’a yeni iltihak edenlerin içinde bazıları

kaba-saba hareket ediyor, önceleri sahip oldukları bir takım hoşâ gitmeyen halleriyle birlikte İslâm'a giriyorlardı. Bunlara ise sabır göstermek, kırıp kaçırmadan kusurlarını düzeltmek gerekiyordu. Yoksa gelenlerin kusur ve hatalarını görüp de haşın bir ifâdeyle düzeltilecek olunsaydı herhalde bu tavrı dâva nâmına faydalı olmayacak, gelenler uzaklaşacaklardı.

Nitekim İslâm'a yeni iltihak etmiş, yâni ashâbın içine henüz karışmış “Zülhuveysar” adında bir zâtın kaba-saba konuşması, tutum ve tavrı rahatsızlık veriyordu.

Hattâ bir gün Hazret-i Resûlullah'a:

– Yâ Resûlallah, Allah Cennet'ine sadece ikimizi koy-sun, başkalarını almasın! diyerek ne kadar dar bir anlayışa sahip olduğunu isbat da etmiş, Resûl-i Ekrem Hazretleri buna üzülmüşse de azarlamadan:

– Yazık ki uçsuz bucaksız bir sahayı çok dar bir çember içine aldın, diyerek tebessüm etmişti.

Ashâb içinde rahatsız edici tutumu devam eden bu yeni zât, bir gün ne yaptı biliyor musunuz?

Medine Mescidi'nin tabanı o gün çakıl taşlarıyla kaplıydı. Güneş bu çakılların üzerine tavandaki hurma yapraklarının arasından süzülerek iner, taşlardaki herhangi bir yaşlığı hemen ânında kuruturdu. Bir gün mescidde bir gürültü çıktı. Ashâbın bir kısmı bağırıp çağırıyor, her biri bir şeyler söylüyordu.

Resûlullah bu gürültüyü duyunca hâne-i Saâdetin-den dışarı çıkıp mescide girdiğinde, bütün ashâbı ayakta buldu.

Hâdisе şuydu: “Allah Cennet'ine sadece ikimizi koy-sun, başkalarını almasın” diyecek kadar dar anlayışlı olan “Zülhuveysar” mescidin bir köşesini ıslatmış, yani bevletmiş, güneşin bunu hemen kurutacağını ileri sürerek, bunda ayıplanacak bir şey olmadığını da söylemek istemişti.

Ashâbın ayaklanmasının sebebi buydu.

– Yâ Resûlallah, mescidimizi kirletti, secde yerlerimi-
zi ıslattı... diye şikâyetle bulunuyorlardı.

Dâvasına adam kazanma örneği veren Resûlullah,
bunlara karşı ne cevap verdi, biliyor musunuz?

– Kolaylık gösterin, kolaylık! Bilmiyor, öğrenmeye ih-
tiyacı olduğunu ifade etmiş oluyor. Öğretin, anlatın, çağı-
rıp bağırmanın!

Bundan sonra bir kova su getirten Resûlullah, kaba
saba adamın ıslattığı yere döktürdü, hata sahibini azarlar-
madı.

Sonra bu zât, ashâbın içinde değerli bir yer işgal etti.
Ancak, siyerde “mescide bevleden zât” diye tarif edilmek-
ten de kurtulamadı.

Demek isterim ki:

– Bir fikre inanan, bir dâvaya gönül veren, Resûlül-
lah'ın bu sabırlı ve hazımlı tutumundan ibret almalı, ka-
zanmak istediği kardeşlerinin kusur ve hatalarını yumu-
şak bir edâ, kaçırmayan bir seda ile düzeltmeli, müşfik
bir tavırla öğretmelidir. Zira kusur ve hatalar insanın boy-
nunda dolaşan zehirli akreb gibidir, kimse onu bilerek,
farkında olarak taşımaz. Yeter ki, sünnete uyan bir anla-
yışla izah edilsin, kaçırmayan bir samimiyetle izâlesi dü-
şünülsün.

ZENCİ KADININ DEĞERİ

Üstü başı hırpanî idi. Giyim kuşamında itibar verici
bir görünüş yoktu. Sadece giyim kuşamında değil, sima
görünüşü, deri siyahlığı da yamalı giyim kuşamına eşlik
ediyordu.

Hem fakirlik, hem de zencilik birleşince onu iyice
kendi içine kapatmıştı.

Bu yüzden, sadece şahsî hayatını yaşar, kendisine itibar etmeyenlerin yanında ille de itibar sağlamaya çalışmazdı.

Zaten bir kadın için böylesi daha iyi idi. Kimsenin dikkatini çekmemek, sadece şahsî hayatını yaşamak ona daha uygun düşüyordu. Ne var ki artık yaşlılık, onun da belini bükmüş, gözlerini yere dikmişti:

Ama o, bu haliyle de mescidi temizlemekten geri kalmaz, cemaat gidince hemen Resûlullah'ın mescidine gelir, kıyıda köşede çer çöp gibi şeyler varsa, onları birer birer toplar, mescid dışındaki çöplüğü götürüp atar, mescidi iyice temizleyip güzelleştirdiğine kâni olunca elindeki değneğine dayana dayana Medine kenarındaki تنها evine dönerdi.

Fakirlikle zenciliğin birleşip kendi içine kapattığı bu kimsesiz kadın, günün birinde vefat etti. Komşuları onu mütevâzi bir cenaze merasimiyle defnettiler.

Zaten yaşayışından kimsenin haberi olmayan zenci kadının ölümünden de kimsenin haberi olmaması bir bakıma normaldi. Ancak, durumu Resûlullah Aleyhisselâm işitince sordu:

– Neden vefat haberini bana duyurmadınız?

–

Belli ki mühimsememişler, yahut cenazesini gece kaldırdıkları için Resûlullah'a duyuracak zaman bulamamışlardı.

Kimsenin itibar etmediği bu zenci kadının namazında hazır bulunamadığına üzülen Hazret-i Resûlullah, doğrucasına onun mezarına gitti. Kibleye karşı namaz haline geçerek tekbir alıp mezarda cenaze namazını bizzat kıldı, namazdan sonra ona dua etti. Bu, mazhariyetlerin en büyüğü idi. Zira bu iltifatı Hazret-i Resûlullah göstermekteydi.

Âlimler, her kula nasip olmayan Resûlullah'ın bu iltifatı üzerinde dururlar, bizzat gidip zenci kadının mezarın-

da namaz kılarak dua etmesinin sebebini araştırırken derler ki:

– Cami ve mescidlerle, cami ve mescid misâli hizmetler ifâ eden yerleri temizleyip hizmetinde bulunmak, öyle kudsî bir meşguliyet, öylesine hayırlı bir hizmettir ki, Resûlullah bu hizmetin sahibine hususî iltifat ediyor, bizzat gidip hususî olarak namazını kılıyor, dua ederek hizmetinin kudsiyetine fiilen işarette bulunmuş oluyor.

Demek ki, camileri, cami vazifesi gören İslâm’a hizmet yerlerini temizlemek, çer-çöp gibi kirlerden kurtarıp yardımda bulunmak, Resûlullah’ın iltifatına lâıyk olmak demektir. Herhalde basit görülecek bir liyâkat değildir bu da.

Mevzuu burada bitirerek cevabı geciken bir mektubun sualini bahismevzu etmek isterim.

Cami ve cami hükmünde olan yerlerin temizliğini soran okuyucum diyor ki:

– Bazı evlerin odaları, yahut bazı apartmanların dâireleri mescid misâli hizmetlerde bulunmakta, buralarda sadece ibâdet edilip, dini eserler okunmaktadır. Bunlar da mescid ve camiye benzeyen kudsiyette midirler?

Hemen ifâde edeyim ki, mescid kelimesinin mânâsı, secde edilen yer, ibâdet edilen mahal demektir.

Bu mânâya göre, nerede Allah’a secde ediliyor, ibadetlerde bulunuluyor, dinin emirleri konuşuluyor, dinî usûl ve kâidelerden söz ediliyorsa, orası mesciddir, ibâdet yeridir, camidir. Hattâ, kapısında minare bulunması halinde resmen camidir. Bulunmaması halinde ise, hükmen mescid ve ibâdethanedir. Böyle yerlere hizmet edip temizlemek, camiye hizmet edip, mescidi temizlemek hükmündedir. Zira cami ile içinde Kur’ân okutulan yerler aynı gayeye mâtuf faaliyetinde bulunan yerlerdir.

Asr-ı Saâdet’te hükmen mescid vazifesi ifâ eden evler vardı. Bunların ilki, Resûlullah’ın hizmetine tahsis edilen Hazret-i Erkâm’ın evi idi. Öteki de Medine yakınındaki

Kubâ'da, adı İslâm Tarihine "Beytüluzab" olarak geçen (bekârlar evi) idi. Hayatını İslâm'a hizmete vakfeden bekâr sahâbeler buradan hizmete dağılırlardı.

Bunlar cami inşâ olunmadan önceki hükmen cami ve mescid olan evlerdir.

Buralara hizmet de mescide ve camiye hizmet hük-mündedir. Zenci kadına gösterilen iltifata nâil olmak isteyenler, böyle hizmet yerlerine ilgi gösterip yardımda bulunmalıdırlar.

SEN KENDİNİ ISLÂH ETMEDİKTEN SONRA...

Dünya kurulduğundan bu yana nice zihniyet ve dü-şüncede insanlar gelip geçmişler bu âlemde.

Bunlardan kimi, ilâhî irşâdları dinlemiş, amel ve hareketlerini bu ölçülere göre tanzim etmiş, kimi de kendi eksik ve kifayetsiz felsefesini kendine rehber edinmiş, nefsinin isteği, arzularının gereği üzere yaşayarak bu âlemde çekilip gitmiştir.

Dünyanın başlangıcından bugüne kadar gelip geçmiş insanları şöyle bir hatırlayın, her iki sınıftan da birçok meşhurlar gelecek aklınıza.

Peygamberler ve onların yolunu takip eden inanç sahipleri...

Nemrudlar ve onların peşlerine takılan âsiler...

Bugüne kadar böyle cereyan eden dünya, bundan sonra değişecek değildir. Yine her iki yolun da yolcusu mükâfat ve ceza sisteminin mevcudiyeti onları zarurî kılar.

Şimdi mühim olan bizim durumumuz, kendi halimizdir.

Biz insanlığın bu umumî gidişatının neresindeyiz?

– İlâhî irşâdî dinleyen, kudsi ölçüleri tanıyanlar içinde mi yer almışız?

– Yoksa kendi nefsinin esas alan âsiler ve gafiller arasında mı ömür tüketip, hayatı heder etmekteyiz?

Mühim olan, düşünülmesi gereken mes'ele budur.

Hattâ bu bizim bir namaralı mes'elemizdir. Bunu elimizin tersiyle bir kenara itemeyiz.

Diyelim ki, kâinat güllük gülistanlık... Dünya bir başka dünya, insanlar bir başka insan... Her biri melek kadar itâatli, ruh kadar lâtif. Kitabın tarif ettiği gibi Müslüman.

Ama biz, kendi nefsimizde ilâhî irşâdları yaşamıyor, benliğimizde kudsi düsturları tatbik etmiyorsak, kâinatın, dünyanın bu güzelliğinden, insanların bu dindarlığından bize ne? Biz karanlıkta ve gaflette kaldıktan sonra...

Aksi de böyle.

Dünya bir başka dünya olsa, insanları iyice sapıklaşıp, fertleri ne yapıp ettiğini bilemez hale gelse. kadınların çoğu frenkleşip, erkeklerin çoğu sapıklaşsa, gençlerin bir kısmı yolunu şaşırp ihtiyarların bir kısmı gafilleşse, fakat biz fert olarak nefsimizi ıslâh edip onlar gibi olmamaya gayret etsek, ibret alıp ikaz olsak, tek ölçümüz ilâhî irşâd, kudsi düstur olarak devam etse...

O zaman çevremizdeki bu sapıklık bizi bozamaz, uhrevi hayatımızı yıkamaz. Bilâkis derecemizi yükseltir, mukavemette gösterdiğimiz sabır ve titizliğin sevabı daha da yücelir, kıymeti bir kat daha artar.

Gerçek böyle olunca, iyi tefekkür etmeli, doğru muhakeme yürütmeli, nefsimizi unutup hep başkaları ile uğraşmamalıyız.

Madem dünya kurulalıberi bu âlem böyle cereyan etmektedir. Öyle ise vazifemiz dünyayı değil, nefsimizi ıslâh,

âile efradımızı ikaz ve irşâddir. Âdetullah odur ki, dünyada her iki yolun da yolcusu bulunacak, hiçbir devirde yol tek kalıp, imtihan kalkmayacaktır.

Öyle ise, biz iyi düşünmeli, hep karşımızdakileri değil de önce kendimizi tenkit etmeli, nefsimizi ıslah için çalışmalıyız.

Şu bir gerçektir ki:

– Nefsini ıslâh eden her türlü kötülüğün içinde de olsa kurtulur. İhmal eden ise, her türlü iyiliğin içinde de olsa bozulur, kötülerin tarafında yer almış olur.

Mes'elemiz nedir, anlayabiliyor muyuz acaba?

HİÇBİR HİZMETİ KÜÇÜK GÖRMEYİN

Hiç kimse iyilik ve hayırlarını küçük görmesin. Zira küçük diye değer verilmeyen bir amel, Allah'ın rızasını kazanmaya vesile olabilir.

Aslında küçük-büyük ölçüsünden önce amelin işlendiği anda duyulan ihlas hesaba katılmalıdır.

Büyük görünen amelleri işleyen adam ihlâs eksikliğinden küçük sevaplar alır, fakat küçük görünen amelin sahibi duyduğu derin ihlâs yüzünden büyük sevaplar alabilir. Bu bakımdan İslâmi hizmetin hiçbirisi küçük görülmemeli, ihlâsın esas olduğu hatırdan çıkarılmamalı.

Bişr-i Hafi'nin hayat hikâyesi bunun canlı misâlidir.

Bu büyük velinin tasavvuf tarihinde büyük bir yer işgal etmesinin sebebi hiçbir dini hizmeti küçük görmeyip ihlâsla yapmasıdır.

Daha önceleri günahlara dalmış, kötülüklerin içinde boğulmuş biriydi. Bir gün yolda giderken Kur'an harfleri

yazılı bir kâğıdın topraklar üzerinde sürüklendiğini gördü, bunu küçük görüp de vazgeçmedi. Heyecanla eğilerek hemen kâğıdı alıp açtığı anda içinde (Besmele...) yazılı olduğunu anladı. Hürmetle öptüğü kâğıdı evine götürüp bir güzel temizledikten sonra evin hürmet ifade eden yüksek bir yerine astı.

İşte o gece rü'yasında kendisine şöyle hitab edildi:

– Ey Bişr-i Hafi, sen bizim ismimize hürmet gösterip duvara astın, bundan böyle biz de senin ismine hürmet ettirip İslâm tasavvuf tarihine naksettireceğiz!

Rü'yadan uyanan Bişr-i Hafinin gönlüne derin bir Allah sevgisi, Peygamber muhabbeti düştü. artık dini vazifeleri terketmekte beis görmeyen eski lâubali Bişr yoktur. O gitmiş, yerine büyük bir İslâm mücâhidi gelmiştir. Hayatını bundan sonra dine vakfeden Bişr-i Hafi, bütün ömrü boyunca fazilet ve zühd örneği olarak yaşar, kalbi ölmüşlere hayat iksiri dağıtmakta örneklik eder.

Büyük müctehid Ahmed bin Hanbel, Bişr-i Hafi'yi görünce hemen ayağa kalkar, karşısında divân durur, hürmetinden titrerdi. Talebeleri bir gün sordular:

—Ya İmam, siz ilim ve irfanda içtihad derecesine çıkmış bir âlimsiniz, şu ak sakallı şeyhin karşısında neden bu derece mahcup duruyorsunuz? Onun sizin yarınız kadar bile ilmi yoktur?

Hazret-i İmam şöyle cevap verir:

– İlim dediğiniz ak kâğıt üzerinde kara yazıdan ibaret tir. Halbuki ben bu zâtın öyle şeyler öğrendim ki O'nu, beyaz kâğıt üzerindeki yazılarda bulmak mümkün değil!

Allah'ın ism-i şerifine gösterdiği hürmet ve ta'zim yüzünden ilâhi lütfâ erip tam bir İslâmî hayata girme aşkını böylece duyan Bişr-i Hafi, bir gece rü'yasında Hazret-i Resûlullah'ı gördü ve şöyle bir konuşma geçti aralarında:

– Yâ Bişr, İslâmî hayatta duyduğun vecd ve takvânın her geçen gün ilerlemesine sebep nedir biliyor musun?

– Bilmiyorum, yâ Resûlallah!

– Bak sana söyleyeyim, mânevi makamlarda neden her geçen gün mesafeler katedip mertebeler elde ettiğini.

Resûlüllah şöyle buyurur:

– İslâmî bağlarını her geçen gün kuvvetlendirip seni vecde getiren şu üç adetindir:

1 – Sen benim sünnetlerime dikkatle bağlı kalmaktasın. Hiçbir tasavvuf ehli seni sünnetimden ayıramadı.

2 – İnsanlara karşı daima saygılı ve hürmetkâr olmaktadır. Nezaket ve terbiye ölçülerini terketmedin. Etrafına husûmet çemberi çizdirmedin.

3 – Rekabet hissini tamamen yok ettin. Din kardeşlerinden diğer hizmet ehline hased ve hırsla bakmadın. Bilakis onların hizmetinden memnun olmakta, sâlih kimselerini sevmektesin.

İşte seni mânevi makamlarda yücelten bu üç haslettir. Sen bunlara devam ettikçe merteben de yükselmeye devam edecektir. Bunları küçük görür, ihmal edersen makamında küçülür, ihmale uğrarsın.

GİZLİ AYIPLAR İFŞÂ EDİLMEZ...

Dedelerimizin söylediği şu söz de diğerleri gibi doğrunun tâ kendisidir.

– Kul kusursuz olmaz!

Şayet bu sözü yanlış bulup, kendisinin kusursuz olduğunu iddia edecek kimse varsa, onun için başka kusur aramaya ihtiyaç yoktur. Böyle düşünmesi bile kendisine kusur olarak yetip de artar bile.

Kusur ve günahın iki çeşidi vardır.

Biri, gizli kalmış, kimse vâkıf olmamış, kusur ve günahlar.

Diğeri ise, ifşâ edilmiş, duymayan kalmamış, işleyen de bundan rahatsızlık duymaz hale gelmiş kusur ve günahlar...

Birincisi için ayrı tavrımız vardır, ikincisi için ise daha ayrı tarzımız bahismevzudur.

Birinci adam, günahının ezintisini hisseder, duyulup ifşâ olunmasından titrer.

Böyle kimselerin günahını ifşâ etmek doğru değildir, İslâmiyet bunu ifşâyâ müsaade etmez.

– Niçin müsaade etmez?

Çünkü kusurundan dolayı ezinti ve üzüntü duyan insan, dönmeye her zaman müsaittir. Günün birinde kendi içindeki mücadeleyi kazanacak, daha az kusurlu dostlarının yanına dönerek, günahlarını terk edebilecektir.

Şayet bu kimsenin günah ve kusurları bilenlerce ifşâ edilmiş, dostlarınca anlaşılmış bulunsa, dönüş yolu kapanmış, dostlarının arasına karışma cesareti yok olmuştur. Yıkıntı ve ezinti içinde düşünmeye başlayan kusur sahibi dostlarının kendisine artık bir başka gözle baktıklarını, içlerine karıştığı takdirde her zaman günahını başına kakacaklarını düşünür, cesareti kırılıp ümidi kaybolur. Böylece dönme azmini kaybettiğinden (battı balık yan gider) tarzını tercih eder. Buna da günah ve kusur ifşâcılarının sebep olur.

İşte bunun için Resûlüllah Aleyhisselâm buyurur ki:

– Bir Müslümanın ayıbını görüp de örten kimse, ölmeden mezara konan bir kızı kurtarmış gibi olur.

Hadisin teşbihi fevkalâde ikaz edicidir. Sanki ayıbı görülen Müslümanın günahını setredip kapatmak, onu diriltmek; ifşâ edip ilân etmek de, öldürmek olarak kabul edilmektedir.

Ancak, bu gibi müsamahalı tavrımız günahının ezintisi içinde kıvranan Müslüman içindir.

Bir de var ki, artık günah işleye işleye lâtifeleri nasırlaşmış, ne üzüntü duyar, ne elem hisseder. Din dilinde bu gibilerine (Fâsık-ı mütecahir) denir. Yâni alenî günah işlemekten çekinmeyen adam.

Böylelerine aynı müsamaha ve şefkati gösteremeyiz. Belki bu kötü örnek ve tipleri günah ve kusurlarıyla tarif ve teşhir eder, diğer Müslümanları bunun şerrinden kurtarmaya çalışırız. Buhâri'nin kaydettiği bir hadis-i şerif, mes'elemizin iki cihetine de ışık tutmaktadır.

Hazret-i Resûlullah şöyle buyururlar:

– Fâcir (alenî günahkâr) kimseyi, onda mevcut olan hallerle anlatın ki, insanlar ondan sakınsınlar.

– Günahı gizli olanın ayıbını ise açıklamayın ki gıybet etmiş olmayasınız.

Bir başka hadiste ise Hazret-i Fahr-i Kâinat şöyle buyururlar:

– Kim yüzünden hayâ perdesini kaldırırsa onun gıybeti yoktur!

Evet, biz Müslümanlar fevkalâde anlayışlı ve şefkatliyiz. Günahını alenileştirmekten utanan kimseyi utandırmak istemeyiz, kusur ve ayıbını yüzüne vurmaktan çekiniriz. Kul kusursuz olmaz, diyerek kendi kusur ve hatâlarımızı düşünürüz.

Ancak, bizim bu insanî anlayış ve nezaketimizi istismar edip günahını alenileştiren, herkesin gözleri önünde bütün menhiyatı işleyen kimselere de teşvik mânâsına gelen müsamaha göstermeyiz. Onu alenen işlediği günahlarıyla tarif eder, sahip çıkmaktan utanmadığı kusurlarıyla yâd edebiliriz.

Bundan kastımız, o günah ve kusurlardan nefret ettiğimize işaret edip ürkütücü bir hava meydana getirmektir, aynı günah ve iptilâlara başkalarının da düşmelerini önlemektir.

İŞVEREN VE İŞÇİ HAKLARI

Çalışan insanları ikiye ayırmaktayız: İşveren olarak çalışan, işçi olarak çalışan.

Bunların her ikisi de çalışmaktadır. İşveren, işin maddi-mânevi bütün risklerini düşünerek, kârını-ziyanını hesap ederek çalışan...

İşçi ise, böyle geniş bir mes'uliyet yükü taşımayan, fakat meşgul olduğu işin, fiilî mes'uliyetini yüklenip ağırlığını taşıyarak çalışan...

Günümüzde ise, belli ideoloji ve muayyen cereyanlar vardır.

Bunlardan kimi sadece işveren tarafını tutar, kapital sahibi yanında yer almış gibi görünür.

Kimi de işçiden taraf olur, daima işçinin hakkını koruyup, onun menfaatini gözetir gibi görünür.

Bu ikili taraflar arasında bize de şu mealde sual sorarlar:

– İslam hangisinden yana, işverenden mi, yoksa işçiden mi yana?..

Halbuki bu sual temelde yanlış ve hatalıdır. Zira, İslam ne işvereni bünyesinden uzak görür, ne de işçiyi...

Her ikisi de İslami bünyenin uzuvları ve vazgeçilmez unsurlarıdır. Öyle ise İslam; hem işverenin yanında, hem de işçinin... Her ikisinin de hakkını korumak ister. İki tarafın da gadre uğramamasını, taraflardan hiçbirinin diğerini aldatmamasını arzu eder.

İşte bunun içindir ki, işverenle işçi arasında koyduğu kıyamete kadar şamil olacak umumi hükmü şudur:

– Aldatan bizden değildir!

Evet, İslam'ın ölçüsü budur: "Aldatan bizden değildir."

Bu hüküm tek taraf için sözkonusu olamaz. İster işveren olsun, isterse işçi... Her ikisine de şamil bir adil ölçüdür. Her iki taraf da birbirini aldatamaz, gadre uğrataramaz.

Aldatmamayı esas almak üzere İslam'da işverenle işçi karşı karşıya gelir, iyi niyet ve samimiyet düşünceleri içinde konuşur, anlaşılır; ne işveren çalıştırdığı işçiye aldatmayı düşünür, ne de işçi hak etmediği ücreti talep ederek haram karşılık almayı düşünür. İki taraf da birbirlerini aldatmaktan çekinerek anlaşmalarını yapar, karşılıklı iyi münasebetlerle işlerini devam ettirirler.

İslam, gerek işverenin, gerekse işçinin uymaya mecbur olacakları kesin ve muayyen bir ücret nisbeti bildirmez, kime ne kadar para verileceği hususunda dondurulmuş bir miktar söylemez. Bu gibi belli miktarlar, muayyen ücretler, daima geçici ve değişicidir. Muhitin şartlarına göre değişir, geçimin zorluk ve kolaylığına göre başkalık arzeder, köyde farklı, şehirde farklı, şehrin ortasıyla kenarında bile farklılık arzeder.

İhtiyaçlar böyle seyyar olunca, ne işverenin, ne de işçinin uymaya mecbur olacağı belli bir ücret nisbetini dini hükümlerde aramak yerinde olmaz.

Tıpkı kâr nisbeti gibi. Satılan malın kârı da donduru- lamaz. Zira bu kâr da işçi ücreti gibi, yerine, zamanına, muhitine göre değişir. Değişen şeyin dondurulmuş olarak tesbit edilmesi ise zaten makul ve mantıki olmaz.

Makul ve mantıki olanı, arzettiğim ölçüdür.

İster işçi, isterse işveren olsun, her iki taraf da İslamın koruyup, himaye ettiği öz uzvu, benliğinin unsurudur. Her ikisi de birbirini aldatmaması şartıyla oturup anlaşmalıdırlar.

Bu anlaşmalarda aldatmamanın şart olduğunu bildiren Resul-i Ekrem Hazretleri:

– Çalıştırdığınız işçiye teri kurumadan hakkı olan üç-

reti verin, diyerek işvereni ikaz eder.

– Mü'minin vasfı, kendisine emanet edilen işe hıyanet etmemektir” hadisiyle de işçiyi ikaz eder... Böylece taraflara karşılıklı mükellefiyetlerini hatırlatmış olur.

Bu bakımdan İslam, diğer beşeri cereyan ve ideolojiler gibi birinin yanında, ötekinin de karşısında olmaz. Her ikisinin de adil ölçüler içerisinde anlaşmalarını, birbirlerini aldatmamalarını emreder...

MUSTAFA’NIN MEKTUBU

Her geçen gün çoğalan borçlarını ödemek için gelmişti şehre. İlk önce inşaatlara koştu ve hemşehrilerinin yardımıyla sırtında tuğla taşıma işini sevinçle kabul etti. Ama göklere doğru yükselen inşaatlarda tuğla taşıma işi ne öyle uzun boylu tahammül edemiyordu. Nitekim bıkkınlık gelivermişti bile.

Ne var ki, inşaat sahibi:

– Mustafa, sen dürüst bir çocuğa benziyorsun, sabret, seni bu apartmana kapıcı yapacağım... diye teminat veriyordu. Mustafa bunun için canını dişine taktı ve apartman mesken haline gelinceye kadar ameleliğini yaparak bekledi.

Müteahhit bey, sözünde durmuş, dürüst bir genç olarak tanıdığı Mustafa’yı apartmana kapıcı da yapmıştı. Artık Mustafa memur olmuş sayıyordu kendini. Bodrum katta bir daireye yerleşmiş, günün muayyen saatlerinde katları dolaşüyor, daire sahiplerinin isteklerini bir bir tesbit ederek bakkalardan alıp getiriyordu. Başka siparişler neyse de şu zıkkım birayla, öteki pahalı içki istekleri yok mu? Mustafa’ya pek koyuyordu. Bunun yanında canı bir şeye daha sıkılıyordu.

Kendi kendine diyordu ki:

– Bu adamlar şu şaraplar için verdikleri yüzlerce lira-
dan, kadınları çeşitli boyaları için harcadıkları bu kadar
paradan basit bir kısmını ayırıp bana yardım etseler işte
ben kalkınır giderim! Ama bunlar sık sık sosyalizmden,
sosyal adaletten bahsettikleri halde benim köydeki ha-
nımınla çocukların ekmek sıkıntısı içinde olduğunu duyun-
ca “devlet bakmalı, kanunlar ilgi duymalı biz sana ancak
maaşını verebiliriz, elimizden başka hiçbir şey gelmez,”
diyorlar. Halbuki şu hiç faydası olmayan, üstelik zararı
muhakkak olan iki iptilası gibi fuzuli alışkanlıklarından
birazcık fedakarlıkta bulunsalar benim ihtiyaım karşıla-
nıp gider...”

Mustafa bu gibi düşüncelerle kendi kendine hüzünle-
nir, ama kimselere de bir şey söylemezdi.

Sık sık gittiği caminin imamı bir gün ne iş yaptığını
sordu. Mustafa durumunu anlattı. İmam zlmşt.

– O binada tanıdığım tek kişi yoktur. Hiçbiri camiye
gelmez. Sen ise beş vakitte burada bulunuyorsun, gel se-
ni inandığı gibi yaşayan dindarların apartmanına vere-
yim, oraya gir, bir de onları dene, dedi.

Mustafa bu teklifi kafasında günlerce gezdirdi ve ni-
hayet kararını verdi. Caminin ne tarafta olduğunu bilme-
yenlerin apartmanından çıkıp, İslam’ı yaşayan dindarla-
rın apartmanına kapıcı olarak girdi.

Yeri, yine bodrum kattı. Bununla beraber burada ba-
zı ayrılıklar göze çarpıyordu. Kat sahiplerinden hiçbiri, i-
ki ısmarlamıyor, bira da istemiyorlardı. Üstelik kadınları-
nında da makyaj, genlerinde gece partileri tertipleme gibi
eğlenceler de görülmüyordu.

Ramazan yaklaşmıştı. st katta oturan tüccar Ali Bey
bir gün Mustafa’nın yanına indi. Hal hatır sorduktan son-
ra avucunun içinde sakladığı bir tomar parayı Musta-
fa’nın cebine soktu ve:

– Oğlum, bu benim zekatımdır, kabul eyle... diyerek
ayrıldı.

Bundan sonra kat sakinleri birbirini takip etti:

– Mustafa Bey, annem çok yaşlı, orucunu tutamayacak, her oruç başına bir fidye vermeyi dinimiz emretmektedir. Bundan sonra her babah bize uğrayınca fidye alacaksın. Bu, ramazan bitinceye kadar devam edecek, unutmama olur mu?...

Bir başka gün, bir kat sakini:

– Mustafa Bey, dün öfkelenip bir yemin ettim, arkasından da yeminimi bozdum. On gün müddetle her gün birer fitre miktarını yemin keffareti olarak vermem gerek. Bize uğrayınca lütfen alıver...

Bir başka kat sakini:

– Bizim hanım şu işim şöyle olursa bir kurban keseceğim, demiş, Bu dinimizde bir adaktır. Adağın etinden ise adayan yiyemez. Mustafa Bey, şu parayla, bir kurban alıp keserek afiyetle yeyiver...

Mustafa Bey, bu olaylar karşısında şaşkına dönmüştü âdetâ. Artık hangi kapıyı çalıyorsa, siparişlerden önce kat sâkinlerinin dini mükellefiyetlerini topluyordu. Hele her hânede kaç nüfus varsa, hepsi başına birer fitre vermeleri, fitre miktarının da yüksek olması onu bir hayli sevindirmişti.

Derken gözü gönlü açılan Mustafa, bir gün kat sâkinlerinin siparişlerini getirip odasına çekilince, oturup bir mektup yazdı:

– Babacığım, şu mektubu alınca çocuklarımla hanımı al ve hemen buraya gel. Gerektiği kadar da yol parası gönderiyorum, masrafı düşünmeyesin. Bir miktar da zekât göndermem gerek, ama hele bu para yanımda bir sene kalır da, bir kat almayı düşünmezsek!.. Babacığım, bir şey hatırlatmak istiyorum, sakın unutma! Üniversitede okuyan kardeşim Erkan'ın getirdiği “Kurtuluşumuz Sosyalizmde” kitabı var ya? Sakın onu da küllüğe atmadan gelme!.. Ben kurtuluşun nerede olduğunu gördüm artık!..

GÖZ DEĞMESİ

Nazar değmesini soran okuyucum mektubunda diyor ki:

– Bizim burada “nazar değdi”, yahut “göz değdi” şeklinde bir takım söylentiler vardır. Bazılarının da “İsabet-i Ayn” dediği böyle bir olay var mıdır? Bunun dinî mâhiyeti nedir?

.....

Osmanlıca ifadesiyle “İsabet-i Ayn”, yani (göz değmesi) vardır ve vâkidir. Bazı insanların gözü, baktığı şeye büyük bir hasret ve iştîyâkla bakar; erişilmesi güç bir mazhariyet ve nâiliyet hissiyle nazar eder. Böyle derin hasret ve arzu ile bakışlardan sonra bakılan o şeyde bir ârıza meydana gelir, bir rahatsızlık sözkonusu olabilir. Buna İsabet-i Ayn, yahut göz değmesi denir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, nazarın hak olduğunu bildirdiği bir hadis-i şerifinde:

– Nazar deveyi kazana, insanı mezara götürür,” buyurarak, hasretli ve hasedli bakışların zararlarına, mühim te’sirlerine işaretle bulunmuştur.

Nazarı önleme çareleri:

Alelâde şeylere nazar değmez, İsabet-i Ayn vâki olmaz. Çünkü sıradan şeylere hasedle bakılmaz, hasret ve ihtirasla nazar edilmez.

Öyle ise, sahip olduğumuz farklı şeyleri, başkalarının ihtiraslı nazarlarına arz etmemeli, onların gıpta ve hasedlerini tahrik edecek gösterişle bulunmamalıyız ki, göz değmesini önlemiş olalım.

Bu yüzdendir ki, bazı binaların girişine hayvan kafası asarlar, görünüşü çirkinleştiren kemikler sallandırır. Maksat, göz değecek kadar güzel olan görünüşü çirkinleştirip dikkatleri dağıtmak, hasretle bakışı önlemektir.

Gür mahsullü tarlalara da aynı şeyi yaparlar.

Ortaya diktikleri bir sırığın üzerine eski paçavralar asıp, dikkati dağıtarak görünüşe çirkinlik vermek isterler.

Başka bir ifâdeyle gösteriş ve mürailikle tahrikçi teşhirler İsalet-i Ayn'a dâvetiye çıkaran hallerdir.

Göz değmesinden çekinen kimseler, böyle gösterişe girmemeli, başkalarının ihtiras ve rekabetini celbeden tavırlardan uzak kalmalıdır.

Bununla beraber, böyle dikkat çekici değerleri gören kimseler, ilk bakışlarında “Maşaallah” diyerek takdirlerini ifâde ederlerse, gözlerinin değmesini önlemiş olurlar. Çünkü “Maşaallah” demekle “Allahü Teâlâ dilediği şeyi yaratır, bundan daha mükemmeli halkeder, bunda hasretle bakılacak taraf yoktur” demiş olurlar. Hasedleri ayaklanmaz.

Bu mevzuda hatırlanacak bir başka husus da şudur:

Her insanın gözü değmez, hem de gözü değen her insan meş'um ve uğursuz insan olmaz. Allahü Teâlâ ihtirasla bakan bazı kullarının gözlerine böyle bir te'sir vermiştir. Bu husus, kulun elinde ve ihtiyârında değildir. Ancak ona düşen, ihtirasla değil, kanaatle bakmak, fâniliğini düşünerek hased ve gıpta hissini gemlemektir.

Nazarın hikmetlerine baktığımızda görürüz ki, içtimai hayatımızı organize eden bir fayda mevcuttur. İnsanlar çevrelerinin ihtiraslarını tahrik edecek görünüş ve gösterişten uzak kalmalı, dünyevi hisleri ayaklandırıp, ihtirasları coşturucu tavırlara girmemeliler. Yoksa kendilerine ihtirasla bakanların içinden birinin gözü değer, bir belâya, bir musibete mâruz kalır. Böylece etrafı rahatsız edip, dünyevi arzuları kamçılayıcı, uhrevi hisleri körletici tutumundan dolayı ceza görmüş sayılır.

Nazar daha ziyade dünyevi varlık yüzünden meydana gelir. Şayet bir adamın nazarı uhrevi meziyetlere de değişiyor, ona da zararlı oluyorsa o kimse, hislerini iyice sapıt-

miş, İslami ölçü ve duygudan iyice mahrum kalmış demektir. Nazarın en kötüsü bu adamın nazarıdır. Bundan, muhteris adam mes'uldür.

MÜSLÜMAN SERVET DÜŞMANI OLAMAZ

Bugün ilahi ölçüleri tanımayan solcular şimalden eindikleri birtakım sloganları bayraklaştırmaktalar:

– Kapitalizme ölüm! Pis kapitalistler! Hain burjuvalar!. gibi mütecaviz ifadelerle servet sahiplerine karşı kin ve hasedlerini kusmaya çalışıyorlar.

Solcuların bu seviyelerine bir şey demiyorum, hatta çok da görmüyorum. Zira, bir insan manevi ölçülerden ilgisini keser, ilahi inançlardan tamamiyle uzaklaşırsa sapmayacağı ideoloji, benimsemeyeceği zihniyet yoktur. Her ideolojiyi, her türlü fecaat ve dehşetiyle ondan bekleyebilirsiniz. Nitekim geçmişte bunları milletçe gördük, ibretle seyrettik.

Benim asıl hayretimi mucip olan tavır, hem ilahi ölçülere iman eden, hem de bu ölçülerle asla bağdaşmayan sosyalist sloganlarını benimseyen dindarların tavrıdır!

Bunlar söz sırasında dindarlığı kimseye kaptırmak istemiyorlar, ama iddialarına baktığımızda aşırı sosyalistlerin kullandıkları “Sermaye çevreleri... kapitalist zümre...” gibi tabirleri, hakaret ifadesi olarak kullanıyorlar.

Ötekiler manevi ölçüleri reddeden sosyalist, bunlar da gûya kabul eden dindarlar.

Fakat servet düşmanlığında, sermaye sahiplerine husumette birleşmekteler.

Anladığım kadarıyla biz dindarlar, sosyalistlerle birlik olup sermaye çevrelerine, servet sahiplerine hücum ede-

mez, onları saf dışı etmekte sosyalistlerle söz birliği edemeyiz.

Bizim karşı olduğumuz zümre, haram-helal ölçüsüne uymayan, meşru-gayrimeşru vasfına saygı göstermeyen zümredir.

Bir adam, haram-helal ölçüsüne riayet ederek kazanmışsa ona düşmanlık edip sosyalistçe ifadelerle hakaret etmek asla selahiyetimiz dahilinde bir tavır olamaz. Haramdan kaçmış, helal yolla kazanmışsa bu kimse milyonlar, hatta milyarların da sahibi olabilir. Değil onun servetine göz dikmek, bir zırnığını dahi alamaz, tek kuruşuna dahi el süremeyiz. Tabii ki samimi Müslümansak.

Ama Müslümanlığı perde yapıyor, onun arkasında sosyalist zihniyeti telkin gafleti gösteriyorsak o başka bir hata....

Biz muhtaç olabiliriz, zengin adam bizim ihtiyacımızı da tanımayabilir.

Bize düşen, helal kazançla servet sahibi olana husus met besleyip, onu tehdit ederek menfaat sağlamak değil. Bizim de, alnımızı terletip, beynimizi çalıştırarak imkan sahibi olmak, çenemizi zenginin malını çekiştirerek yormayı bırakıp bir şeyler yapmak vazifemizdir.

Eğer haram-helal ölçülerine uymayarak haksız kazanç elde eden birtakım vurguncular varsa, bunların yüzünden sosyalistlerle sözbirliği etmemiz, meşrulaşmaz. İmana, İslam'a hizmet için yardımlarda bulunan dindar zenginlerin de varlığı unutulmamalı, bu muhterem servet sahiplerini şaibe altında tutan bir zengin düşmanlığı tamim edilmemelidir. Şurası iyi bilinmelidir ki, vaktiyle İslam'ın beşiği olan Orta Doğu İslam Devletleri bugün resmen (Sosyalist Arap Devletleri) olmuşlarsa bunun yegane vebali, geçmişte sosyalistlerle birlik olup servet düşmanlığı yapan dindarlara aittir. Bu neticeyi o dindarlar hazırlamışlardır.

Sözün burasında yaşanmış bir olay arz etmek isterim sizlere. Herhalde helal kazanca saygı konusunda tarihi bir hadise olsa gerektir bu.

İslam birliğini kurmak için fevkalade bir gayretle çalışmış olan Cihan Padişahı Yavuz Sultan Selim, meşhur Mısır seferine çıkarken ordunun muhtaç olduğu büyük paranın bir kısmını bir servet sahibi işadamından borç alır.

Sefere çıkılır, büyük zafer kazanılır ve Yavuz döner.

Vaktiyle aldığı borcu ödemek için emir verdiği defterdarı, bu defa Sultan'ın önüne hased dolu şu teklif yazısını sürer:

– Sultanım, ordu-yu hümayun için ahzylediğiniz borç parayı veren zengin tüccar ölmüş, geride mirasçılarna da Mısır hazineleri kadar servet bırakmış, Bizim vereceğimiz borç para zafer bedeli olarak alıkona, mirasçılarna verilmeye.

Müslümanların Halifesi bu teklifin altına şu veciz cevabı yazıp teklif sahibine iade eder:

– Ölen zengine rahmet, bıraktığı malına bereket, mirasçı evladlarına afiyet, gammaza da (evet, gammaza da) LANET!..

* * *

İSLAM DEVLETLERİ NASIL SOSYALİST OLDU?

İslam alemine ilim, irfan nuru götüren Ezher oradaydı. Ezher'den mezun olan bir talebe, İslam dünyasının her tarafından saygı ve hürmetle karşılanır, İslam'ın ehliyetli mümessili olarak kabul edilirdi.

Halbuki bugün burada İslam Sosyalizmi maskesi altında sadece sol propagandist yetiştirilmekte, ayrıca asır-

larca İslam devleti olarak kalmış olan Mısır'ın adı da resmen (Sosyalist Arap Cumhuriyeti) olmuş bulunmaktadır.

İslam'ın asırlarca beşiğini yapan bir devletin şimdi resmen sosyalist olmasına hikmet nedir ki, kimler onu bulunduğu İslami hüviyetinden kopartıp resmen sosyalist Arap devleti yaptı acaba?

.....

Dedelerimiz hürmet ve edebe aykırı düşmesin diye Şam demezler de, Şam-ı Şerif diye yad ederlerdi. Halen, Hazret-i İsa'nın bu mübarek beldedeki ak minareye inmeyi tercih edeceğini kabul edenler var.

İslam Halifeliğinin senelerce merkezi olan bu devleti şimdi kimler sosyalist yaptı, kimler böyle mukaddes memleketleri sosyalizm belâsına soktu?

Düşünmeye değmez mi?

.....

İmam-ı A'zam Hazretleri'nin kabri oradadır. Hazret-i Geylânî'nin makberi de oradadır. Hattâ Cenâb-ı Resûlullah'ın muazzez âl-i abâsı da, Kerbelâ'dadır.

Ayrıca Bağdat, asırlarca İslâm Halifelerinin başşehri de olmuş, İslâm'ın yayılıp kuvvet bulmasına beşiklik yapmıştır.

Ne yazık ki, bu mukaddes belde de şimdi koyu sosyalisttir. Mukaddes İslâm'ın yayıcısı olmak nere, resmen sosyalist olup islâm'a hasım hale gelmek nere? Düşünabiliyor muyuz?

Evet, bütün bunları kim yaptı, bu İslâm devletlerinin İslâm'ın tam zıddı olan sosyalist Arap devletleri olmasına kimler sebep oldu? Böylesine büyük vebâli kimler yüklenbildi.

Bu hamur aslında çok su götürür. Ama kısacak ana-

hatlarıyla arzedeyim işin gerçek müsebbiplerini.

Geçmişte İslâm'ın merkezi olan bu İslâm devletlerinin gitgide bozulan idaresinden memnun olmayan iki grup meydana geldi. Bunlardan biri sosyalistler, diğeri de dindarlar.

Her iki grup da mevcut rejimi beğenmiyor; yenisini, iyisini getirmeyi istiyorlardı.

Bunların arasında ayrıca bir de halk vardı. Halkın içinde dindarlar ekseriyettydi.

İki ucun memnuniyetsizliği, mevcut rejimi yıkmak için giriştikleri faaliyetleri birleşik oldu. Rejimin müdâfii olan halktan uzaklaşan dindarlar, rejimi yıkmak için birleştikleri sosyalistlere yardım ettiler. Böylece beğenmedikleri idare önce zayıfladı, sonra da ihtilaller, inkılaplar neticesinde yıkıldı, sosyalistlerin istedikleri bugünkü rejim kuruldu, dindarlar ise aval aval bakmaktan başka bir şeye muktedir olamadılar.

Eski İslam devletlerinin resmen sosyalist devlet oluşlarına iki sebep; biri sosyalistler, diğeri de yıkıcılıkta onlara yardım eden dindarlar...

Dindarlar rejimi İslami yana doğru çekmek istiyorlardı. Ancak bunun için gerekli şartlardan habersizdiler. Sadece hisleriyle mes'eleyi inceliyor, öfke ve hiddetleriyle mevcut rejimin aleyhinde konuşuyorlardı. Ama bu rejimin yerine iyisini kurmak için muhtaç oldukları eleman, imkan, vasat, askeri ve sivil erkandan habersizdiler. Halbuki sosyalistlerde bunların hepsi hazırды. Sadece mevcut rejimin kaidesini yerinden oynatacak huzursuzluğun alıp yürümesi gerekliydi. Nitekim bunu dindarlarla birlikte hazırlayınca iş oluverdi, İslam devletleri şimdi resmen Sosyalist Arap Devletleri olarak kendini tescil ettirmek durumunda kaldı.

BİZDEN DEĞİLDİR O !

İslam'ın zuhur ettiği günlerde zenginle fakir arasında uçurum bugünkünden az değildi. Bunu İslam'ın vazettiği müeyyidelerden de anlamaktayız.

O gün zenginler, fakirlere faizli para veriyor, sonra da müddet uzadıkça faizi arttırıyorlardı. İslam, Medine devrinde faizi haram kıldı ve bu emrin tebliğcisi Resulullah Aleyhisselam şöyle buyurdu:

– Faizin her türlü ayağının altındadır. İlk kaldırdığım faiz de, amcam oğlu Abbas'ın faizidir!

Fakirlerin daha da fakirleşmesine sebep olan alışkanlıkları, ayrı ayrı yasaklayan İslam; bu yolda çok enteresan emirler de vermiş, hükümler de vazetmiştir. Bunlardan biri de bugün pek mevcut olmayan komşuluk hakkıdır.

İslâm Medine'ye geldiği günden itibaren komşu hududunu tesbit etmiş, bu tesbitten sonra da komşuluk mükellefiyetini bildirmiştir.

Denize düşenin yılanı sarıldığı gibi, İslam'dan uzaklaşanların sarıldığı sosyalizm o gün yoktu, ama İslâm'ın komşuluk hududu ve hakkı vardı. Bu haklardır ki Müslüman mahallesinde salyangoz sattırmamış, zengin-fakir kaynaşmasını açıkça sağlamıştır.

Komşuluk hududu ile haklarını bildiren hadislerden bazı misâller arzedeceğim. Buhârî'de bulmamız mümkün bunları.

Hasan bin Ali'den rivâyet edilmektedir:

Sordular:

– Bir Müslümanın evinin etrafından kaç ev komşudur?

Cevap şöyledir:

– Bir müslümanın komşusu, evinin dört tarafından kırkar evdir. Sağından, solundan, önünden, arkasından

kırkar ev!

Bunun tesbitinde fayda vardır. Çünkü her Müslüman bu tesbitten sonra, evinin çevresindeki kırkar evin iktisadî durumuyla ilgili, mâlî vaziyetiyle alâkalıdır. Çünkü Resûlullah'ın bu mevzuda Müslümanı ikazı vardır.

– Bizden değildir o.

– Kimdir, o bizden olmayan?

Buyurur ki:

– Komşusu açken tok uyuyan!

* * *

İşte bundandır ki, Müslüman kendi imkânından daha aşağı vaziyette olan evinin etrafındaki komşusunun haline bigâne kalamaz, onun yardımına koşmayı, Müslüman olmanın bir şîârı kabûl eder. Çünkü iman ettiği Allah'ın Resûlü:

“– Bizden değildir o,” buyuruyor.

Sadece bu kadar değil. Daha birçok ikaz ve irşâdları var. Biri de şöyle:

– Vallahi iman etmiş olamaz!

– Kim iman etmiş olamaz, yâ Resûlâllah?

– Komşusu zulmünden azâde olmayan!

Bilindiği üzere zulmün en acısı, her türlü lüks ve sefahat içinde yaşayıp da komşusunun içinde bulunduğu borç harca bigâne kalmak, sıkıntı ve mahrumiyetine ilgi duymayıp, yardım etmemektir.

Bunun içindir ki, Hazret-i Resûlullah en yakın ashâbına şöyle buyurmuştur:

– Yâ Ebâ Zerr, pişirdiğin çorbanın suyunu çoğalt ki, ondan mahrum olan komşuna da veresin.

Önce komşuluk hududu ve hakkını tesbit edip, sonra ona saygı göstermeyi de “bizden değildir” diye ikaz eden

bir sistemde, sosyalizmin fitnesinin yaşaması elbette mümkün olamaz.

Bu ruh ve imanın tekrar ihyâsı, yeniden inşâsı lâzımdır. Yoksa bizi denize düşürüp sonra da yılana tutundurmak isteyenler var...

DİNDAR ADAM SAYGISIZ OLAMAZ

Terbiyeli âilenin komşuluğuna da doyum olmaz. Onlar ilâç kadar değerli ihtiyaçlardır.

Hasan-ı Basrî Hazretleri'nin dediği gibi, insan böyle anlayışlı ve hassas komşulardan sadece şifâ görür, emniyet ve huzur duyar.

Âile terbiyesi görmemiş, anlayışsız komşular ise ilâç değil dert gibidirler. Onlardan da sadece rahatsızlık ve üzüntü sıçrar insana.

Böyle idrâksiz, kaba-saba insanların komşuluğunda sabırlı olmak; yegâne çare, tek kurtuluş yoludur.

Bir komşu düşünün; bulunduğu katta çocuklarına en küçük bir baskı yapmaz. Akşama kadar evin içinde horra tepen çocuklar, sanki aşağıdaki komşunun beyni içinde davul döverler.

Bir komşu düşünün: Bir türlü terbiye etmediği çocukları evin basamaklarını günün daha ilk saatinde kir, pisle doldurur, avluyu bitpazarı haline getirirler. Az sonra kavgalar, küfürler, arkasından da ana-babaların bunlara iştiraki başlar...

Bir komşu düşünün: Radyolarını, teyplerini, ayrıca bir de televizyonlarını sonuna kadar açar, bitişikteki komşunun istirahat ve huzurunu alıp götürür, ille de kendi zırzırını dinlemeye mecbur eder...

Böyle komşularla tek apartman içinde, ikişer metre

mesafeli dâirelerde nasıl huzurlu yaşanır, memnun olunur, beddua yerine dua edilir?

Bunlar ilâç gibi şifa veren komşu değil, hastalık gibi dert dağıtan dostlardır. Yakınlaştıkça sıhhatiniz kaybolur, uzaklaştıkça huzurunuz gelir.

Geçenlerde bir dostum, komşusundan şikâyet ediyordu.

Müştekî olduğu komşusunun dindarlığını sordum. Anlaşılan tam yarasına dokunmuşum. Coşan bir feryadla konuşurken şöyle bir tasnif yaptı:

Komşu iki türlüdür:

Biri, dindar değil ama terbiyeli, saygılı!

İkincisi, dindar, ama terbiyesiz, saygısız!

Bu bizimki dindarlığı kuvvetli, terbiyesi zayıf cinsten bir âile, kaba-saba kimseler. Temizliğe dikkat etmezler, bir kusur ve hata işlemiş olsalar özür dileyip gönül almayı bilmezler. Hitap tarzları haşın, konuşma tipleri kırıcı!

Ben dostumu ikaz ettim:

– İnsanın dindarlığı kuvvet bulunca komşusunu rahatsız edici tavırlardan da kendini kurtarmış olması gerekir. Çünkü komşu hakkına saygıyı kesin hükümlerle emreden İslâmiyet olmuştur. Dindar insan demek, dinin komşular hakkında telkin ettiği emir ve hükümlerini yerine getiren kimse demektir!

Bir Buhârî hadisinde Resûl-i Ekrem Efendimiz, bakın ne buyurmaktadır:

– Komşusu, şerrinden emin olmayan Müslüman, Cennet'e giremez!

Evet, dindar insanın bağlı bulunduğu Sünnet-i Seniye bunu emretmektedir. Komşu, dindar adamın şerrinden emin olacak, ondan bir zarar ve rahatsızlık gelmeyeceğine kesin şekilde kâni bulunacaktır. Dindarlığın şânı budur. Müslümanlığın icabı bundan başkası değildir. Hem din-

dar olsun, hem de eşekarısı gibi komşularını haşlayacak zihniyette kalsın, bunun dindarlıkla kabil-i te'lif olacak tarafı yoktur.

Bakınız, komşusuna rahat ve huzur vermeyen Müslümanı, kıldığı namazlarıyla tuttuğu oruçları dahi kurtarayacağını Allah'ın Resûlü nasıl haber vermektedir?

Ashâb dediler ki:

– Yâ Resûlâllah, falanca kadın, gece namaz kılıyor, gündüz oruç tutuyor, sadaka vermeyi de hiç ihmal etmiyor, lâkin sözü ve sohbetiyle de komşusunu incitip eziyet ediyor.”

Hazret-i Resûlüllah'ın cevabı aynen şudur:

– O kadında hayır yoktur! O, Cehennem'lidir!

Ashâb bir başka kadından söz ederken de şöyle konuştular:

– Yâ Resûlâllah, filân kadın sadece farz namazları kılar, sadakayı da yağı alınmış peynirlerden verir, ama komşusuna eziyet etmez, incitmez.

Buna alınan cevap nasıldır, biliyor musunuz?

– O kadında hayır vardır! O, Cennet'lidir!

İşte Müslümanlık budur. Dindarlık diye buna denir. Müslümanın, Müslümana komşuluğu bu anlayışta olur.

Yoksa önüne geleni ısırp, arkasına geleni de tepen adamdır komşu olmaz. İsterse gündüz sâim, gece kâim olsun.

FİTNECİ ADAM

İç dünyasında rahatsızlık vardı. Çevresindeki dostlarının iyilik ve ilerleyişlerinden hiç de memnun olmuyor, âdeta onların rahat ve huzurlarından rahatsızlık ve huzursuzluk duyuyordu.

Bu sıkıntısını onları perişan görmekle, huzursuz kılmakla gidermeyi tercih etmişti. Zaten bu yüzden kendisine FİTNE ADAM demektedirler.

Günlerdir kafasında beslediği bir fitne plânını daha, tatbik sahasına koymaya karar verdi.

Masum çehreli bir edâ ile muhatap olduğu komşusuna konuşmaya başladı:

– Çok üzgünüm hanımefendi, bana söylemek düşmez ama, ne de olsa kapı komşusuyuz, sizin saâdetinizden başka şey düşünemem. Beyiniz bir başka âşifte ile arkadaşlık etmekte, sizi pek yakında bırakmaya kararlı bulunmaktadır!

– Nasıl olur? Böyle bir şeyi hayal bile etmek istemiyorum!

– Ne yazık ki hayal değil, bir hakikat! Ben de senin gibi düşünüyordum ama, beyinizi defalarca o âşifte ile görünce artık bütün iyi niyetlerimi bir yana bırakarak size açmaya karar verdim. Fakat fazla telâş etmeyin, o kadından vazgeçirmenin çaresini de biliyorum ben!

– Nasıl?

– Beyiniz gece uyuyunca sakalından (kullanılmadık bir ustura ile) birkaç tane kıl kesip bana getireceksiniz. O sakal tellerine gerekli tılsımı yapacağım. Ondan sonra bir daha o kadına yüzünü dönüp de bakmayacak bile!

Görevini eksiksiz yapmak isteyen Fitne Adam, plânın ikinci safhasını da hazırlar. İş yerinde bulduğu kocasına da şöyle konuşur:

– Beyefendi, bir türlü dilim varmıyor ama, söylemek mecburiyetindeyim.

Saâdetinize gölge düşmekte, hanımefendi bir başkasıyla ilişki kurmuş bulunmaktadır!

– Nasıl olur? Mümkün değil!

– Maalesef ben de öyle düşünürdüm ama, işin içyü-

zünü anlayınca inanmak zorunda kaldım. Hattâ ilişki kurduğu adamla öyle bir plân hazırlamışlar ki bu gece, elinde keskin bir usturayla seni kesmeye karar vermiş olan hanım, sabaha karşı da kaçıp gitmeye niyet etmiş bulunmaktadır.

– Olmaz öyle şey! Bizim geçimsizlik gibi bir şeyimiz yok. Şu âna gelinceye kadar tatlı-tuzlu yaşadık, birbirimizden asla şikâyetçi olmadık. Buna sebep ne?

– Beyefendi, inanmazsanız bu gece yatağınıza yatıp uyur gibi yapın, bir müddet sonra karınızın sizi kesmek üzere elinde keskin bir usturayla yatağa doğru geldiğini göreceksiniz. İşte o zaman senin bu sâdık komşunun seni nasıl düşündüğünü anlamakta geç kalmayacaksın.

Gecenin geç saatlerine kadar evinde sohbet eden adam, nihayet uykuya yatar, kapadığı gözlerinin altından da etrafı inceler. Neden sonra bir usturayla ayak uçlarına basarak yaklaşan hanımın üzerine doğru geldiğini anlayınca ansızın sıçrayan adam:

– Demek söylenen doğruymuş, beni kimin için kesmeye karar verdin? diyerek kadının boğazına sarılır. Bu sırada kopan feryad üzerine yetişen komşular bir cinayeti güç belâ önlerler.

Az sonra sinirler yatışır, öfkeler diner, ortaya giren iyi komşular:

– Sizi civârımızın en mes'ud çiftleri olarak bilirdik, ne oldu böyle? diye işin içyüzünü araştırırlar.

Kadın kendisine anlatılanı bir bir açıklar. Bey de aynı adamın kendisine söylediklerini ortaya döker. Böylece işin içyüzü anlaşılır.

Olanları dinleyen yaşlı komşu, ak sakalını titrek eliy-le tutar ve dudakları arasından şu cümleler dökülür:

– Allah fitneci komşunun şerrinden muhafaza eylesin evlâd. Peygamberimiz, (fitne uykudadır, uyandırana Allah lânet etsin) buyurmuştu. Cidden fitneci lânete müstahak-

miş. Az kalsın bir masum ocak kanla sönecekti. Fitneci yüzünden!

DOSTLARINIZ NEYİ HATIRLATIYOR?

Bir atasözü vardır:

– Akrabanın akrabaya, akrep etmez ettiğini... şeklinde.

Buna benzer bir başka vecize de biz imâl edecek olursak diyebiliriz ki:

– Dostun dosta, düşman etmez ettiğini!

Zaman zaman dostlardan sızlanmalar dinler, bazıları'nın dostlarından çektikleri zararı, gördükleri ziyânı işitiriz.

Gerçekten de dostların birbirini eşekarısı gibi sokup rahatsız etmeleri, üzücü bir durumdur. Dostluğun hakkı, yakınlığın icabı böyle değildir. Dostluk karşılıklı hakları olan bir anlayıştır. Dostluğun gereğini ifâ etmek bir veci-bedir.

Dostların birbirini aldatıp kandırması şöyle dursun, belki dostunun menfaatini kendi nefesine tercih etmesi dostluğun şîârıdır.

Misâl Gazâlî'den:

Resûl-i Ekrem Efendimiz bir bağa gitmiş, oradan iki tane misvak almışlardı. Kendisine refakat edende ise hiç misvak yoktu. Elindeki misvakın birini ona uzattı. Fakat o, şöyle konuştu:

– Yâ Resûlâllah, siz fedakârlık edip misvakın birini bize hediye ediyorsunuz. Bari eğrisini kendinize bırakıp da doğrusunu vermeyin. Eğrisini verin, doğrusu sizde kalsın.

İnsanlığın tek örnek ve yegâne rehberi ise, şöyle cevap verdi:

– Allah iki arkadaştan fedakâr olanını daha çok sever!

İşte Müslümanlardaki arkadaşlık anlayışı, dostluk şiârı, ahabplık nümûnesi... Kendisine âit iki şeyden hiçbirini de vermeyebilir. Ama o, birini mutlaka dostuna, arkadaşına veriyor.

Eğrisini verip, doğrusunu kendisine alıkoyabilir. Ama o bunu da yapmıyor, iyisini veriyor, kötüsünü kendine bırakıyor, bunu da Allah için yaptığını ifâde ile minnet altına almıyor.

Bir insanın dostu böyle olursa, arkadaş ve ahababı bu türlü fedakârlık hissi içinde bulunursa bu dostluğun bozulması, ihanete uğraması, müşteki hale gelmesi mümkün mü?

Zira her ikisi de birbirine karşı son derece saygılı ve hürmetkâr. Dostunu kendi nefisine tercih ediyor, onu da-ima ilerde tutuyor. Diğeri de böyle bir anlayış ve saygı içinde karşılık verince akan sular durur, dostluk kardeşliğe, kardeşlik de îsâr hasletine erişmiş mü'minliğe yükselir.

İşte bu anlayıştaki dostlara (gıda) gibi dost denir. İnsanı ayakta tutan (gıda) gibi her zaman muhtaç olunduğu ifâde edilir.

Bu (gıda) teşbihini sebebsiz yere yapmadım. İslâm büyükleri dostları üç çeşide ayırırlar:

Birincisi:

Gıda gibidir. Onlara her zaman ihtiyaç vardır.

İkincisi:

İlâç gibidir. Onlara arada sırada ihtiyaç vardır.

Üçüncüsü ise:

Dert gibidir. Onlara hiçbir zaman ihtiyaç hissedilmez, fakat onlar rahatsızlık vermekten çekinmezler.

İsterseniz burada bir duraklama yapıp nefis mukaye-

sesine dönelim. Acaba biz tanıdıklarımıza karşı hangi cinsten bir dostluk göstermekteyiz? Onlara karşı gıda gibi miyiz, ilaç gibi mi? Yoksa dertten farksız mı? Hangi cinsten dostluk kurmaktayız?

Yahut dostlarımızı bir bir kontrol edelim. Onlar bize karşı nasıllar? Gıda gibi olanları var mı? Yoksa hepsi de ilaç gibi zaman zaman mı lâzım olan cinsten? Eğer dert gibiyseler yandınız doğrusu!

Mevzuun can damarını teşkil eden dost târifini Hasan-ı Basrî Hazretleri'nden dinleyelim. Der ki:

– Din kardeşlerimiz bize âile ve çocuklarımızdan da mühimdirler. Çünkü âile ve yakınlarımız bize dünyayı, dindar kardeşlerimiz ise âhireti hatırlatırlar!

Dostlarınızın neyi hatırlattıklarına dikkat edin!

YOKSULA, YETİME BAKMANIN FAZÎLETİ

İnsanların hepsi de güçlü kuvvetli, analı babalı değildir. Zayıflar, miskinler, malûl ve yetimler vardır. Bunlara bakmak, imkânların elverdiği ölçüde yardım etmek insanî ve İslâmî vazifedir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

– Kim Müslüman kardeşinin bir sıkıntısını giderir, muhtaç olduğu yerde onun derdine devâ olursa, Allah da O'nun sıkıntısını giderir, derdine devâ nasip eder.

Bu sebeble, geçmiş Müslümanlar ellerinin altında da-ima birkaç fakir barındırır, âciz ve alilleri idare eder, yetimleri himayede bulundurlardı.

Bilhassa kimsesiz öksüzler için, Resûlüllah'ın büyük müjdeleri ve şefâatleri bahis mevzuudur. Bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır:

– Bir kimse merhamet ve şefkatle yetimin başını okşarsa, Allahü Teâlâ, elinin değdiği tüylerin sayısınca o kimseye sevap yazar, o tüylerin sayısınca günahını azaltır, o tüylerin sayısınca Cennet'teki derecesini yükseltir!

Bu müjde, yardıma muhtaç her türlü çocuğa bakana şâimdir. Ana-babası geçimini te'min edemeyen çocuklara bakmak, onları merhamet ve şefkatle belli başlı bir işe verip, bir san'at ve iş sahibi yapmak, saçları sayısınca sevap kazanmak demektir.

Bir adam, Hazret-i Resûlullah'ın huzuruna girdi ve bir derdinden bahsedeceğini söyledi. Kendisine müsaade edilince şöyle konuştu:

– Yâ Resûlâllah, kalbim katılaştı, duygum azaldı. Bundan müştekiyim!

Resûlullah ona şöyle cevap verdi:

“– Yetimin başını okşa, kalbinde bir kıpırdanma hissedeceksin.”

Yetime bakmak nasıl büyük sevaplardansa, onun malını yeyip, hakkını gasbetmek de öylece büyük günahlardandır.

Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah büyük günahları sayarken şöyle konuştu:

Büyük günahlar dokuzdur. Onlar da şunlardır:

- 1 – Allah'a şirk koşturmak.
- 2 – Kasten adam öldürmek.
- 3 – Askerden kaçmak.
- 4 – Namuslu kadına iftira etmek.
- 5 – Fâiz yemek.
- 6 – Ana-babaya âsi gelmek.

7 – Sihir yapmak.

8 – Helâlı haram, haramı da helâl saymak.

(Son olarak da):

9 – Yetim malı yemek!

Yetim malı yemenin büyük gûnahtan olması için malının haksız olarak yenmesi gerekir. Ona bakışın karşılığı, masrafı gibi hususlar yetimin malını yemek sayılmaz, belki meşrû harcama, normal muamele olur.

Yetimin malını haksız ve sebebsiz yere yiyenler hakkında İbn-i Abbas şu âyeti okurdu:

– O kimseler ki, yetimlerin malını yerler. Onların yedikleri yetimin malı değil, Cehennem'in ateşidir. Mahşerde karınlarının içini Cehennem ateşi dolmuş olarak görecekler.

Büyükler derler ki:

– İçinde yetim bulunan eve hem müjdeler olsun, hem de eyvahlar!

Müjdeler olsun, çünkü o yetimin yüzü suyu hürmetine Allah onları afvedecektir.

Eyvahlar olsun, çünkü o yetimin malını yeyip hakkını gasbettikleri takdirde Allah'ın gazabına uğrayacaklardır.

Bütün mes'ele, yetimin hakkını almamak, ona bakıp yardım elini uzatırken Allah'ın rızasını esas tutup, malına haksız yere göz dikmemektir.

Resûlullah'a gelen bir adam, yanında bulunan yetimi ne zaman dövebileceğini sordu. Resûlullah ona şu cevabı verdi:

– Kendi çocuğunu ne zaman ve hangi sebeble döversen onu da o zaman ve o sebeblerle dövebilirsin.

* * *

DUADAN MAHRUM BIRAKAN CİMRİLİK

Çocuğu bir-iki değildi evde. Mübarekler bir düzine gi-biydiler. Sabah kalkınca her biri bir telden çalar, her biri-nin ayrı istek ve arzuları bitip tükenmek bilmezdi.

Bunlar neyse de, şu hurma kapışma mes'elesi kafası-nı iyice karıştıyordu. Hepsini de defalarca karşısına diz-miş, onlara binbir çeşit nasihatlar da bulunmuş, tenbihler yapmıştı. Fakat çocuk bunun burası. O anda hepsi de başlarını sallayarak söz veriyorlar, fakat daha sonra kom-şunun avlusundan kendi avlularına sarkan hurma ağacı-nın dallarından dökülen hurmaları âdeta kapış kapış et-mekten geri kalmıyorlardı.

Komşu ise aksi mi aksi, nekes mi nekeşti. Anlayış ve müsamahanın zerresine sahip değildi. Her sabah gelir, kapılarına dökülen hurmaları toplar, günün ortalarında dökülenleri ise çocukları döverek almakla kalmaz, elini ağzlarına sokar, lokma halindeki ezikleri bile çıkarırdı.

Başkası neyse de çocukların ağızlarına elini sokarak hurma lokmaları çıkartması, ona pek ağır geliyordu.

Ne çare ki fakirlik çökmüştü başına. Her birine doya-sıya hurma alacak imkâna da sahip değildi. Bunu alama-yınca da acıklı durum bütün mevsim devam edecekti.

Ne yapıp ne edeceğini düşünürken gidip Resûlullah'a olayı anlatmaya karar verdi. Bütün kuvvet ve cesaretini toplayarak müracaatını yaptı:

– Yâ Resûlâllah, komşumun hurmaları bizim avluya dökülmekte, onun elini sokup çocukların ağızından hur-ma lokmaları çıkarışı da bana çok ağır gelmektedir. Ço-cuklara yaptığım bunca tenbih ve nasihat ise hiç para et-memekte...

Merhamet ve şefkat menbaı Allah'ın Resûlü:

– Sen önce o komşunu bir çağır da görüşelim, buyur-du.

Fakir sahâbî hemen cimri komşusunu çağırđı. Resûlullah'ın huzuruna giren adam başını eğip dinlemeye başladı. Kulaklarına gelen teklif şöyleydi:

– Komşunun bahçesine sarkan o hurma ağacını komşuna ver. Dua edeceğim. Allah da sana Cennet'te bir hurma bahçesi verecektir.

Fevkalâde bir teklif. Böyle teklife kolay kolay sessiz kalınamazdı. Ama cimrilik ve nekeslik insanın basiretini bağlar, faziletini sıfıra indirirdi. Nitekim öyle de oldu. Hazret-i Resûlullah'ın bu teklifine “Hayır” demedi, ama “Evet” diyecek kadar da cömertlik gösteremedi. Sessiz kalmayı tercih etti. Bunun mânâsı ise belliydi. Tek bir ağaç bile fakir komşuya hibe edemiyordu.

Az sonra meclis dağılmış, olay ashâb arasında bomba gibi patlamıştı. Hayretle karşılayanlardan biri de Ebû'd-Dahdâh idi. Düşünüyordu da, bu teklife (Evet) demeyen adamın halini bir türlü izah edemiyordu. Herkesten önce davranmak istedi. Doğruca cimri adamın evine koştu ve onu hurma ağaçlarının altında gölgelenir buldu. Beklemeden teklifini yaptı:

– Bu ağaçların içinde komşunun avlusuna sarkan şu hurma ağacına (yüz hurma ağaçlı) bahçemi versem kabûl eder misin?

Cimri adamın kafasında birden şimşekler çaktı, ihtiraslarında depreşmeler oldu. Böyle şeyleri pek iyi hesap ederdi: Yıldırım sür'atinde cevap verdi:

– Elbette. Bir ağacın ne kıymeti var senin için!

– Peki öyleyse, şu andan itibaren şu tarafa sarkan ağacı ben aldım. Bunun karşılığı olarak da senin bildiğin Medine yakınındaki hurma bahçemi tümüyle sana verdim. Tamam mı?

– Tamam!

Ebû'd-Dahdâh koşarak mescide girdi. Ashâb sohbet ânındaydı.

– Yâ Resûlâllah, o tek hurma ağacı için vaad ettiğiniz Cennet bahçesi halen devam ediyor mu?

– Evet, yâ Ebû'd-Dahdâh.

– Öyle ise lütfen kabûl buyurun, ben o tek ağacı yüz ağaçlı bahçemi vererek satın aldım. Komşu fakire hediye edebilirsiniz.

MÜ'MİNE KÂFİR DEMENİN MES'ULİYETİ

Suçun kesinleştiği yerde ceza da kesinleşir. Suç kesinleşmezse ceza da kat'iyet arzetmez. Delil yetersizliğinden suçlu saliverilir.

Küfür, suçların en büyüğü ve en ağırıdır. Bir adamın küfre düştüğünü iddia edip, kâfir olduğunu söyleyebilmek için delil kesin olmalıdır. Kesin olmayan delillerle kesin hükme varıp cezanın en büyüğü olan küfürle bir insanı mahkûm etmek, mes'uliyet sahibi mü'minin göze alabileceği cür'et değildir.

Evet, şunu bunu küfre nisbet etmek kolay kolay göze alınabilecek bir isnad değildir. Çünkü, küfür, kalbde bulunan bir sıfattır. Kalbin içindeki gizli bir sıfatın varlığına ise ancak tezahür eden söz, fiil ve amelle hükmedilebilir.

Ancak, bazı söz, fiil ve ameller vardır ki, dıştan küfür görüldüğü halde sahibini kâfir etmez. Zira küfür görünen o söz ve amel, o kimsenin kalbindeki küfürden neşet etmeyip belki başka sebep ve te'sirlerden dolayı meydana gelmiş olabilir.

Meselâ:

– Öfke ve hiddette ifrata varan adam, yahut cehalet ve bilgisizlikte iyice geride kalmış kimse, yahutta cezbe ve sekir haline girmiş bir tasavvufçu, bazan öyle kelimeler

sarfeder, öyle sözler söyler, ya da öyle fil ve ameller işler ki, ilk bakışta bunlar sahibini kâfir kılan deliller olarak göze çarpar, irtikap edenin küfrüne kolayca hükmedilebilir. Lâkin iyice düşünülürse anlaşılır ki, o küfür görünen sözü söyleyen insan sadece şiddetli öfkeden dolayı söylemiştir. Yoksa kalbinde gizlediği küfürden dolayı değil. Yahut, söylediği sözün kendisini kâfir edeceğini bilmediğinden mahzur görmemiştir.

Ya da cezbe ve istiğrak halinde iken söylemiş, ayılınca bu gibi sözlerden dolayı tevbe, istiğfar eylemiştir. Muhyiddin-i Arabî gibi tasavvufçuların ekseri hâli böyle...

Şimdi, kalkıp da gözyaşlarıyla namaz kılıp, kâinatın Hâlik'ına vecd içinde ibâdet eden bu muhterem zevata küfür mü isnad edecek, kâfir olduklarını mı söyleyeceğiz? Hâşâ ve kellâ. Çünkü o sözlerin kalblerindeki küfürden neş'et etmediğine delil bu davranışlardır. İmanlarına tek delil varken küfürlerine birçok işaret bulunsa te'siri olmaz.

Çünkü kelâm, kalbdeki küfürden neş'et etmişse sahibinin kâfirliğine delil olur. Kalbdeki küfürden neş'et etmemiş, başka te'sirlerden dolayı söylenmişse sahibine kâfir diyebilir miyiz?

Diyemeyiz. Zira kalbinde iman var. Nitekim öfkesi geçince, sözünün küfür olduğunu öğrenince, ya da cezbe halinden çıkınca bu iddialardan vazgeçip tevbe, istiğfar etmektedir. Bu, iman işaretidir.

Ayrıca tasavvufçuların zahiri dine aykırı, küfür görünen sözleri te'vil ve tefsire de bağlıdır. Anladığımız mânâda da değildir. Nitekim Muhyiddin-i Arabî, böyle sözleri sık sık sarfedip yazdığı içindir ki: "Sözlerimizi yanlış anlayıp küfür mânâsı çıkaracak kadar bizim dünyamıza yabancı olanlar eserlerimizi okumasınlar" diyerek mahzuru azaltmak istemiştir.

Bu ikazın mânâsı bellidir.

Bizim, zahiri küfür görünen sözlerimiz aslında dine tam tamına uygundur. Küfre âit bir mânâ yoktur. Fakat bizim seviyemize çıkamayanlar bunu anlayamayacaklarından küfür sanıp, yanlış hükme varırlar. Böyle kimseler kitabımızı okumasın, demek istemiştir. Tasavvufçuların çoğunun sözleri bu durumdadır.

Bu noktada ifrata gidenler, imanlarına dağlar gibi delil bulunan Mevlânâ, Muhyiddin-i Arabî, Yûnus Emre.. gibi tasavvuf büyüklерinin sekir ve cezbe halindeki sözlerine bakarak küfürlerine hükmettiler ve şüphesiz ki yanlışlar.

Çünkü Bediüzzaman Hazretleri'nin dediğı gibi bazan kelâm küfür görüldüğü halde sahibi kâfir olmaz. O küfür sıfatından doğmamıştır. İmanına delil vardır. Küfrüne delil zannî, imanına yakînidir. Yakın varken zan ile amel edilmez.

Bu itibarla, bazan kelâm küfür görüldüğü halde sahibi kâfir olmayacağından, mü'minler tekfir damgasını titreyerek kullanmalıdır. Zaten çok kullanılan sıfatlar niha yet ürkütücülüğünü de kaybederek, baskı unsuru olmaktan çıkıverir. Vebâli de çok kullananlara olur.

Şüphesiz ki sözümüz, mü'mine kâfir demenin mes'uliyetinden titreyecek kadar idrâkli olanlar içindir.

Bunun vebâlini idrâk edemeyenler “el-avam kel-hevam”dır zaten.

HARAMDAN KAÇANI ALLAH KORUR

779'da dünyaya gelen Türk Hükümdarı Şahıruh, babası Emir Timur'un vefatından sonra (47) yıl hükümdarlık etmiş, (850) Zilhicce'sinde de Nişabur'da vefat etmiştir.

Şahıruh, (kayıtlardan anlaşıldığına göre) babasının

aksine ulemâyâ hürmet eder, mâneviyat büyüklerine saygı beslerdi. Ancak, onun mizacındaki sertlik, zaman zaman mâneviyat büyüklerini imtihana sürükler, içindeki şüphelerini bir takım olaylar tertipleyerek halletme yolunu tercih ettirirdi.

Nitekim arzedeceğim olay, böyle bir şüphenin neticesinde vukubulmuş, büyük bir veliyi haşin şekilde imtihan etmek durumunda kalmıştır.

Şahıruh'un zamanında Nimetullah adında hem büyük bir şâir, hem de aynı zamanda tasavvuf ehli bir zât herkes tarafından bilinip sevilmekteydi.

Şahıruh bir gün bu zâtı ziyarete geldiğinde ona mânâlı bir ifâdeyle takıldı:

– İştitiğime göre, gönderilen hediyelerden yiyormuşsunuz. Halbuki hediyelerin bazılarının haram maldan kazanılmış olduğu ihtimali kuvvetlidir. Bu haramlardan nasıl yersiniz?

Nimetullah Hazretleri şu cevabı verir:

– Bize helâl tarafı gelir, haram yemeyiz. Allah haramlardan kaçan kulunu korur, ona haram yedirmez! Yeter ki o kul, haram yememek azminde olsun.

Şahıruh, Nimetullah Efendi'nin, bu sözünün zayıflığını isbat etmek için, adamlarına gizlice emir verir. Hemen koşarlar, şehrin dışında tek kuzusunu otlatan bir kadıncağızı dövme tehdidiyle korkutarak kadıncağızın elinden kuzusunu alıp saraya götürürler.

Kuzu orada hemen kesilir, güzelce kebab yapılır, ziyafete haram yemeyen Nimetullah Efendi'yi de dâvet ederler.

Hazret dâveti reddetmez, hemen icâbet eder. Saraydakiler de az sonra mahçup olacağı düşüncesiyle neticeyi heyecanla beklerler.

Şahıruh, Nimetullah'ı sofraya buyur eder, birlikte otururlar, vezir-vükelâ, hepsi de önlerindeki kuzu etinden

ištiha ile yerler. Tabii ki, Nimetullah Efendi de aynı ištiha ile yer, hem de arada sırada Allah'ın helâl nimetine şükür de eder.

Yemekten kalkanlar, ellerini yıkarlar, sedir üzerine oturup işin sonunu beklerken, Şahıruh tebessüm ederek konuşur:

– Hazret-i Allah haramdan kaçan kullarını korur, haram yedirmez, diyordunuz. Bak işte, haramı bal gibi sen de yedin. Allah seni korumadı.

– Allah beni korudu. Çünkü benim yediğim helâldi. Haramı siz yediniz.

– Nasıl olur? Senin yediğin bu kuzuyu adamlarımız kırdı bir kadının elinden zorla aldılar. Gasben alınan bu kuzunun haram etinden sen de bizimle birlikte yedin. Bunun te'vil, tefsir tarafı yok ki?

– Te'vil, tefsir değil gerçeğin tâ kendisinden söz ediyorum. Bu kuzu benim için helâldi. Sizin içinse haram. İsterseniz kuzuyu elinden zorla aldığınız kadını bulun ve sorun.

Şahıruh'un adamları koşarlar, elinden zorla aldıkları kuzuyu ne için otlattığını kadıncağıza sorarlar.

Herşeyden habersiz kadıncağız aynen şöyle cevap verir:

– Burada Nimetullah Efendi adında bir büyük zâttan bahsediyorlardı. Kuzumu ona götürüyordum. Fakat sizler elimden aldınız. O büyük zâtın hakkını yediniz. Size haramdır!

Böylece haramdan kaçanı Allah'ın koruduğunu göstermiş olan Nimetullah Efendi, Şahıruh'un zamanında Kirman'da vefat etmiştir. Türbesi Mahan'dadır. Allah rahmet eylesin.

MÜHİM OLAN NEDİR?

- Ben zenginim.
- Olabilir, mühim değil.
- Ben filân kademedede memurum, mevkiim var.
- Olabilir, mühim değil.
- Benim Türkiye çapında, hattâ devletlerarası büyüklükte şöhretim var.
- Olabilir, mühim değil.
- Ben gencim, güzelim, zekiyim, çalışkanım. Tuttuğumu koparır, attığımı vururum.
- Olabilir, mühim değil.

Bir şey daha söyleyeyim:

- Ben dinî mükellefiyetlerimi yerine getirmeye gayret ediyor, İslâmiyet'e kendi çapımda hizmet etmeye çalışıyorum.
- İşte şimdi seni tebrik ederim. Mes'ud insan sensin, bahtiyar adam sensin, huzurlu ve ideal kimse görmek isteyenler seni görmeliler.

Meşhur sözdür:

- Sen padişah olabilirsin, ama adam olamazsın ! derler.

Evet, sen zengin olabilirsin, makam mevki sahabi olabilirsin, milletlerarası şöhret, devletlerarası itibara mâlik olabilirsin. Mevkiin mühim, makamın yüksek olabilir. Tuttuğunu koparır, attığını vurursun. Şerrinden herkes korkar, tehdidinden cümle âlem çekinir.

Bunların hiçbiri dikkatimizi çekmez, gıptaya vesile olmaz, imrenilecek, ideal kabûl edilecek seviye sayılmaz.

Sana imrenebilmem, gıpta ile bakıp hayretle seyretmem için bir tek vasıf ararım.

İslâm'ı yaşıyor, yaşanması için de kendi çapında hiz-

mette bulunuyor musun?

İşte ideal insan, gıpta ve sevgiyle baktığım mes'ud adam, hayranlıkla seyrettiğim kahraman sensin!

Başkalarının gözünü gönlünü dolduran ihtiraslar senin yanında bir hiç. Sana Allah'ın verdiği madalya üzerinde şu ibare var:

– Bu kahraman, İslâm'ı yaşar, çevresinde yaşatmak için de hizmet eder.

İşte gerçek teselli. Sen hayatından zevk alabilir, huzur duyup, kendini mes'ud sayabilirsin. Bu senin hakkın, sen böyle bir huzura lâıksın.

Sana gıpta ile bakanlar haklı, mes'ud adam bilenler yanılmazlar. Çünkü sen, şu topraklar üzerinde niçin var olduğunun hikmetini bilip, icabını yerine getirme azmi içindesin. Hedefini tesbit, gayeni tescil etmiş, her türlü istikrarsızlıktan mahfuz, tereddütlerden azâde kalmışsın.

Aldatan teselliler:

– Ben zenginim.

– Kârûn da zengindi.

– Ben vurucu kırıcıyım, attığımı vurur, tuttuğumu öldürürüm.

– Firavun da öyleydi.

– Ben makam, mevki sahibiyim. Şan, şöhretim var.

– Haccâc da makam, mevki sahibiydi, lânetle yâd edilen şöhreti halen devam etmektedir.

– Ben, mü'minim, imanımın icabını nefsimde yaşıyor, çevremde yaşanması için de kendi çapımda hizmet ediyorum.

– Resûlüllah da öyleydi, ashâb da aynı yoldaydı, Allah'ın Cennet'le müjdelediği bütün iman ehli de böyledir. Seni tebrik ederim. Kendini mes'ud ve bahtiyar sayabilirsin. Vicdan huzuru senin hakkındır.

* * *

DÜNYAYI DEĞİL, NEFSİNİZİ İSLÂH EDİN

Hepiniz de biliyorsunuz ki, Asr-ı Saâdet'te değiliz. Saâdet asrı geçip gideli tam bin dörtyüz sene oldu. O günden bugüne kadar çok hayırlar zuhûr etti, fakat nice fitne ve fesadlar da yeryüzünü istilâ etmekten geri kalmadı.

Bugünkü sokaklarımız ne türlü fitne ve fesatların geliştiğini, nice hayâsızlık ve edepsizliklerin ilerlemekte olduğunu elim bir manzarayla göstermektedir.

Bu gidişi ne siz, ne biz, ne de öteki durduramaz. Hatta gidişin hedefini ve seviyesini de kimse hükmü altına alamaz. Daha geniş ve daha açık bir teslimiyet içinde düşünürsek İlâhî irâdenin tecellisine bağlı durumdur bunlar.

Şayet, sapanlar daha da çoğalacak, böylece, bir kıyâmet dehşetini yaşamaya müstehak hale geleceklerse, İlâhî irâde buna açıksa, hiç kimse bu gidişatı durduramaz, fitne ve fesadın önünü alamaz. Zira İlâhî irâde buna müsait olarak tecelli etmekte, sapanlar bir kıyâmet dehşetini yaşamaya müstehak hale gelmek için sapmaya devam etmekte.

Bizim bunları durduracağımızı sanmamız, İlâhî irâde ile karşı karşıya gelmemiz gibi bir mânâ taşımaktadır ki, bunu hiçbirimiz istemez, arzu etmeyiz. Zaten İlâhî irâdeyi çevirmeye gücümüz de yetmez, haddimiz de değil.

Ancak gücümüz bir şeye yeter, onu yapmaya muktedir oluruz. Bu, bizim öz nefsimiz, kendi hayatımız, fiilî yaşayışımızdır. Her fert çevresinin bunca fitne ve fesadına rağmen kendi nefsinde İslâm'ı yaşar, yaratılışının gayesine uyan bir imanî titizlikle iman ettiği gibi yaşamaya gayret edebilir.

İşte gerçek hedefimiz budur. Başkalarının sapması,

başlarına kıyâmeti koparacak kadar günahlara girmeleri, İslâm'ı yaşamak azim ve ısrarında olan bizlere zarar veremez, mâni olamaz. Sadece zorluk çıkarır, hepsi o kadar.

Nitekim bir âyet-i kerîme buna şöyle işaret eder:

– Ey iman edenler! size nefsiniz lâzımdır, nefsiniz! Siz nefsinizi ıslâh edip, hidâyet üzere olursanız, başkalarının nefislerini ifsad edip dalâleti tercih etmesi size zarar vermez! Evet, dayandığımız temel nokta budur.

Bize nefsimiz lâzımdır. Biz öz nefsimizi ıslah yolunda gayrete girer, kendimiz imana, islâm'a hizmet yolundaki vazifelerimizi ihmal etmez, gücümüz yettiği kadarıyla hizmetimize devam edersek, başkalarının sapmaları bize mâni olmayacak, uhrevî saâdetimizi gölgelemeyecektir.

Zaten huzur-u izzetine vardığımız günü Rabbimiz:

– Neden içinde bulunduğunuz fitne ve fesadlı dünyanın gidişatını değiştirmediniz, âlemin istikametini düzeltip, çevrenizi ıslâh etmediniz? diye tâkatimizin üstünde olan hizmetleri bizden sormayacaktır. Ama:

– Neden benim halkettiğim şartlar içinde kendi nefsinizde İslâm'ı yaşamadınız, çevrenizde yaşatmak için elinizden gelen hizmetinizde devam etmediniz? diye bir sual soracaktır.

Zira, dünyanın gidişatını, çevremizin istikametini düzeltmek bizim elimizde olan küçük bir iş değildir. Bu büyük mes'eledir ve Rabbimizin hikmetiyle ilgilidir. Ama bizim nefsimize gücümüz yeter, onu ıslâh edebiliriz. Çevremizde fertlerin İslâm'ı yaşamaları için bir gayret ve hizmette bulunabiliriz.

Öyle ise kötülerin çoğalması, fitne ve fesadın yayılması bizi hizmetten alıkoymaz. Çünkü biz hizmetle mükellefiz. Dünyayı ıslâh etmekle değil.

GEÇMİŞLERİNİZİ HATIRLIYOR MUSUNUZ?

Ebû'l-Leys-i Semerkandî'nin şeyhi Zahid Mürgî Hazretleri anlatıyor:

Bizim zamanımızda bir şehirden diğer şehre gidenler, erkenden o şehre varmaları gerekirdi. Geç kalırsa şehre girmeleri zor olurdu. Çünkü, şehrin kale kapıları akşam kapanır, tanımadıklarını içeri almazlardı.

Ben de Belh'e misafir gittiğim günü geç kaldığım için şehrin kenarındaki kabristanlıkta gecelemeğe zorunda kaldım. Mezarlardan hâli olan bir yerde yattığımda ise ibretli bir rû'ya gördüm. Sanki mezardan kalkınlar bölük bölük cemaatler halinde mezarlığın yeşil ağaçları altına oturup sohbete daldılar. Bunlara gökyüzünden nûrdan tabaklar içinde leziz Cennet yemekleri geliyor, akıllarına gelen her istekleri başları üzerinden hemen önlerine iniyordu. Bu yüzden kabristan ahalisi fevkalâde bolluk ve neş'e içindeydiler.

Ancak, birini görüyordum ki, neş'eli cemaatin içine karışmıyor, kıyıda iki elini yanaklarına koymuş, melûl, mahzun bekliyordu. Yanına yaklaşıp sordum:

– Delikanlı, sen neden böyle hüzün ve kederli görünüyorsun? Bunların içine karışıp yediklerinden yesen, giydiklerinden de giysen olmaz mı?

Hüzünle cevap verdi:

– Olmaz. Çünkü onlara inen bu leziz yemeklerle, güzel elbiseleri gönderen vardır. Bunların her birinin hayatta yaşayan ya oğlu, ya kızı, ya anası, ya da babası, yahut da bir başka dostları var. Bu yakınları kendileri namına hayırlar yapıyor, iyiliklerde bulunuyor, fakir fukaraya ikrâm ve ihsanda geri kalmıyorlar. Böylece hayatta kalan yakınlarının yaptıkları iyilik ve hayırların sevapları bunlara gördüğünüz şekilde mükâfat ve neş'e olarak intikal edi-

yor, sevinip eğleniyorlar. Benim ise, böyle sevap işleyen yakınım yok ki onlara inen hediyelerden bana da insin.

– Hiç mi kimsen yok senin?

– Bir annem var. O da namazını kılmıyor, başını da örtmüyor, böylece benim için sevap işlemesi şöyle dursun kendisini bile düşünmüyor...

Garip delikanlı burada şöyle bir ricada bulunur:

– Eğer Belh'e gider ve falan adresteki anamı bulursan benim mâruz kaldığım bu garip hâlimi anlat, benim için iyilikte bulunsun. İslâm'a hizmet için yardımlarını eksik etmesin, kendisi de beş vakit namazını kılsın. Çünkü namazın her iki rekâtı sonundaki tahiyâtta ölmüşler için dua vardır. Bunların hepsi böyle bir duaya nâil oldukları halde ben bundan da mahrumum!..

Şeyh Zahid, sabahın erken saatinde bulunduğu yerden hareketle doğruca şehre gidip bildirilen adreste kadını bulur. Başını örtmemiş, kollarını kapatmamış kadın, namaz-niyaz nedir aklına bile getirmiyormuş. Buna oğlunun halinden bahseder, gördüğü olayı olduğu gibi anlatır.

Kendini tutamayan kadın, büyük bir ızdırapla ağlamaya başlar. Şeyh ise, ona ağlamanın bir çare olmayacağını, İslâm'ın emirlerine uyması gerektiğini, namaza başlayıp ölmüşleri için fakirlere yardımda bulunması icabetliğini tenbih ederek ayrılır.

Kadın bu zâtın nasihatına kulak verir, başını örter, namaza başlar. Ölmüşleri için elinden geldiği kadarıyla iyiliklerde bulunur, İslâmî hizmet için yardımlarını esirgemez.

Neden sonra Şeyh Zahid, aynı hali bir gece rû'yada yine görür. Bu defa mahzun delikanlı neş'e içinde eğlenen cemaatlerin içine girmiş, topluluğun sevinç ve huzuruna iştirak halinde. Der ki:

– Ey muhterem şeyh, annemi ikaz edip İslâmî hayata başlattıktan sonra iyilikler yaptırıp, sadakalar verdirmek-

le benim kabir hayatımı kurtardın. Allah da senin âhiret hayatını mâmur eylesin! Demek, dirilerin işledikleri sevapların ölülere ne kadar faydalı olduğu hatırdan çıkmalıdır.

ÜST BASAMAKTAKİNE DANIŞMAK

Size bir sual sorsam bilmem nasıl cevap verirsiniz?

– İnsanlar tarak dişi gibi yanyana mı, yoksa merdiven basamağı gibi üstüste midirler?

– Tarak dişi gibi yanyana.

– Yanıldınız.

– Öyle ise merdiven basamağı gibi üstüste.

– Hayır. Yine yanıldınız.

– Siz söyleyin öyleyse? diyeceksiniz değil mi?

Evet, ben söyleyeyim öyleyse.

– İnsanlar hem tarak dişi gibi yanyana, hem de merdiven basamağı gibi üstüstedirler.

– Nasıl olur bu? Hem tarak dişi gibi aynı seviyedeler, hem de merdiven basamağı gibi üstüstedirler. Böyle tenâkuz olur mu?

– Hayır, tenâkuz filân yok. Gerçeğin tâ kendisidir bu.

İnsanlar, hukukta tarak dişi gibi yanyana, aynı çizgide, müsavi haldeler. Ama kabiliyet ve meziyetle, idrâk ve izanda merdiven basamağı gibi üstüstedirler. Birbirinden daima farklıdır.

Bu yüzdendir ki, cemaat topluluklarında ayrılıklar olur, ihtilâflar görülür, bir alt basamakta olanlar bir üst basamakta olanlarla kolayca anlaşılamazlar. Alt basamakta olan kendi seviyesini esas alır, kendi gördüğünde ısrar eder. Üst basamakta olan da, altındakinin görmediği şey-

leri görebildiği için ona itibar etmez, kendi seviyesinde gördüğüyle hareket eder. Böylece seviye farkları ihtilâf ve tefrikaları doğurur, düşünce farkları şeklinde tezahür eder.

– Ne diyorsunuz? Yâni ayrılıkları meşrû, ihtilâfları haklı mı göstermek istiyorsunuz?

– Hayır, öyle demek istemiyorum. Zira böyle bir anlayış “cemaatte rahmet, ayrılıkta ise azab vardır” diyen Resûlullah’ın ümmetine yakışmaz. Her insanın bir basamakta yer aldığı bir vâkıdır. Herkes bulunduğu seviyeden hâdiseyi değerlendirir, teşhis kor. Bunda da mâzurdur. Ancak, doğru olmayan, mâzur kabul edilmeyen husus şudur: Kendi aşağı merdivende olan kimse, ufkuna inandığı, makamına hürmet duyduğu üst basamaktaki bir rû’yet sahibine sormalı, kendi kademesinden görmediklerini onlara danışmalı ve demeli ki:

– Benim bulunduğum merdivenden görebildiğim hakikat şudur. Ama bu, bulunduğum merdivenden yaptığım tesbittir. Bir de sizin bulunduğunuz üst kademededen görünen hakikat nedir? Onu bildirin, fikrimi tashih, yahut te’yid edeyim!

İşte gerçek ihlâs sahibi, hizmet ehli böyle düşünür ve farklı görüşlerini böyle inceler, tahkik eder, hakikati böyle arar.

Evet bu bir gerçektir. Hukukta tarak dişi gibi müsavi olan bizler idrâk ve kabiliyette anlayış ve görüşte birbirimizden daima farklı yaratılmışızdır. Tıpkı misâldeki merdivenin üstüste olan basamakları gibi.

Öyleyse, geliniz, üst basamaklardakilerin görüşlerine ters bir anlayışa sahip, farklı görüşe mâlikseniz, bu his ve duygunuz gerçeğin tâ kendisi gibi içinizde bekletmeyiniz, üst basamaktaki görüşüne itimad ettiğiniz kardeşinize sorun, bulunduğunuz basamağın gereği olan sahip olduğunuz düşüncenizi danışın. Belki de yanıldığınızı görecek, onların seviyesinde daha sağlam gerçekler görüldüğünü

siz de tesbit ederek bir basamak daha yükseleceksiniz.

Hadîs hocamız sık sık şu cümleyi tekrar ederdi:

– Bilmem anlatabildim mi?

* * *

SAKIN HEMEN KARAR VERMEYİN!

Resûlüllah'ın hayatı kıyâmete kadar yaşayacak Müslümanlara fiili örnektir.

Bu bakımdan, şahsında her türlü olayı yaşayacak olan Resûlüllah, bu olaylara karşı takınacağı tavrı da fiilen gösterecek ki, gelecek Müslümanlar bunlardan ders alıp, benzeri olaylarla karşılaşınca hareket tarzını ona göre tesbit etmiş olsun.

Demek ki Resûlüllah'ın ve ashâbın hayatında geçen vak'alar, bizlere birer ders-i ibret, hattâ birer dinî direktiftir.

Dikkatle okuyacağınızı ümid ettiğim mevzuumuz bu bakımdan fevkalâde mühimdir.

Medine'deki Mescidinde, huzuruna Velid bin Ukbe'yi çağıran Resûlüllah, ona şu emri verdi:

– Benî Mustalık kabilesine git ve onların verecekleri zekâtları toplayıp getir, Beytül-mâl'e teslim et. Zahmetinin karşılığını da Beytül-mâl'deki memurdan al..

Velid aldığı emir üzerine hemen atına atladı ve Benî Mustalık aşiretine doğru yola çıktı.

Kumlu çöllerden yavaşça ilerlerken arkasından yetişen yolcular:

– Nereye böyle ey Velid? diye sordular. O da:

– Benî Mustalık'a gidiyorum, zekâtlarını toplayacağım... diye karşılık verdi.

Az sonra Velid'i geçen bu yolcular, ondan önce vardıkları aşirete zekâtlarını toplamak üzere Resûlullah'ın me-murunun gelmekte olduğunu haber verdiler.

İşin garipliğine bakın ki, İslâmiyet'ten evvelki seneler-de Velid'le Benî mustalık aşireti arasında bir kan dâvası vardı. Araları açıldı. Velid bu olayları da düşünerek iler-lerken uzaktan bir toz bulutunun belirdiğini gördü, elini gözlerinin üzerine kaldırıp gelenlere dikkatlice baktı. Bunlar Benî Mustalık halkının bir kısmıydı. Bir anlık te-reddütten sonra atının başını hızla çevirdi ve geldiği yere doğru kaçmaya başladı.

Neden sonra Medine'ye yetişen Velid, Resûlullah'ın huzuruna çıktı. Ve Benî Mustalık'la arasındaki geçmiş olaydan söz etmeden iftiraya varan şikâyetle bulundu:

– Yâ Resûlâllah, Benî Mustalık irtidat edip dinden dönmüş, zekât fılân verecekleri yok. Nitekim zekât topla-mak için kendilerine vardığını duymaları üzerine topla-nıp karşı çıktılar, canımı zor kurtardım. Yoksa yapayalnız öldürülmem işten bile değildi!..

Haberi dinleyen ashâb birden ayaklandı. Kılıcını ku-şanan, kargısını alan, atının üzerine atlayan:

– İzin ver yâ Resûlâllah, bize Müslüman görünüp de mürted olan bu hâinlere haddini bildirelim!... diye ısrara başladılar.

Fakat Allah'ın Resûlü onları teskin etti:

– Siz yerinizde oturun, ben durumu bir tahkik ettire-yim, ondan sonra...

Zeki ve cesur kumandan Hâlid bin Velid'i çağırdı:

– Bir grub arkadaşınla sen yola çık. Benî Mustalık ka-bilesine giderek gizlice durumu bir tahkik et!

Bir manga askerle hemen yola çıkan Hâlid bin Velid kabileye doğru yaklaşırken yolda rastladığı Benî Musta-lıklı kimselere sordu:

- Siz zekâtınızı vermiyor musunuz?
– Ne münasebet, biz kâfir miyiz, mürted miyiz ki zekâtımızı vermeyelim?

Hâlid beklemeyi tercih etti.

Namaz vakitleri girince sesler yükseliyordu:

- Allahü Ekber! Allahü Ekber!...

Nihayet varıp kabile reisinin evi önünde halkla açıkça konuştu. Üzüntü ile özür dileyen Benî Mustalıklılar, durumu anlattılar:

– Resûlullah'ın zekât memuru geliyor haberini alınca karşılamak üzere yola koyulduk, fakat nedense böyle bir memura rastlamadık. Zekât verme şerefine erişmek istiyor, zekât memurunu sevinçle karşılamayı düşünüyoruz.

Hâlid bin Velid, bunların zekâtlarını aldıktan sonra dönüp Resûlullah'ın huzuruna geldi ve olayı anlattı.

İşte bu sırada (Hücurât) sûresindeki Resûlullah'ı tasdik eden âyet nâzil oldu:

– Ey mü'minler, size bir (fâsık) bir haber getirirse onu hakikatin tâ kendisi kabûl edip de hemen harekete geçmeyin, tahkik ve tetkik edin, inceleyin ve araştırın. Tetkik etmeden harekete geçerseniz belki hata eder, sonunda pişmanlık duyarsınız!

Sözü unutmayalım!

Size bir dostunuzdan, ya da bir düşmanınızdan ciddi bir haber getirebilirler. Tahkik ve tetkik etmeden bu haberin gereğini yapmaya kalkmayın. Önce araştırarak, inceleyecek, doğruluğuna kani olacaksınız. Gerekeni ancak bundan sonra yapacaksınız.

Bize fiilen örnek olarak Allah'ın Resûlü'nün tavrı ve âyetin onu te'yidi meydandadır!

* * *

BU PRENSİPLERİ HATIRLAYIN

İnsan kendisi için bazı prensipler edinmeli, bir kısım kesin ölçüler benimsemelidir. Doğruluğunda ittifak edilen bu kesin prensipler insanda yerleşirse insan, şahsiyetini daha kolay teşekkül ettirir, zikzaklı hallere daha az mâruz kalır.

Bugün mâneviyat büyüklerinin doğruluğunda ittifak ettikleri bazı prensiplerinden misâller vereceğim. Herhalde size pek yabancı gelmeyecek bu ölçüler.

İyâd Hazretleri, aklından çıkarmadığı üç kesin prensibini anlatırken şöyle konuşur:

– Şeytan insanı tuzağına üç vesveseden biriyle düşürür:

1 – İnsana kendini beğendirir.

2 – Yaptığı işi, işlediği ameliyle gurura kaptırır.

3 – Günahlarını küçük, sevaplarını büyük gösterir.

İşte şeytanın insanı tuzağına düşürdüğü üç vesvesesi.

Bu telkinlere mâruz kalmayıp, bunların zararından kurtulmak için şu üç prensibi benimseyin. Kesin ölçü olarak benliğinize yerleştirin:

1 – Kendinizi asla beğenmeyin. Zaman zaman nefsi-nizle münakaşaya girin, hatırladığınız hatalarınızla nefsinizi itham edip suçlayın.

2 – Yaptığınız hizmetlerle gurura kapılarak fevkalâde hizmetler başarmış gibi kendinizi büyütmeyin. Daha mühimini, daha iyisini yapmanız gerektiğini kabûl ederek, yaptığınızı eksik bulun.

3 – Sevaplarınızı, iyiliklerinizi unutun, günahlarınızı hep hatırlayın.

İşte bu üç prensip sizi yanıltmaz, büyük konuşturup büyük görünme hayaline saptırmaz. Bu sayede zikzaklı

hallere düşmekten korunursunuz.

Mâneviyat büyüklerinden Mısırlı Zünnûn'a sorarlar:

– İnsanların maddî ağırlığını kantar ile tesbit etmek-teler. Acaba, zihnî ve fikrî ağırlıklarını da tesbite yaraya-cak bir ölçü var mıdır ki insan kendini tanısin, seviyesini anlasın?

Zünnûn Hazretleri bu suale şöyle karşılık verir:

– İnsanın maddî cesedini tartan ölçü bulunur da, ameli ve ruhî seviyesini tesbit eden ölçü bulunmaz mı? Vardır elbette. İsterseniz ben bu mihengi anlatayım sizle-re de, dinleyiniz.

Hazret-i Zünnûn şu dört maddeyi, yâni benimsediği dört prensibi sayar:

1 – Rahata fazla düşkün müsünüz?

2 – Yanınızda bulunan azdan verebiliyor musunuz, yoksa çoğalsın da öyle mi vereyim diyorsunuz?

3 – Sahip olduğunuz mevkiden düşmekten korkuyor musunuz?

4 – Etrafınızın sizi beğenip, övmesinden çok mu mem-nun oluyorsunuz?

Şayet bu suallere (evet) şeklinde cevap veriyorsanız bilin ki amelî seviyeniz çok hafif olarak tesbit edilmiştir. Yâni mihenkte hafif gelmiş, zayıf kalmış olursunuz.

Kuvvetlenmek, şahsiyet kazanmak istiyorsanız bu dört prensibin zıddı olan şu dört ölçüyü kesinlikle benim-seyin:

1 – Gerçek rahat âhirettedir. Dünyada rahat yoktur.

2 – Sahip olduğunuz malınızın azından vererseniz, ço-ğundan da vereceğinizin delilidir. Azından veremeyen ço-ğundan asla veremez. Yüz lirası olan bir lira veremezse, bin lirası olan yüz lira veremez.

3 – Makam ve mevkiinizden mutlaka düşeceksiniz.

Ona bağlanmayın, onunla Hakk'a hizmete bağlanın. Kor-kunuz, makamdan düşmekten değil; makamla Hakk'a hizmet etmekten mahrum kalmaktan olsun.

4 – Halkın övmesi değil, Hakk'ın övmesi esastır... Hakk'a övdürmeye bakın.

İşte sizi istikrara kavuşturacak ölçüler.

GELECEĞİN İÇİN NE YAPIYORSUN?

Çok, çok enteresandır insan.

Kış gelmeden tedbir alıyor, sıcak günlerde bile soğuk günlerin hazırlığını yapıyor. Odun alıyor, kömür alıyor, kışlık yiyecek tedarikinde bulunuyor.

Halbuki bu hazırlığı yaptığı günlerde buram buram terliyor, sıcak günlerin sıkıcı havasından kurtulamayacak gibi bunalıyor.

Fakat insan bunun geçici olduğunu, pek yakında sıcak havalar, yerini soğuk günlere terkedeceğini hatırlıyor, müstakbel günler için şimdiden hazırlık yapıp, tedbir alıyor.

Ne dersiniz, geleceği için böyle erken tedbirler alıp, sağlam hazırlıklar yapan bu insan, ömür sonunun geleceği için de aynı tedbiri alıyor, benzeri bir hazırlığa başvuruyor mu? Vurmuyorsa neden? Bu geleceğin, o gelecekten farkı mı var yoksa? Bu yazın bir kışı geleceği kesinken, bu gençliğin bir ihtiyarlığı, ihtiyarlığın da bir ölümü mukadder değil mi acaba?

Bundan şüphemiz, vesvesemiz mi var?

Diyelim ki var. Bunun ne kıymeti, ne değeri olur. Zira yaşanan hayat bizi tekzip ediyor, arka arkaya dizilmiş giden musalla yolcuları bize bu geleceğin kesinliğini ihtar ediyor.

Dedelerimiz, onların babaları, dedeleri, ninelerimiz, onların da nineleri, torunları hani neredeler?

Yani, dünya dün kurulmadı. Dünyanın ömrü, ilim adamları kestiremeyecek kadar uzun, yaşayan insanların sayısı da kesin rakama sığmayacak kadar çoktur.

Onlardan şimdi tek kişi hayatta yoktur. Hepsi gitmiş, kimse kalmamış. Hani Âdem Aleyhisselâm'dan başlayan bunca insan... Hepsi, hepsi de gitmiş, kimsecikler bâki kalmamış bu fâni âlemde.

Onlar için kesin olan bir âkıbet senin, benim için neden kesin olmasın? Neden geleceğini tahmin ettiğin kış için evvelden tedbir alıyor, çareler düşünüyorsun da, aynı kesinlikte olan, hattâ ondan daha fazla kat'î bulunan ömür sonu geleceği için bir çare düşünmüyor, onu gelecek kış kadar mühimsemiyor, kâle almıyorsun?

Enteresandır bu insan vesselâm!

Tarihi okur, yaşamış nicelerini hatırlar. Kendinin de bir gün tarih olup gideceğini bilir. Sadece tanıyanların, sevdiklerinin gönlünde hatıralarının kalacağını idrâk eder. Ancak, bu idrâk ve seziş, onu ihtiraslarının zebunu olmaktan kurtaramaz, günlük hay-huyun içinde gömülüp gitmekten azâde kılamaz. O, yine bekleyen âkıbetini unuttur, istikbalini sadece odun, kömür hazırlamaktan ibaret zanneden kayıtsızlığa düşer. Ama onun bu gafleti, vurdumduymazlığı kesin âkıbetini te'hir ettirmez. Günün birinde gören gözler titreşir, duyan kulaklar ağırlaşır, tutan eller dökülür, söyleyen dudaklar buruşur, bir türlü durmak bilmeyen o koskoca ihtiras yüklü vücut, kum torbası gibi yere seriliverir..

İşte o anda hayat yokuşunun başına çıkmış olan o insan, şöyle bir geriye bakar ki, ne görsün, yaz-kış hazırlığından ibaret bir ömür tükenmiş gidiyor, geride bir sürü ihmaller, günahlar, hatalar...

Hayıflanır... Hem de bütün varlığıyla, bütün his ve lâ-

tifeleriyle esef eder:

– Keşke önümdeki ebedî hayatım için de hazırlık yap-saydım, hizmet edip, hayırlı işlerin ucundan bucağından tutsaydım!..

Ama iş işten geçmiş, koskoca bir hayat, beşerî ihtiras-ların, fânî arzuların peşinde heder olup gitmiştir.

– Elveda, ey kötü dostlar, fânî sevgililer, mirasçılara kalan servet-ü sâmanlar!..

DİLİN SÖYLEDİĞİNİ KALB TASDİK EDERSE

Yüz günlerinde Tâif civârında yayla rüzgârı eserdi. Buna rağmen Benî Sa'd kabilesinde bir sıkıntı ve huzur-suzluk vardı. Sebebi, sadece çöl güneşinin derileri yakıcı harareti değildi. Bir başka huzursuzlukları da vardı. Se-nelerdir bunu duyuyor, fakat bir türlü çare bulamıyorlar-dı. Artık sabırları bitmiş, huzurları sona ermişti. Ya:

– Evet, biz de inanıyoruz, öyledir, diyeceklerdi. Yahut-ta:

– Hayır, biz bildiğimiz gibi devam edeceğiz. Öyle değil.. diye eski inançlarında ısrar edeceklerdi.

İşte bunun için toplanmışlardı kabilenin meydanlığı-na. Reisleri Dımam bin Salabe'yi kuşlar gibi uçan devesi-ne bindirmişler, tekrar ettikleri tenbihleri şöyleydi:

– Görelim seni, şu işin aslını bir tahkik et, artık bu söylentilere tahammül edecek tâkatımız kalmadı!.. Ya evet, ya hayır!..

Dımam, çöle doğru hızla açıldı. Kafasında binbir su-aller uçuşuyor, zihninde olur olmaz bir sürü mânâlar ho-ra tepiyordu. Bazan kızıyor, bazan seviniyor, bazan da ne yapacağını, Medine'ye varıp da peygamber olduğu söyle-

nen zâtın huzuruna girince ne diyeceğini kararlaştıramıyordu. Halbuki kabilesi onu, bu işin aslını tahkik için gönderiyordu. O zâtın sûtanesi Halime de kendi kabilelerinden. Çocukluğunu kendi içlerinde yaşamıştı.

Kumlu çölleri toz-duman içinde geçerken aynı duman kafasında ve fikirlerinde de dolaşıyordu.

Nihayet Medine göründü. Bütün sertlik ve öfkesini toplayarak Mescid-i Saâdet'in önüne gelen Dımam, önce devesini mescidin önüne çökertti, sonra yağlı sicimle bağladı, bundan sonra da hemen içeri girdi.

Mescidin içi insanla doluydu. Etrafı şöyle bir süzme-ye bile ihtiyaç duymadan seslendi:

– Abdülmuttalib'in oğlu kim?

Mütebessim bir edâ ile bakan Resûlullah:

– Buyur, Abdülmuttalib'in oğlu benim! diye cevap verince dikkatini teksif edeceği yeri tesbit etti.

– Benim suallerim şiddetli olacaktır. Darılmazsın değil mi?

– Hayır, darılmam. Aklına ne geliyor, zihnine ne hücum ediyorsa sorabilirsin!

– Öyleyse yemin veriyorum, bana cevap ver. Senin Allah'ın, senden öncekilerin Allah'ı ve senden sonra geleceklerin Allah'ı hakkı için söyle, seni bize Peygamber olarak Allah mı gönderdi?

– Evet, öyle. Allah biliyor ki gerçek budur!

– Senin Allah'ın, senden öncekilerin Allah'ı ve senden sonra geleceklerin Allah'ı hakkı için söyle, Allah mı kendine ibâdet etmemizi, şirk koşturmamızı emretti? Putları reddedip, zâtını tanımamızın gereğini bildirdi.

– Evet, öyle. Allah biliyor ki gerçek budur!

– Günde beş vakit namaz kılmamızı, senede bir ay

oruç tutmamızı, malımızın kırkta birini zekât vermemizi...
O Allah mı emretti bize?

– Evet, öyle. Allah biliyor ki gerçek budur!

Dımam, bundan sonra aklına gelen ne kadar vesvese, zihnine hücum eden nice şüpheleri varsa hepsini tek tek sordu, hepsine de kesin cevaplar aldı.

Az sonra, sualleri bitmiş, gözleri bir noktaya dikilmiş, kritik an gelmişti.

Birden irkildi, titredi, âdeta şahsiyet değiştirmek gibi bir an yaşadı ve nihayet kelimelere basa basa söyledi:

– Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlüh.

Dımam, Mescidden çıkıp devesine binerken söyleniyordu:

– Vallahi, ben bunlardan ne fazlasını yaparım, ne de eksikliğini. Benim aklıma yatan da bu kadardır.

Hazret-i Resûlüllah, bu cümlesini işitince tebessüm ederek onu te'yid etti:

– Eğer bu adamın diliyle söylediklerini kalbi de tasdik ediyorsa Cennet'e girdi gitti!

Aradan kısa bir zaman geçmişti. Mescidin önü, ana - baba günüydü. Kadın - erkek, büyük - küçük, düğün alayı gibi toplanmışlardı. Durumu açıklayan bir sahâbe şöyle diyordu:

– Bunlar, Dımam'ın kabilesidir. Topyekûn gelmişler!..

* * *

KÜÇÜKLERLE SOHBET

– Söyler misin yavrum, sen nesen?

– Ben müslümanım, elhamdülillâh.

- Peygamberimizin adı nedir?
- Muhammed Aleyhisselâm.
- İlk Peygamberle son Peygamberi de biliyor musun?
- İlk Peygamber, ilk insan Âdem Aleyhisselâm, son Peygamber de Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm.
- Bu ikisinin arasında kaç Peygamber gelip geçmiştir?
- 120 binden fazla.
- Bu peygamberlerin vazifeleri neydi acaba?
- Allah'ın Melek vasıtasıyla gönderdiği emirlerini insanlara tebliğ ederek doğru yolu göstermeleriydi.
- Demek sen melekleri de biliyorsun?
- Elbette. Melekler, Allah'ın nûrdan yarattığı varlıklardır. Yemezler, içmezler, insanlar gibi maddi şeylere muhtaç olmazlar. Kıyâmete kadar ibâdete devam ederler.
- Demek kıyâmete de iman ediyorsun?
- Ona ne şüphe! Şeksiz şüphesiz inanıyor ve iman ediyorum ki, şimdiye kadar gelip geçmiş insanların öldüğü gibi, dünyadaki insanların hepsi de bir gün ölecek, bundan sonra yeni bir dünya, yeni bir âlem kurulacak. Bunun adına öldükten sonra dirilme, mahşer ve kıyâmet günü denmektedir. İnsanlar bu dirilmede mükâfatlarını görürken, ettikleri kötülük ve fenalıkların da cezasını görecek, zulmettikleri âciz kimselerin haklarını orada ödemek zorunda kalacaklardır.
- Peki, bu söylediklerini içine alan bir dua biliyor musun?
- Elbette biliyorum.
- Adı nedir o duanın?
- Adına “Âmentü” derler.
- Ezberledin mi “Âmentü”yü?

– Tabii, hem de çoktan ezberledim. Zaten Müslüman olmanın şartı da bu “Âmentü”de bildirilen iman esaslarını kabul ve tasdik etmektir. Bunu bilmeyen, yahut kendi ifâdesiyle açıklayamayan kimse nasıl Müslüman sayılır?

– Öyle ise sen bu “Âmentü”yü bir oku da dinleyelim.

– “Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rüsûlihî velyevmil âhiri ve bilkaderi hayrihî ve şerrihî minallahi teâlâ velba’sü ba’del mevti hakkun eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh.”

– Aferin sana, zeki ve çalışkan yavrum. Eğer bir de bunların ne demek olduğunu şöyle böyle anlatacak olursan sana kocaman bir maşaallah diyecek ve hak ettiğin hediyeni alacağım. Haydi söyle bakalım. Âmentü’nün mânâsı nasıldır?

– “Âmentü billâhi”, ben Allah’ın birliğine inandım, “Ve melâiketihî”, meleklerine de inandım, “Ve kütübihî”, kitaplarına da inandım, “Ve rüsûlihî”, Peygamberlerine de inandım, “Velyevmil âhiri”, âhiret gününe de inandım, iman ettim, “Ve bilkaderi”, kadere de inandım, “hayrihî ve şerrihî minallahi teâlâ”, kaderin hayrına da, şerrine de yönelmenin kuldan; yaratmanın ise Allah’dan olduğuna inandım, iman ettim, “Velba’sü ba’del mevt”, öldükten sonra yeniden dirileceğimize de inandım, iman ettim...

– Sana yüzlerce maşaallah, zeki ve çalışkan yavru. İstersen son şehadet kelimesini de ikimiz birlikte okuyalım:

– Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh.

– Şimdi söyle bakalım, nasıl bir hediye istersin? Hediye hak ettin, çünkü Âmentü’yü yanlışsız ezberlemiş, mânâsını da anlamışsın.

ŞEFKAT İLE ŞİDDET

Şefkatle şiddet, terazinin iki gözü gibidir. İkisi de bir şahısta denk olursa adâlet olur, biri diğèrinin dengesini bozarsa zulüm meydana gelir.

Ne kadar şefkatli olunacaksa o kadar şefkatli olmalı, yine ne kadar şiddetli olunması gerekiyorsa o kadar şiddetli görünmelidir. Gereğinden fazla şefkat, acınan kimseye zulüm olacağı gibi, lüzumundan fazla şiddet de aynı neticeye varmaktan geri kalmaz.

Ne var ki, şiddet az kullanılır, şefkat ise çok istimal edilir. Şiddetle halledilemeyen nice olaylar var ki mütebessim bir edâ, yumuşak bir sedâ ile derhal yoluna konur, kolaylıkla halledilir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, şefkatli kimseleri medhetmiş, yerinde kullanılan şefkati, sahibini Cennet'e götüreceğ en makbul bir vasıf olarak haber vermiştir.

Nitekim bir hadisten şu misâli öğrenmekteyiz:

Kuyu başında susuzluktan nefes nefese kıvranan bir köpeğè acıyan şefkatli adam, hemen kuyunun duvar taşlarına basarak içine inmiş, ayakkabısına doldurduğu suyu, kuyu başına çıkarıp dili sarkan köpeğè uzatmış.

İşte bu zâta, Allah rızasını kazandıran ameli bu olmuş. Başka değıl.

Zaten Allah'ın rızası nerededir bilinmez. Küçük gördüğünüz bir hizmet, basit zannettiğiniz bir merhamet ve şefkat bir de bakarsınız ki, sahibini ilâhî huzurda en yüce mertebeye çıkarmış, en aziz lûtf a erdirmiştir.

Bazı eserlerde merhamet ve şefkatin Allah indindeki değèrine işaret eden şu misâle rastlamaktayız:

Allahü Azimüşşân, İbrahim Aleyhisselâm'a sormuş:

– Yâ İbrahim, ben seni niçin kendime halil yaptım; İbrahim Halilullah (Allah'ın dostu) dedirttim?

İbrahim Aleyhisselâm:

– Sen bilirsin yâ Rab demiş. O zaman şu izahı dinlemiş:

– Sen kırdı koyun otlatırken, kuzusunu hatırlayıp da sürüden kaçan bir koyunu, ağılın yakınına kadar kovaladın, su gibi ter içinde kaldığın halde, yakaladığın koyunun başına, gözüne vurup, ağır lâflar etmedin de, “be mübarek, akşam kuzunun yanına varacaksın, neye beni bu kadar yoruyorsun” demekle iktifa ettin? İşte senin bu merhamet ve şefkatin, bu sabır ve sükûnetindir ki, seni Halilullah, yâni Allah’ın dostu diye yâd ettirmeme sebep oldu.

Demek ki, İslâm’ın merhamet ve şefkat hissi, sadece insanlığa âit darlıkta değildir. Hayvanlara, bilcümle canlılara şâmil bir merhamet ve şefkat anlayışı vardır mü’minde.

Nitekim sormuşlar:

– Yâ Resûlâllah, hayvanlara yapılan iyilik ve şefkatin de karşılığı olacak mı? Cevab vermiş:

– Elbette. Zihayat olan, yâni can taşıyan her varlığa yapılan iyilik, duyulan merhametin sevabı vardır.

Müsbet yönden böyle olduğu gibi, menfisinde de öyledir. Yâni, merhamet duyarken sevap alınca, merhametsizliği de cezası görülecektir.

Nitekim Buhârî’de, hapsettiği kedi yüzünden bir kadının azaba uğradığı kaydı vardır ki, bu, hayvanlara yapılan zulmün karşılıksız kalmayıp mutlaka cezasının verileceğinin delilidir. Nitekim şu satırların yazılmasına sebep olan okuyucum “azaba uğrayan bir kadının, iyi amelli bir kadın olduğu söylenmekte, böyle iyi bir kadın sadece kediye hapsedme yüzünden nasıl olur da azaba uğrar?” demektedir.

Azaba uğrayan bu kadının iyi amelli, sâlihât-ı nisvan-dan biri olduğu yolunda hadîste bir kayıt yoktur. Öyle olsaydı, diğer sevaplar bu günahına karşı gelir, o sevapları

sayesinde bu azaptan kurtulabilirdi.

Demek ki, kediye yaptığı zulmü karşılayacak kuvvette iyi ameli, makbûl sevabı yokmuş ki azaba uğramış.

Bu bahsi bir hadis meâliyle bitiriyorum:

– Siz yeryüzündekilere merhamet ediniz ki, gökteki melekler de sizlere şefkat etsinler.

KİTAB NEŞREDENLER NİÇİN DİKKATLİ OLMALI?

İnsan sadece aklı ile yaşayan varlık değildir. Eğer öyle olsaydı, aklının men ettiği fiilleri işlemez, en azından sıhhatini bozan sigarayı içmezdi. Demek ki, insana hükmeden başka his ve duyguları da vardır. İlim adamları bu hisler için, insana hükmeden “lâtifeler” tâbirini kullanmakta, sayılarının da bir hayli kabarık olduğunu ifâde etmekte.

Öyle ise, insana hitap eden yazı ve kitaplar da okuyanın tek hissine hitap etmemeli; hem aklını, hem de kalb, ruh, hafâ, ahfâ... gibi duygularını da tatmin eden şümûlde olmalıdır.

Geçmiş devirde yazılan ahlâkî eserlerin bir çoğunda daha ziyâde hislere, ruhî taraflara hitap edilir, mantıkî taraflar ihmal edilebilirdi. Çünkü o devrin insanının zihni kurcalanmamış, inancı sarsılmamıştı. Ne yazılırsa itirazsız kabûl ederdi. Bugün ise durum tam aksinedir. Ne yazılırsa önce aklına, mantığına vurmakta, sonra ruhuna ve diğer duygularına kabûl ettirmektedir. Öyle ise, geçmiş devirde yazılan eserleri basan, yayanlar, yahut yeni eserler te’lif edip, okuyucuya İslâmî fikirler telkin etmek isteyenler önce akıl, mantık, sonra da kalb ve ruh gibi iki ciheti birlikte hesaba katmalılar.

Bugün öyle eserler basılıp neşrediliyor ki bir kısmında İslâmiyet, ya iyice mâneviyattan tecerrüd ettirilerek kupkuru akılcı hükümlerden ibaret gösterilmekte, yahut da akıl, mantık bir tarafa itilip tamamen tasavvufî hikâyeler, mantığın red edeceği olaylarla izaha çalışılmaktadır. Bu gibi izahlar ise okuyucuyu ya materyalist bir İslâmî anlayışa itmekte veya iyice mutasavvıf bir his adamı haline getirmektedir ki, ikisi de günümüz için isabetli değildir, yarım anlayıştır.

Yeni neşredilen kitablardan bazı zararlı misâller:

Hacı Bektaş'ın müridlerinden Nureddin Cacaloğlu, bir ara şeyhine:

– Şeriata uymak gerek, abdest alıp namaz kılmak lâzımdır, demiş. Hacı Bektaş da müridini ikaz etmek isteyerek “bir ibrik getir de abdest alayım” demiş. Cacaloğlu getirdiği ibrikten su yerine kan aktığını görmüş, bunun üzerine Hacı Bektaş:

– Görüyorsun ya necis akıyor, bununla abdest alınmaz! demiş.

Fıkra böyle bitiyor.

Kitabın yazarı, yahut neşredeni bu rivâyetle okuyucusuna ne demek istiyor, onu hangi noktaya itmeyi düşünüyor?

Hacı Bektaş namaz kılmıyordu, kılmadığında da haklıydı mı demeye getiriyor? Kitaptaki rivâyete göre bu olay Mevlânâ'ya anlatılmış. O da şu karşılığı vermiş:

– Temiz suyu pise çevirmek marifet değildir. Asıl marifet pisi temize çevirmek, kirliyi temiz eylemektir!

Halbuki Hacı Bektaş namaz kılmıyor idiye keramet de gösteremez. Gösterdiği sihri olur.

Bir başka kitabdan başka bir misâl:

Kendini cimrilikle itham eden büyüklerden biri, bir kese altın doldurarak berberde traş olan bir fakire hibe

etmek istemiş, fakir ise:

– Bana verme, berbere ver, benim için pek değerli şey değil dünya malı, demiş. Ancak berber de iltifat etmemiş:

– Alıp da senin minnetin altında mı yaşayacağım? diye karşılık vermiş. Bunun üzerine adam, içi altın dolu keseyi götürüp Dicle'ye fırlatmış ve:

– Seni benden başka seven yokmuş, diyerek kendini ayıplamış...

Bu olayla da bugünün okuyucusunu “irşâd” etmek mümkün değildir, ama “idlâl” etmek pek alâ düşünülebilir. Zira içi altınla dolu keseyi götürüp Dicle'ye atmak okuyucunun akli, mantığı ile bağdaşmaz, bugünün insanı bunu bir meziyet olarak kabûl etmez. Böyle bir olay o gün için vâki olmuşsa mutlaka o an için hususî bir mânâsı olmak gerekir. Böyle hususî mânâlı bir olayı bugün umuma nakletmek, not etmeden, itiraz edilecek noktası izah edilmeden kaydetmek, herhalde fayda değil zarar verir, irşâd yerine ifsada sebep olur.

Bu bakımdan yeni eserler neşreden yayınevleri ve yazarlar okuyucunun hem mantığını, hem de ruh ve kalbini hedef almalı, mantığı isyana zorlayan olaylardan söz etmemeli, parayı suya attırıp, namaz kılmamaya hak ver-dirmemelidirler.

PAZAR HIRSIZLARI

Boş evin kapısını zorlayıp kilidini kırarak içeri giren adam evdeki eşya ve parayı alıp kaçınca tereddüt etmeden hükmümüzü veriyoruz:

– Bu adam hırsız!

Kalabalık içinden biri cebinizden cüzdanınızı çekiyor, paranızı aşırıyor. Bunun için de hemen hükmümüzü veriyoruz:

– Bu adam hırsız!

– Peki bunlar hırsızdır da, pazar yerlerinde tezgâhın önüne malın iyisini dizip, size iyi mal fiyatına arkadaki kötüyü satan hilebaz satıcı hırsız değil mi?

– Sattığı manifaturayı ölçerken metre oyunu yapıp, santim santim çalarak eksik kumaş veren adam hırsız sayılmaz mı?

– Beş liralık malı on liraya satacak, yâni beş liralık mal verip on liranızı alacak, bu da hırsızlık sayılmayacak mı?

Bizler hırsızlığı sadece muayyen haksızlıklara inhisar ettirmişiz, ancak o şekilde çalmalara hırsız diyebiliyoruz. Aslında gerçek hırsız bunlardır.

Bu bizim şahsî teşhisimiz de değildir. Yarattığı dünyayı adâlet içinde devam ettirmeyi murad eden Rabbimiz diyor bu kimselere hırsız diye.

İsterseniz “Mutaffifin” sûresindeki ilk âyetlerin tefsiri-ne bir bakın, gerçek hırsızların kimler olduğu nasıl çıkıverecek karşınıza.

Bakınız Rabbimiz ne buyuruyor?

– Veyl, mutaffiflere! Korkunç azab, müthiş ceza onlar içindir!

Korkunç azab, müthiş ceza kendileri için olan bu “mutaffifler” kimlerdir acaba? Beyzâvî ve Ebûssuud’dan dinleyelim:

– Mutaffif, ölçüde ve tartıda bir şeyler çalan, yanlış ölçüp, eksik tartan, yâni alış verişte hırsızlık eden! Müşteleriden çalan adam!

Demek ki, hırsızlık sadece birinin kapısını kırıp evindeki eşyasını çalmak, yahut cebindeki cüzdanını aşırıktan ibaret değildir.

Dükkânlarda, pazar yerlerinde, mağaza ve bilcümle satış yerlerinde de pek alâ hırsızlıklar yapılabilir. Cebinizden paralarınız tezgâhtar oyunuyla çalınabilir. Bun-

lar da kelimenin tam mânâsıyla hırsızın kendisi oluyorlar. Hem de Allah'ın âyetleri, Resûl'ünün hadisleriyle...

İbn-i Abbas Hazretleri'nin rivâyetine nazaran, Medine'de hırsızlığın bu gibileri normal olarak devam ediyor-muş. Çarşıda pazarda, kim terazi hiylesi yapabilirse, ölçü oyununu becerirse, iyisini gösterip kötüsünü verirse, açıkgöz ve zeki satıcı olarak değerlendirilmiş. (Mutaffî-fîn) sûresi nâzil olunca Medine çarşısına dellâllar çıkıp bağır-mışlar:

– Ey alış verişle meşgul olan tâcirler! Haberiniz olsun, ölçüde ve tartıda hiyle yapanları Allahü Teâlâ hırsız olarak ilân etti. Bundan böyle kimse müşterisine ölçü ve tartı hiylesi yapmayacak, hırsız durumuna düşmeyecektir. Yoksa korkunç azab, müthiş ceza terazi ve ölçü hırsızları içindir!

Kafa ve gönüllere imanî duyguların hükmettiği o günden sonra bir daha Medine çarşısında ölçü ve tartı hiylesi vâki olmamış, hiçbir satıcı, müşterisinin gözünden kâçırdığı ölçü ve tartı hırsızlığına başvurmamıştır.

Yazımızı sûrenin ilk âyetlerinin tefsiriyle bitirelim:

– Veyl mutaffiflere! Korkunç azab, müthiş ceza onlar içindir, onlar başkalarından alırken müsâvi tartar, doğru ölçer, fakat başkalarına verirken eksik ölçüp, noksan tartar, iyisini gösterip, kötüsünü verirler! Bu hırsızlar bir gün dirileceklerini ve bundan hesap vereceklerini bilmiyorlar mı?

MÜ'MİNDE NELER BİR ARAYA GELMEZ?

Bir usûl-i fıkıh kaidesi hatırlıyorum.

“– Ezziddâni lâ yectemiân” şeklinde...

İki zıt, bir araya cem olmaz, bir yerde toplanamaz.

Bir araya gelemeyen bu zıtların içinde bir kendi aklımız, mantığımızla zıtlığını bildiğimiz var. Bir de hadiste zıt oldukları bildirilen, bir mü'minde toplanamayacağı haber verilenler var.

Bugün sizlere Buhârî'nin (Edebü'l-Müfred)'inden bir hadis meâli nakledeceğim. Zıtları anlatan hadis bu.

Hadîste iki hususa işaret edilmekte, iki noktaya dikkatimiz çekilmektedir.

Biri, Allah için yol yürüyüp, mesafe katederken yutulan tozlarla, Cehennem'in dumanının bir nefiste toplanamayacağı, ikisinin zıt olduğu hususudur.

İsterseniz hadisin bir kısmını okuyalım:

Hazret-i Ebû Hüreyre anlatıyor:

Resûlullah Sallâllahü Aleyhi ve Sellem buyurdu ki:

– Allah için (yol yürüyüp, mesafe katederken) yutulan tozla, Cehennem'in dumanı bir kulun içinde ebediyyen birleşmez!

Yâni, birbirine zıttır. Kim ki hayatında Allah için, imana ve İslâm'a hizmet için yol yürümüş, bedeni ve fikri çalışmaya girmiş, bu hizmet esnasında tozlar yutmuş, havada uçuşan toz zerreciklerini teneffüs ederek içine çekmişse, o kimseye Cehennem'in (ateşi şöyle dursun) dumanı bile sirâyet edemez.

Zira Allah için yutulan tozla, yine Allah'ın emrinde olan Cehennem'in dumanı zıttır, bir nefiste toplanamaz.

Rabbimizin Resûl'üne haber verdiği hakikat budur.

Hadisin mefhum-ı muhalifini hatırlayacak olursak mânâ aksi olur.

Ömrü boyunca Allah için tek adım yol yürümeyen, tek toz zerresi yutmak gibi zahmet, mihnet, meşakkate mâruz kalmayan kimse, Cehennem dumanını yutabilir. Çünkü zıttı yoktur onda. Allah için bir toz zerresi yutmamıştır.

Hadisin ikinci kısmına geçelim: Mü'minde birleşeme-yeceği bildirilen ikinci haslet de şudur:

– Cimrilikle (kâmil bir) iman bir kulun kalbinde ebediyyen birleşmez!

Evet, ya cimrilik iyice yer yutar, ona zekâtını, sadaka-sını verdirmez, fakir fukaraya yardım ettirmez, imana ve İslâm'a hizmet diye bir vecibe hatırlatmaz.

Yahut da iman galip gelir, bu mükellefiyetlerini yaptırır, cimriliği kovar, reddeder. Velhâsıl cimrilikle (kâmil bir) iman bir kulun kalbinde uzun müddet birleşmez.

Dikkat ederseniz, görürsünüz ki, imkânları son derece müsait, serveti kendini değil, torunlarını bile idare edecek genişlikte kimseler, şayet bu imkânlarına eş ölçüde cömertlikte bulunmaz, imana ve İslâm'a hizmet etmezse; son derece soğuk karşılanır, ondan bahsedenler yüzlerini buruşturarak söz ederler, öyle olmamak için Allah'a sığınır. Sahip olduğu zayıf imanı o cimriyi sevimli insan haline getirmez. Çünkü onda imanî tezahürler mağlûp, cimrilik ve bahillik hali galip durumdadır. Zaten ikisi bir mü'minde birleşmemektedir. Biri galip olunca diğeri mağlûp vaziyete düşmektedir.

Mevzua dikkat çekişimiz, nefis muhâsebesi yapmamız içindir. Kimseye târiz ve kimseyi tenkid için değildir.

İbret almamız için hadis meâlini bir daha okuyalım:

– Allah için (yol yürüyüp, mesafe katederken) yutulan tozla, Cehennem'in dumanı bir kulda ebediyyen birleşmez. Cimrilikle (kâmil bir) iman da bir kulun kalbinde uzun müddet yaşayamaz!

Kendimizi muhâsebe etmeliyiz, ne durumdayız acaba?

Allah için ne kadar yol yürüyor, ne miktar cömertlikte bulunuyoruz?

Yoksa bu yolda tek bir gün bile meşguliyetimiz, bir tek lira bile masrafımız yok mu?

DİŞ TEMİZLİĞİ, MISVAK VE FIRÇALAR

Her geçen gün daha da ilerleyen tıp ilmi, diş sağlığı üzerinde birçok yeni keşifler ortaya atmakta, bunların hepsi de dişin temizliğe kavuşmasının insan sağlığının tek şartı olduğunda birleşmektedir.

Yirminci asırdaki tıbbın vardığı son netice budur.

Bugün, tıbbın ancak yirminci asırda ısrarla durduğu diş sağlığı konularında bundan tam bin dört yüz sene önceden Hazret-i Resûlullah'ın bazı ikaz ve irşâdlarını okumaktayız. Bu ikaz ve irşâdlardan da öğrenmekteyiz ki, günümüzde inkişaf etmiş tıp, nihayet İslâm'ın ilk gününde emir ve tavsiye ettiği usûllere varmakta, bir nev'i on dört asır öncesinden Hazret-i Resûlullah'ın yaptığı tavsiyeleri tavsiye etmektedir.

Size misvakı emreden bazı hadis meâlleri nakledeceğim. Göreceğiz ki, diş sağlığının ancak dişi temiz tutmakla mümkün olduğunu Allah'ın Resûlü tâ o zaman söylemiş, dindarları daha altıncı asırda diş temizliği üzerinde ikaz ve irşâdda bulunmuş.

Buhârî'deki bir hadisinde Hazret-i Resûlullah şöyle buyurmaktadır:

– Ümmetime ağır geleceğinden çekinmeseydim, her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim.

Bilindiği gibi misvak, diş temizliği için kullanılan (erek) ağacından yapılmış bir diş fırçasıdır. Onunla dişler temizlenir, ağızdaki kokular giderilir, hoş bir râyiha meydana gelir.

Bu mevzuda Hazret-i Âişe validemizi dinliyoruz. Diyor ki:

– Nebî Sallâllahu Aleyhi ve Sellem daima misvaktan bahseder: “Misvakı emreden bir âyet nâzil olacak diye endişe ederim” buyururdu.

Diğer hadislerden de anlaşılacağı üzere, diş temizliği

ile ağız içi râyhasını te'min eden misvakı Cebrâil Aleyhis-selâm o kadar tavsiye etmiş ki, Cenâb-ı Resûlullah bunun ilerde gelecek bir âyetle ümmetine farz olabileceğini bile düşünmüştür.

Misvak mevzuundaki hükümlerden bazılarına kısaca temas ederek mevzuumuza açıklık getirelim:

1 – Misvak sadece erkekler için değil, kadınlar için de sünnettir.

2 – Misvaktan kasıt, dişlerin temizlenmesi, ağız içindeki kokunun giderilmesi, mikropların izâle edilmesidir. Bunu te'min eden (erek) ağacından başka fırçalar varsa, o da misvak yerini tutar, aynı neticeyi verir.

Diyanetin neşrettiği misvak hadîsi tercümesinde de bu hüküm mevcuttur.

3 – Misvak, Hanefilere göre, abdestin sünnetindendir. Bu itibarla abdestten önce kullanılır.

4 – Şafiilere göre ise, abdestin değil, namazın sünnetindendir.

Buna göre, namazın uzağındaki misvak, diş temizliği için kullanılmış olunur. Sünnet olandan sayılmaz.

5 – Günümüzde imâl edilen bazı diş fırçalarının domuz kılından yapıldığı söylenmektedir. Bunların hangisinin domuz kılı, hangisinin domuz kılı olmadığını kestirmek güçleşince, naylondan olanını tercih etmek herhalde şüpheyi bertaraf edici bir çaredir.

Burada okuyucunun sualini de cevaplandırmış olayım.

Şurada burada misvakla dişlerini fırçalayanlar, sakil bir görünüş meydana getirdiklerini bilmeli, dişlerini misvakla temizlerken, başkasının dikkatini çekmeyen tenha yerde bu temizliği yapmalıdır. Yolda giderken, basamaktan inerken diş misvaklamak, herhalde bakanların hiss-i zâhirilerine aykırı olsa gerektir.

Zaten Hanefî ulemâsına göre, misvak abdestin sünnetindendir. Başkalarını rahatsız eden yerlerde değil de, abdestten önce yapılması gerekir.

TOPKAPI'DAKİ HIRKA-İ SAÂDET

İslâm'ın ilk günlerinde bile fikirleri yaymak için kılıç yanında edebiyat da hükmünü icrâ ediyordu.

Kılıçla ülkeler fetheden ordulardan sonra, edebiyat ve şiirle de fikirler telkin ediliyor, düşünceler anlatılıyor, fikirler benimsetiliyordu.

Nitekim Mekke'de meşhur şairlerden Züheyir iki oğlu Büceyir'le Kâ'b'ı da kendi gibi sihirli şiirler söyleyen edipler olarak yetiştirmişti. İnançlarını böyle telkin edecekti. Ancak baba Züheyir'in ölümünden sonra Medine'ye geleerek İslâmiyeti kabûl eden oğul Büceyir daha sonra kardeşi Kâ'b'ın hâlâ küfürde kalışına çok üzülmüyordu.

Kardeşi ise Mekke'den gönderdiği tahkir edici şiirleriyle hem Büceyir'i terzîl ediyor, hem de Allah'ın Resûlü ile getirdiği dini aynı şiddette hakarete mâruz bırakmak istiyordu.

Kâ'b'ın Mekke'den gönderdiği hakaret dolu şiirlerini derin üzüntü içinde dinleyen ashâb öfke ve hiddetle bile-nirken, Hazret-i Resûlullah:

– Bu adamın hücumu durdurulması lâzım, bundan böyle kanı hederdir! buyurdu.

Büceyir bu karardan sonra kardeşi Kâ'b'a bir mektup daha gönderdi ve İslâm'ın ulviyet ve güzelliğini selis bir üslûb içinde anlattığı bu yazısında kanının heder edildiğini de işaret etti.

Kâ'b'ın kalbine bir tereddüt düşmüştü. Senelerce devam ettiği babasının dininde artık bir kudsiyet bulunma-

diğını anlamaya başlar gibi oldu. Derken kararını verdi ve tozlu yollardan, kumlu çöllerden geçerek Medine'ye gelip Hazret-i Ebû Bekir'e sığındı.

Merhamet ve şefkat timsâli bu büyük insan mescide girip:

– Yâ Resûlâllah, Kâ'b huzurunuza gelip imanla şeref-
lenmek ister! dedi.

Resûlüllah gelebileceğini imâ edince Kâ'b, saklandığı Ebû Bekir'in arkasından çıkıp, “O benim, yâ Resûlâllah” diyerek diz çöktü. Ashâb, bu adamın bütün fesahat ve belâgatını İslâm'ın aleyhinde kullandığını bildikleri için kılıçlarını çekip üzerine yürümek isterken Resûlüllah:

– Durunuz! O, tevbe ederek gelmiştir.

Deyince, kılıçlar kınına girip, öfke ve hiddetler sevgi ve muhabbete dönmeye başladı.

Bunu gören Kâ'b'ın kafasında şimşekler çakıyordu. Artık Kâ'b eski Kâ'b değildi, yeni bir Kâ'b doğmuştu.

Sahip olduğu edebiyat ve fesahatını bundan böyle İslâm'ın emrine tahsis etmeye karar vermişti...

Nitekim o anda gördüğü müsamaha ve aftan dolayı coşan gönlü, O'nu hemen orada konuşturmaya başladı bile.

Kâ'b, âdeta gayr-i ihtiyarî söylemeye başladığı şiiriyle ashâbı coşturduktan sonra Resûlüllah'ı da memnun ediyor, İslâm'ın kudsiyetinden, Resûlüllah'ın fazilet ve müsamahasından eşsiz ifâdeleriyle söz ediyordu.

Resûlüllah'ı ve tebliğ buyurduğu İslâm'ı bir ara o kadar güzel ve veciz şekilde şiire döktü ki, bundan son derece mütehassis olan Allah'ın Resûlü sırtındaki mübarek hırkasını çıkararak tebrik ve takdir makamında Kâ'b'a giydirdi.

İşte günümüze kadar gelen “Kaside-i Bürde”, Resûlül-

lah'ın bürdesini ikrâm ettiği bu kasidedir.

Topkapı Sarayı'ndaki Hırka da Cenâb-ı Resûlullah'ın Kâ'b'a hediye ettiği bu hırkadır. (Hırkanın bir adı da Bür-de'dir).

Tarihlerin kaydına göre, Hazret-i Muâviye'nin yirmi bin dinar vererek Kâ'b'ın veresesinden satın aldığı bu hırka-i şerif, daha sonra, hilâfetle birlikte Abbasîlere devredilmiş, Abbasîlerden de 1517'de Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethi ile diğer mukaddes emanetlerle birlikte alınarak Topkapı Sarayı'na getirilmiştir.

Bugün Hırka-i Saâdet dairesinde ziyaret ettiğimiz Resûlullah'ın hırkası işte Kâ'b'a hediye ettiği bu hırkadır.

KASİDE-İ BÜR'E NASIL YAZILDI?

Yedinci hicret asrında yaşamış olan Şerefüddin Busîrî, Mısır'ın hakka âşık şairlerinden biridir. Yazdığı birçok şiir ve kasidelerinde âşık olduğu Resûlullah'ı pek veciz bir üslûbla medhetmiş, peygamber sevgisinin gönüllerde yer tutmasına büyük ölçüde hizmette bulunmuştur.

Ne var ki, büyük Hak âşıkına son demlerinde nüzûl isabet etmiştir. Vücudunun yarısına hâkim olamayan bu mâneviyat adamı günlerce yattığı yatağında bir yandan öbür yana dönemez olmuş; bu yüzden duyduğu elem ve kederi onu kalbî hüznün, derunî vecde itmıştır.

Mâruz kaldığı bu dert sebebiyle hep o gönül gözüyle ağlayan bu mâneviyat adamı bir gece, kâmiş kalemîni eline alarak gelen ilhamı yazmaya başlar. Güzel kafiyelerle yazdığı kasidesinde Allah'ın Resûlü'nün hiçbir insanda bulunmayan ulvî meziyet ve kudsî sıfatlarını âteşin bir ifâdeyle işler ve şefaât talebinde bulunur.

Neden sonra sükûnete eren Şerefüddin, artık yorulur, kalemini yanındaki rahlesine bırakarak zaten hâkim olmadığı vücudunu yatağına tamamen terkeder. Bastıran uykudan kendini alamaz. Az mı uyur çok mu, bilinmez, tatlı rüyalara dalar. Ötelerden tebessüm ederek görünen Allah'ın Resûlü:

– Şerefüddin, oku bakalım şu yazdığın kasîdeni de dinleyelim, der.

Bütün varlığıyla ürperen Şerefüddin, önce utanır, titrer, sonra da vâki olan ısrar üzerine gece yazdığı kasîdesini okumaya başlar.

Okudukça yüzünde tebessüm işaretleri kuvvetlenen Resûlüllah, sonunda mübarek elini Şerefüddin'in nüzûl isabet eden vücudunun üzerinde gezdirir. “Allah seni hâlâ eylesin” diyerek gözlerden kaybolur.

Sabaha karşı gözlerini açan Şerefüddin Busirî, yine hüzünle sabah ezanını dinlerken, bir şaşkınlık alır kendisini. Önce inanamaz, sonra iyice yoklar kendini. Ayağını bir çeker, bir uzatır, yine inanamaz, fırlattığı yorganın altından hızla sıçrar, artık iyice anlar ki vücudunda ne nüzûl kalmış, ne de herhangi bir rahatsızlık!..

Sevincinden ne yapacağını şaşırان Hak âşığı, hemen abdestini alır ve mescidin yolunu tutar. Hasret kaldığı sokaklardan hızla yürürken yolda büyük âlim Şeyh Ebûr'Recâ'ya yetişir.

Kendisi tek kelime söylemeden Şeyh'den şu sözü işitir:

– Geçmiş olsun Şerefüddin; şu kasîdeni oku da bir de biz dinleyelim?

– Hangi kasîdeyi?

– Canım bizi yabancı sayma, gece Resûlüllah'a okuduğun kasîdeni?

Şerefüddin hemen orada kasîdesini okur, ancak giri-

şinde bir eksik bıraktığı için Şeyh Ebû'r-Recâ onu da ilâve eder.

İslâm edebiyatına (Kasîde-i Bür'e) yahut da (Kasîde-i Bürde) ismiyle geçen İmam-ı Busirî'nin, Resûlüllah'ı veciz ifâdelerle medhettiği bu şiirine Arabça, Farsça, Türkçe şerhler yazılmış, hattâ kayıtlara bakılırsa bu şerhlerin sayısı doksanı da bulmuştur.

Resûlüllah'ın bugün müzede bulunan ridâsını (cübbe) çıkarıp verdiği Kâ'b'ın kasidesiyle karıştırıldığı için (Kasîde-i Bürde) denen, aslında Bürde değil (Bür'e), yâni berî olmak, kurtulmak mânâsına gelen bu (Kasîde-i Bür'e), yazarını felç gibi ağır bir hastalıktan kurtardığı için yedi asır boyunca dertlilere şifâ niyetiyle okunmuş, Resûlüllah'ın ruhâniyeti hürmetine faydası da görülmüştür.

Burada yanlış anlaşılabilir bir noktaya işaret etmek isterim. Hastalık ya ruhî olur, yahut da cismî. Ruhî hastalıklara okumakla tedavi mümkün olur, ama cismî, yâni maddî hastalıklara okumak, muska yazmak fayda vermez. Zaman kaybına sebep olur. Ona maddî, tıbbî tedavi şart. Arzettiğimiz bu olay istisnâî bir hâdisedir. Maddî tedavilerden ümidi kesilmiş olanların ilticalarıdır.

Bu duruma gelenlerin yapacakları başka usûl de kalmamıştır. Allah bunların yalvarmalarını bazan kabûl edip âcil şifâlar ihsan ediyor.

KİME ÖZÜR SAHİBİ DENİR?

Sual:

– Kimlere özür sahibi denir?

Cevab:

– Kendisinden abdesti bozucu haller devamlı gelen

kimseye sahib-i özür denir. Meselâ: İdrarını tutamayan, yarasından herhangi bir şey devamlı akan, hastalıktan dolayı devamlı gözyaşı gelen kimseler özür sahibidirler.

Sual:

– Özür sahibi olunca ne olur? Sahib-i özürler için bir kolaylık mı var? Bu özürleri akarken abdestleri bozulmaz mı?

Cevab:

– Evet, sahib-i özürler için dinimiz bir kolaylık göstermiştir. Bunların abdesti bozucu akıntıları devam ettiği halde abdestleri bozulmaz. Bu akıntı ile de namazlarını kılarlar, akıntının kirlettiği yeri tekrar temizlemekle de mükellef olmazlar. Çünkü bu kirler temizlendikten hemen sonra yeniden vâki olmaktadır. Meselâ, devamlı idrarı gelen kimse, vakit girince aldığı abdestini idrar gelmesi bozmadığı gibi, gelen bu idrarın kirlettiği yeri yıkamak da namaz için mecburî olmaz. İdrar kirletmesi mevcut olduğu halde namazını kılar.

Sual:

– Böyle bir kolaylığa sahip olan özürlü kimselerin, özürlerini tesbit etmeleri nasıl olur? Özrünün başlangıcını tesbit ile devamını tesbit arasında fark var mıdır?

Cevab:

– Vardır. Özrün başlamış olduğunu tesbit için, akıntının bir namaz kılacak vaktin tamamını kaplayacak devamlılıkta olması şarttır.

Meselâ (12)de girdiğini farzettığımız öğle namazı, üç'te çıkmış olsa, aradaki üç saat devamlı gelen, abdest alıp, namaz kılacak kadar boş vakit bırakmayan bir akıntı, sahibini mâzur hale getirir.

Bu, özrün başlamasının şartıdır.

Devamının şartı ise, bundan sonra her namaz vakti içinde bir defa akması kâfidir. İsterse bu akıntı vaktin ta-

mamını kaplamasın, sadece kısa bir zaman için akmış olsun.

Demek ki özrün başlamasını tesbit ile devamını tesbit arasında böyle ince bir fark vardır.

Sual:

– Diyelim ki, kendisinden idrar gelen biri, bir vaktin tamamını kaplayacak kadar geldiğini anladı, böylece kendisinin özür sahibi sayılacağını kestirdi. Ayrıca, başlangıcını tesbit ettiği özrünün her vakitte birer defa geldiğini görmekle devam ettiğini de tesbit etti. Bu kimse, ne gibi hususî hükümlere t bidir, farklı tarafları ne olacaktır?

Cevab:

–  z rl  olduğunu tesbit eden bu kimse, herşeyden önce vakit girmeden abdest alamaz. Zira önceden aldığı abdesti vakit girince bozulmuş sayılır. Vakit girince yeniden abdest alması şarttır. Böylece, ezandan önce abdest alamayan  z rl , abdestini vakit girince alır ve bu abdesti (başka sebebden dolayı bozulmadığı takdirde) vakit çıkıncaya kadar devam eder. Gelen  z rleri, abdestini bozmaz.

Yâni, vakit girince aldığı abdestiyle her türlü ib detini vakit çıkıncaya kadar yapabilir. Başka şeylerden dolayı bozulmadığı takdirde, devam eden özrünün gelmesiyle abdesti bozulmaz.

Demek ki, özür sahibi olduğunu tesbit etmenin ölçüsü, özrün başlangıçta bir namaz vaktinin tamamını kaplamasıdır.

Devamını anlamanın ölçüsü de, bundan sonra her namaz vaktinde birer defa gelmiş olmasıdır. şayet sonraki günlerde bir namaz saati içinde hiç gelmediği olursa özür sahipliğinden çıkar, hususî hükümlerden faydalanamaz.

Özür sahibine  it misâller: Yarasından akan mayiler,

elbiseyi kirlletse, hem bu akıntı abdesti bozmaz, hem de bu kirlletme namaza mâni olmaz. Aynı hüküm idrar sızıntısı için de vâkidir.

Özür sahibi olanlar, özürlü olmayanlara imamlık yapamazlar. Bu bakımdan mâzurları imamlığa zorlamak yerinde olmaz.

İstisnaî hüküm:

Özür sahipleri, vakit girmeden abdest alamadıkları halde, yalnız öğle vakti girmeden öğle namazı için abdest alabilirler. Zira bir rivâyete göre öğle vaktini sabah güneşi doğmakla başlatmış oluyor. Yâni vakit girmiyor.

RAMAZANDA KİMLER ORUÇ TUTMAYABİLİR?

Bilindiği üzere oruç ibâdeti, kadın-erkek bâliğ olan bütün Müslümanlara farzdır. Her Müslüman kudsi Ramazan ayında umumî âhenge uyarak orucunu tutar, dinî mükellefiyetlerini yerine getirmeye gayret eder.

Ancak, bazı ârizî haller, sonradan meydana gelen özürler vardır ki, oruç tutmak mükellefiyetinde olan Müslümandan bu mecburiyeti kaldırır, bu özürler gidinceye kadar orucunu yemesini meşrû hâle getirir.

Özürler dolayısıyla orucunu te'hir etme iznine sahip olan kimseleri sıralayacak olursak şöyle bir tasnif yapabiliriz:

1 – Oruç tuttuğu takdirde iyice hâlsiz düşüp, perişan hâle gelecek olan (ihtiyarlar).

Yaşlılık yüzünden zaten bedenden düşmüş, başkalarının yardımıyla hareket eder hâle gelmiş olan bu ihtiyarlar, oruç sebebiyle daha da halsizleşip vücuttan düşeceklerse bunlar oruçlarını tutmayabilirler.

Her geçen gün yaşlılıkları daha da ilerleyip bedenı zaaf-
ları daha da fazlalaşacağı iin (tutamadıkları oruçlarını
sonra tutma ihtimali de olmadığı takdirde) yedikleri her
orua mukabil bir fitreyi yakınlarındaki bir fakire verirler.
Böylece tutamadıkları her orucun mes'uliyetinden fakire
verdikleri mukabil fitrelerle kurtulmuş olurlar.

Demek ki, oruç tuttıkları takdirde bedenı zaafları da-
ha ilerleyip dşknleşecek olan ihtiyarlar oruçlarını yer,
her oruca mukabil bir fitreyi fakire vermek suretiyle m-
kellefiyetlerini yerine getirirler.

Bunu yaptıkları takdirde huzursuzlanmalarına sebep
kalmaz. Zira oruç tutma emrini veren Rabbimiz, yaşlılar
için fidiye verip yeme müsaadesini de vermiştir. Her ikisi
de İlâhî emir gereğidir. Huzursuzlanmaya sebep yoktur.

2 – Yaşlılıktan değil de, herhangi bir hastalıktan dola-
yı oruç tutmakta güçlük çeken (hastalar).

Bunlar oruç tuttıkları takdirde hastalıkları fazlala-
şıp, rahatsızlıkları ilerleyecekse; orucun zarar vereceği,
eskilerin tabib-i hâzık tâbir ettikleri güvenilir ve inanılır
doktor tarafından haber verilmişse; bu hastalar da orucu
te'hîr eder, tutmak mecburiyetinde olmazlar.

Günün birinde iyi olup sıhhatine kavuşma ihtimali
sözkonusu olduğundan bunlar fidiye vermez; sıhhati av-
det edince tutamadığı günlerin orucunu kazâ etmek sure-
tiyle borçtan kurtulurlar.

3 – zeri yüklü (kadınlar) yahut yeni doğan çocuğu
emzirecek olan (anneler).

Bunlar da yavrularına bir zarar gelebilecek ihtimali
bahismevzuu olması halinde oruçlarını te'hîr ederler. Bu
mahzurlar gidince gününe gün olarak oruçlarını kazâ
ederler.

4 – Muayyen halde olan (kadınlar) da böyle...

Bu hâlden kurtuldukları günleri tutar, bu hâl ârız ol-
duğu günleri tutmazlar. Sonra hesap ederler, tutmadıkla-

rı günleri kazâ ederler.

5 – Oruç günlerinde (90) kilometreden kısa olmayan bir yolculuğa çıkan (misafirler).

Bunlar da yolculukları sırasında oruçlarını tutmaya-bilirler. Dönüşte tutar, yedikleri günleri kazâ ederler.

Şu kadar var ki yolculuk esnasında orucu yeme müsaadesi verilmiş olmasına rağmen yemeyip tutmak daha sevaptır. Yemeyenler tahammül ettikleri takdirde daha sevaplı iş yapmış olurlar.

İlgili mes'eleler:

Oruç ayrı bir ibâdet, teravih ayrı bir ibâdet, fitre de ayrı bir ibâdetdir.

Bu bakımdan, oruç tutamayanlar, muktedir olabilirlerse teravihlerini kılmalı, fitrelerini de vermeliler.

Ayrıca, fitre ile fidye'yi de karıştırmamak gerekir. Fitre, küçük-büyük her Müslümana vâcibtir. Fidyeye ise, sadece yediği orucunu tutma ihtimali olmayan hasta ve yaşlıların her oruca mukabil olarak verdikleri (fitre miktarını tutan) paradır. Yalnızca mâzurlara şâmil bir mükellefiyettir.

Fidyeyi veremeyecek kadar mâlî imkândan mahrum mâzurlar, Allah'tan af dilemekle yetinirler, başkaca bir mecburiyetleri sözkonusu olmaz.

ZEKÂT NASIL VERİLİR?

Zekât, servet sahibi kadın-erkek her Müslümana farz-ı ayndır. O kadar kuvvetli farz-ı ayn ki, İslâm'ın ilk Halifesi Hazret-i Ebû Bekir, zekâtlarını vermekten imtina eden bir kabile halkına silâhlı memurlar göndererek:

– Allah yolunda birer keçiyi vermekten kaçınan bu günahkârlara gerekirse kılıç çekip fukaranın hakkını alın... emrini vermiş, Allah'ın emrettiği zekâtı yine Allah nâmına almaya titizlik göstermiştir.

İslâm hukukunda zekât malları açık ve gizli olmak üzere ikiye ayrılır.

Açıktaki zekât malları: Koyun, keçi, deve, sığır ve arazi mahsulleri...

Gizlideki zekât malı da altın, gümüş, yâni kullanılan paralar...

Hazret-i Osman zamanına kadar her iki çeşidi de zekât memurları tarafından toplanır, Müslümanların gereken ihtiyacı için belli dini şartlarına riayet edilerek harcanırdı.

Hazret-i Osman zamanında açıktaki servetin zekâtları aynı şekilde yine zekât memurları vasıtasıyla toplanmaya devam edildi, fakat gizli servet olan paranın zekâtı sahibinin ihtiyâr ve irâdesine bırakıldı. Ne kadar parası olduğu, ne miktar zekât tutacağı, para sahibinin vicdanî mes'uliyetine terkedilerek alınmaya başlandı.

Nitekim günümüzde de gizli servet olan paranın zekâtı aynı şekilde verilmektedir.

Zekât, sağlam bedendeki hastalık, sıhhatli uzuvdaki rahatsızlık gibidir. Ameliyatla bu yara tedavi edilir, rahatsızlık geçiren âzadaki unsur alınırsa bütün beden sıhhatte kavuşur, zindeleşir, şayet korkaklık gösterilir de, hasta kısım kesilip çıkartılmazsa, rahatsızlık bütün uzvu sarar ve bedenin hepsi tehlikeye girer.

Helâl servetin içindeki zekât bunun gibidir. Paranın (kırkta biri) (yüzde iki buçuğu) yâni (binde yirmibeşi) fakirin hakkıdır. Yoksula âittir. Başkasına âit bu hak sıhhatli servetin içinden çıkarılıp verilmezse servetin tamamına bereketsizlik gelir, günün birinde şu, bu sebeblerle bütün servetin tehlikeye girmesi, çeşitli yollardan elden çıkması sözkonusu olabilir.

Şayet, zekâtlarını vermeyen falan ve filânların halen başlarına bir belâ, mallarına bir bereketsizlik ve musibet gelmemişse bu, onların unutulduğu mânâsına gelmez. Bu belâ, ya yoldadır, ya da, onlar ilâhî rahmetten öylesine

uzak kalmış, öylesine büyük günahkâr haline gelmişler ki, dünyada verilecek ceza ne kadar büyük olursa olsun kâfi gelmeyeceğinden cezaları âhirete te'hîr edilmekte, ebedî âleme bırakılmaktadır.

Şurası temel kaidedir ki, küçük suçların cezası küçük yerlerde, büyük suçların cezası da büyük yerlerde verilir. Bazı günahkârlar burada halen belli başlı bir cezaya çarplınıyorlarsa, suçlarının pek büyüdüğünün işaretidir ki, burası onları tecziye için kâfi değildir, büyük âleme gidecek, ebedî cezaya mâruz kalacaklardır. Bu ise titrenecek bir ceza te'hîridir, sevinmeyi değil korkmayı gerektiren bir te'hîrdir. Böyleleri daha çok titremelidir.

Zekât Ne Zaman Verilir?

Bilindiği üzere servetin üzerinden bir sene geçince zekât farziyeti gelir. Yâni, malın ve paranın üzerinden geçen günlerin sayısı seneyi bulunca zekât mükellefiyetimiz başlamış olur.

Ancak, bazan sene tamamlanmadan, bazan da tamamlanıp zekât günü geçtiği halde Ramazan ayı beklenmektedir. Bunun sebebi bellidir. Ramazan ayında yapılan bütün iyilik ve ibâdetlerin (bu ayda nâzil olmaya başlayan) Kur'ân-ı Kerîm hürmetine makbûliyeti düşünülmesidir.

Mü'minler diğer iyilik ve hayırları gibi, zekâtlarını da böyle kudsî zamanda vermeyi tercih etmekte ki, makbûliyeti umulsun.

İmanda kemâle ermiş mü'min, hem geçmiş, hem de bugünkü zekâtlarını hesap edip mübarek günlerde yerli yerine vermeyi asla ihmal etmemeli, ilâhî afva uğrama ümidini yitirmemelidir.

KİYÂMET NE ZAMAN KOPACAK?

Belli ölçülere inanmış, sabit hakikatlere gönülden bağlanmış Müslüman, çevresinde cereyan eden olaylar-

dan hiçbirine lâkayd ve bigâne kalamaz. Çünkü onun iman ettiği İslâm'a, bu olaylar ya uygun, yahut da değildir. Uygunsa benimser, kabûl eder, savunur; değilse reddeder aleyhine olur, yayılıp benimsenmesine rıza göstermez.

Bir Müslüman düşünülmez ki, hem hayat anlayışını İslâmî ölçülere göre ayarlamak istesin, hem de İslâm'ın reddettiği kötülöklere karşı bigâne kalsın, yayılıp çevreyi istilâ etmesinden huzursuzluk duymasın.

Şayet adam, hem dindarlık, hem de dinin zıddı olan kötölökleri nefsinde barıştırıyor, dindarlıkla, din aleyhtarlığını birlikte yaşıatıyorsa, bu kimse, ne tarafta olduğunu kendi de bilemiyor, kimin arabasına bindiğini henüz kestiremiyor demektir.

Peygamberimiz, mü'mini şöyle tarif buyurur:

– Mü'min, kötölökleri görünce hemen eliyle giderir. Eliyle gidermeye gücü yetmiyorsa, sözüyle gidermeye çalışır. Şayet buna da gücü yetmiyorsa, en azından kalbiyle buğzeder, aleyhinde bulunur. Ancak, bu sonuncusu ile iktifa etmek, imanin en zayıf mertebesinde kalmaya işarettir!

Evet, mü'min ölçüsü budur. İslâm'a aykırı olarak yayılan kötölöklere karşı takınacağı tavır budur:

– Ya eliyle, fiilî müdahalesiyle önlemek; buna gücü yetmiyor, günün şartları böyle bir imkânı vermiyorsa, diliyle ve sözüyle mâni olmaya çalışmak; buna da gücü yetmiyor muktedir olamıyorsa, bu defa kalbiyle buğzedip, reddetmek, rahatsızlığını duyup, nefret hissi beslemek...

İşte mü'minin üç kademeli anlayışı.

Meâlini okuduğumuz hadisin verdiği ölçüden anlamaktayız ki, nemelâzımcılıkla mü'minlik bağdaşmaz, bir arada toplanamaz. Çünkü nemelâzımcılık, çevredeki kötölöklere karşı lâkayd kalmak, zikrettiğimiz üç kademeli bir tepkiyi kâle almamak demektir.

Halbuki Resûlüllah Aleyhisselâtü Vesselâm, mü'mini

tarif ederken böyle bir zihniyetin mü'minlikle bağdaşmayacağını beyan buyurmuş oluyor. Çünkü, mü'min, hiçbir hâdiseye ilgisiz kalamaz. Ona üç kademeli bir tepkiyle karşılık vermekten gafil olamaz. İman ettiği İslâm'a uygunsa, eliyle, diliyle, kalbiyle destekler, tarafını tutar. Değilse yine üç kademeli bir tavırla aleyhinde olur, reddeder. Nemelâzımcılıkla geçiştirmez.

Büyük âlimlerden biri vaaz ediyormuş, cemaatten biri şöyle bir sual sormuş:

– Hocam, kıyâmet ne zaman kopacak?

Hoca Efendi, birkaç saniyelik sükûttan sonra şu karşılığı vermiş:

– Nemelâzım!

Sual sahibi şaşırmış, sualine bir sual daha eklemiş:

– Hocam, siz değil miydiniz, mü'mine nemelâzımcılık yakışmaz, diyen? Halbuki sualime siz de aynı karşılığı veriyor, nemelâzım, diyorsunuz. Cevab istiyorum?

Ferâsetli Hoca Efendi şu karşılığı vermiş:

– Oğlum, cevap verdim, nemelâzım dedim ya. Kıyâmetin alâmeti budur işte. Nemelâzımcılık! Mü'minlerin arasında bu zihniyetin şüyû bulması, çevredeki kötülöklere karşı nemelâzım deyip geçivermeleri...

İşte kıyâmet alâmeti...

AZ, FAKAT ÖZ KONUŞABİLME

Tefsir hocamız ders sonlarında okuduğumuz yerleri yeniden bir hülâsa ettirirdi. Bizler de biraz kendi acimizden, biraz da hocamızın karşısındaki sıklıganlığımızdan olacak ki iki kelimeyi bir araya getirip de rahatça dersin hülâsasını yapamaz, bir sürü lâf eder dururduk. Buna canı sıkılan hocamız:

– Hayrû'l-kelâm kalle, mâ delle! derdi. Yâni, sözün

hayırlısı kendi az, mânâsı çok olanıdır, diyerek bizi az, fakat öz konuşmaya teşvik ederdi.

Aslında az, fakat öz konuşabilme işi başlıbaşına bir san'attır. Hem öyle bir san'at ki bu san'ata hepimiz muhtacdır, müstağni kalan hiçbir ferdimiz yoktur. Madem ki hepimiz maksadımızı sözle, kelimelerle anlatmak zorundayız, öyleyse hepimiz de konuşma san'atını öğrenmek, hızar talaşı nev'inden bir yığın lâf yerine bir-iki kelimeyle maksadımızı ifâde etme hünerini elde etmek zorundayız.

Biriyle konuşuyorsunuz:

– Şeye gitmiştim, orada şeyi gördüm, bana şeyi söyledi! diyor.

Gel de çık işin içinden? Tekrar soruyorsunuz:

– Afvedersiniz, anlayamadım, nereye gittiniz, kimi gördünüz, ne söyledi?

Muhatabınız kızgın ve hiddetli:

– Amma da kalın kafalıymışsın ha? demek istiyor ve tekrar eski minvâl üzere devam ediyor:

– Şeye gitmiştim, orada şeyi gördüm, bana şeyi söyledi!

Cümlelerin içine üç tane şey soktunuz mu mânâ güme gitti demektir. Anlayabilene aşkolsun.

Şüphesiz ki her birimiz birer edebiyat pîri şair Ferazdak seviyesinde birer konuşma üstadı olmamız hem mümkün değil, hem de ihtiyaç yoktur. Ama her birimiz maksadımızı kolayca ifâde edebilecek bir konuşma usulü, ifâde ölçüsü de elde etmek için kendimizi zorlamalı, bulunduğumuz mecliste fikrimizi rahatça anlatacak kelime haznesine sahip olabilmek için çırpınmalıyız.

– Şeyden sonra şeye gittim. Bana şeyi söyledi, şeyi sordu... gibi konuşmalar hem bizi müşkül duruma düşürür, hem de söylemek istediğimiz fikre karşı muhatabımızın itimat ve saygısı azalır, böylece ifâdedeki acimiz yüzünden doğru bir fikre gölge düşürmüş oluruz ki bu bizim

için kötü bir neticedir.

Bunun içindir ki Resûl-i Ekrem Hazretleri:

– Beyanda sihir vardır! buyurmuşlardır. Yâni, yerinde ve münasip ölçüde söylenen söz sihir gibidir, muhatabını urgansız, zincirsiz bağlar demektir.

Şüphesiz ki ifadenin en sihirlisi de muhatabın idrâki-ne göre ayarlanabilenidir. İmam-ı A'zam Hazretleri'nde bu, had seviyede görülmektedir. Kendine itiraz maksadıyla pürhiddet gelenlerin, seviyelerine uygun şekilde aldıkları cevap yüzünden hiddetleri sönmüş, öfkeleri dinmiş olarak döndükleri anlaşılmaktadır.

Nitekim bir gün kendine güvenenlerden bir grub yine Hazret-i İmam'a müracaat ederek derler ki:

– Sen mihrabda imamın fâtiha okuyuşu, cemaate de kâfi gelir, demişsin, bu doğru değildir! İmamın okuyuşu cemaat hesabına nasıl geçer.

Hazret-i İmam sakın, muhatapların seviyesini tesbitle meşgul. Mes'eleyi âyet ve hadisle isbat etme tarafını düşünmez, sadece muhatabın seviyesini hesaba katarak sorar:

– Bu mes'eleyi sizin hepinizle ayrı ayrı mı görüşeyim, yoksa içinizden birini vekil seçesiniz de onunla mı konuşayım?

İtirazcılar düşünürler, her biriö ilim ve irfanda kendine güvenemediği için içlerinden en âlim ve en ediblerini kendilerine sözcü olarak seçmeyi tercih ederler:

– İşte bu zât bizim sözcümüzdür. Onunla bu mes'eleyi konuşabilirsin! derler.

İmam-ı A'zam:

– Onu ilzam edersem sizi de ilzam etmiş olur muyum?

– Elbette. Çünkü biz onu vekil seçtik. Onun sözü bizim de sözümüz, onun müdafaası bizim de müdafaamızdır. O galip gelirse biz de galibiz demektir.

Hazret-i İmam burada cevabı yetiştirir:

– İşte biz de mihrabdaki imamı vekil seçtik. Onun okuyuşu cemaatin de okuyuşu, onun kırâeti bizim de kırâetimizdir. Nitekim farkına varmadan bunu siz de kabûl etmekte ve benimle konuşanı kendinize vekil olarak seçmiş olmaktadır!

Âyet ve hadise başvurmada mes'eleyi böylece halleden İmam-ı A'zam Hazretleri muhatabın seviyesine göre konuşarak fikrini kabûl ettirmiştir.

O, bize her bakımdan imamdır! Konuşma usulünde de onu taklid edebiliriz.

ÖĞRETMENİN MES'ULİYETİ

Peygamberler...

Şehidler...

Bunlar, ilâhî ikrâma en önce nâil olanlar.

Önce peygamberler, arkasından da şehidler...

Peygamberler ilâhî emirleri, nehiyleri tebliğ etmiş, kulun kimin adına hareket edeceğini bildirmişlerdir. Dolayısıyla her hayır onların tebliğine dayanır. Bu yüzden, bütün ilâhî mükâfatlara onlar önderdirler. Peygamberleri geçen bir sınıf bahis mevzuu değildir.

Onların hemen arkasından şehidler gelişir de aklidir. Çünkü, şehidler, mallarını, mülklerini değil, canlarını feda eden fedâilerdir. Allah için çok değerler feda edilebilir ama bunların en sonunda can gelir. Bir insan canını Allah yolunda feda ederek şehid oluyorsa, o elbette peygamberlerin peşinden gelecek, en aziz varlığını feda edişinin karşılığını böyle görecektir.

Acaba, peygamberler ve şehidlerden sonra kim gelecektir?

Allah indindeki makbûliyeti bakımından bunların arkasında kimler yer alacaktır?

Bu سوالin cevabı oldukça uyandırıcıdır. Gelin Büstâ-nû'l-Ârifin'den hadisi birlikte okuyalım:

– Allahü Teâlâ'ya, kulların en sevgilisi, peygamberler, sonra şehidler ve onlardan sonra da muallimlerdir!

Evet, okuduğumuz bu hüküm, hadisin bildirdiği hükümdür. Peygamberler ve şehidlerden sonra Allah'a en sevgili kul, muallimlerdir, yani öğretmenler!..

Bilmem, dindar öğretmen, demeye hâcet var mı?

Zira dini tanımayanı, dinin vâzı, taltif edip, böyle bir makama çıkarması düşünülmez herhalde.

Mukaddesatını tanıyan öğretmen niçin böyle ulvî bir makamda, kudsi bir itibar ve değerde, şehidlerden hemen sonra değer bulmakta?

Bunu anlamak için öğretmenin vazifesini, yetişen nesli kimin hazırladığını düşünmek gerekir.

Bir nesil, önce öğretmenin tezgâhında yoğrulur, tertemiz zihinler, mâsum dimağlar ondan iman telkini alır. Allah'ı ve vaz'ettiği İslâm'ı, onun gayretiyle öğrenir, iman sahibi olur.

Öğretmeni yücelten bu hizmetidir.

Bunun içindir ki... Evet bunun içindir ki, İmam-ı A'zam Hazretleri'nin yakını İbrahim Nahaî, öğretmen için aynen şöyle diyor:

– Çocukların öğretmenine, gökte melekler, havada kuşlar, karada mahlûklar ve denizde de balıklar istiğfar-da bulunur, hâl lisanlarıyla dua ederler!

Bu, onlar için çok değerli. Çünkü, mâsum dimağlar öğretmenin telkiniyle imana, İslâm'a kavuşur, ondan aldığı doğru terbiye, istikametli fikir sayesinde bütün hayatının istikametini korur, sapmaktan kurtulur.

Ya, öğretmen böyle olmaz, neslin zihnini bozar, yavrunun imanını yok etmeyi düşünür, Allah'ı inkâr, peygamberi red ideolojisini telkine uğraşırsa acaba bunun durumu nedir?

İbrahim Nahaî Hazretleri'nin önceki ifâdesinin mefhum-ı muhalifi bunu cevablandırmaktadır.

– Bu öğretmen için de gökte melekler, havada kuşlar, karada mahlûklar ve denizde balıklar lânet okur, bedduada bulunurlar!

Evet, bunlar birer gerçektir. Akıl da, mantık da bu gerçekleri te'yid ve tasdik eder.

Mükâfat ve mücâzat uhrevî olunca, değer ölçüleri de dinî olacak, ya Cennet, yahut da Cehennem, taltif veya tecziye unsuru olarak tecelli edecektir. Bunlar ilâhî hakikatlerdir.

Hicretin dördüncü asrının ortalarında yazılmış olan meşhur “Büstânü'l-Ârifin” kitabında, arzettiğim hususlar daha veciz ve zengin delillerle ifâde edilmiştir. Yerimizin müsaadesi nisbetinde bahsetmiş olduk.

YIKAYICI ELİNDEKİ CENAZE GİBİ

Cenaze imamı elini kolunu sıvamış telâşla bir hazırlık içindeydi.

– Ne oluyor hoca efendiye? diye sordular.

Etraftaki kalabalıktan biri:

– Caminin avlusunda gasilhâne var, getirilen cenaze-yi yıkamaya gidiyor, diye karşılık verdi.

Meraklananlar hoca efendiyi tâkibe başlayarak grub halinde gasilhâneye girdiler. Teneşire yatırılan, üzeri bezle örtülü bir ceset yıkanmaya hazır bekliyordu. Hoca efendi sıvanmış kollarıyla hemen işe başladı.

Ceset, suyun sıcak, yahut soğuk dökülüşünden asla rahatsızlık duymuyordu. Nitekim az dökülünce de, çok dökülünce de aynı ilgisizlik içindeydi.

Durumu dikkatle seyredenlerin içinden biri, yanında-ki gencin kulağına eğildi:

– Cesedin şu hâli neyi hatırlatıyor biliyor musun?

– Bilmiyorum!

– Bak söyleyeyim sana. Cesedin bu teslimiyeti kendisini dâvasına teslim etmiş bir mü'mini hatırlatıyor. İslâm'a hizmet için çalışan bir mü'min de, işte bu ceset gibi teslimiyet içinde olacaktır. Görüyor musun, su az dökülüyor, çok dökülüyor, itirazı yok. Sıcak dökülüyor, soğuk dökülüyor, hiç şikâyeti yok.

İşte kendini İslâm'a teslim etmiş kimseler de böyle, yıkayıcı elindeki ceset gibidirler. Dâvalarının çeşitli çilelerine bütün varlıklarıyla râzı, tam bir teslimiyet içinde hazırdırlar. Onları hiçbir mihnet korkutmaz, meşakkat yıldırılmaz, olay ve hâdiseler mukavemetlerini çökertemez. Soğukta da sıcakta da, darlıkta da genişlikte de dâvalarının içinde, hizmetlerinin başındadırlar. Sanki yıkayıcı elindeki cesettirler, bütün çile ve zorluklarına rağmen dâvalarına teslim olmuş, her türlü mihnete râzıdırlar.

Mİ'RÂC'IN HATIRLATTIĞI

Evet aziz okuyucular, günler, haftalar, aylar sür'atle geçip giderken bizleri de birlikte götürüyor, muayyen günlerimizi tamamlayıp, belli mesafemizi katettirirken bir mi'râc gecesine daha erişmiş bulunuyoruz.

Böyle kudsi geceye böylesine ulvi zamana bir daha eriştiğimiz için Rabbimize hamd ve şükürler ederken, kitelerin görünen gaflet ve ilgisizliğinden bizleri muhafaza edip, İslâmî şuur, imanî hassasiyet nasip ettiği için Rabbimize ayrıca hamd ü senâlarda bulunuyoruz.

Şurası unutulmamalıdır ki, bizim sadece kendi hayatını yaşayan gafil ve ilgisizlerden ayrı bir imtiyazımız yoktur. Biz de onlar gibi imanî ve İslâmî mevzulara alâkasız kalabilir, sadece midesini ve nefsini düşünen gafillerden biri olabilirdik.

Ama görölüyor ki, öyle olmamaya çalışmaktayız. Kendi kudret ve tâkatımız nisbetinde bir şeyler yapıp, İslâm'a hizmet aşkı içinde bulunmaktayız. İşte bizlere bu şuuru veren Rabbimiz, bize büyük nimetler ihsan etmiş, derin ikrâmlarda bulunmuştur.

Bir sel gibi giden büyük gafil kitlenin içinden ayrılıp, gaflet ve itikadsızlıktan kurtulmamız, nimetlerin en büyüğü, ilâhî lûtufların en değerlisidir.

İmanı ve İslâm'ı hatırlamadan yaşayan büyük kitlenin gafilce tükettikleri ömre bakınca, bizim ne büyük nimetlere nâil olduğumuz meydana çıkmakta, böylece hayatımızdan aldığımız tad ve huzur bir kat daha artmaktadır.

İşte mukaddes Mi'râc gecesinde bu ilahî lûtuf ve ikrâmı bir daha hatırlıyor, bizi umumî gafletten kurtardığı için Rabbimize ne kadar hamd ü senâlarda bulunsak yine az buluyoruz.

İçinde bulunduğumuz derin fitneli, korkunç gafletli asırda, dinî vecibeleri yerine getirme azmi ile, İslâmî mükellefiyetleri ifâ etme gayretini küçük bir nimet, basit bir ilâhî lûtuf sanmayın. Belki nâil olduğumuz dünyevî nimetlerin en büyüğünden daha büyük bir nimettir, islâmî mükellefiyetlerimizi yerine getirme azim ve aşkını duyuyoruz.

Hattâ dünyanın bütün nimet ve servetini bir yana koysalar, bir günlük namaz ve bir anlık dinî tefekküre değişilecek kıymette değildir o nimet ve servet.

Zira bunların hepsi kabirden beride kalacak, öteye sadece hayırlı amel, İslâmî hizmet geçecektir. Biri muvakkat, diğeri müebbed...

Tarih boyunca nice zenginler, nice makam sahipleri gelip geçmişler! Ama hepsi de bir yere kadar gelmiş, ondan sonra bütün servetlerini bırakarak kabirden öteye sadece amelleriyle geçmişlerdir.

Şimdi onlara gidip bir soracak olsanız, feryad edecek-

lerdir:

- Sakın siz de bizim gibi aldanmayın, imana, İslâma hizmet edin.. Bizim kendimizi aldattığımız bütün fânî değerler orada kaldı, yanımızda ancak amelimiz, iman ve İslâm'a hizmetimiz daimî kaldı. Biz aldandık, bari siz aldanmayın!

İşte bu feryad gerçeklerin en gerçeğidir. Kimse itiraz edemez, yanlış olduğunu iddia edemez.

Öyle ise, Rabbimizin bizlere ihsan ettiği iman ve İslâm'a hizmet etme şuuru, nimetlerin en büyüğü, ihsanların en değerlisidir. Bazılarının ancak öldükten sonra idrâk ettikleri gerçekleri bizler, henüz fırsat elimizde iken idrâk etmiş bulunuyoruz. Bunu küçümsemek, basit bir şuur sanmak mümkün değildir.

Âhırzaman fitnesinin kol gezdiği bir devrede bugün şu satırları okuma zevkini duyuyor, ifâde edilen gerçekleri idrâk hissine sahip bulunuyorsanız ne mutlu, ne saâdet.

Bak, niceleri kapılmış gidiyor nefsinin ihtiras ve vesvesesine. Sen onlardan olmamaya gayret ediyorsan sana bu gayret ve şuuru ihsan eden Rabbine hamd ve şükür et. Çünkü seni korumakta, "el-avâm - kel-hevâm" hükmünden seni istisna kılmaktadır. Sen de bu istisnaya lâyık olmak için kendi azim ve gayretini, irâdeni kullanarak kuvvetlendir, bu nimet ve lûtfâ lâyık olduğunu isbat et. Yoksa nimet şükür görmezse gider, alâka görmezse kaybolur; şükredene, ilgi gösterip takdir edene geçer. Bundan da başkası değil, takdirsizlik eden sen, mes'ul olursun. Nimate değil, nîkmete lâyık olduğun çıkar meydana.

BAŞLIK KANGRENİ

Yazımıza başlık olarak aldığımız "Başlık Kangreni" cümlesi belki de biraz mübalâğalı gibi gelmekte sizlere. Ama ne yazık ki gerçeğin tâ kendisidir bu cümle.

Başlık bugün bu kangrenden farksız hale gelmiştir birçok yerlerde. Bunun için ne kız sahiplerini, ne de oğlan taraflarını suçlayacak değilim. Peşin bir hükme varmak, mes'eleyi temelinden teşhis etmemek olur. Halbuki biz mes'eleyi gerçek derinlik ve genişliğinde bilmek istiyoruz.

Bildiğiniz gibi başlık, memleketimizin birçok yerlerinde oldukça ciddi bir âdet ve alışkanlık haline gelmiştir. Hattâ bu âdet o kadar kökleşip kuvvetlenmiş ki, başlığı az olan, yahut emsâlinde az bir başlıkla gelin edilen kızın ana-babasına etraftan hücumlar gelmekte:

– Zaten sizin kızınız itibarlı ve değerli biri olsaydı, bu kadarcık ucuz vermez, basit bir başlıkla gelin etmezsiniz... gibilerden iğneleyici sözlere mâruz kalmaktalar.

Bu yüzdendir ki, kızını verdiği evi başlık parası yüzünden yıkmak istemeyen nice şuurlu âile reisi babalar var ki, çevrenin bu yanlış değerlendirme ve ters yorumlamasından korkmakta, o da ötekilere uyararak ağırlığınca başlık parası istemek zorunda kaldığına kendini inandırmaktadır.

Şahsiyeti kuvvetli âileler ancak bu türlü haysiyeti kırıcı ithamlara karşı koyup yeni kurulacak bir yuvayı başlık parasıyla yıkmamak azmini muhafaza etmektedir. Ne var ki bu kadar kuvvetli şahsiyet ve sağlam ölçü de her âile reisinde bulunmamakta, çoğumuz çevrenin yıkıcı te'sirinde kalmaya devam etmekteyiz. Bu yüzden bir takım ölçüsüz kimselerin her geçen gün yükselttikleri başlık parası daha da yükselmeye devam etmektedir.

Sadece kızın hakkı olan başlık parasına - İslâm hukukunda bu paranın adı mehirdir - karşı değilim. Bütün hak ve tasarrufları kıza âit bir başlık parasını kaldırmak mümkün değildir. Çünkü bu paralarla kıza, gideceği evin ihtiyaçları te'min ediliyor, çeyiz adındaki eşyalarla kızcağız müstakbel evinin temel ihtiyaçlarını hazırlıyor, vardığı evde bu eşyasıyla bir nev'i itibar ve nüfûzunu kuvvetlendiriyor.

Ancak, başlık parasının karşı tarafı yıkacak dereceye varanı, korkunç ve tehlikeli bir hâl almış bulunanı vardır ki, buna taraftar olmak mümkün olmadığı gibi, başını almış giden böyle bir başlık parasının âile yuvası kurmakta meydana getirdiği güçlüğü görmemek de doğru değildir.

Bu miktarı hazırlamaktan mahrum nice gençler var ki işi zorla bozmakta, kız kaçırmalara, cinayetlere kadar varan zorbalıklara tevessül etmektedir.

Başlık parasının yükselmesine Almanya'da çalışan işçilerimizin de te'sir ettiğini söylemek çok yerinde olur. Hattâ bazı kız taraftarları, âilede Almanya'da çalışan biri varsa, başlık parasını derhal yükseltiyor; yüksek miktarı bir başlık fiyatı bile saymıyor, en mütevazî âileler bile bu defa işi onmilyonlara çıkartmayı bir zaruret sayıyorlar. Tabiatıyla bu bir yıkım oluyor, kızcağız vardı eğer bir takım çeyiz eşyasıyla varıyorsa da hayat borç-harçla başlıyor; pahalıya mal olduğu için evinde bir müddet pahalı mal nazarıyla bakılmaktan kendini kurtaramıyor.

Başlık parasının çevrenin baskısı yüzünden yükseldiğine bir delil de şudur:

Yeni bulunan bir çareye göre, taraflar cemaat içinde astronomik rakamlı başlık parası kesiyorlar. Ama kendi aralarında ise, işi daha aşağı bir fiyatta bırakıyorlar. Demek ki sağduyu sahibi âileler karşı tarafı yıkmak istemiyor, az başlık parasına râzî olmak istiyorlar. Fakat çevrenin baskısından korktuklarından resmî fiyatı yüksek tutmak ihtiyacı duyuyorlar.

Bu durumda muhtaç olduğumuz âile reisine düşen cesaret ve vekar şudur:

- Ben bu bâtil âdeti yıkmak istiyorum, kızımı çevrenin alışkanlığına göre değil, vicdanımın, aklımın icabına göre vermek istiyorum. Bunun için akrabamın mâlî durumu neye müsaitse onu talep ediyorum, kızımın varacağı yuvayı borçlandırmak istemiyorum. Çevre benim için mühim değil, onlar el-avâm kel-hevâm...

İşte bu şahsiyete bugün çok muhtacız. Beklediğimiz örnek âile reisi budur.

MÜSLÜMAN CEMİYETTEN KOPMAMALI

İmam-ı Ahmed bin Hanbel, Hicrî (164)'de doğup, (241)'de Bağdat'da vefat eden büyük bir müçtehid, zeki bir muhaddis, zâhid bir mutasavvıftır. Onun mesleğinde daha ziyade azîmetle amel hâkimdir. Zamanında şu sözü meşhur olmuştur:

– Bir kişi Ahmed bin Hanbel'i seviyorsa bilin ki o kişi sünneti seviyor, demektir.

Ahmed bin Hanbel Hazretleri'nin (yediyüz bin) hadîs-ten seçtiği (otuz bin) hadîsli (Müsned)'i, sahîh hadîs kitaplarının içinde yer alan değerli bir hadîs kitabıdır. Zamanında hadîsler tedvîn edilmiş olduğundan toplanan hadîslerin hepsini de görmüş, hemen hepsine de vâkıf olarak Müsned'ini tertip ve tanzim eylemiştir.

Dört büyük müçtehidin dördüncüsü olarak bilinen İmam-ı Ahmed, tıpkı İmam-ı A'zam gibi ilmî dirâyet ve dinî mes'uliyetini muhafaza etmiş, devrin bir takım siyâsî eşhasının istismarlarına asla âlet olmamıştır. Nitekim Halife Me'mun zamanında biraz da ilmî veçhesi ağır basan bir mes'eleden dolayı (yirmi sekiz) ay hapsi göze almış, fakat bildiği yoldan tâviz vermemiştir.

Gariptir ki, günümüzde bir takım kimseler, bu zâttan bahsederken, (İmam-ı Hanbel) diye söz etmekte, Hanbel adında bir imamın varlığını iddia etmiş olmaktadır. Geçenlerde bir ansiklopedi de aynı yanlışlığa düşmüş, (İmam-ı Hanbel)'den söz etmişti. Halbuki İmam-ı Hanbel diye biri yoktur. (İmam-ı Ahmed) vardır. (Ahmed) bu zâttın ismidir. (Hanbel) ise, dedesinin adıdır. Dedesine izâfetle, (Ahmed İbn-i Hanbel) denmekte, yâni (Hanbel'in oğlu

Ahmed) diye ifâde edilmektedir ki, bunu karıştıranlar da-
ima dedesini imam olarak gösterip, torunu olan İmam-ı
Ahmed'i ortadan kaldırmaktalar.

Aslında bizim bugünkü mes'elemiz bunlar değildi.
Maksadımız, Hazret-i İmam'ın sahih eseri olan Mûs-
ned'inde gördüğüm bir hadîsi meâl olarak sizlere intikal
ettirmektir. Fakat söz sırası gelmişken sık sık vâki olan bu
yanlışlığa da temas etmeden geçemedik.

İşaret etmek istediğim mes'ele, günümüzde görülen
fitne ve fesadlardan dolayı üzümlü bir köşeye çekilme, in-
zivada şahsî hayatını yaşama mes'alesiydi.

Karşılaştığımız kötülükler, sinir ve âsab bozucu fitne-
ler, zaman zaman bize bunu hatırlatmakta, artık böyle ce-
miyetten çekilme fikrini telkin etmektedir.

İşte bu inzivaya çekilme düşüncesine cevap veren ib-
retli bir olayı Mûsned'den nakletmek istiyorum sizlere.

Bakınız, bir mağaraya çekilmek isteyen adama Resû-
lullah nasıl cevap vermekte, cemiyeti terketme fikrine,
hangi din mensuplarının fikri nazarıyla bakmaktadır?

Hadîs meâli, Mûsned'den:

Bir adam dağda gördüğü bir mağarayı iyice kontrol
eder. Bakar ki, içinde âb-ı hayat kadar soğuk su, önünde
de kendini besleyecek kadar verimli toprak var. Bu suyla
buradan bostan yetiştirip rahatça geçineceğini kurar.
Böylece cemiyetin kötülüklerinden, âsab bozucu fitne ve
fesadlarından da kurtulacağını tahmin eder.

Ancak, kararını bir de Hazret-i Resûlullah'a açmak is-
ter. Der ki:

– Ya Resûlallah, ben bir mağara keşfettim. İçinde su-
yu, önünde de toprağı var. Oraya inzivaya çekilecek, fitne
ve fesadlardan uzak bir hayat yaşayacağım. Artık kendi-
mi dünyevî şeylerden tecrid edip, tamamen uhrevî duygu-
lara vermek istiyorum!

Dikkat ediniz, bu mağara fikrine Allah'ın Resûlü na-
sıl cevap veriyor, bu düşüncenin hangi dinin mensupları-

na âit olabileceğine işaret ediyor:

– Ben Yahudilikle, Hristiyanlıkla gönderilmedim... (Yâni cemiyetin kaçma fikri onlara âittir.) Ben dosdoğru İslâm'la gönderildim. Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, (mağarada tek başına gündüz akşama kadar nafil ibâdetle meşgul olmaktansa) cemiyet içinde sabah, yahut akşam Allah için birazcık yol yürümek, İslâm'a hizmet için zahmet çekmek, dünyadan ve dünya içindekilerden hayırlıdır!

Ve ilâve ediyor:

– Cemaat içinde safta yer almanız da, inzivadaki altmış sene namazdan hayırlıdır!

Evet, cemiyeti terkedip, meydana başkalarına bırakarak inzivaya çekilmek isteyene, Hazret-i Resûlullah'ın cevabı budur. Şimdi düşünme sanırım bizdedir. Yâni, inzivaya çekilme fikrini taşıyanlarda... Ne dersiniz?

– Kûşe-i Vahdete çekilip hâdiselere seyirci kalmakta hayır var mıdır? Yoksa sabah, yahut akşam Allah için, İslâm'a hizmet kasdıyla birazcık yol yürüyüp, zahmet çekmek mi gerekir?

KENDİNİZİ KONTROL EDİNİZ!

Kendinizi kontrol etmek, yine sizin kendi elinizdedir.

– Ne nisbette âhiretiniz için çalışıyor, ne türlü bir uhrevî hazırlığın içinde bulunuyorsunuz?

– Vicdanen huzura kavuşacak bir hizmetiniz var mı? Yaratılış hikmetine uyan bir faaliyetin ucundan bucağından tutuyor, az da olsa bir faydanızı dokunduruyor musunuz?

Sualin cevabını kendiniz verebilirsiniz. Yeter ki, bir an için günlük hây-hüydan kendinizi kurtarın, sâkin bir nefis muhâsebesi yapın, mâzinizi ve ahvâlinizi şöyle bir hâyal şeridinden geçirin.

– Allah yolunda yorulması gereken ayaklarınız bu yolda hiç yürüdü mü?

– Allah için okuması-yazması icabeden gözleriniz bu yolda uykusuzluktan küçüldü, rahatsız oldu mu?

– Sırtınıza Allah için yük yüklenip, omuzunuza bir şeyler aldınız mı?

– Maddî bazı fedakârlıklara katlandınız, birçok vakitlerinizi bu uğurda fedâ ettiniz mi?..

Eğer bu suallere bir ölçüde evet diyorsanız, vicdanen huzur duyur, sevinebilirsiniz.

Şayet, ben işi gücü başından aşmış biriyim, böyle an-garyalarla uğraşacak zamanım, sarfedecek param yok, gibilerden sözler hatırlıyor, beyan-ı itizar ediyorsanız, üzülüp keder duymalısınız. Zira siz, var oluş hikmetinizi ihmal etmiş, gerçek gayenin arkasındaki fanî meşguliyetleri öne geçirmişsiniz. Kendinizi bunlarla eğliyor, oyalıyor, aldatıyorsunuz..

.....

Ashâbdan Ebû Reyhâne bir hâtırasını şöyle anlatır:

– Biz Resûlüllah'ı hiçbir hizmette yalnız bırakmadık. Onu yalnız başına terketmedik. O, nereye gitmişse, biz de oraya gittik, o ne emretmişse biz onu yapmak için gayrette bulunduk. Onu tâkip ettiğimiz bir gazadaydı. Öyle bir soğuk oldu ki, gazilerin birçoğu kumları eşerek açtıkları çukurlara girip zırhlarını da başlarına örttüler. Soğuktan ancak böyle korundular.

Ashâbın böyle çukurlara girip, üzerlerine zırhlarını örtterek uykuya daldıklarını gören Hazret-i Resûlüllah:

– Bu gece nöbet tutana hayır dua edeceğim, o da ilâhî lûtfâ nâil olacak! buyurdu.

Bunun üzerine yerinden fırlayan bir sahâbî:

– Öyleyse ben bu gece nöbet tutayım, yâ Resûlâllah! diye yalvardı.

Resûlüllah o sahâbenin elbise ucundan tutup dua etti.

Nöbet tutmak isteyenin, Resûlullah'ın duasına mazhar olduğunu görünce ben koştum:

– Yâ Resûlâllah, ben de nöbet tutmak istiyorum, bana da dua eder misiniz? dedim.

O, bana da dua etti ve ondan sonra da şöyle buyurdu:

– Yâ Ebâ Reyhâne, Allah için uykusuz kalan gözlere Allah Cehennem ateşini haram kılmıştır.

.....

Demek oluyor ki, koskoca bir ömür boyunca Allah için yol yürümeyen, uykusuz kalmayan, herhangi bir külfet ve zorlukları göğüslemeyenlere Allah'ın Cehennem'ini haram kılması için bir sebep yoktur. Bu gibi külfetlere göğüs germeyenler düşünmelidirler. Hangi amelleri hürmetine Cehennem'den uzak kalmayı dileyeceklerdir?

Şimdi biz kendimizi kontrol edebiliriz. Cehennem'den uzaklaştırıcı ne ameller işleyip, ne hizmetlerde bulunmaktayız?

– Allah için yol yürüyor, uykusuz kalıyor, zaman harcıyor, maddî masraflara giriyor muyuz?

Bu uğurdaki durum ve tavrımız nedir acaba?

* * *

MES'ULİYET HİSSİ

Eşyanın değerini tesbit için derhal markasına bakıyor, kalitesini bundan sonra anlıyoruz, değil mi?

Eşya için böyle bir tesbit usulü olduğu halde iş yapacak insan için neden olmasın? İnsanın kabiliyetini tesbit için de ölçü verilmiş, ahenk tesbit buyurulmuştur. Bu ölçü şudur:

– Mes'uliyetini müdrik mi, değil mi?

– Evet, tek sual budur! Mes'uliyet sahibi mi? Verdiği sözün, aldığı işin, bulunduğu makam ve mevkiin mes'uli-

yetini hissediyor, işinin ağırlığı altında eziliyor mu?

Sualin cevabı (evet) ise bu insan hizmet yapar, iş başarır, hayatta muvaffak olur. Çünkü mes'uliyetini müdrik, aldığı işin ağırlık derecesini hazmetmiş, gereğini ifâ etmezse sıkıntı ve elem duyma hissine sahip olmuştur.

Şüphesiz ki bu ölçü yazarın fikri muhassalası değildir. Allah'ın emri, Resûlünün sünneti ve örnek hayatı da bize bu gerçeği ifâde etmekte, bu ölçüyü vermektedir.

Bulunduğu makam ve mevkiin mes'uliyetini müdrik olup, ağırlığı altında ezilenlerin başında Allah'ın Resûlü gelmektedir. Aldığı işin, yüklendiği mükellefiyetin mes'uliyetini o derece idrâk ediyor ki bakınız Hûd sûresi nâzil olunca mübarek sakallarındaki beyazlar kısa zamanda fazlalaşmaya başlıyor.

O sırada soruyorlar:

– Yâ Resûlâllah, mübarek sakalınız son günlerde fazlaca beyazlaşmaya başladı?

Büyük mes'uliyetin sahibi cevap veriyor:

– Şeyetebnî Hûd! Hûd sûresi beni ihtiyarlattı!

Tekrar soruyorlar:

– Hangi âyeti acaba?

Şu cevabı veriyor:

– Festekım kemâ ümirte... Yâni, ne fazla, ne eksik, tam emrolunduğun gibi ol!

Görülüyor ki, Allah'ın Resûlü yüklendiği ağır mükellefiyetin mânâsını o kadar müdrik, gereğini o kadar hissediyor ki, nihayet bir de “emrolunduğun ne ise aynını yap, ne fazla, ne de eksik olsun” emri gelince bu mes'uliyet hissi büsbütün tecessüm ediyor, hattâ mübarek sakalları bile bu mes'uliyetin te'siriyle beyazlaşmaya başlıyor.

Resûlüllah'ın sakallarını beyazlatıp, ihtiyarlatan bu âyetin devamında hangi âyet var bakınız.

Âyet meâli:

– Zâlîme yardımcı olmayınız ki ateş sizi yalamasın!

Abbâsî Halifelerinden Muvaffak Billâh bir yatsı namazında imamın okuduğu bu âyeti dinlerken safın arkasında olduğu yere düşüyor, cemaat birbirine karışıp bir suikast ihtimalinden söz ederken kendine gelen Halife:

– Hayır, diyor, kimseyi suçlamayı düşünmeyin. Bu âyet benim dizlerimin bağına çözdü de ondan düştüm. Baksanıza, “Zâlîme yardımcı olmayınız ki ateş sizi yalamasın!” diyor, zâlim olmak şöyle dursun yardımcılarını ikaz ediyor, ya biz zâlimin kendisi olmuştuk, iktidarımız zamanında zulüm işlemişsek, durumumuz ne olacak?

Evet, işte bu da mes’uliyet hissi, bulunduğu makam ve mevkiin ağırlığını idrâk etme melekesi. Hem de dizinin bağı çözülürcesine.

Dâva böyleleriyle yürür, iş bu türlü mes’uliyet sahipleri ile başarılır.

Tekrar ediyorum, adam arıyorsak, yahut gerçek mânâda adam olmak istiyorsak mes’uliyetimizi müdrîk olmalı, bulunduğumuz mevkiin gereğini anlayan bir iz’ana sahip bulunmalıyız.

Bu his ve duygu, ille de falan makam, filân mevkide bulunanlar için değildir. Yaşayan, nefes alan her insanın kendine göre mükellefiyeti, kendine göre mes’uliyeti vardır. Eğer yok sanıyorsak yok olan mes’uliyet değil, bizdeki mes’uliyet hissidir.

Kendi çapınızda bir vazife ve makam alacaksınız, bir işin mes’ulü olarak, bir maaşın karşılığı iş yapacaksınız, fakat sırtınızda bir ağırlık, vicdanınızda bir yük ve âmirinize karşı da bir mükellefiyet hissetmeyeceksiniz, ondan sonra da dindarlıktan, Müslümanlıktan, Resûlullah’ın sünnetini yerine getirmiş olmaktan söz edeceksiniz, olur mu bu?

Mes’uliyet hissinden dolayı saçları ağaran, Allah’ın Resûlü değil mi? Halife Muvaffak’ın dizlerinin bağı neden çözüldü?

İsterseniz bir de kendinizi düşünün. Ne kadarına sahipsiniz!

KEŞKÜL-AŞÛRE

Karışık şeylere eskiler keşkül derlerdi. Şimdikiler de aşûre diyorlar.

Herhalde aşûre de, çeşitli tahılların karışımından meydana geldiği için karışık yazılara isim olmakta, birbiriyle pek irtibatı olmayan mevzuların bir araya getirilişine aşûre denmekte...

Ben bugün sizlere eskilerin tâbiriyle keşkül, yenile-rinkiyle de aşûre arzedeceğim. Kadere kismet, bakalım ne çıkacak dağarcığımızdan.

İki inatçı sinek havada karşılaşmışlar. İki parmağın uç uca geldiği gibi burun buruna gelen bu sinekler, baş-lamışlar saatlerce zızzzz... diyerek vuruşmaya...

Koskoca fezada sanki uçacak yol yokmuşçasına birbi-rine giren bu iki sineğin mücadelesini gören bir bal arısı yaklaşmış yanlarına, hâl hatırlarını sormak istemiş.

Birisi hemen şikâyetini anlatmış:

- Bu sinek benim yolumu kesti, önümden çekilmiyor!

Bal arısı şu cevabı vermiş:

- O sinek senin yolunu kesmişse Allah'ın fezasına sığ-mıyor musun? Baksana kâinat senin gibi nicelerini içine almakta, nice varlıklar bu boşlukta uçup hedefine git-mektedir. Yeter ki, sen seviyeni yükselt, bir tek derece ol-sun makamını yukarı çıkar. Göreceksin ki, aşağı seviye-dekilerin hiçbiri sana mâni olamayacak, hedefinden alko-yamayacak.

Hikmet âlimlerinin bu fıkralarıyla söylemek istedikle-ri gerçek şu olsa gerektir:

- Seviyesi düşük, mizacı anarşik insanlarla kavga ve

münakaşaya girişmeyin. Şayet günün birinde bunlarla burun buruna gelir, kavga, nizâ zorunda kalacak olursanız, siz seviyeyi yükseltin, onun bulunduğu seviyede kalmayın. Göreceksiniz ki, kavga bir anda bitecek, münakaşa sona erecektir. Şayet siz seviyeyi yükseltmezseniz, dedikodu devam eder, seviyenin gereği yerine gelir.

Bir adam mescide gidiyordu. Sokaktaki köpekler ise yolunu kesiyor, arkasından dakikalarca havlıyorlardı. Fakat mescide giden adam bunlara mukabele etmeden yoluna devam edip cemaate erişmeyi tercih ediyordu. Bir gün ona:

– Yolunu kesen bunca köpeklere neden karşılık vermiyorsun? diye sordular. Camikuşu adı verilen adam şu karşılığı verdi:

– Ne yapayım, nasıl karşılık vereyim! Onlar köpektir havlarlar, ama ben insanım, havlayamam ki? Köpek havladı diye benim de havlamam mı gerek?

Çocuğun aksilik ettiğinden şikâyet eden komşu:

– Bıktık artık bunun yaramazlığından. Şuna birazcık terbiye versene? diye babaya şikâyetle bulundu.

Baba, yakaladığı çocuğu dövmeye başlayınca şikâyetçi komşu şöyle bağırdı:

– Merhametsize bakın, çocuğu öldürecek!

İrfân âlimleri bu nükteleriyle de demek isterler ki:

– Yapacağın işi, başkalarının telkiniyle değil de kendi vicdan ve iz'anının emriyle yap. Zira başkaları sana bir şeyi hem iyi der telkin eder, hem de kötü der ayıplarlar. Sen kendini çevrenin telkinine tâbi tutma. Aklının, mantığının icabına bağlı kıl.

(Abd) kul demektir. (Melik) ise Allah'ın bir ismidir. İki-sini bir araya getirip de (Abdülmelik) dediğinizde Melikin

kulu, yâni Allah'ın kulu demiş olursunuz.

Bir gün büyük âlim İbn-i Beytar'a gelen Halife (Abdûlmelik) şöyle demişti:

– Bir arzunuz varsa emredin de hemen yerine getireyim?

Âlim, Abdûlmelik'e şu karşılığı verdi:

– Ne arzum olacak, sen de benim gibi (Abdûlmelik)sin, (Melik'in kulu). Elinden ne günahımı afvetmek, ne de Cennet'e koymak gelir.

SAHÂBE VE TÂBÎİN NASIL DÜŞÜNÜYORDU?

Bilindiği gibi, Resûlullah'ı bizzat görenlere Sahâbe diyoruz. Sahâbeyi görenlere de Tâbiîn...

Sahâbe, dersini Resûlullah'tan aldığı için; İslâmiyet'i nasıl dosdoğru anlamışsa, Tâbiîn de bilgisini Sahâbeden aldığından öylece dosdoğru düşünmüş, sahâbe gibi sağlam ölçüye sahip olmuştur.

Bu yazımızda sizlere sahâbe ve tâbiînden iki misâl arzedeceğim. Herhalde bu lider insanların nasıl anlayışa sahip olduklarını bilmek bize ışık tutacak, insan değerlendirmede yanılmaktan kurtulmamıza yardımcı olacaktır.

Hepinizin de bildiği üzere alış verişi Resûlullah medih buyurmuş, "Rızık on ise, dokuzu ticarettedir" hadisiyle Müslümanları bu yola sevk etmek istemiştir. Ancak, bu teşvikin sahibi Hazret-i Resûlullah, ticaretin büyük bir imtihan olduğunu, yalan söylemeden, müşteriyi kandırmadan alışveriş yapılması gerektiğini de işaret etmiş, büyük imtihanın alışverişte olduğunu da hatırlatmıştır.

Bunun içindir ki, büyük sahâbi Hazret-i Ömer'in yanında bir adamdan uzun uzadıya bahsedip, medih ve senâlarda bulununca, Hazret-i Ömer onlara şu kesin suali

sormak zaruretiini duymuştur:

– Medhettiğiniz bu adamla hiç alış veriş yaptınız mı?

– Hayır, böyle bir münasebetimiz olmadı.

Âdil Halife o zaman şu karşılığı vermiş:

– Alış verişini bilmediğiniz birini nasıl böyle medhede-biliyorsunuz?

Demek ki sadece rivâyeteye dayanan iyilikler kâfi değildir. İsbat lâzım, alış veriş gibi büyük bir imtihandan yüz akıyla çıkmak gerek ki iyi olduğunda kesinlik meydana gelsin.

Bu, sahâbe ölçüsüdür.

şimdi bir de Tâbine bakalım.

Tâbinden bir zât Basra’da pazara giderken arkasından bir adam yetişir ve kendisini medhedip takdir etmeye başlar.

Meddahın yaptığı medihler bu zâtı iyice sıkar ve bir aralık ona şu sualleri sorar:

– Ey Allah’ın kulu, beni bu kadar vp medhediyorsun, acaba benimle çok yakından bir işin mi vardı ki bu kadar endişesiz konuşuyorsun?

– Hayır efendim, sizi sadece uzaktan tanıyorum!

– Peki, benim fkelenendiğim zaman öfkemi yendiğimi gördün m?

– Hayır! fkelenince ne yaptığını bilmiyorum.

– Yolculuk edip birkaç ğn yemek yedin mi?

– Hayır, böyle bir arkadaşlığımız da olmadı.

– Bana herhangi bir para emanet edip de sonra onu eksiksiz teslim aldın mı?

– Hayır, böyle bir ihtiyaç olmadı, size bir şey emanet de etmedim.

– Bir sual daha. Benimle hiç alış veriş yaptın mı? Yahut başkalarıyla olan alış verişime şahid oldun mu?

– Hayır. Sizinle alış veriş yapmadığım gibi, biriyle yaptığınız alış verişinize de şahid olmadım.

Tâbiünden olan zât, bu defa kendini zabtedemez ve şöyle çıkışır:

– Aziz kardeşim, mâdem öfkелendiğim zaman ne yaptığımı bilmiyorsun, yolculukta nasıl tavır takındığıma şahid olmamışsın, Alış verişimi de bilmiyorsun. Nasıl oluyor da beni dakikalarca medh ediyor, iyi insan olduğumdan dem vuruyorsun?

Evet, Sahâbe ve Tâbiîn böyle düşünüyorlardı işte. İnsanın ameline, verdiği imtihanına bakıyorlar, boş lâflara değеr vermiyorlardı.

PEYGAMBERİMİZİN ANASININ VE BABASININ İMANI

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babasının iman üzere vefat edip etmediklerini soran bir okuyucum, yazdığı mektubunda şunları ifâde etmektedir:

– Bir Hoca Efendi, İmam-ı A'zam Hazretleri'nin Fıkh-ı Ekber'inde Resûlüllah Efendimiz'in ana-babası küfür üzere öldüler, şeklinde yazılıdır, diyor.

Bu doğru mu? Resûlüllah Efendimiz'in ana-babası hakkında inancımızı nasıl tesbit edeceğiz? İman üzere mi vefat ettiler, yoksa iddia edildiği gibi küfür üzere mi?

Önce İmam-ı A'zam Hazretleri'nin Fıkh-ı Ekber'indeki (küfür üzere öldüler) ibâresini ele alalım.

Fıkh-ı Ekber'de (mâtâ alel küfr) şeklinde ibâre vardır. Bu ibâreden de külfür üzere öldüler mânâsı çıkmaktadır.

Ancak, bu cümleinin başında baskı hatâsı neticesinde

bir nefi harfi yazılmamış, satırdan düşmüştür. Bu har (mâ) harfidir.

Satırdan düşmüş olan bu (mâ) harfi, fiilin başına tekrar konursa, mânâ (küfür üzere ölmediler) şekline döner. Böylece, İmam-ı A'zam Hazretleri'ne isnad edilen, "küfür üzere öldüler" hükmü, ölmediler şeklinde tashih edilmiş olunur.

Nitekim Türk Âlimi Bâli Mehmed Efendi: "Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babasının vefatları hakkındaki bu ibârenin başlangıcı "mâ mâtâ"dır. Yâni küfür üzere ölmediler, sûretindedir" demiştir ki, İslâm Dünyası Mecmuası'nda bu mevzuda geniş bilgi vardır.

Demek ki Fıkh-ı Ekber'e dayandırılan yanlış hüküm, baskı hatâsından doğmaktadır. İbârenin doğrusu, "mâ mâtâ"dır. Yâni küfür üzere ölmediler...

Bu tashihi yaptıktan sonra mevzua girebiliriz:

Bir kere Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babasının nasıl bir devirde vefat ettiklerini hatırlamamız şarttır. Resûlüllah dünyaya gelmeden muhterem babası Abdullah, altı yaşında iken de muhterem annesi Âmine Hazretleri vefat etmişlerdir. Resûlüllah'a peygamberlik ise, ancak bunlardan kırk sene sonra gelmiş, vefatlarından senelerce sonra Kur'an-ı Kerim nâzil olmaya başlamıştır.

Bu muhterem insanlar kendilerinden otuzbeş-kırk sene sonra gelecek peygamberle, Kur'an'a, gelmeden iman etmek mecburiyetinde miydiler ki, imandan mahrum olsunlar, küfür üzere vefat ettikleri söylenebilsin?

Kaldı ki, Hazret-i İsâ Aleyhisselâm ile Resûl-i Ekrem Efendimiz arasında peygambersiz olarak geçen altı yüz senelik bir zaman vardır. Bu altı asırlık devreye İslâm âlimleri (fetret) devri demekteler. Fetret devri insanları, Eş'ari ve Şâfiî'ye göre ehl-i necâtırlar, mükellef değildirler.

Mâtüridi ve Hanefilere göre de öyledirler. Ancak kendi akıllarıyla kâinatı yaratan Allah'ı bulmaları gerektiği,

bundan başka hatâlarından afvedilmiş oldukları ifâde edilir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babası da işte böyle ilâhî tebliğ yapılmayan bir (fetret) devrinde yaşayıp vefat etmişlerdir. Eş'arî'ye göre büsbütün afva uğramışlar, Mâtürîdî'ye göre de Allah'ın birliğini akıllarıyla bulup kabûl etmişlerse ehl-i necât olmuşlardır. Kabûl etmedikleri yolunda ise herhangi bir delil yoktur. İbrahim Aleyhisselâm devrinden kalan sağlam inançları benimsemiş olabilecekleri pek muhtemeldir. Resûl-i Ekrem'in yüzü suyu hürmetine Kuss bin Sâide gibi olmaları ümid edilir.

Zâten İsrâ sûresindeki âyet-i kerîmede Rabbimiz:

“Peygamber göndermediğimiz kavme azâb etmeyiz” buyurmaktadır. Onların zamanında da Peygamber gönderilmemiştir. Öyle ise azab görmeleri sözkonusu edilemez.

Mektûbat'ın Yirmi sekizinci Mektub'unda bir mevzu da geniş bilgi veren Bediüzzaman'ın şu satırları, dikkatimizi çekmektedir. Aynen arz ediyorum:

– Resûl-i Ekrem Aleyhisselâtü Vesselâm'ın peder ve valideleri, ehl-i necâtı ve ehl-i Cennet'tir ve ehl-i imandır. Cenâb-ı Hak, Habîb-i Ekrem'inin mübarek kalbini ve o kalbin taşıdığı ferzendâne şefkatini elbette rencide etmez!...

Bütün bunlardan anlaşıyor ki Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babası Cennet'lidir. Bunun dışındaki lüzumsuz konuşmalar, yakışıksız iddialar bizim nezih inancımla bağdaşmaz.

EHL-İ KİTAB İNKÂR EDİLEBİLİR Mİ?

İsâ Aleyhisselâm'ın göğsü kaldırılışından üçyüz küsür sene sonra İznik'te Hristiyan din adamları bir toplantı yaparak gerçek İncil'i tesbit etme çalışmalarına başladılar.

Bu tesbit esnasında sayıları pek çok yazma İncil ile karşılaştılar.

Bunların içinde ise, dördünü tercih ederek, ötekilerini ateşe verip yaktilar. Diyorlardı ki:

– Allah'ın kelâmını ihtiva eden gerçek İncil, işte şu İncil'lerdir. İlâhî sözler bunların içindedir!..

Bu dört İncil, birbirinin aynı gibiydi. Ancak, bazı ifâde ve tâbirlerle birbirinden ayrılıyorlardı. Aralarında cüz'î farklar vardı.

Üçyüz yirmi beş tarihlerinde Konsey'in tesbit ettiği bu İncil'ler, bundan sonra bütün Hristiyanlarca resmen İlâhî kitab olarak kabûl edildi ve Kur'ân-ı Kerîm'in nâzil olmaya başladığı altıncı asra kadar bu inanç devam etti.

İbretle düşünülecek nokta odur ki, bu tesbitten üçyüz sene sonra nâzil olmaya başlayan Kur'ân-ı Kerîm, bu mevcut İncil'lere inanan Hristiyanları Ehl-i Kitab diye isimlendiriyor, “Ey Ehl-i Kitab” diye sesleniyordu.

Nitekim Mâide sûresi, âyet 5'de bu Ehl-i Kitab'ın kes-tiğinin yeneceği, Ehl-i Kitab olan kadının da Müslümanın nikâhı altına girebileceği ifâde buyuruluyordu.

İslâmiyet sadece bununla da kalmıyordu. Resûlullah Efendimiz, o günkü Hristiyan büyüklerine dâvet mektupları gönderirken “Ey Ehl-i Kitab” diye hitap ediyordu.

Gerek Kur'ân-ı Kerîm'in, gerekse hadîs-i şerîfin muhatapları, İznik konseyinde tesbit edilmiş bu muharref İncil'lere iman eden Hristiyanlardı.

Demek ki, hem Allah, hem de Resûlû İznik konseyinde tesbit edilmiş İncil'leri benimseyen o günkü Hristiyanları Ehl-i Kitab olarak kabûl ediyor, onları hiçbir ilâhî kitaba inanmayan dinsiz, imansız, putperestlerle bir tutmuyordu.

İslâmiyet hiçbir ilâhî kitaba inanmayanlarla, İncil'e inanmış Hristiyanları o kadar bir tutmuyordu, ikisi de

Müslüman olmasına rağmen Ehl-i Kitab'ı o kadar kitabsızlardan ayırıyordu ki, kestiğinin yeneceğini bildiriyor, ehl-i Kitab bir kadını Müslümanın alabileceğini de âyetle haber veriyordu. Kitabsızlarla ise böyle bir yakınlık asla sözkonusu değildi.

Demek ki; İslâmiyet kitabsızlarla kitablıyı asla bir tutmuyordu. Müslüman da böyle kabûl etmesi gerekirdi. Nitekim, o gün kitabsız İranlılarla, kitablı Rumların savaşında kitablının kaybedişine sahâbeler üzülmüş, müşrikler de sevinmişti.

İşte bu sırada nâzıl olan (Rûm) sûresi, yedi-sekiz sene zarfında kitablı Rumların galip geleceğine işaret etti. Bunun üzerine Müslümanlar sevindiler. Müşriklerle bu hususta bahse tutuşan Hz. Ebû Bekir de, âyetin işaret ettiği aynen çıkınca bahsi kazandı ve yüz deveyi alıp ordunun ihtiyacı için sarfetti.

Bunlardan da anlaşıyor ki; Müslümanlar, kitabsız kâfirle kitablıyı bir tutmazlar, kendileri gibi kitablının galibiyetinden sevinir, kaybından da üzürlüler. Nitekim Rumların galibiyetinden de sevinmişlerdir.

Bu bakımdan, Ehl-i Kitab diye bir milletin bugün mevcut olmadığını iddia eden bazı kimselerin bu iddialarına kıymet vermemiz mümkün değildir. Bu gibi sözler, bilhassa kitabsızların ekmeğine yağ sürer, dinsizleri memnun eder. Dinsizle dinliyi bir tutmak ise Resûlullah'ı örnek alan Müslümana hiç yakışmaz.

İLMÎ BİR SOHBET

İmam-ı A'zam Hazretleri, ilk ve en büyük müçtehid-dir. İctihad mevzuunda ondan daha ileri gidebilen bir âlim yeryüzüne daha gelmemiştir. Ondan sonra yaşayan İslâm âlimleri hattâ İmam-ı Şâfiî Hazretleri:

– İnsanların hepsi ilimde Ebû Hanîfe'nin talebesidir, demiş, bu sözü daha sonra gelen âlimlerin hepsi de gönülden tasdik etmiştir.

Hâl böyle iken, Ebû Hanîfe'yi de beğenmeyenler, İslâm'ı kendi felsefesine tâbi kılıp kendi aklına göre ayarladığını iddia edenler de olmuştur. Hattâ bunlardan biri, gidip Ehl-i Beyt'ten İmam-ı Muhammed Bâkır'a bu fikrini de açarak, âdeta İmam'ı şikâyetle bulunmuştur.

Adamın şikâyeti şu meâldeydi:

– Ebû Hanîfe, senin ceddinin tebliğ buyurduğu dini kendi aklına uyduruyor, şahsî anlayışıyla hüküm vererek kıyasa gidiyor!

İmam-ı Muhammed Bâkır, Âl-i Beyt'ten gelen Oniki İmam'dan biridir. Hulefâ-i Râşidîn'in aleyhindeki konuşmaları şiddetle reddeden bir nesl-i nebîdir.

İmam-ı A'zam'la Medine'de ilk defa karşılaşır ve bu şikâyetlerin te'siriyle keskin sualler sorar:

– Yâ Ebâ Hanîfe, sen ceddim Resûlüllah'ın tebliğ buyurduğu dinin açık-seçik hükümlerini kendi aklına uyduruyor, kıyas yaparak hükümler veriyormuşsun?

– Hâşâ! Bu nasıl sitem böyle? Buna imkân var mı hiç?

İmam-ı Muhammed Bâkır kendisine intikal eden şikâyetleri bir bir sıralayınca iş ciddileşir ve Ebû Hanîfe:

– Sen hele şu yüksek yere otur ve hürmette kusur ettirme. Ondan sonra da beni dinle, der ve Hazret-i İmamın önünde diz çökerek konuşur:

– Sana üç سوالım var, lûtfen cevabını ver, durum anlaşılır, diyerek şunları sorar:

1 – Kadın mı daha zayıf, erkek mi?

– Kadın.

– Kadın mirasta kaç hisse alır?

– Erkek iki, kadın bir hisse!

– Bu, ceddin Resûlüllah'ın hükmü, değil mi?

– Evet.

– Eğer ben dinî mevzularda kendi âciz mantığımı esas kabûl etseydim, daha zayıf olan kadına iki, kuvvetli olan erkeğe bir hisse verirdim. Bunu yapmadığıma göre ben kendi mantığımı değil de, ceddin Resûlüllah'ın emirlerini açıklığa kavuşturuyor, onun iyi anlaşılması için çalışıyorum.

2 – Namaz mı daha sevaplı, oruç mu?

– Namaz daha sevaplı.

– Ay hâlinde olan kadın namazını iâde etmiyor da orucunu kazâ ediyor, değil mi? Resûlüllah'ın kavli böyle.

– Evet.

– Benim aklımla olsaydı ben, kadına daha sevaplı olan namazlarını kazâ ettirir, orucu bıraktırırdım. Bunu yapmadığıma göre İslâm, benim aklıma ve mantığıma göre değil, Resûlüllah'ın, âyetleri tefsir ve izahına göredir.

3 – Bevl mi daha pis, yoksa meni mi?

– Bevl daha pis.

– Eğer benim mantığıma kalsaydı, daha pis olan bevl-den dolayı guslû, ondan az pis olan meniden dolayı da sadece abdesti zarurî görürdüm. Buna cesaret etmediğime göre, asıl olan, âyet ve sünnetin hükmüdür, kendi âciz fikir ve mantığım asla değil.

Bu hâdiseyi nakleden (Muvaffak Mekki) der ki:

– Bunun üzerine İmam-ı Muhammed Bâkır, oturduğu yerden aşağıya indi ve Ebû Hanîfe'yi kucaklayarak alından öptükten sonra dedi ki:

– Sen bu ümmete, ceddim Resûlüllah'ın tebliğ buyurduğu İslâm'ı, hüvesi hüvesine anlatan âlimsin. Sen Müslümanların din yolunu aydınlatıyorsun, Allah da senin âhiret yolunu aydınlatsın!

* * *

ÇIKAR YOL NEDİR?

Aynı sürü içinde otlayan iki koç her nasılsa zıtlaşmış, orman içinde birbiriyle vuruşmaya başlamıştı. Vuruşma uzun sürmüştü, hattâ iyice öfkelenen iki taraf da birbirini pes ettirmeye karar vermişti.

Bunları biraz öteden seyreden kurdun ise keyfine diyecek yoktu. O, sarkıttığı bir karış dilini bir içine çekiyor, bir dışarıya koyuveriyor ve:

– Aman vuruşun, biraz sonra ikiniz de hâlsiz düşeceksiniz. İşte o zaman günüm doğacak, gelip sessiz sedâsız ikinizi de parçalayacağım! diyordu.

Nitekim öyle de oldu. Koçlar vuruşa vuruşa birbirini tákattan iyice düşürdüler, kımıldayamaz hâle geldiler. İşte o sırada başlarına dikilen kurttan korunma imkânını da bulamadılar. Birbirleriyle uğraşmaları, sadece kurda fayda, kendilerine ise (can pahasına) zarar getirmişti.

Bu koçların âkıbetini gören diğerleri, bundan ibret alıp da birbirleriyle uğraşmaktan vaz mı geçtiler? Hayır. Aynı olay zaman zaman diğerlerinde de devam etti. Tarih bunların enkazvarî misâlleriyle doludur. Maalesef az kimse ibret aldı.

Timurlenk Ankara ovasında bir orduya karşı amansız saldırıya geçmişti. Vuruyor, kırıyor, insaf ve iz'an denen insanî meziyetlerden hiçbirini hatırlamadan öldürüyordu. Kimdi bu öldürülenler?

Kendi soydaşı Yıldırım Han'ın ordusuydu bu. Demek ki iki kardeş ordu birbiriyle vuruşuyor, birbirini kırıyorlardı. Onların bu hâlini seyreden o günkü Ehl-i Sâlib kurdu ise kıs kıs gülüyor:

– Siz birbirinizle iyi vuruşun, bekliyoruz,” diyordu.

Nitekim iki kardeş ordudan Timurlenk, Yıldırım Han'ın ordusunu mağlûp edip kendini esir alınca, Batı dünyası o kadar sevindi, bayram yaptı ki, Yıldırım ordu-

sunu imha etmek suretiyle Hıristiyan âlemine yaptığı hizmetten dolayı Timur'a Hıristiyan azizliği pâyesine bile hediye edildi.

Misâlleri çoğaltmak mümkün... Ama ne çıkar, ibret alınıp ikaz olmadıktan, birbirimizle uğraşmaya devam ettikten sonra...

Cenâb-ı Resûlullah:

– Allah'ın yardımı birlik olan cemaatin üzerinedir, buyurmadı mı? Bir diğer hadîsinde de:

– Cemaatte rahmet, ayrılıkta ise azab vardır, demedi mi?

Dedi elbette. Hattâ bu gerçeklere kimse de itiraz etmemekte, te'vil cihetine de sapmamakta, hepimiz birleşip ittifak etmemizin gerektiğine gönülden inanmış bulunmaktayız. Ancak:

– Haydi buyurun birleşelim, ittifak edip Allah'ın yardımına lâyık hale gelelim... dediğimizde koro halinde cemaatlerden şu teklifi işitmektesiniz:

– Diğer bütün hizmet grupları bize gelsin, bizde birleşip bizim görüşümüzde ittifak edilsin!

Demek ki birleşip ittifak etmek isteyenlerin hepsi bunu kendi meslek ve meşreplerine girmek şeklinde telâkki etmekte, ittifakın ancak diğer cemaatlerin kendilerine iltihakıyla mümkün olduğunu kabûl etmektedir.

Bu durumda, birleşip ittifak etmek nasıl mümkün olacak? Kim kime iltihak etmeye razı olacak? Gerçek mânâda ve (efradını câmi, ağıyarını mâni, bir hizmet mükemmeliyeti kimin inhisarında ki onun tarafında toplanılacak?

İşte mes'elemizin can damarı burasıdır. Bu noktaya gelince diyorum ki, şayet bu mânâda bir ittifak mümkün olmuyorsa herşey bitmiş, birbirimize yan bakar halde devam etmeye mahkûm hale gelmişiz demek değildir. Yine huzur ve dayanışma içinde hizmetimizi devam ettirir, kar-

şıklı anlayış ve saygı içinde faydalı olabiliriz. Bir şartla tabii. O şart bütün haşmetiyle şu küçük cümle içinde bizi ikaz etmektedir:

– Her meslek ve meşreb sahibi kendi meslek ve meşrebinin muhabbetiyle meşgul olmalı, başka meslek ve meşreb sahiplerine husumet duymamalı, aleyhinde bulunmamalı...

Böylece cemaatler arasında hizmet yarışı devam eder, birbirimizi kırmadığımız için de seyreden kurtlar bizi parçalama cesareti bulamazlar.

– Ne dersiniz doğru mu, yanlış mı diyorum? Ölçümüz isabetli mi, değil mi?

– Her meslek ve meşreb sahibi kendi meslek ve meşrebinin muhabbetiyle meşgul olmalı, başka meslek ve meşreb sahibine husumet beslememeli, diğer hizmet erbabının aleyhinde bulunmamalı... Sadece buna riayet edelim yeter.

BİLMİYORUM DİYE BİLMEK

İmam-ı A'zam Hazretleri'nin okyanuslara benzeyen ilmine hayranlık duyanlar, O'na şu suali sormuşlar:

– Yâ İmam, bunca ilmi nasıl öğrendiniz?

Hazret-i Ebû Hanîfe şu cevabı vermiş:

– Bilmediğimi sormaktan utanmamakla!

Bunun için âlimler derler ki:

– İlmin tek kapısı vardır. O da, bilmediğini sormaktan utanmama kapısı.

Bir insan bilmediğini sokmaktan çekinmiyorsa, bilin ki o, ilmi elde edecektir. Zira onu âlim yapacak tek şey, سوال sormak. O da bunu benimsemiş, cahil derler düşüncesini atarak suale değer vermiştir. Öyleyse, سوال sormaktan çekinmeyen kimse kısa zamanda ilimle dolu bir âlim

olacaktır.

İlim sözkonusu olunca, bir soran, bir de sorulan akla gelir. Yâni hoca ve öğrenci.

Öğrencinin şanı sormak, sormaktan utanmamaktır. Ama hocanın şanı, sorulan her suale cevap vermek değildir. Zira, ne kadar bilgi sahibi olursa olsun her suale cevap vermek mümkün olmaz. Bilmediği yerlerde rahatça bilmiyorum demek, ulemânın şanındandır.

Hiçbir zaman, bilmiyorum sözü, âlimin itibarını düşürmez, bilâkis yükseltir, itimat meydana getirir. Demek ki, bilmediklerine bilmiyorum, diyebiliyor düşüncesiyle sual sahipleri memnuniyet duyar, itimat ederler.

Bir hadisin işaretinden anladığımıza göre âhir zamanda Müslümanları bilgisiz âlimler dalâlete sevkedecektir. Zira, sual soracaklara “bilmiyorum” demeyi kendilerine lâıyk görmedikleri için, tahminî cevaplar verecekler. Böylece hem kendilerini, hem de sual soranları dalâlete itmiş olacaklardır.

İmam-ı Mâlik Hazretleri büyük bir müçtehid, zeki ve bilgili bir muhaddistir. Kendisine âlimlerin ihtilâf ettikleri kırk mes’le sorulmuş.

O, bunların otuz altısına bilmiyorum, cevabını vermiş.

Sual soran:

– Yâ İmam, beni size gönderdiler ki, İmam ne cevap verirse onu yaz da getir, diye. Siz ise kırk mes’elenin otuz altısına bilmiyorum, diye cevap verdiniz, beni gönderenlerin yanına varınca ne diyeyim? deyince, İmam şu cevabı vermiş:

– Seni gönderenlerin yanına varınca şöyle de:

– Biz bildiğimiz mes’elenin cevabını veririz, bilmediğimiz için ise itirafı en büyük meziyet sayarız. Hattâ bildiğimiz mes’eleye verdiğimiz cevaptan, bilmediğimiz mes’elede aczimizi itiraf ettiğimiz sevakı daha fazladır.

Bağdad âlimlerinden Kasım bin Muhammed der ki:

– Sorulan suale bilmeden cevap vermektense, dilimin kesilmesi bana daha hayırlı gelmektedir! Ve şöyle devam eder: Vallahi ben bir çok din büyüğüne eriştim. Hiç birinin “bilmiyorum”sözünden rahatsızlık duyduklarını görmedim. Bildiklerine büyük bir iştiyakla cevap verirken, bilmediklerine de kolaylıkla bilmiyoruz derlerdi. Bundan dolayı da asla rahatsızlık duymazlardı.

Bir din büyüğü hutbe okurken cemaatten biri sualler sorar. O da bilmiyorum cevabını verir. Sual sahibi buna kızar ve şu iğneleyici sözü söyler:

– Madem ki bilmiyordun, o yüksek makama nasıl çıktın?

Faziletli âlim kızmaz, şu cevabı verir:

– Ben ilmim kadar yükselerek çıktım buraya. Eğer cehlim nisbetinde yükselmem gerekseydi başımın göğe değmesi icabederdi.

TEFSİR VE HADİS OKUYANLAR DİKKATLİ OLMALIDIRLAR

Kur’ân-ı Kerîm tefsirlerini, hadîs-i şerîfin izahlarını okuyabilirsiniz, ama bu tefsir ve izahlardan hukukî hükümler çıkaramazsınız.

Âyet ve hadislerin ihtiva ettikleri ince hukukî hükümleri anlamanız için ayrıca fıkıh kitaplarına müracaat etmeniz lâzımdır. Zira üstün kabiliyetli âlimler, âyet ve hadisin ihtiva ettiği fevkalâde ince ve derin mânâları bir bir tesbit edip bizim anlayacağımız kadar basitleştirerek fıkıh kitaplarında istifademize arzetmişlerdir.

Şimdi sizlere İmam-ı Mâlik’le İmam-ı Şâfiî’nin ders müzakereleri sırasında cereyan etmiş bir olayı arzedeceğim. Hadisten hukukî hükümleri büyük âlimler nasıl

meydana çıkarıyorlar, bir örneğini görmüş olacağız. Bakalım bizlerde böyle bir anlayış bahismevzuu mu, onu da anlayacağız.

Kureyş kadınlarının ileri gelenlerinden Fâtıma binti Kays:

– Yâ Resûlâllah, kocam beni üç talâkla boşadı, bekleme müddetim de bitti. Şimdi ise bana (Muâviye bin Ebî Süfyân) ile (Ebû Cehm) tâlib olmaktadır. Bunlardan hangisine evet dememi tavsiye buyurursunuz? diye sormuş, Resûl-i Ekrem Hazretleri de şu cevabı vermişlerdi:

– Muâviye züğürttür, perişan olursun. Ebû Cehm ise çok serttir, (DEĞNEĞİNİ OMUZUNDAN İNDİRMEZ). Sen Üsâme'ye var. Onu tercih et!

Resûlüllah'ın cevabı bu.

Bu cevabı hadîs kitaplarında okuduğunuzda siz ne anlarsınız. İmam-ı Şâfiî, ne anlıyor, bir bakın?

Bir gün İmam-ı Mâlik Hazretleri ders verirken bir adam şöyle bir sual sordu:

– Kumru satan bir adamım. Birisine kumru satmıştım. Bir müddet sonra adam, kumru ötmüyor diyerek getirip geri vermek istedi. Ben de almak istemedim. Aramızda kavga çıktı ve ben de öfkeyle: “Benim kumrum hiç durmaz öter, eğer yalan söylüyorsam karım benden üç talâk ile boş olsun” dedim. Şimdi ne yapacağım, karım benden boş mu?

İmam-ı Mâlik Hazretleri:

– Sen karını boşamışsın, diye cevap verdiğinden adam me'yûs şekilde çıkıp gitti. Fakat henüz (14) yaşında olan İmam-ı Şâfiî, adamın arkasından erişip:

– Senin (hiç durmaz öter) diyerek yemin ettiğin bu kumrunun ötmesi mi fazla, yoksa susması mı? diye sordu.

Adam, ötmesi fazla, ekseri zamanda öter, diye izahta bulununca Hazret-i İmam:

– Senin karın boş değil, çünkü yeminin doğrudur, üzülme, dedi.

Adam dönüp İmam-ı Mâlik'in ders halkasına gelerek:

– Lûtfen sualimi iyice düşünün, ders halkanızdan bir talebe karımın boş olmadığını söyledi, deyince, İmam-ı Mâlik Hazretleri, talebenin kim olduğunu sorması üzerine İmam-ı Şâfiî'yi gösterdiler.

İmam-ı Şâfiî şu izahı yaptı:

– Bundan önceki derslerden birinde rivâyet ettiğiniz bir hadisten öğrenmiştik ki, Fâtıma binti Kays'ı kocası boşadıktan sonra iddet müddetini bekleyip sonra evlenmek için Resûlüllah'a müracaat etmiş, bu sırada:

– Beni Muâviye ve Ebû Cehm istiyor, hangisini tavsiye buyurursunuz? diye sormuş, Resûlüllah ikisini de tavsiye etmemiş de demiş ki:

– Muâviye züğürttür, perişan olursun, Ebû Cehm ise serttir, DEĞNEĞİNİ OMUZUNDAN İNDİRMEZ!

Şimdi size soruyorum yâ İmam:

– Ebû Cehm'in değneğini omuzundan indirmemesi mümkün mü? Bu adam yatmaz mı, uyumaz mı, tuvalete gitmez mi, namaz kılmaz mı?

Bu hareketleri sırasında değneğini mecburen omuzundan indirecek, mutlaka yere bırakacaktır. Buna rağmen Resûlüllah'ın değneğini omuzundan indirmez buyurması (ekseriyetle böyle gezer, ekseriyetle değneği omuzunda olur) demek değil midir?

İşte sual sahibinin (benim kumrum durmadan öter) sözünden kastı da böyledir. Yâni (ekseriyetle öter, çoğu zaman öter) demektir. Tıpkı “Değneği omuzundan indirmez” hadisinde (ekseriyetle indirmez) mânâsı kastedildiği gibi. Bu bakımdan yemin sahibinin sözü yerindedir. Karısı boş değildir.

Bakınız, bizim hadîs kitaplarında bir nükte gibi okuduğumuz hadîs cümlesinin ihtiva ettiği ince hukukî delili

âlimler nasıl bulup çıkartmakta ve bizlere hazır hale getirmekteler. Elbette bizler böyle ince mânâları okurken sezip çıkaramayız. Bu gibi ahkâma âit mes'eleler âlimlerin işidir. Biz sadece kesin ve açık hükümlerden istifade ederiz.

Tefsir ve hadis okuyanlar dikkatli olmalılar; hüküm çıkarmamalı, ancak âlimlerin çıkardığı hüküm orada varsa onu benimsemeliler. Bakın “Değneğini omuzundan indirme” hadisinden biz ne anlamaktayız, âlimler ne mânâlar çıkarmakta?

YANLIŞ ANLAŞILAN HADİS ÜZERİNE

Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mektup yazan bir okuyucum, yanlış anlaşılan bir hadis meâline dikkatimi çektiği mektubunda şu suali soruyor:

– Bir hadiste: “Ümmetim dalâlet üzerine ittifak etmez!” buyurulmaktadır. Bazıları diyorlar ki: “Mâdem ki ümmet dalâlet üzerine ittifak etmez. İttifak ettiği şey hak olur. Öyle ise bu ümmet, mecbur kaldığı rüşveti vermekte, muhite uymak için açık-saçık gezmekte, fâizi vermeye mecburiyet hissetmektedir. Bunlarda ittifak etmiş vaziyettir. Bu ittifak hidâyet üzere yapılan bir ittifak mı sayılır? Zira hadiste, ümmetin dalâlette ittifak etmeyeceği bildirilmektedir...”

Yüksek İslâmlı okuyucumun, hadisi böyle anlayanlara doğru cevap verebilmesi için hadiste geçen ümmetle, o ümmetin ittifakına terk edilen hususların neler olacağını iyi tesbit etmek gerekir.

Bu iki noktayı aydınlığa kavuşturduğu takdirde mes'ele biter, yanlış anlamayı önleyebilir.

Şöyle ki:

Hadiste dalâlet üzere ittifak etmeyeceği bildirilen üm-

met, sahâbeler ve müçtehidlerdir.

Çünkü, erbabına malûm olduğu üzere: (Bir şey mutlak zikrolunursa kemâline masruf olur.) Hadîste ümmet mutlak olarak zikrolunmuştur. Öyle ise kemâl derecesindeki ümmet kastedilmiştir. Kemâl derecesindeki ümmetin ise, sahâbe ve müçtehidler olduğu, onlardan daha mükemmel ümmet bulunmadığı bütün âlimlerce müsellemdir. Demek ki dalâlette ittifak etmeyeceği bildirilen ümmet, sahâbe ve tâbiîn devri ümmetidir, günümüze şâmil değildir.

Hadîste geçen ümmetle, bugünkü ümmetin uzaktan ve yakından bir ilgisi olmadığını böylece tesbit ettikten sonra gelelim, o ümmetin ittifakına terkedilen hususların neler olabileceğine.

Yine erbabına malûm olduğu üzere, (nassın sarih olduğu yerde içtihada cevaz yoktur.) Öyle ise, ümmetin ittifakına terkedilen hususlar, nassın sarih olarak hüküm verdiği hususlar olamaz. Âyet ve hadîsle haram olduğu bildirilen tesettürsüzlük, fâiz, rüşvet gibi konularda ümmetin ittifakı söz konusu olamaz. Bu gibi kesin hususlarda hüküm âyet ve hadîsindir, ümmetin değil.

Demek ki ümmetin ittifakına terkedilen hususlar hakkında âyet ve hadîs bulunmayan, yahut delil kesin olmayan teferruata âit küçük mes'elelerdir.

Meselâ: Kadir gecesinde Kadir namazı adında nafil bir namazı cemaatle kılmak doğru mu, değil mi?

Bu hususda dinî deliller açık ve kesin değildir. İşte bu mes'ele ümmetin ittifakına terkedilmiş mes'eledir. Sahâbe ve müçtehidler bu mes'eledede neye ittifak etmişse o haktır, hidâyettir. Zira ümmet dalâlette ittifak etmezler.

İşte hadîs buna işaret etmektedir.

Şu kısa izahtan anlaşıldığı üzere, hadîste geçen üm-

metten bugünkü ümmet kendine bir işaret çıkaramaz. Zira ümmetten kasıt, ümmetin en kâmilî olan sahâbe ve müçtehidlerdir.

İttifaktan da, haram olduğu kesin olarak bildirilmiş olan fâiz, açık saçıklık, rüşvet... gibi hususlardaki ittifak da anlaşılmaz. Zira bunlar hakkında nass vardır.

Sahâbe ve müçtehidinin ittifakına terkedilen hususlar, nassın bulunmadığı teferruata âit hususlardır.

Aynı ölçü:

– Mü'minlerin güzel gördüğü şey Allah indinde de güzeldir! meâlindeki hadîste de câridir. Buradaki mü'minlerle güzel gördükleri hususlar, Asr-ı Saâdet mü'minleri ile hakkında nass bulunmayan hususlara şâmindir.

İFRATLARDAN UZAK KALMAK

Ashâbın siyâsî dâhilerinden Amr bin Âs, oğlu Abdullah'ı evlendirmiş, normal bir hayat düzeni kurarak onları kendi hallerine terketmişti.

Bir gün, az sözden çok mânâlar anlayan bu büyük zât, oğlunun evine gitti. Maksudı, yeni geliniyle oğlunun nasıl geçindiklerini anlamaktı. Abdullah evde bulunmadığından rahatça sorabildi:

– Kızım, Abdullah'ı nasıl buldun, memnun musun?

Amr bin Âs'ın gelini, Amr kadar anlayışlı bir hanımefendi idi. Abdullah'ı şikâyet etmek istiyordu. Ama nasıl bir ifâdeyle şikâyet edecekti?.

Nihayet şu cevabı verdi:

– Abdullah'tan çok memnunum. O, gündüzleri devamlı oruç tutan, geceleri de devamlı namaz kılan aziz bir insandır!

Amr bin Âs, bu cümlelerin içine saklanan sitemi idrâkte asla gecikmedi. Oradan ayrılınca hemen oğlu Abdullah'ı çağırttı ve ona, oruçlarını azaltmasını, gece namazlarını da seyreltmesini tavsiye etti.

Ama Abdullah'ın kulağına girmiyordu bu tavsiyeler. O yine bütün gün oruç tutuyor bütün gece de namaz kılmaya devam ediyordu.

Amr bin Âs, oğlunu Hazret-i Resûlullah'a şikâyet etti. Huzûr-i Risâlet'e getirildiğinde Resûlullah ile Abdullah arasında şu konuşma cereyan etti:

– Abdullah, sen her gün oruç mu tutuyorsun?

– Evet ya Resûlallah!

– Her gece namaz mı kılıyorsun?

– Evet yâ Resûlallah!

– Halbuki ben de oruç tutuyorum, namaz kılıyorum ama, hiçbir zaman bunları âilemi ihmal edip, şikâyetle bulunduracak kadar ileriye götürmüyorum. Benim sünnetim; bir müddet oruç tutup, sonra yemek, gecenin bir kısmında namaz kılıp sonra yatağına yatmaktır!

Resûlullah devam eder:

– Abdullah, amellerin efdâli vasat olanı, yâni az bile olsa devamlı yapılanıdır.

Böylece, nafile namazlarıyla, yine nafile oruçlarını âilesini ihmal etmeyecek şekilde tutmasını isteyen Hazret-i Resûlullah, Kur'ân-ı Kerim'i ne kadar zamanda hatmettiğini de sorup öğrenince:

– Sen Kur'ân'ı ayda bir kere hatmet yeter, buyurdu.

Fakat, Abdullah bütün bunları çok az ve kolay buluyor; namazın da, orucun da, Kur'ân-ı Kerim hatminin de çok daha fazlasını yapabileceğini ileri sürüyordu.

Bu defa Hazret-i Resûlullah ifrata giden Abdullah'ı, şu fevkalâde mânâli ikazıyla düşündürmek istedi:

– Her ibâdet edenin bir ifrat ve hızlı devresi vardır. Bu hızlı devreyi bir hareketsiz devre tâkip eder. İşte bu devrede eski hızlı insan, (ya sünnete doğru gider, yahut da bid'ata doğru kayar.) Dikkat et, sünnete doğru gelen kurtulur, fakat bid'ata sapan helâk olur!”

Demek ki, gecenin bir kısmında nafilâ namaz makamında kaza kılsak, ayın ortalarında üç gün oruç tutup, ayda bir kere Kur'ân-ı Kerîm'i hatmetsek, Resûlullah'ın yaptığı tavsiyeyi yerine getirmiş, ifrattan uzak, sünnete uygun hareket etmiş sayılabileceğiz.

Ne dersiniz, ayda bir kere hatim, üç defa oruç, geceleri de biraz nafilâ namaz veya birkaç vakit kaza namazı?..

Böyle bir ölçünüz sözkonusu mu?

ONDÖRT ASIR ÖNCE SÖYLENEN SÖZLER

Peygamber asla yanlış söylemez, eksik ifâdede bulunmaz. Ne söylerse gerçeğin tâ kendisi, ne haber verirse hakikatin tam özüdür.

İsterse söylediği şey, asırlarca sonraya âit bir mes'ele-ye dair olsun; isterse haber verdiği husus, tıp, astronomi, matematik gibi ihtisas isteyen konulara dahil bulunsun.

Allah'ın Resûlü her konuda söz sahibi, her mevzuda bilginin en nihaîsinin mâlikidir. O'nun ilminden ötede ilim yoktur. Gerisi ilm-i ilâhîdir.

Bugünkü sohbetimizde sizlere, Peygamber'in, asırlarca önce haber verdiği, fakat yirminci asırda ancak kesin olarak keşfedilen bazı tıbbî işaretlerinden söz edeceğim. Göreceğiz, Hz. Peygamber, insanların yirminci asırda ancak keşfedebildiği birçok gerçekleri kesin olarak bilmekte, hattâ bunlardan gerektiği kadarını da o asrın insanların zihinlerini karıştırmayacak ölçüde haber vererek ikazda

da bulunmuş olmaktadır.

14 asır önce bulaşıcı hastalıklar için ne buyurmuştur bakınız:

– Sizler bir memlekete giderken orada tâun-kolera olduğunu iştirseniz o memlekete girmeyiniz. Eğer bu hastalık sizin bulunduğunuz memlekette çıkarsa oradan da çıkıp öteki memlekete gitmeyiniz!

Siz ne dersiniz? Bu hadîsin söylediğinden başkasını mı söylüyor günümüzün inkişaf etmiş tıp ilmi?

– Ne kolera olan yere giriniz, ne de girmişseniz çıkınız. Girerseniz mikrop kaparsınız, çıkarsanız mikrop götürürsünüz.

Evet günümüzün tıbbı da bunu söylemektedir.

Hazret-i Resûlullah bu hayatî mevzuda bu kadarcık ikazla da iktifa etmiyor, daha ibretli, daha çarpıcı misâlle ikazda bulunuyor.

– Cüzzamlı hastadan, aslandan kaçır gibi kaçınız. O bir vadiye inerse siz başka vadiye kaçınız. Cüzzamlı ile aranızda (en azından) mızrak boyu mesafe bırakarak konuşunuz!

Evet, inkişaf etmiş tıp ilmi de aynı şeyi söylüyor bugün.

Cüzzamlı ile burun buruna konuşulursa mikrop atlaması elbette kat'iyet arzeder. Aradaki mesafeyi uzatmak, mikrop atlamasını mümkün kılmıyacak uzaklıkta konuşmak gerekir... Demek hadîste buna işaret edilmektedir.

Bilindiği gibi, yedinci milâdî asırda Arabistan'da en korkunç vahşî hayvanlar aslandı. Çöllerde rastladıkları aslandan kurtulamayan nice kimseler sarp kayalıklara tırmanarak kurtulabilirlerse büyük şanstı. Yoksa parçalanmak işten bile değildi.

Aslanın tehlikesini çok iyi bilen günün insanına hitap eden Resûlullah onları şöyle ikaz ediyordu:

– Cüzzamlıdan kaçınız, tıpkı aslandan kaçtığınız gibi.

Evet, aslan rastladığı insanı parçalar, yâni hayatına son verir. Tehlikesinden kimsenin şüphesi yoktur. Ya cüzam hastalığı? O da aynı. Yakalanırsanız aynı şekilde hayatınızı tehlikeye atmış olursunuz.

Öyle ise aslandan kaçır gibi ondan sakının, hayatınızı tehlikeye atmayın, diyor on dört asır önce Allah'ın Resûlü. Bazıları cüzam mikrobunun şeklinin aslana çok benzediğini söylemekte. Doğru ise bu da bir mu'cize olsa gerektir.

Sadece bu kadar değil. Resûlüllah'ın fevkalâde düşündürücü daha birçok ikazları var. Biri de şu:

Bir defasında Enes bin Mâlik'le bir yaygı üzerinde oturuyorlardı. O sırada kapıdan cüzamlı olduğu anlaşılan biri girdi içeri. Resûlüllah'ın Enes'e ilk ikazı şu oldu:

– Yâ Enes, yaygıyı kaldır, bu adam ayaklarıyla basmasın.

Evet, Peygamberimiz değil kendi asrının ilmini, kıyâmete kadar tedvin edilecek beşerî ilmi bütünyle bilir ve muhafaza eder. Ancak gerektiği ölçüde ve açıklıkta izah buyurup, irşâd eder, herşeye yabancı olan o asrın insanını red ve inkâra sebep olacak kesinliği tercih etmezdi.

İnsanlar zamanla bu hadislerden daha çok faydalanıp kuvvet ve cesaret aldılar.

Tabii ki düşünen, tefekkür eden insanlar...

SAHÂBE KONUŞUYOR

Adı Tufeyl'dir. Ebû Hüreyre'nin kabilesi olan Devs aşiretinin ileri gelen şairlerindendir. Arzedeceğim olay sebebiyle kendisine (Zinnûr) yani Nur sahibi, Nurcu adı verilmiştir. Olayı kendisinden dinleyelim. İslâm'a girişini şöyle anlatıyor:

“Mekke'ye her varışım da etrafımı saran müşrik dostlarım:

– Ey Tufeyl, sakın şu anayı kızından , oğlunu babasından ayıran adamın sözlerini dinleme. Sonra sen de ötekiler gibi aldatılırsın...

Derlerdi. Son gelişimde de aynı sözleri tekrarladılar.. Bu sözler bana çok te'sir ettiğinden kulaklarıma pamuk tıkamış, kasedettikleri zâtın sözlerini duymamaya gayret göstermiştim. Bir gün Kâbe'nin etrafındaki boşlukta otururken haremde birinin ibâdet ettiğini gördüm. Yalnız başına yaptığı duaları bana bir hoş geldi, kulaklarımdan pamukları çıkarıp iyice dinlemeye başladım. Kendi kendime diyordum ki, ben başkaları gibi değil, sözün altını ile bakırını ayırtedecek bir şairim, neden bu sözleri dinlemeyeyim? Kulak verdim, anladım ki bu sözler bakır değil, altının tâ kendisidir. O zaman müşriklerin beni aldatmak istediklerini anladım. Kalkıp peşine takıldım. Nihayet arkasından evine kadar yürüdüm ve olayı olduğu gibi anlattım. Müslüman olmak istediğimi söyledim. Bana evinde İslâm'ı arzetti, hemen imanla şereflendim.

– Yâ Resûlâllah! Ben Devs kabilesinin ileri gelenlerinden biriyim, benim İslâm'a girişim çok kimselere te'sir eder. Bana bir işaret vermesi için Allah'a dua et ki, hak din üzere olduğumun alâmeti olsun, hizmet edeyim.

Resûlûllah hemen ellerini kaldırarak şöyle dua etti:

– Yâ Rab, buna bir işaret ihsan eyle!

O anda iki kaşımın arasında yıldız böceği gibi bir nûr peyda oldu. Karşıma gelenin yüzünü aydınlatıyordu âdetâ. Ben dedim ki:

– Yâ Resûlâllah, benim dostlarım, tanıyanlarım bunu bir ceza sanırlar, dinimizi terkettiğin için böyle oldun derler, dua et de bu nûr başka bir yere konsun.

Resûlûlah bu isteğimi de reddetmedi, mübarek ellerini kaldırıp yine dua ettiği sırada, hayretler içinde kaldım. Zira yıldız gibi parlayan bu nohut büyüklüğündeki ışık, atımı sürmek üzere elimden düşürmediğim kamçımın ucunda peyda oldu.

Bu mu'cize bana o kadar yardımcı oldu ki, geceleri karanlıkta giderken kamçımlı elimde meş'ale gibi tutar, aydınlık içinde yoluma devam etmekten derin zevk duydım.

Ben böyle bir kamçı ile kabileme doğru geldiğim sırada gece yokuştan inerken beni görenler etrafımı aldılar. Onlara:

– Yaklaşmayın, ben sizin dininizi terkettim, İslâmiyet'e girdim, işte bu nûr da Resûlüllah'ın bana ettiği dua sebebiyle peyda oldu... dedim.

Hayretler içinde beni süzenlerin en başında ihtiyar babam vardı. Bir müddet sükûttan sonra ilk defa elini uzatan babam oldu ve Rabbime hamd ve şükürler olsun, hemen İslâmiyet'i kabûl etti. Hanım ise:

– Zü's-Şerdan bana bir şey yapar mı acaba? diye sor-du.

Zü's-Şerdan, taptığımız putun adıydı. Ben kendisine bir zarar veremeyeceği yolunda teminat verince hemen o da Müslüman oldu. Bunları birkaç kişi tâkip etti ise de aşiretimizin ötekileri çekingen kaldılar. Ben ise dilimin döndüğü kadarıyla anlatmaya devam ettim.

Neden sonra Resûlüllah Medine'ye hicret buyurdu, Bedir, Uhud, Hendek gazâları oldu, ben daima İslâm'a adam kazanmakla meşguldüm, daha sonraları Hazret-i Resûlüllah Hayber gazâsına geldiğinde seksen kadar mü'min akrabamla kendisine iltihak ettim. Çok dar imkânlı olduğumuzdan bize ganimetten hisse ayırdı. Bundan sonra da Resûlüllah'tan hiç ayrılmadım. Mekke'nin fethinde "Zülkeffeyn" adındaki putun yıkılması hizmetine beni me'mur etmesini rica ettim, kabûl etti. Gidip kendi ellerimle o koca putu ben yıktım."

Büyük sahâbi Hazret-i Tufeyl, bundan sonra bir gölge gibi takip ettiği Resûlüllah'tan asla ayrılmamış, vefat-ı nebiden sonraki irtidat hâdiselerinde Yemâme'de şehid olmuştur. Kendisi şehid olacağını gördüğü bir rû'yadan an-

lamış ve şehadetinden önce bu rü'yasını şöyle anlatmıştır:

– Rü'yamda başımı traş olmuş, ağzımdan da bir kuş çıkmış gördüm. Sonra beni bir kadın karşılayıp boğazından aşağıya doğru çekerek yuttu. Bundan sonra oğlum Âmir beni çok aradı ise de bulmadı. Geriye kaldı.

Ben bu rü'yayı şöyle tâbir ediyorum:

– Başımın traş olması, Allah yolunda kesilmesidir. Ağzımdan çıkan kuş ruhumdur. Beni yutan kadın da topraktır ki, beni karnına alacaktır. Oğlumun beni araması, onun da benden sonra Allah yolunda şehid olarak arkamdan gelmesidir.”

Aradan çok geçmemiş, Yemâme’de şehid olan Tufeyl’den sonra oğlu Âmir de aynı harbde yara aldığı halde iyi olmuş, ancak Hazret-i Ömer’in zamanında cereyan eden Yermük harbinde daha ağır yara alarak babasının arkasından şehid olmuştur.

Allah onlardan razı olsun.

İYİLİK ASLA ZÂİYİ OLMAZ

Şu iki âyet meâline dikkatinizi çekmek isterim:

– Allah, iyilik edenin iyiliğini asla zâyî etmez!

– Kim zerre ağırlığında bir iyilik etse onu mutlaka karşısında bulacaktır!

Evet, gerek âyet, gerekse hadislerden anlamaktayız ki, ister cahil, ister âlim, ister sâlih, isterse fâsık olsun, Allah hiç kimsenin iyiliğini zâyî etmeyecek, yaptığı iyiliği günün birinde mutlaka karşısına büyük mükâfatlar şeklinde çıkaracaktır.

Rabbimizin asla zâyî etmeyeceği bu iyiliğin iki çeşidi gelir akla:

1 – İnsanın bedenini kurtaran iyilik.

2 – İnsanın ruhunu kurtaran iyilik.

Birine birkaç (kuruş) verirsiniz, ayağına bir ayakkabı, sırtına bir ceket alır, bedenini korur, cismini muhafaza etmiş olursunuz.

Birine birkaç (kitab) hediye edersiniz, üşüşen bâtil fikirlerden kafasını korur, imanını kurtarmış olursunuz.

Birinci iyilikle bedenini kurtardığınız insanın, ikinci iyiliğinizle kafasını kötü fikirden temizler, okumasını te'min ettiğiniz kitabla doğru düşünmesini sağlar, belki de ebedî hayatını kazanmasına vesile olursunuz. Bu ise fevkalâde değerli bir iyiliktir.

Bir adamın imanını kurtarıp ebedî hayatını kazanmasına sebep olmak nasıl bir iyiliktir biliyor musunuz? Bakın bir hadis meâliyle buna cevap vereyim:

– Bir adamın imanını kurtarmaya sebep olan iyilik, sahrâlar dolusu koyun sadaka vermekten çok daha büyük iyiliktir!

Evet, hediye ettiğiniz kitablarla bir adamın imanını kurtarmaya gayretiniz, sahralar dolusu koyun sadaka etmekten de ötede bir iyilik derecesindedir.

Bilindiği gibi bugün insanlar kitabla çalınmakta, zihinler kitabla bozulmakta, fikirler kitabla dejenere edilmektedir.

Siz onların yıkmakta kullandıkları bu silâhı yapmakta kullanacaksınız. Tahripleri tamire çalışmaktasınız. Böyle fevkalâde mühim iyiliğin karşılıksız kalması, iyiliğin zerresini dahi zâyî etmeyeceğini bildiren Rabbimizin indinde vâki değildir.

Şimdi sizlere, iyiliğin günün birinde insanın karşısına nasıl çıktığını, küçük bir iyiliğin sahibini nasıl kurtardığını büyük veli Cüneyd-i Bağdadî (Kuddise sirruhu) Hazretleri'nden nakledeceğim.

Hazret-i Cüneyd der ki:

Bir mecûsinin, karlı bir günde aç kalan kuşlara yem attığını gördüm. Ona:

– İmanın olmadıkça bu iyiliğin fayda vermez. Allah imansızların iyiliğini kabûl etmez, dedim.

Mecûsî:

– Kabul etmese de, görmez de mi, bilmez de mi? dedi.

– Elbette görür, bilir, dedim.

– Öyleyse gördüğü yeter! dedi.

Aradan yıllar geçti, ben hacca gitmiştim. Beytullah'ın etrafını dolaşıyor, tavâf ediyordum. Önümde gözlerinden pırl pırl yaşlar akıtan bir hacı vardı.

Dikkat ettim, bana pek yabancı gelmeyen bu simanın sahibini hatırlar gibi oldum. Nitekim hatırladım da.

– Sakın sen karlı günde kuşları doyuran mecûsî olmayasın? dedim.

Tebessüm ederek cevap verdi:

– Tâ kendisi!

Bundan sonra şunları söyledi:

– Bak, işte Allah benim iyiliğimi gördü ve imana gelmemi nasib eyledi. Zaten benim tek düşüncem aç kuşlara attığım yemi sadece Allah'ın bilmesiydi. O bildikten sonra mes'ele yoktu. Nitekim bildiği iyiliğimin karşılığını bana imanı nasib etmekle ihsan etmiş oldu!..

Bu sözleri söylerken titreyen eski mecûsî yeni mü'min, birden düştü ve o anda:

– Şahid ol ey Cüneyd, ben Allah'a ve Resûlüne iman ettim, diyerek ruhunu teslim etti, imanla ömrünü kapadı!..

Aziz okuyucu, hayvanlara iyilik eden mecûsî sonunda imanla mükâfatlanır da insanlara hizmet eden mü'min bundan neden mahrum kalır? Sebebe ne?

Öyle ise sen de iyiliğini küçümseyip, hediyeni esirgeme, kitab dağıt! Beden yanında ruha hizmet et.

* * *

AMEL-İ SÂLİH İZAFİDİR

Kur'ân-ı Kerîm'de en çok tekrarlanan âyetlerden biri, imandan sonra amel-i sâlihi emreden âyetlerdir. Bu âyetlerin meâllerine kısaca bakacak olursak amel-i sâlihin ehemmiyetini anlamakta güçlük çekmeyiz.

– İmandan sonra amel-i sâlih işleyenler Firdevs Cennetindedirler!..

– İmandan sonra amel-i sâlih işleyenler için altından ırmaklar akan Cennet vardır!..

– Bütün insanlar felâket ve hüsrandadırlar. Ancak iman edip amel-i sâlih işleyenler bu hüsrandan kurtulurlar!..

Görülüyor ki meâlini zikrettiğim bu âyetler bize önce iman, hemen peşinden sâlih amel işlemeyi emretmekte, kurtuluşun ancak sâlih amelle mümkün olduğuna işaret etmektedir.

Ancak, amel-i sâlih nedir? Hangi iş ve fiile amel-i sâlih denmektedir? Sâlih amelin dondurulmuş şekli var mıdır? Yoksa her asır ve devre göre değişir mi bu sâlih amel? İşte mes'ele burada.

Amel-i sâlihi tavsiye eden âyetler bunu tarif etmemekte, neyin amel-i sâlih olacağını kesin ve kalıplaşmış olarak zikretmemektedir. Acaba niçin? Evet, bu niçinin cevabını bulduğumuzda amel-i sâlihin neden dondurulmadığını anlamak mümkündür. Şöyle ki:

Ekseriyetle, hayırlar, iyilik ve faziletlerin bir kısmı nisbî ve izafidir. Dondurulmuş ve sabitleşmiş değildir. Bir asırda iyilik ve fazilet olan bir amel, bir sonraki asırda durumlarını yitirir. Bu defa başka şeyler hayır ve fazilet olur, evvelkiler fazilet ve hayır olmaktan çıkar. Eğer onlar hayır ve fazilet olarak sabitleştirilmiş olsaydı yanlış ve hatâlı bir açıklama olur, kabûlü mümkün olmazdı. Çünkü değişen şartlar onları hayır ve fazilet olmaktan çıkarmış, başka türlü hareketleri amel-i sâlih yapmıştır.

Amel-i sâlihın nisbî ve izafî olduğunu, bir takım hareket ve fiillerin şahıstan şahısa, makamdan makama değiştiğini, farklı mânâlara geldiğini gösteren Sünuhat Risâlesi'nde şu meâldeki misâller dikkatimizi çekmektedir:

– Cesaret büyük bir haslet ve meziyettir. Ancak erkekte olursa böyledir. Kadında olursa kocasına karşı gelmeye, erkeklerin arasında bulunmaktan çekinmemeye sebep olabilir.

– Zayıf bir adamın kuvvetliye karşı izzet-i nefis gösterisi kuvvetlide kibre sebep olur. Kuvvetlinin zayıfa karşı tevâzuu ise, zayıfta tezellül meydana getirir.

Demek tevâzu iyi bir haslettir. Fakat yer değiştirmeden kötü neticeler meydana getirmektedir.

– Bir büyük memurun makamındaki ciddiyeti vekarıdır, mahviyeti ise zilletir, itimatsızlık meydana getiren tavrıdır.

Ama makamındaki ciddiyeti evinde de gösterirse bu kibir olur, mahviyeti ise tevâzu mahiyetini alır.

Demek ki iyi ameller yerine göre iyi olmaktadır. Her yerde, her şahısta değil!

– Yalnız nefsi namına konuşan adam müsamahakâr olabilir. Fakat milleti namına hazımlı olamaz. Nefsi namına fedakârlığı bir amel-i sâlih ise, başkalarının namına yapılan fedakârlığı bir amel-i sâlih değildir.

– Millet namına iftihar edilebilir, ama nefis namına edilemez. Birincisi amel-i sâlih, ikincisi amel-i fâsid olur.

Demek ki bazı iyi haslet, güzel ahlâk ve tavırlar nisbîdir, yerine göre, şahsa nisbetle makam ve mevki bakımından kıymet alıp değer ifade etmektedir.

Şu misâllerden vardığımız gerçek odur ki, amel- i sâlih de izafî ve nisbîdir. Her asra ve devre göre değişir.

Bu sebepten, imandan sonra amel-i sâlih emreden kitabımız, bunu kapalı bırakmış, izah etmemiştir. Eğer izah edilmiş olsa dondurulmuş olacak, geçmiş asrın

İslâm'a hizmet şekli olan amel-i sâlihi günümüze ve geleceğe uymayacak, intibaksızlık meydana gelecekti. Öyle ise, geçmişin amel-i sâlihi ile günümüzünkü aynı değildir. Bugün farzları yerine getirip, büyük günahlardan kaçınan insanlar, imandan sonra gelen amel-i sâlihi, fertlerdeki dinî duyguları kuvvetlendirmek için çalışıp, bu yolda hizmet etme gayreti olarak bilmeli, hizmetlerini bu noktaya hasretmelidir. Zira bu asrın amel-i sâlihi İslâm'a hizmetten başkası değildir. Mevzuu âyet meâliyle bitirelim:

– Bütün insanlar felâket ve hüsrâdadırlar. Ancak iman edip amel-i sâlih işleyenlerle, hakkı ve sabrı tavsiye edenler bundan müstesna.

MEHDÎ VE DECCÂL MES'ELESİ

Okucularımın çok sorduğu ve benim de bazı cihetleriyle merak ettiğim Mehdî ve Deccâl hakkındaki hadislerden anladığımı ifâde etmek istiyorum.

Bu mevzuda vaktiyle etraflıca bir araştırma yapmıştım. Sebilürreşad'ın Kur'ân harfleriyle basılan eski nüshalarından birinde İzmirli İsmail Hakkı'nın uzunca bir incelemesine rastladım, merak ve heyecanla okudum. Merhum İzmirli bu uzunca yazısında Mehdî ve Deccâl hadislerinin kapalı ve muğlâklığını ifâdeden sonra, birtakım ilmî tahliller yapıyor, râvilerin muallal olduğundan, hadislerin zayıf ve müteşabih bulunduğundan söz ettikten sonra okuyucuyu bir noktaya getirip bırakıyordu. Bu nokta, Mehdî ve Deccâl hakkında hiçbir müsbet fikre sahip olmamak; hattâ bunların vâki olmayacağını îma eden birtakım vesveselerin toplandığı bir nokta olarak gözükmekteydi.

Bu mevzuda birkaç izah daha okudum.

Biri muhterem Mevdudî'nin sırf bu mevzuda kaleme aldığı eseri idi. O da merhum İzmirli'ye yakın bir tarzda

Mehdî ve Deccâl hadislerini inceliyor, fakat okuyucuyu, belli bir müsbet kanaatte ve hizmet azmini muhafaza ettiren vasatta bırakmıyordu. Bunları okuduktan sonra Mehdi'nin hangi asırdaki, Deccâl'in ne zaman geleceği; bunların vasıflarının kesin şekilde ne olacağı yolunda karmaşık bir fikre saplanmamak mümkün değildi.

Aradan kısa bir müddet geçti ve iman hakikatlerinden "Sözler" kitabını okudum, cildlerle kitap içinde aradığım muhteva burada 1 sayfa içinde izah ediliyor gibi geldi bana. Fevkalâde isabetli ve doğru bulduğum bu izahtan öğrenmiş oluyoruz ki;

Her asrın; hem Mehdi, hem de Deccâl mânâsına ihtiyacı vardır. Zira hiçbir asır, İslâm'a hizmet eden din büyükleriyle, İslâm'ın aleyhinde olan din düşmanlarından hâli kalmayacaktır. Öyle ise, Mehdi ve Deccâl hadislerinin şümüllü ve her asra bakan bir külliyeti olması gerekiyor, tâ ki o asrın Müslümanları bu şümül ve külliyetten istifadeyle desinler ki:

– Günümüzde imana ve İslâm'a hizmet eden şu zât Mehdi olabilir, iman ve İslâm'ın karşısında yer alan şu herif de Deccâl... Öyle ise, Deccâl'in fitnesinden kurtulmak için ondan uzak durmalıyım; bu Mehdi'nin de hidâyetinden istifade etmek için yakınına varmalı, cereyanından faydalanmalıyım... O mü'mini böyle düşündüren, hadislerin kapalı ve şümüllü oluşudur.

Böyle olunca Deccâl olabilir diye şerir kimselerin uzanmışta kalan mü'min, Mehdi olabilir diye hayırlı kimselerin yakınında bulunursa istifade mi eder, zarar mı görür? Elbette istifade eder.

Hattâ Deccâl zannettiği Deccâl olmasa, Mehdi sandığı da Mehdi olmasa, fakat o, Mehdi ve Deccâl diye hayatını ayarlayıp İslâmî hayatını bu inanç içinde yaşasa bundan sadece fayda görür, hattâ telkininden faydalandığı içindir ki Mehdi sandığı zât onun Mehdisi, diğeri de uzak kaldığı için onun Deccâli olur.

Demek ki Mehdi ve Deccâl hadislerinin kapalı ve birbirine zıt gibi görünen mânâlar ihtiva etmesi her asra bakan bir külliyete sahip olması hizmetindedir. Eğer Mehdi ve Deccâl'den haber veren hadisler açık-seçik olsaydı; "ya geçmiş ya da ilerde gelecekler" fikri kesin olacağından, ancak onların yaşadığı asır bu mânâdan istifade edecek, o asırlardan evvel ve sonraki asırlar bu değerli ihtar ve ikazdan asla etkilenmeyecekti. Bu ise ebedî olan İslâmiyet'in devamlılığına zıttır.

Ayrıca, Mehdi'yi de, Deccâl'i de anlamak için kupkuru, mâneviyatsız bir ilim kâfi gelmeyeceği de muhakkaktır. Bunları anlayıp teşhis edebilmek, iman kuvvetine bağlıdır.

Dini duyguları hassaslaşmayan, haram-helâl ile hayır ve şerri kesin hudutlarıyla ayırmayan kimseler ne Deccâl'i, ne de Mehdi'yi teşhis edebilirler. Zira Deccâl'in fitnesi onun nazarında küçük görülür. Mehdi'nin hizmeti de fazla bir değer ifade etmez ki dikkatini çekip düşündürsün.

Bu bakımdan, ben kimseyle bu mevzuu münakaşa ve iddia etmem. Herkes iman kuvvetine göre teşhiste bulunabilir. Kaldı ki din bir imtihandır. Deccâl ve Mehdi'nin (kesin) şekilde anlaşılması bu imtihan sırrına aykırıdır. Ancak iman kuvvetiyle tahmin ve teşhis etmek mümkün olur, matematikvarî bir kesinlikle değil. Zaten her Mûsâ'nın bir Fir'avn'ı olduğu gibi, her asrın da bir Deccâl ve Mehdi'si vardır. Buhârî'de Deccâl'in çok olacağını bildiren hadis-i şerife bu gözle bakmalıdır.

KUR'ÂN-I KERÎM TÜRKLERDEN BAHSEDİYOR MU?

Erzincanlı okuyucularım, sokaklarda ellerine tutuşturulan iki yapraklı bir bülteni bize göndermişler, bülten-deki "Kur'ân-ı Kerîm'de Türkler" başlıklı yazıyı okumamı,

Hazret-i Peygamber'in Türkleri ismen medhettiği yolundaki hadislerin sabit olup olmadığını bildirmemi istemektedirler.

Zikri geçen bültenin iddia ettiği gibi, Türkleri ismen medheden ne bir âyet, yine Türkleri apaçık göklere çıkaran, ne de bir hadis görmedim. Olmasına da ihtimal vermiyorum.

Niçin böyle ismen tercihin olmasına ihtimal vermiyorum, onu arzedeyim.

Kur'ân-ı Kerîm, bütün beşeriyete hitap eden, ilâhî bir kitaptır. Onun insanlığa sunduğu tek değer ölçüsü, Allah'ın emirlerine eksiksiz uymak, Resûlünün tebliğine tereddütsüz tâbi olmaktır.

Hangi millet, hangi ırk, hangi kavim bu bağlılığı gösterirse, Allah indinde makbul millet ve kavim odur.

Allah'ın emirlerine bağlanmayan, Resûlünün sünnetine sahip çıkmayan hiçbir millet, sırf ırkından dolayı, sadece milletin isminden ötürü makbûl sayılamaz, ilâhî ölçülere göre medhedilen millet ve kavim olamaz.

Demek ki değer ölçüsünü Hazret-i Kur'ân ve O'nun mübelliği Hazret-i Resûlüllah bizlere bu şekilde bildirmişlerdir. Rabbimiz Hucürât sûresinde:

– Allah indinde en makbûl ve değerliniz, Allah'dan en çok korkan, emirlerine en çok itâat edendir," buyurmuştur.

Resûlüllah Efendimiz de hadisinde:

– Ne Arab'ın Acem'e, ne de Acem'in Arab'a üstünlüğü yoktur. Üstünlük ve fazilet ancak takvâ ile, Allah'ın emirlerine bağlılıkladır," buyurmuştur.

Âyet böyle buyurur, hadis aynı gerçeği haber verirse; bunun zıddı bir mânâ kabûl etmeye imkân kalır mı? Irk üstünlüğüne dayanan bir ölçüye inanılır mı?

Bütün beşeriyete hitap eden Hazret-i Kur'ân'la, O'nun yegâne müfessiri Hazret-i Resûlüllah'ın bu irşadlarından

açıkça anlaşılmaktadır ki, Kur'ân-ı Kerim hitap ettiği milletlerin içinden bazılarını bazılarına tercih etmez. Millet olarak bir tercih yapmaz. Sadece, vasıflar sayar, mükellefiyetler bildirir. Hangi millet bu vasfı nefsinde toplar, bu ilâhî mükellefiyetleri yerine getirirse, o millet Allah'ın makbûl kulu, Resûlünün sevdiği ümmeti olur.

Türk milleti, İslâm'la şereflendiği günden itibaren bu vasıfları nefsinde toplamış, İslâm'a büyük bir şevkle hizmet etmiş, böylece âyetin ve hadisın saydığı vasıfları nefsinde topladığı için Allah indinde makbûl millet ve ümmet olmuştur. Ama bu kıymet ve değer, onun ırkından, kavminden ve milletinden değil İslâm'a olan bağlılığından, yaptığı hizmetten gelmiştir.

Şayet, sadece Türk oldukları için böyle bir üstünlüğe sahip olsalardı bu vasıfları kazanmadıkları, yahut terkettikleri zaman da aynı makbûliyeti muhafaza etmiş olacaktı. Meselâ şu anda Allah'ı ve Resûlünü tanımayan Macar Türkleri, kurda kuşa, aya yıldızla tapan geçmiş şamanistler, komünizme çanak tutan Nâzım Hikmet gibileri de Türk oldukları için Kur'ân'da medhedilmiş, Peygamberimizin dilinden tebrik edilmiş olacaktı. Halbuki Allah'ı tanımayan, Resûlünü inkâr edip, tebliğini reddeden bu Türklerin herhangi bir kitabsız ırk ve millettten ayrı bir hususiyeti yoktur. Olması da mümkün değildir. Şu anda memleketimiz aleyhine bir sürü entrikalar çeviren bozguncu kimseleri sadece Türk oldukları için Kur'ân ve hadise (hâşâ) medhettirmemiz akıl ve mantıkla da bağdaşmaz.

“Müşrik olan baba ve dedelerinden dokuzunu sayıp kendini onlara bağlayan kimse onların onuncuları olarak Cehennem'de kalacaktır,” buyuran Allah'ın Resûlü bize şu ölçüyü de vermektedir:

– Kendi ameli kendini Cehennem'e götüren kimseyi, ırkı ve nesebi Cennet'e götürmez.

İLİM VE İHTİSAS

Önce ilme, hemen peşinden de amele muhtacız.

İlmi olmayanın ameli de olmayacağı içindir ki, Resûl-i Ekrem Efendimiz, ümmetini ilme teşvik buyurmuş:

– “Beşikten mezara kadar ilme çalışınız” hadisiyle bizi ikaz etmiştir.

Ne yazık ki, bu kadar keskin ikazları, veciz tenbihleri lâıyıkıyla değerlendirememekteyiz. Bundan dolayı da, muhtaç olduğumuz sahalarda yeterli eleman bulamıyor, ilmini elde etmiş, ihtisasını yapmış dindarları göremiyoruz.

Sanki beşikten mezara kadar ilme çalışınız ikazı bizim için değil de, karşı taraf için söylenmişçesine onlar sahip çıkmakta bu gerçeğe.

Hizmet hayatımızın bütün sahalarında bunu ibretle görmekte, elemle hissetmekteyiz. Kifayetsizlik, ilmi gerçeğe vâkıf olmamak, meşgul olunan mevzuun ihtisasına sahip olmanın ehemmiyetini idrâk etmemek... Hepsi bu tarafta...

Halbuki kâinatta ilâhî kanun vardır. Bu kanun, ihtisasla muvaffakiyet hakkı vermekte, ehliyetiyle ilerleme imtiyazı tanımaktadır. Kim meşgul olduğu işte ihtisas yapmış, ehliyet kesbetmiş, son sözü söyler hale gelmişse, muvaffakiyet onundur, selâhiyet ona âittir. Diğer, noktalardaki eksiklik ve kifayetsizliği ayrı mes'ele. Mühim olan, meşgul olduğu, mes'uliyetini yüklediği mevzuda söz sahibi olması, ehliyetle işini yürütebilmesidir.

Maalesef, ilmin, ihtisasın değerini birçoklarımız hâlâ idrâk edememekte, bu yüzden çırpınma gayretini de duymamaktayız. Halbuki bize böyle bir anlayış asla yaklaştırmamalıydı. Âyetler, hadisler bizi irşâd etmiş olmalıydı. Zira âyetlerin ve hadislerin ikazları çok açık ve kesindir.

Âyet meâlleri:

– Eğer bilmiyorsanız, bir bilene sorunuz.

– Her bilenin üstünde bir başka bilen vardır.

– Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?

Hadis meâlleri:

– İlimle yapılan amel, ilimsiz yapılandan daima üstündür.

– İlimden bir bahis okuyup öğrenmek, yüz rek'at namaz kılmaktan efdâldir.

– İlimle yapılan amel az da olsa makbûl, cehille yapılan amel çok da olsa gayr-i makbûldür.

– İlim Çin'de dahi olsa arayınız.

– Âlimin, (bilgisiz) âbid üzerine üstünlüğü, benim sizin üzerinize üstünlüğüm gibidir.

– İlmî beşikten mezara kadar öğrenin.

– Cahiller arasında bir âlimin bulunması, ölümler arasında bir dirinin dolaşması gibidir.

Uzun söze ne hâcet. Büyük Halife Hz. Ömer ne güzel anlatmıştı bu gerçeği.

Etrafındaki sohbet arkadaşlarına sormuş:

– Şu anda Allahü Teâlâ dileğinizi yerine getirecek olsaydı, İslâm'a hizmet etmek için O'ndan ne isterdiniz?

Şöyle cevap vermişler:

– Bu evin dolusu altın isterdik, onunla Müslümanların ihtiyacını karşılayalım diye..

– Ya siz?

– Biz de sahralar dolusu koyun, kuzu isterdik, onları Müslümanlara dağıtıp ihtiyaçlarını karşılayalım da hizmet etmiş olalım.

Sıra kendisine gelen Emîre'l-Mü'minin başını sallayarak konuşmuş:

– İslâm'a hizmet için, ben, ne ev dolusu altın, ne de sahralar dolusu koyun, kuzu isterdim. Ben Ebû Ubeyde, Kadı Şüreyh, Ebû Ümâme.. gibi adam isterdim, adam!

Evet, işinin ehli, meşguliyetinin mütehassısı adam!

ONLARIN ZAMANINDA BİZ VARDIK

İslâm'ın ilk halifesi Hazret-i Ebû Bekir'dir. Resûl-i Ekrem Hazretleri'nin vefatından sonraki günde bir araya gelen Müslümanlar, uzun süren istişâreden sonra O'nu halife seçmişlerdir. Yâni İslâm'da ilk halk seçimi ilk hali-feyle başlamış, yirminci asırdaki demokrasi kaidesi, İslâm'ın ilk devlet başkanı seçiminde ihdas edilmiştir.

Hız. Ebû Bekir zamanında sulh ve sükûn üzere devam eden Müslümanlar, Hız. Ömer zamanında bu huzurun zir-vesine yükselmiş, Hazret-i Osman devrinde ise yer yer bu huzur sarsılmış, Hazret-i Ali zamanında ise büsbütün ka-rışık olaylar cereyan etmiştir.

Zamanında çok karışık ve zor olaylar cereyan ettiği içindir ki, biri O'na şöyle bir sual sormuş:

– Yâ Ali! Senin zamanında cereyan eden karışıklıkla-rın hiçbirini, senden evvelki halifelerin devrinde cereyan et-medi, neden acaba?

İmam-ı Ali'nin cevabı fevkalâde mânâlı olmuştur:

– Onların zamanında biz vardık, bizim zamanımızda ise onlar yok!

SARAYIN EKSİĞİ

Vaktiyle padişahın biri fevkalâde güzel ve süslü bir saray yaptırmış, vekil ve vezirlerini de çağırıp şöyle bir gezdirdikten sonra fikirlerini sormuş:

Hepsi de:

– Efendimiz, pekâlâ, pek güzel. Böyle güzel ve mü-kemmel bir saray görmedik şimdiye kadar. Baksanıza hiç-bir eksikliği yok! demişler.

Padişah, sarayında hiçbir eksiğin bulunmayışına pek sevinmiş, noksansız bir saray inşâ ettirdiği için kendi kendini tebrik etmiş.

Ne var ki her devlet büyüğünün bir mânevî ikazcısı olduğundan, onun da mürşidi sarayı gezenlerin en sonuna kalmış, padişah ona da sormuş:

– Ne dersiniz, aziz hocam, sarayımın eksiksiz olduğunu söylüyorlar?

Mürşid, dudaklarını bükmüş, “küçük” demiş, “küçük bir eksiği var.”

Padişah ciddileşmiş:

– Nedir o eksiği? Söyleyin de hemen te'min edeyim.

– Edemezsin ki?

– Nasıl edemem? Ben padişah değil miyim?

– Padişahsın ama senin gücün buna yetmez.

– Sen söyle de bak, yetiyor mu yetmiyor mu?

Mânâ büyüğü:

– Dinle öyleyse, cevap veriyorum, demiş ve kelimelere basa basa konuşmuş:

– Sarayının herşeyi var, bir tek bekâsı yoktur. Bekâsını te'min edebiliyor musun? Ebediliği var mı?

* * *

PADIŞAH AZ VERMEZ

Hükümdarın biri, çocukların Kur'an-ı Kerîm öğrendikleri kursu gezerken içlerinden bir küçük dikkatini çeker ve yaklaşarak sorar:

– Sen sınıfın kaçıncısısın?

Küçük, cevap verir:

– İnsana kendini medhetmek düşmez efendim, öğretmenime sorun.

Öğretmen hemen cevap verir:

– Sınıfın birincisidir, efendim.

Padişah cebinden bir altın çıkarır ve küçüğe uzatır, fakat o almaz, babasının nereden aldın diye kendisini sıktıracağını ileri sürer.

– Padişah verdi, dersin, diye akıl verince de şu karşılığı verir:

– Padişah verseydi böyle az vermezdi, der efendim!

Bu defa elini cebine sokup avuç dolusu altın çıkaran hükümdar:

– Sen hakikaten sınıfın birincisiymişsin, diyerek avuç dolusu altını cüz çantasının içine boşaltmak zorunda kalır.

KUSS BİN SÂİDE NE DEMİŞTİ?

İsa Aleyhisselâm'ın göğes kaldırılışından sonraki altıyüz senelik devrede beşeriyete peygamber gelmemiş, fetret devri olarak Peygamberimize kadar altı asırlık bir zaman geçmiştir. Bu devrenin insanları, kendilerine İlâhî bir tebliğ vâki olmadığından ehl-i necât ve ehl-i Cennettirler. Çünkü, tebliğ vâki olmayınca mükellefiyet de söz konusu olmaz. “Peygamber gönderinceye kadar azab etmeyiz” mealindeki âyet-i kerîme de bunu isbat etmektedir.

Zaten İmam-ı Eş'arî, bu devre insanların hepsinin de Allah'ın afvına lâıyk olduklarını söylerken, İmam-ı Mâtürîdî, “Sadece kendi akıllarıyla Allah'ın varlığını bilsinler kâfidir” der. Allah'a inandıkları takdirde diğer hatâlardan mes'ul olmadıklarını ifâde buyurur.

Fetret devri insanlarına baktığımızda, içlerinde kendi akıllarıyla Allah'ı bulanların varlığını görüyor, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ana-babası da bu gerçekleri görenlerden biriydi, diye düşünüyoruz. Zira kâinatın yegâne sahibi, kâinatın son tebliğcisi peygamberinin kalbini ve gönlünü

hoşnud etmek için de olsa, ana-babasını (Kuss bin Sâide)'den aşağı düşündürmez.

Peygamberimize henüz Risâlet vazifesi verilmemişken Ukaz panayırında enteresan bir konuşma yapan bu (Kuss bin Sâide)'nin fevkalâde fasih, belîğ ifâdesini bir de siz dinleyiniz.

Kendisine kürsü yaptığı kırmızı devesi üzerinden Ukaz halkına şâir şöyle hitap eder:

“– Ey nâs! Geliniz, dinleyiniz, belleyiniz, ibret alınız. Yaşayan ölür, ölen fenâ bulur, olacak olur, yağmur yağar, otlar biter, çocuklar doğar. Analarının babalarının yerini tutar. Sonra hepsi mahvolup gider. Vukûatın ardı arkası kesilmez, hemen birbirini tâkip eder. Kulak tutunuz, dikkat ediniz. Gökte haber var, yerde ibret alacak şeyler mevcuttur. Yeryüzü bir fîraş-ı îman, gökyüzü bir yüksek tavan. Yıldızlar yürür, denizler durur, gelen kalmaz, giden gelmez, acaba vardıkları yerden hoşnud olup da mı kalıyorlar, yoksa orada bırakılıp da uykuya mı dalyıyorlar? Yemin ederim, Allah'ın indinde bir din vardır ki, şimdi bulunduğunuz dinden daha sevgilidir ve Allah'ın bir gelecek Peygamberi vardır ki, gelmesi pek yakın oldu. Gölgesi başımızın üstüne geldi. Ne mutlu o kimseye ki, ona iman edip de o dahi ona hidâyet eyleye. Vay o bedbahta ki, ona isyân ve muhâlefet ede.

– Yazıklar olsun, ömürlerini gafletle geçiren ümmetlerle!

– Ey İyâd cemaati! Hani âbâ-ü ecdâdınız, hani zinetli kaşânelerinizi? Ve taştan hâneler yapan “Âd”, “Semûd”, dünya varlığına mağrur olup da milletine “ben sizin en büyük rabbinizim..” diyen Nemrud? Onlar size nisbetle daha zengin, kuvvet ve kudretçe daha ilerde değiller miydiler? Bu yer, onları değirmeninde öğüttü toz etti, dağıttı, kemikleri bile çürüyüp dağıldı. Şimdi evleri ıssız kaldı. Yerlerini, yurtlarını köpekler şenlendiriyor. Sakın onlar gi-

bi gaflet etmeyin, onlar gibi sapmayın. Herşey fânidir. Bâki olan ancak Cenâb-ı Hak'tır ki, birdir, şerik ve benzeri yoktur. İbâdet ancak O'nadır. Doğmamış, doğurmamıştır. Evvel gelip geçenlerde bize ibret alacak şey çoktur. Ölüm ırmağının girecek yerleri var, ama çıkacak yeri yoktur. Büyük, küçük göçüp gider. Giden geri gelmiyor, anladım ki, herkese olan bana da olacaktır.”

Gariptir ki Ukaz panayırında âlenen bu gerçekleri dile getiren Kuss bin Sâide, haber verdiği müstakbel Peygamber'in kendisini dinleyenlerin içinde olduğunu bilmiyor, fakat O'nun tebliğ edeceği hakikatleri sağduyusuyla böylece haber vermiş oluyordu.

Aradan birkaç sene geçtikten sonra Peygamberlik vazifesiyle tavzif edilen Allah'ın Resûlü'nü ziyarete gelen merhum Kuss bin Sâide'nin aşireti, topyekûn İslâm'la şereflelendiler. Bu sırada Kuss'un hitâbesini hatırlatan Resûlüllah, O'nun sözlerinden hatırında kalan var mı, diye sorunca ayağa kalkan Hazret-i Ebû Bekir, naklettiğimiz bu konuşmayı eksiksiz ezberinden okumuş, Resûlüllah da:

– Ümit edilir ki, Cenâb-ı Hak, Kuss bin Sâide'yi ayrı bir ümmet olarak haşreyler, buyurmuştur.

Resûlüllah'ın ana-babasının bu şairden ayrı düşünmediği inancındayız. Ehl-i Cennet olduklarına kanîyiz.

YANIMIZDA NE GÖTÜRECEĞİZ?

Hayat fırtınasız ve dağdağasız yaşanamaz. Bu imtihan dünyasında iniş-çıkış vardır. Zaman olur ki sen inersin öteki çıkar, zaman olur ki öteki iner sen çıkarsın. Tıpkı temsilde olduğu gibi.

Fakir adam kapıcılığını ettiği apartmanın zengin sahibiyle konuşurken sık sık:

– Rabbim merdiven yapıyor, dermiş.

Apartmanın mağrur sahibi de bu sözle alay eder durmuş. Günün birinde öyle bir yangın çıkmış ki, çatısı temeliyle bir olan apartmanın sahibinin elinden bütün serveti gittiğinden, perişan olmuş, bu arada kapıcıya da Allah bir başka kapı açmış, bu defa da kapıcı apartman yaparak çekilip içine oturmuş.

Günün birinde bir dilenci zili çalmış:

– Allah için bir sadaka, ben de sizin gibi bir apartmanın sahibiydim, fakat işte gördüğünüz hâle geldim.

Eski kapıcı başını sallamış:

– Hiç üzülmedim, zira sen tâ o zaman Rabbimin yaptığını söylediğim merdivenin başına doğru tırmanırken, ben henüz dibinde sana bakıyordum. Fakat sen zirvede bulunmanın kıymetini bilemedin, muvâzeneni tez kaybettin, bu yüzden de sen inmeye başladın, ben de çıkmaya... Ben senin eski kapıcınım!

Evet, hayatımız böyledir. Bugün belki çıkmaktayız ama, yarın ineceğimizi unutmamalıyız. Yahut bugün yerdeyiz ama, yarın da tırmanma sırasının bize gelmeyeceği iddia edilebilir mi?

Şu kadar var ki, ister merdivenin başında ol, istersen dibinde, bu âlem bir kibrit yanıp sönmeye gibidir, tez gelip geçer, sadece hayırlı hizmetlerimiz yanımıza kâr kalır, gerisi lâf u güzaftan ibaret olur.

Zaten Resûl-i Ekrem Hazretleri de öyle buyurmaktadır:

– Kişinin cenazesini üç şey takip eder, çoluk-çocuğu ile serveti ve bir de ameli.

Bunlardan âile, çoluk-çocukla serveti mezarlıktan geri dönerler, ancak işlediği hayırlı işler ve faydalı ameller kendisiyle birlikte gider.

İşte koskoca bir ömrün neticesi bu amellerden ibaret tir! Diğerleri, topyekûn toprağın üstünde, mirasçıların pa-

yındadır. Sana kalan hesabıdır.

Bir eserde kaydedildiğine göre:

Bir gün Hazret-i Mevlânâ'ya hanımı Kerrâ Hatun sorar:

– Ah efendi, ne olurdu keşke dört yüz sene yaşasaydınız?

Mevlânâ ciddileşir, hattâ tatlı tebessümünü de kaybederek şu karşılığı verir:

– A hatun, biz Nemrud muyuz, Firavun muyuz ki bu süfli cihanın dört yüz sene mihnet ve meşakkatini çekeelim? Esasen bizim hapishaneden farkı olmayan şu âlemde bu kadarcık kalışımız da birkaç hapsi kurtarmak içindir, yoksa ömrün bu kadarı bile bize fazladır, ne götüreceğiz yanımızda?

Evet, büyük veli hak ve gerçek söyler. Burada kalmak ve uzun ömürler sürüp, hayat uzatmak bir hedef değildir. Asıl maksat ebedî hayatta bizimle beraber olacak hizmetler görüp, ameller işlemek, kabir kapısından geri dönenlere aldanmayıp bizimle birlikte olacak hizmetler ifâ etmektir.

İşte bunun içindir ki Resûl-i Ekrem Hazretleri şu tavsiyede bulunurlar:

“Allah’dan ölümünüzü temenni etmeyiniz, ancak şöyle diyebilirsiniz:

– Allah’ım, yaşamam hakkımda hayırlı ise ömrümü uzat, değilse, bu ömür bana bir şey kazandırmıyorsa beni huzuruna kabûl eyle!”

Çünkü uhrevî kazancı olmayan ömür yaşanmaya değmez.

Öyle ise yaşanmaya geçecek bir ömre sahip olmak için İslâm’ı evvelâ nefsimizde yaşamaya gayret etmeli, sonra ona hizmet yolunda vazife alıp ömrümüzün sayılı günlerini vicdanımıza huzur verecek şekilde kıymetlendirmeliyiz. Kendimize soracağımız sual şu olmalı:

– Ben İslâm'ı nefsimde yaşıyor, sonra ona hizmet yolunda vazife almış bulunuyor muyum?

Heşey, bu sualin cevabına bağlı.

BÜYÜKLERİN SÖZLERİ, SÖZLERİN BÜYÜKLERİ

Büyükler derler ki:

Dünyanın düzeni bozulmaz, şu dört şey yerini buldukça:

- 1 – Zenginler cimrilik etmedikçe.
- 2 – Âlimler ameli bırakmadıkça.
- 3 – Cahiller bilmediklerini öğrenmekten kibirlenmedikçe.
- 4 – Fakirler de zenginlerle cedelleşmedikçe, dünyanın düzeni bozulmaz.

Rivâyet olunur ki:

Değerli sözleri toplamakla meşgul olan bir zât, dört bin söz toplamış, bunların içinden dört yüzünü seçmiş, bunların içinden de şu dördünü ayırmış.

Dört binin içinden seçe seçe tercih ettiği o dört söz şöyleymiş:

- 1 – Servetinde asla gururlanma.
- 2 – Mideye kaldıramayacağı yükü yükleme.
- 3 – Fayda vermeyecek şeylerle zihnini ve kafanı yorma.
- 4 – Yaratılıştaki hususiyeti düşünmeden kadına güvenme.

Hikmet sahibi zâtlar şöyle düşünürler:

İyilikler dondurulmuş, kesinleştirilmiş değildir. İyiliklerin merdiven basamağına benzeyen dereceleri vardır.

Birinde iyi olan bir sıfat, bir başka derecede daha iyi olur. Meselâ:

1 – Erkeğin utanması iyidir. Fakat kadının hayâ etmesi daha iyidir.

2 – Herkesin âdil olması iyidir. Ama selâhiyet sahibi âmirlerin ve hâkimlerin âdil olması daha iyidir.

3 – Yaşlı insanın tevbe etmesi iyidir. Ama gencin tevbesi daha iyidir.

4 – Zenginlerin cömert olması normaldir. Ama fakirin cömert olması normalin de üstünde bir fedakârlıktır.

Kendilerinden Evliyâullah diye bahsedilen mâneviyat büyüklerinden rivâyet edildiğine göre bazı din büyükleri şöyle derlermiş:

1 – Biz zenginliği malda aradık, fakat onu kanaatta bulduk.

2 – Rahatı konforda, lükste, eşyada aradık. Fakat onu da iç huzurunda, mânevî tesellide bulduk.

3 – Lezzeti yemekte, içmekte, eğlenmekte aradık. Ama onu sağlam bir bedendeki kuvvetli imanda bulduk.

4 – Geçineceğimiz rızkı toprak üzerinde aradık. Lâkin Rabbimiz onu da semâdan indirdi, gökte bulduk.

Sözlerin büyükleri olan büyüklerin sözleri elbette bunlardan ibaret değildir. Her biri bir hadîs ve âyet meâlî olan bu değerli cümlelerin arasında şunlar da ışık tutucu ifâdelerdir:

1 – Gençliğin kıymeti ancak yaşlanınca bilinmektedir.

2 – Huzurun değeri de belâya mâruz kalınca anlaşıl-maktadır.

3 – Sıhhatin değeri ise hastalığın bastırmasıyla hissedilmektedir.

4 – Hayatın nimeti de ancak ölünce idrâk edilmektedir.

Yine büyükler derler ki:

İnsanoğlunun dört varlığını dört şey alır:

1 – Son anda karşılaştığı Azrâil, ruhunu.

2 – Ölünce mirasçılar, malını.

3 – Mezarda kurtlar, cesedini.

4 – Mahşerde hak sahipleri, amelini alır.

Eğer dünyada kimsenin hakkını almadığı için mahşerde amelini yağmalatmazsa, diğer kayıplarının hepsini de yeniden kazanıp elde edebilir. En mühimmi amelini kaptırmaktan korumasıdır.

RESÛLÜLLAH RÛ'YADA NASIL GÖRÜLÜR?

Bir adam Resûlullah'ı rû'yasında görmek ister, fakat göremez. Bu arzusunu bir mâneviyat büyüğüne anlatır:

– Ben, der. Resûlullah'ı bir türlü rû'yamda göremiyorum, bana bir tavsiyede bulun da onu bir defa olsun göreyim?

Mâneviyat büyüğü başını sallar ve “söyleyeceğim tavsiyeye iyi kulak ver” diyerek şunları anlatır:

– Resûlullah'ı rû'yanda görmek istiyorsan bir gece akşam yemeğinde tuzlu balık yiyeceksin, sonra da su içmeden yatıp uyuyacaksın! Bak o zaman nasıl göreceksin?

Adam tuzlu balığın bu işle ne alâkası var diyerek evine döner, fakat yapılan tavsiyeye de uyar. Yatarken bir hayli tuzlu balık yer, su içmeden de yatar. Gece yarılarında doğru içini saran bir yangınlık su ihtiyacını her geçen

dakika daha fazla hissettirir, öyle ki rü'yasında şırl şırl akan çeşmeler, pırıl pırıl göllenmiş pınarlar görür, kimine başını batırarak, kiminden de tasını daldırarak su içerken uyanır.

Sabah namazından sonra hemen akıl danıştığı mânevîyat büyüğüne koşar:

– Efendim, söyledığınız şeyi yaptım, fakat Resûlüllah'ı bir türlü göremedim.

– Ne gördün ya?

– Şırl şırl akan çeşmeler, gürül gürül çağlayan nehirler.

Mânevîyat büyüğü o zaman taşı gediğine kor:

– İşte, der, akşam yediğin tuzlu balık seni nasıl yaktı da sabahlara kadar sularla uğraştı isen, Resûlüllah'ın aşkı da seni öyle yakacak ki, ondan sonra onu görecekisin. Öyle müstağni bir gönülle, basit ve cılız bir arzu ile Resûlüllah'a lâayık olamazsın. Yanacaksın, tüteceksin, en azından balığın duyurduğu su ihtiyacı kadar Resûlüllah'ın ihtiyacını duyacaksın. Yoksa bu kadarcık cansız arzu ile böyle ulvî mükâfat elde edilemez!.

İNSAN DOĞUŞTAN MASUMDUR, FAKAT...

Bazı feylesoflara bakarsanız insan doğuştan canavar doğar, sonraları cemiyet içinde medenileşir, insanî vasıf alır.

Bunlara göre, ormana bırakılan bir çocuk nihayet günün birinde vahşî bir mahlûk olarak büyüyüp gelişir. Onda insanî vasıf göremezsiniz. Çünkü doğuştan canavar olarak doğan çocuk, bu vasfını devam ettirerek büyür, insanî bir terbiyeye kavuşamadığı için asliyeti üzerine inkişaf eder.

Vâkıaları kendi felsefeleriyle izah eden bu filozoflara göre henüz bülûğ çağına ermeden ölen çocuklar, canavar ölmüş gibi telâkki olunurlar.

Biliyorum, buraya kadarki ifâdeleri itirazla okumaktasınız. Ama üzülmeyin, gerçeği de arzedeceğim.

Bunlar filozoflara âit iddialar. Bizim doğru ve sağlam inancımıza göre gerçek asla öyle değildir. Mâsum yavrulara doğuştan canavarlık isnadı ne akılla, ne de nakille mümkün görülebilir.

Biz inanırız ki, her çocuk dünyaya gelirken mâsum ve günahsız olarak gelir. Yâni melekleşmiş, her türlü kötülük ve mânevî kirlerden âzade olarak.

Onun bu mâsumiyeti, melek sıfatı, tâ doğru ile eğriyi ayırtedeceği bülûğ devresine kadar devam eder. Bu müddet mâsumiyet devresidir.

Ne zaman ki, ak ile karayı ayırır gibi doğru ile eğriyi ayıracak hâle gelir, akli melekeleri ilerler, düşünce sistemi gelişir, herşeyi gönlünde ve vicdanında muhakeme edecek ölçülere sahip olur. İşte bundan sonra seçeceği yol, tercih edeceği tavra göre sıfat alır. Ya doğuştaki mâsumiyetini devam ettirir, yaratanının emrine uyarak kulluğunu yapar, haksız yere bir karıncayı dahi ezemeyecek duruma yükselir, ya da aklını mantığını nefsinin eline verir, doğuştaki melekiyet sıfatını atar, canavarlık ve hunharlık hâletine doğru bir ilerlemeyi tercih eder.

Demek ki bize göre, insan doğuştan mâsum ve muhteremdir. Bu mâsumiyeti tâ bülûğ çağına kadar devam eder. Bundan sonra seçeceği yola, tercih edeceği tarafa göre vasıf alır.

Geçenlerde bilmem nere canavarının işlediği cinayetleri yazan gazetelerin kayıtlarına bakılırsa doğuştan mâsum olan bu genç daha sonraları canavarlaşıp hunharlaşmış, aslı vasfını yitirerek insan kasabı hâline gelmiştir.

İnsan doğuştan mâsum olduğuna göre bu genç niçin böyle canavarlaşmakta, neden birden melekiyet sıfatını

atıp insan kasabı haline gelmektedir? Düşünmeye değmez mi?

Bence sebebler belki çoktur ama gerçek şudur ki, bugünkü cemiyetin ahlâkî yapısı, riyâkâr servet gösterileri ruhlara anarşi ekmekte, en mâsum insanı dahi canavarlaştırmaya müsâit bir vasat meydana getirmiş bulunmaktadır.

Zengin, sahip olduğu imkânının hepsini teşhir ederek yoksullara karşı bir kibir, gurur yarışmasına girişmiş bulunmaktadır.

Güzel, sokaklarda yaratılıştaki varlığını teşhir ederek mâsum gençleri tahrik etmekte, onların ilim ve fikirle meşgul zihinlerine ihtiraslar ekip şiddetli arzular telkin etmektedir.

Yâni, doğutan mâsum olan insanlar, sonradan canavarlaşıyorsa bunun en büyük mes'ulü, baş suçlusu cemiyetin umumî hayatını çileden çıkaranlardır. Sokağı, âdeti, örfü bu hâle getirenlerdir.

Sonuna kadar tahrik edilen ihtiraslara bir yerde dur diyecek, İslâmî, imanî düşünce asla telkin edilmiyor bugün.

Başka bir ifâdeyle insan benliğinde mevcut olan kötü hislere alabildiğine isyan bayrağı çektirecek hayat hazırlanıyor, fakat bu hisleri yavaşlatıp vasata getirecek herhangi bir telkin asla yapılmıyor.

Böylece alabildiğine tahrik edilmiş ihtiraslarıyla boğuşmaya başlayan gençlik ikna edici imanî duygulardan mahrum bırakıldığı için bir yerde muvâzeneyi bozuyor, mâsum yapılı kimse iken câni sıfatlı hunhar haline geliyor, canavar olup çıkıyor.

Şüphesiz ki bunun vebâli, cemiyeti bu hâle getiren zihniyetin omuzları üzerinde yüklüdür.

İsyana alabildiğine teşvik var, ıslâha ise asla müsaade yok!

İSLÂM'DA KADILIK - HÂKİMLİK

İslâm hukukunda Kadılık son derece ağır ve mes'uliyetli bir meslektir.

Bir nevi hak, hukuk dağıtıcılığı olan bu mesleğin gereğini yerine getiremeyiz korkusuyla İslâm büyükleri Kadı olmaktan çekinmişler, verecekleri hükümde haksızlık etme ihtimalinin verdiği mes'uliyet duygusu yüzünden hâkimliği tercih etmemişlerdir.

Hattâ bu yolda birçok olaylar bile cereyan etmiş, İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe Hazretleri bu yüzden hapse girmiş, İmam-ı Şâfiî Şark-Garb Kadılığını bu yüzden kabûl etmemiş, Hüseyin bin Mesrûk teklif olunan kadılığı kabûl etmemek için üç gün saklanmış, bu müddet içinde Allah'a yalvara yalvara nihayet üçüncü günde ruhunu teslim etmiştir.

İslâm hukukunda hâkimliğin bu derece zor görünmesi, bu ulvî makama gelenlerde ciddî ve ağır mes'uliyet hissi bulunması fevkalâde aziz bir anlayış, değerli bir seziş olmuştur. Hâkimler böyle mes'uliyet duygusuna sahip olursa elbette o memlekette ferdlerin canı yanmaz, haklarını zâyî olup başları belâya girmez, huzur ve sükûn hâkim olur.

Gerçekten de hâkimlikten çekinip, hüküm vermekten korkmaya ciddî sebebler vardır. Hâkimler hakkında Cenâb-ı Resûlüllah şu tasnifi yapmışlardır:

– Hâkim üç sınıftır. Biri Cennet'te, ikisi Cehennem'dedir!

– Cennet'te olan: Hakkı bilir ve hiçbir te'sire kapılmadan hak üzere hüküm verir.

– Cehennem'de olan ise hakkı bilir fakat hak üzere hükmetmez. Yahut hakkı bilmez ki hak üzere hükümsin.

– Kim halkın arasında hüküm vermekle vazifelenirse sanki bıçaksız kesilmiş olur!

Bu da hâkimliğin ciddî mes'uliyetini ifâde eden bir başka hadîstir.

Ancak, bütün bunlar ehliyetli ve iyi niyetli olmayan kimseler için sözkonusudur. Zira ehliyeti ve iyi niyeti mevcut olan hâkimler için Resûl-i Ekrem'in müjdeleri vardır. Bunların içinde hele bir tanesi vardır ki, iyi niyetin karşılığını pek veciz şekilde ifâde etmektedir:

– Hâkim, hakkı bulmak için bütün kabiliyetiyle çalışır da aradığı hakkı bulursa iki sevap, bulamazsa bir sevap alır!

Demek ki yanlış hüküm vermek de sözkonusu olabilir. Ancak, bunu önlemek için mümkün olan bütün araştırma ve çalışmalar yapılacak, artık son çare içtihad etmek olacaktır. İctihadda ise isabet eden iki, etmeyen ise bir sevap almakta; böylece iyi niyet sahipleri gayretlerinin karşılığını sevap olarak bulmaktalar.

İslâm hukukunda asıl olan adâletle hükmetmek olduğundan hâkim olmanın şartları içinde erkek olma mecburiyeti yoktur. Kadın da hâkim, yâni kadı olabilir. Yeter ki adâletle hükümlersin, âdil kararlar versin. Şu kadar var ki, şefkat ve acıma hisleri bazan galip geldiğinden ceza dâvalarında kadınların hüküm vermeleri uygun görülmemiştir.

Yazımı Hazret-i Resûlüllah'ın hâkimlerin tarafsızlığına âit ölçüler vaz'eden bir hadisleriyle bitirmek isterim.

Bundan tam bin dörtyüz sene öncesinden hâkim tarafsızlığı mevzuunda, O, ne buyurmuştur bakın:

– Hâkimler, hasımlar karşısında o kadar tarafsız olmalı ki, hasımları aynı seviyede yere oturtmalı, aynı ses tonuyla karşılamalı, taraflardan birine sert, diğerine yumuşak bir tavırla muhatap olmaktan kaçınmalıdır!

Asrımızın hukuk anlayışı ve tatbikatı henüz bu safha-ya erişip erişmediğinin takdirini sizlere bırakıyorum. Ben size tam ondört asır öncesinden misâller vermiş bulunmaktayım.

20. asrın Demokrasi anlayışı İslâm'ın 14 asır öncesinde koyduğu bu prensipleri geçebilmiş midir, yoksa geldiği ancak bu nokta mıdır?

BAZI NİMETLERE SAHİP OLAMAMAK DA NİMETTİR

Hazret-i Ali'ye âit şöyle bir söz nakledilir:

– Bazı nimetler vardır ki onlara sahip olamamak büyük nimettir!

Görünüşte biraz garip gibi gelen bu sözün içinde fevkalâde derin mânâlar, ibretli hakikatler mevcuttur.

Basit bir dikkatle üzerinde durulursa anlaşılır ki, bazı hallerde bazı nimetlere sahip olmak hakikaten insanı felâkete atmakta, belâya düşürmekte, sahip olduğu o nimet yüzünden insanın başı derde girip, istikbâli sönmedir. İsterseniz sözü uzatmadan sahip olduğu nimet yüzünden başı belâya girip, istikbâli sönen bazı dostlarımdan müşahhas misâller arz edeyim.

Birlikte okumaya başladığımız arkadaşlarımızdan bazılarının fevkalâde yakıcı davudî sesleri vardı. Aşır okumaya başladılar mı, hepimiz nefesimiz kesilmişçesine dinler, onlardaki bu ses nimetine aynı yakıcılıkta sahip olmadığımız için üzüldük.

Bizim bu üzüntümüzü hisseden rahmetli hocamız:

– Boşuna kederleniyorsunuz, sizin onlar kadar güzel sesli olmayışınız hakkınızda bir lütuf ve ihsandır. Onların böyle güzel sese sahip oluşları belki de onlar hakkında bir belâ ve imtihandır, derdi.

Biz başlangıçta hocamızın bu nasihatlarını teselli için söylenen sözler diye kabûl etmiştik. Fakat sonunda gördük ki, hocamızın söylediği söz hakikatin tâ kendisidir. Çünkü, birlikte usûl-i fıkıh ve kelâm ilmi okuyacak kadar ilerlediğimiz bu talebe arkadaşlarımızın içinde edâsı ve sedâsı güzel olanları işi sonunda mevlûtçülüğe döktüler, güzel sesleri yüzünden mevlûtçülükte tutunmaya başlayınca ilme ve tahsile olan aşkları söndü, tahsilsiz kaldılar.

O arkadaşlardan bazılarıyla şimdi karşılaştığımda onları büyük bir teessür ve ızdırap içinde görürüm. Çünkü ses denen ilâhî nimet, bahar mevsimindeki yeşillığe, dikenli yapraklar arasındaki nâzik güle benzer. Bahar tez geçer, gül yapraklarının ömrü kısa olur, sonunda ortada yeşilliği dökülmüş cavlak ağaçlar, gülleri solmuş dikenli dallar dikilip kalırlar.

İşte bu dostlarım da öyle oldular. Yaşlandıkça kaybolmaya yüz tutan güzel ses nimeti, bazılarında yaşlılığı da beklemeden basit bir nezleyle bile kaybolup gittiğinden sahiplerini ilmen sıfırda bıraktı, bomboş kaldılar.

Onları böyle ilimsiz, tahsilsiz, sıfır halde bırakan, vaktiyle kullanmayı bilemedikleri ses nimetiydi. Seslerinin güzelliği yüzünden başları belâya girmiş, işi mevlûtçülüğe dökmüşlerdi.

Meselâ: Fizyonomik güzellik de bir nimettir. Fakat bazıları hakkında ise bir belâ ve musibet olmaktadır.

Böyle nimetlere sahip olan bazı talebe dostlarım tahsillerinin ortasında namzet çokluğu yüzünden hemen evlendiler. Tabîi derd-i mâişet zorlaması yüzünden de tahsillerini yarıda bırakmak zorunda kaldılar.

Elinde bol imkânları bulunan zenginlerin bazıları, bu nimetler yüzünden oldukça refah yaşamaktalar. Çünkü, her istediklerini yapmaya güçleri yetmekte, nefislerinin her arzusunu tatmin yoluna gitmekteler, böylece işledikleri nice günahları yüzünden zenginlik nimetini başlarına belâ, musibet haline çevirmekteler. Bu misâllere siz ken-

di müşahedelerinizi de ekler, sonunda İmam-ı Ali'ye hak vererek vecizesini tekrarlayabilirsiniz:

– Bazı nimetlere sahip olmamak hakikaten büyük nimettir!..

İstediği bir kızı alamadığı için kendini bedbaht hissedenden bir genç, üzüntü ve keder içinde hayıflanıyor, âdetâ aklını oynatıyormuş.

Başvurduğu bir hoca ona gidip akıl hastahanesini ziyaret etmesini tavsiye etmiş. Genç, akıl hastahanesinde kendi gibi delikanlının birini görmüş, neden buraya düşüğünü sorduğunda:

– Falanca kızı aldığım için aklımdan oldum, demiş.

Meğer bu genci deli eden, kendinin alamadığı için deli olmaya yaklaştığı kızcağız değil miymiş? Genç o zaman hakikaten bazı nimetlere sahip olmamak büyük nimettir, demekten kendini alamamış.

GÖRMEDİĞİNE İNANMAZMIŞ!

Bir devrimci ile bir Müslüman genç karşılıklı sohbet ediyorlardı.

Devrimci genç, gerçekçi, toplumcu, insancıl olduğunu söylüyor:

– Benim hayatta inandığım tek şey maddedir. Madde-
nin dışında hiçbir şeye inanmam. Elle tutulmayıp görülmeyen şeylere ise hiç inanmam. Bana varlığı iddia edilen şeylerin görülmesi, gösterilmesi lâzım.. diye ısrar ediyordu.

Müslüman genç bu ilerici itikadsız gence, âyetten, hadisten misâller verdiyse de devrimci olduğunu söyleyen toplumcu delikanlı:

– Ben maddeciyim, maddeci! Elle tutulmayan, gözle görülmeyen safsatalara inanmam! diye diretmeye başladı.

Müslüman gencin sabrı tükenmişti. O âna kadar büyük bir soğukkanlılıkla muhafaza ettiği nezaketini bozdu ve:

– Vay şerefsiz! Vay namussuz! Vay vicdansız!.. diye devrimciye hücum ederken polis geldi, karakola, oradan da adliyeye gittiler.

Hâkim sordu:

– Nedir derdiniz?

Devrimci konuşmaya başladı:

– Efendim, bu gerici bana: Vay şerefsiz, vay namussuz, vay vicdansız dedi.

Hâkim, Müslüman delikanlıya sordu:

– Öyle mi? Sen bu vatandaşa, vay şerefsiz, vay namussuz, vay vicdansız dedin mi?

– Evet efendim, ben bu arkadaşaya vay şerefsiz, vay namussuz, vay vicdansız dedim.

Hâkim:

– Pekiyi, sanık suçunu itiraf etmiştir. Karşısındaki şahsı namussuzluk, şerefsizlik, vicdansızlıkla itham edip, hakaret ettiği için şu kadar para cezasıyla, şu kadar gün de hapis cezasına çarptırıyorum,” derken, gerici olduğu iddia edilen genç itiraz etti:

– Hâkim bey, ben bu sözleri hakaret için sarfetmedim. Bu arkadaş bana:

– Ben elle tutulmayan, gözle görülmeyen şeylerin varlığına inanmam, dedi. Ben de bu iddiasına karşılık olarak öyleyse senin (namusun, şeref, vicdanın) yok demek istedim. O bana şiddetle kızarak beni buraya kadar getirdi. Şimdi sormak istiyorum, bu adamın (şerefi, namusu, vicdanı) var mıdır, yok mudur?

– Var! diyecekse hani elle tutulup, gözle görülmüyor. Yok! diyecekse ben de zaten yok olduğunu söyledim, yalan söylememişim. Beni suçlamasına sebep yoktur.

Hâkim bu defa devrimciye sorar:

– Bak, sana hakaret kasdıyla değil de, senin fikren yarıldığını isbat için (namussuz, şerefsiz, vicdansız) demiş. Ne dersin? Elle tutulmayıp, gözle görülmeyen bu mefhumlar sende var mı?

Devrimci genç düşünceye dalar ve en sonunda konuşur:

– Beni bu kadar açık seçik bir hakaretle kimse ikna edememişti. Halbuki ben bu iddiamla nice kimseleri susturmuştum. Bravo delikanlıya. Bana ölünceye kadar unutamayacağım bir ders verdi. Şimdi inanıyorum ki, birçok mefhumlar var ki, elle tutulmaz, gözle görülmez, fakat buna rağmen onlar vardır. Nitekim benim (namusum, şerefim, vicdanım) da elle tutulmaz, gözle görülmez olduğu halde ben bunlara sahibimdir.

Bu itirafdan sonra hâkim, dâvayı neticeye bağladı:

– Gereği düşünüldü! İlerici, devrimcinin de namus, şeref, vicdan gibi şeylerden hissesi vardır. Nitekim görül-mekte olan bu davada da bunu isbat etmiştir. Dâvanın beraetine, böyle mefhumların varlığını isbat eden dâvalı-nın serbest bırakılmasına karar verilmiştir.

HUKUKTA MÜSÂVÂT ÖLÇÜSÜ

Bizim İslâm'dan öğrendiğimiz insanlık anlayışımızda, sınıf farkı, sınıf mücadelesi yoktur. İslâm hukuku bize bütün insanların hukuk nazarında müsâvi olduklarını bildirir, sadece bildirmekle kalmaz, aynı zamanda çeşitli tatbikatla da bunu göstererek, gerçek hukuk anlayışını, insanlık ölçüsünü fiilen vaz'etmiş olur.

Bir Yahudi ile İslâm'ın büyük halifesi Hazret-i Ali'nin Hâkim Şüreyh huzurunda aynı muamele ile muhakeme olunması bunun canlı misâllerinden birini ifâde eder.

Asırlar boyu tatbik edilen İslâm hukukunun müsâvât ölçüsü üzerinde çeşitli misâller vermek mümkündür. Fakat misâllerden evvel, temel prensiplerden söz etmek daha yerinde olsa gerektir.

İsterseniz İslâm hukukunun temelini teşkil eden âyet ve hadislerin bu mevzuda ortaya koyduğu bazı hükümlerini inceleyelim. Bakınız âyet ne buyurmaktadır:

– Ey insanlar, biz sizi erkek ve diğiden meydana getir-diğimiz topluluklar olarak yarattık, tâ tanışıp yardımlaşasınız diye. Şunu iyi bilin ki, Allah indinde en muhterem ve makbûl kimse (Allah’dan en çok korkan ve O’na itâat eden) kimsedir. Allah sizin bütün işlerinizi bilir, haberdar olur.”

Demek ki kimse, şu veya bu vasfını ileri sürerek diğeri insanlara tahakküm etmeye çalışamaz. Sınıf farkı, meslek-meşreb üstünlüğü iddia edemez. Çünkü, Allah indinde en makbûl ve muhterem kimse ne şu vasfı, bu mesleği olan, ne de falan sınıftan olup, filân toplulukta bulunan kimsedir. Allah indinde en makbûl ve muhterem olan, Allah’dan en çok korkan ve O’na en fazla itâat eden kimsedir.

Öyle ise üstünlük ölçüsü âhirete âittir. Dünyada kimse ötekinden üstün ve imtiyazlı sınıftan olduğunu ileri süremez. Böylece sınıf farkı, şahıs ve meslek mücadelesi bahismevzuu olamaz.

Ölçümüz, sadece bundan ibaret değildir. Cenâb-ı Resûlullah Müslümanların müsâvât anlayışını şu hadisleriyle de veciz bir şekilde ifâde buyurmuşlardır:

– Müslümanlar bir tarağın yanyana duran dişleri gibidir. Kanları, malları, canları, namusları müsâvi değerdendir. Hiç kimsenin diğeriinden farklılığı yoktur. Tıpkı bir elin yanyana duran parmakları gibi...

Evet, başka cereyan ve zihniyetlerde insanlar servetleriyle yahut meslek ve meşrebleriyle değeriendirilebilirler. Sınıflarıyla, üstünlük iddiasında bulunabilirler. Fakat İs-

lâm, bütün bu değerlendirmeleri reddeder. Yerine müsâvât ölçüsünü vaz'ederek, Müslümanların hepsini bir tarağın yanyana duran dişleri, yahut bir elin aynı köke bağlı parmakları gibi kabûl eder. Kimse kimseye üstünlük iddiasında bulunamaz, adâlet ve hukukta farklı muamele ve ayrı ölçü isteyemez.

Hele falanın babası, filânın akrabası, yahut şu kadar servetin sahibi, yahut falan makamın, mevkiin adamı olduğu için ayrı muamele isteyen adamı İslâm külliyyen reddeder, onu cemiyetin en bilinmeyen ferdiyle müsâvî ölçüde tutarken şu hususa dikkatimizi çeker:

– Ey Müslümanlar, sizden önceki kavimleri helâk edip mahveden zihniyet şu olmuştur: Onların içinde mal-mülk, mevki sahibi biri bir suç işleyecek olursa bırakırlar, unutulardı. Ama içlerinde zayıf ve arkasız biri aynı suç işlerse hemen adâleti tatbik eder, cezalandırırlardı. Sakın siz böyle olmayın!

Bu hadisin işaret ettiği hüküm şudur: İslâm'dan önceki bu müsâvâtsiz anlayışı İslâm reddetmiştir. Adâlet ve hukuk önünde herkes müsâvidir.

Suç işleyen Peygamber'in (S.A.V.) kızı Fâtma da olsa, mutlaka gereği ifâ edilecek; sınıf, makam-mevki farkına göre muamele asla yapılmayacaktır.

İslâm hukukunun tam on dört asır öncesinden vaz'ettiği bu ölçüleri yirminci asrın insanı geçebilmiş midir?

İKİNDİDEN SONRADAYIZ!

Dünyanın ömrünü bir güne benzetecek olursak, acaba biz bu günün hangi saatinde bulunmaktayız?

İlk insan Âdem Aleyhisselâm sabah zamanında dünya hayatına başladığına, kıyâmetin kopuşu da akşam üzeri olacağına göre acaba biz yirminci asrın insanları, bu dünya gününün neresindeyiz?

Dünyanın ömrünün yarısında mı, yoksa yarısından sonra akşama yakın bir zamanında mıyız?

Kesin olarak bildiğimiz bir gerçek vardır. Ömrünü bir güne benzettiğimiz dünyamız gençlik, orta yaşlılık günlerini çoktan yaşamış, artık ihtiyarlık günlerine merdiveni ni dayamış, hattâ bu günlerinden bir haylisini de yaşamıştır. Yâni, dünya, ömrünün sonunda, daha açık bir ifâdeyle, ikindiden sonraki kerahet vakitlerindedir.

Bu inancımız kesin ve kat'îdir. Herşeyin gerçek yüzünü, en doğru cihetini izah buyuran Allah'ın Resûlü bu işareti vermiş, ömrünün tamamı bir gün misâli olan dünyaya kendisi ikindiden sonra geldiğini izah buyurmuştur.

Demek ki, dünyamız hayatının dörtte üçünü yaşamış, geriye ihtiyarlık günlerinin son demleri kalmıştır, kerahet vaktini yaşamaktadır.

Hayatının dörtte üçünü yaşadığını bildiğimiz dünyanın bu ihtiyarlığı, her ne kadar kesinse de, geriye kalan yaşlılık günlerinin ne kadar olduğunu kestirmemiz kabîl olmamaktadır. Dünyanın ömrüne nisbeten ikindiden sonraki uzunluk ne kadar, kaç asır olacaktır, tâyin etmek mümkün değildir. Zaten bizim vazifemiz de bu müddeti tesbit değildir.

Bizim mes'elemiz, fitnenin kol gezdiği o âhîrzamanda ne yapıp, nasıl bir hizmet içinde bulunacağımız mes'elesidir.

Âilenin, sokağın, cemiyetin mâruz kaldığı büyük fitneler, derin ahlâk buhranları karşısında durumumuz ne olacak, nasıl bir hizmetin içinde bulunacağız? İlâhî huzurda vazifesini yapmış mü'minlerden sayılmamız için âhîrzaman fitnesine nasıl mukavemet edeceğiz? Fitne devrenin mes'elesi bu.

Bazıları, bir ışık yakma yerine devamlı karanlıkları zemmetmeyi tercih ediyor, durmadan fenalıkları sayıp, kötülükleri gözler önüne tekrar tekrar seriyor. Bundan sonra da hizmet ettiğini sanıyor. Bundan fayda ne?

Oturun bir köşeye, akşama kadar bunları bir bir sayın, bozuklukları teker teker zemmedin, ahlâksızlık ve fenalıkları tekrar tekrar gözlerinizin önüne serin!.. Elinize ne gelecek? Ömrünü bitirmek üzere olan dünyamızın başına bir kıyâmet kopacaksa, bu yüzden kötülüklerin çoğalıp kıyâmetin başlarına kopmasına müstehak hâle gelmeleri ilâhî irade gereği ise bizim zemmimiz ilâhî irade ile karşı karşıya gelmez mi? Ona muhalefet etmiş olmaz mıyız?

Öyle ise, âhîrzaman mü'minlerine düşen vazife, kötülükleri tekrarlamakla yeis telkin edip zaman öldürmek değildir.

Vazifemiz bellidir:

– İslâm'ın ulvî emirlerini, kurtarıcı hakikatlerini evvelâ kendi nefsimizde yaşayıp örnek olmak. Sonra, nefsimizde örnekliğini gösterdiğimiz bu imanın başkaları tarafından da zevkedilip yaşanmasına yardımcı olmak!

Bu nasıl olur? Onun tâyini sana âittir. Gönüllere imandan bir nûr, bir şülecik sunan İslâmî eserleri, gazeteleri okutur, tanıtır, onları okuyup okutanlarla sohbet eder, dostluk ve arkadaşlıkta bulunursun. Âhîrzaman fitnesinin kol gezdiği bir zamanda kimsenin tek başına İslâmî şahsiyetini kurtarması, yalnızca inançlarını muhafaza edip, fitneye mukavemetin devam etmesi mümkün değildir. Kim olursa olsun, âhirete iman telkin eden kitablari, gazeteleri okuyacak, okuyanlarla sık sık görüşecek, onlardan kuvvet alıp, kuvvet verecek, İslâmî hayatını yaşama yolunda birlik olacaktır. Âhîrzaman fitnesinden başka türlü kurtulmak mümkün değil.

Demek ki, biz mü'minler sadece vazifemizi yapmalı, hizmetimizi ifâ etmeli, kafa ve gönüllere nûrdan parıltılar, imandan şülecikler telkin edebilmeli, bunca âhîrzaman fitnesi içinde ulvî vazifemizi ifâdan gayrı şey düşünmemeliyiz.

İşte o zaman, kopacak bir kıyâmetten önce gelecek olan ecel, bizi hizmet başında bulur, vazife esnasında ya-

kalar, liyâkatimizin şehadet olduğunu müjdeleyebilir.

Mes'elemizi bir hadis meâliyle mühürlemek istiyorum:

– Kıyâmet kopmak üzere olduğunu görsen dahi, elindeki ağacı dik, hizmetini ifâ et!

AHMAKLIĞIN ÇARESİ YOKTUR

Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın hızlı hızlı gittiğini gören bir adam:

– Yâ Nebiyyallah! Böyle koşar adımlarla nereye gidiyorsunuz? der.

Hazret-i İsa:

– Şurada bir adamla konuştum, ne anlatmışsam bir türlü idrâk etmedi, inadda devam etti. Adamın tam bir ahmak olduğunu anlayınca ondan kaçmak ihtiyacı duydum. Hızlı hızlı gidişim, bir an evvel bu ahmaktan kaçmak, bulunduğu muhitten uzaklara gitmek içindir.

Adam hayretler içerisinde sualini tekrarlar:

– Yâ Nebiyyallah! Siz izn-i ilâhî ile ölüleri diriltiyor, hastaları şifâya kavuşturuyorsunuz da ahmağa neden çare bulamıyorsunuz?

Hazret-i İsa da cevaben şöyle der:

– Böyle konuşmakta haklısın, ama gerçek odur ki, ölüler izn-i ilâhî ile dirilir, körler nûra kavuşup görür hâle gelir. Cüzâamlılar şifâ bulup sıhhate kavuşur ama, ahmağa çare bulunmaz. Çünkü ahmak kendini eksik bilmiyor ki, kalbi ve gönlüyle dua etsin de şifâya lâıyk olsun. O kendini en sağlam, en akıllı, en keskin görüşlü kimse olarak bilmekte, kimseden yardım ve dua talep etmemektedir. Böyle kimselere ise ne şifâ gelir, ne de ondan fayda beklenir.

Evet aziz dostlar! Ahmaklığın çaresi yoktur. Onu ıslâh

edip ikaz etmek için harcanan çabalar da beyhudedir. Havanda su dövmek, boşlukta rüzgâr hapsetmek gibi bir şeydir onunla uğraşmak.

Siz bildiğiniz bir takım keskin hakikatleri özene bezenen anlatırsınız, kılı kırk yararcasına bir hassasiyetle gerçekleri gözler önüne serersiniz, sonra kendi kendinize rahat bir nefes alır:

– Oh, müsait bir hâl zuhûr etti, bu gerçekleri açık-seçik anlatma imkânı buldum... diye sevinirsiniz. Fakat o sırada muhatabınız sevincinizi kursağınızda bırakır ve sohbetinizin tek cümlesini bile dinlemediğini ifâde eden bir sual sorar. O zaman içinizden “yazık oldu harcadığım nefeslere” demek zorunda kalırsınız. Tıpkı rahmetli tefsir hocamın anlattığında olduğu gibi...

Bilindiği gibi, Kur’ân-ı Kerîm’de en çok tekrarlanan âyet “efelâ ta’kılûn” âyetidir. Meâli: “Aklınızı kullanmıyor musunuz, akıllıca düşünmüyor musunuz? şeklindedir. Bu âyet o kadar fazla tekrar edilir ki tefsir okuyan en âmi, en gâbi talebe bile mânâsını anlar, tekrar edile edile zorla da olsa hâfızasına yerleştirir. Hâl böyle iken hocanın biri senelerce uğraşarak okuttuğu tefsirini nihayet bitirip vazifesini yapmış insanların huzuruyla düşünürken talebelerinden biri bu suâli sorar:

– Afvedersiniz hocam, diğerlerini anladık da şu sık sık tekrarlanan (efelâ ta’kılûn) âyeti vardı ya, işte onu anlayamadık. Acaba bu âyetin mânâsı neydi?

Elleriyle yüzünü kapayan hoca bu defa:

– Yazık oldu bunca emeklerime! diye feryad etmekten kendini alamaz.

İşte bu da din dersi okuyan talebenin ahmaklığına misâl. Şimdi bir de fen dersi okuyan ahmaklığına misâl vereceğim.

Yine tefsir hocamdan:

Adam oğlunu Amerika’ya gönderir. Senelerce masraf çekip tahsil yaptırdıktan sonra nihayet yurda dönen

çocuk, babasıyla bir akşam evin balkonunda yemek yerken ortalığı aydınlatan ayın şavkını görünce aynen şöyle bağırır:

- Baba, baba! Aynen bu ay gibi bir de Amerika’da var!
- Baba o zaman cansız ve ölgün bir sesle mırıldanır:
- Yazık oldu paracıklarına!

* * *

ATALARIMIZ BÖYLEYDİLER

Beyrutlu âlim Yusuf Nebhanî’nin Osmanlı Sultanları hakkında yazdığı eserinde, Osmanlı Padişahlarının hepsinin de kerâmet sahibi veli oldukları yolundaki iddiası bana biraz mübalâğalı gelmişti.

Bu defa Mehmed Ata Bey’in Devlet-i Osmaniye tarihinde kaydettiği şu olay ise, Mahkeme-i Şer’iyye hâkimi Nebhani’nin kanaatına hak verdirir mahiyette görülmektedir. Herhalde siz de ibretle okuyacak, takdirle düşüneceksiniz.

Hayatını İslâm birliği ideâline adayan büyük Padişah Yavuz Selim, Mısır’a doğru gazaya çıkmak niyetindeydi. Maksudı, bütün mukaddes beldeleri Osmanlı hudutları içine alıp, düşündüğü İslâm birliğini kurmaktır.

Ne var ki geceleri uykusunu kaçıran bu niyetini düşünürken endişe ve tereddütler yer alıyordu? Acaba, bu hazırlığında isabetli, bu niyetinde muvaffak olacak mıydı? İlâhî iradeye uygun muydu bu düşüncesi?

Bir gece yine kafasını kemiren bu endişe ve tereddütler içinde girdiği yatağında gördüğü rû’yada kulağına şöyle sesler geliyordu:

– Hasan’a sor, Hasan’a! O sana kendi rû’yasını anlat-sın, tereddütlerden kurtulursun!

Koca Yavuz hızla kalktığı yatağından şöyle bir doğrulur ve sabahı iple çekmeye başlar.

Sabahın erken saatinde nedimi Hasan Can, daha içeri girme izni istersen gürler:

– Söyle bakalım Hasan, bu gece ne rü'ya gördün?

Ne çare ki Hasan Can, o gece rü'ya görmemiştir. Koca Yavuz'un bunca ısrarına rağmen rü'ya görmediğini tekrar eder.

Yavuz'un buna üzüldüğü sırada, bir işi için kapı ağası Hasan'a giden Hasan Can, onu gözyaşları içinde ağlar-ken görür ve sebebini sorar.

Kapı Ağası Hasan gözyaşlarına sebeb olan rü'yayı şöyle anlatır:

– Bu gece rü'yamda bir manga askerle karşılaştım. Şu gördüğün eşiğin önüne kadar gelen askerlerden biri atını öne sürerek dedi ki: “Hasan Ağa, Yavuz'a selâm söyle, boşuna endişe etmesin, tez kalkıp Haremeyn'e gelsin, orasının hizmeti ona verildi! Sakın sözümüzü ihmal etme! Bizler Resûlullah'ın ashâbıyız. Şu gördüğün zât, Ebû Bekir Sıddık, şu Ömerü'l-Faruk, şu Osman-ı Zinnüreyn, ben ise Ali bin Ebî Tâlib'im!

Kapı Ağası bu rü'yayı hem anlatır, hem de gözyaşlarını bir türlü tutamaz.

Hasan Can bir şey söylemeden hızla geri dönüp Yavuz'un huzuruna girer ve söze başlamadan, Sultanın hâlâ aynı cümleleri mırıldandığını duyar:

– Hasan Can, koskoca bir gece sabaha kadar uyursun da rü'ya görmezsin ha, bu nasıl iştir böyle?

Hasan Can, durumu anlatır:

– Sultanım, o rü'yayı gören ben Hasan değil, Kapı Ağası Hasan kulunuzdur. Az önce anlattığı rü'ya şöyledir, diyerek Hasan Ağa'nın rü'yasını aynen anlatır. Dinledikçe gözleri parlayan cihan padişahı Yavuz'un yüzünde tebesüm-ler belirir ve en sonunda başını sallayarak konuşur:

– Ben sana demez miydim Hasan Can, biz bir tarafa emrolunmadan gitmeyiz! Atalarımız Allah dostluğundan

hissedardır. Ne yazık ki, bu kemter kul, aynı şekilde nasi-bini alamamıştır ki, dâvetini kapı ağasıyla almaktadır.

ABDÜLMELİK'İN FERÂSETİ

Emevî hükümdarlarından Abdülmelik bin Mervân, onaltı senelik hilâfetinin ilk günlerinde fevkalâde hayırlı işler başarmış, âdil hizmetler görmüştür.

Şam'daki hükûmeti zamanında İslâm devleti reisi olarak kendi adına ilk defa para bastıran, bu paraların üzerine de İhlâs sûresi ile kelime-i tevhid yazdıran bu Abdülmelik olmuştur.

Hicretin (75)'inci senesinde makam-ı hilâfete gelen bu zât, daha sonraları hudutlarını sıkıştıran Bizans İmparatoru 2. Jüstinyanos'a bir mektup da göndermiş, mütecâviz duruma bir son vermesini, aksi halde neticenin ciddi olacağını ima etmişti.

Abdülmelik'in yazdığı bu mektubu Bizans İmparatoruna götürmek üzere vazife alan elçi, büyük âlim Şa'bî idi. Şa'bî, beş yüz kadar sahâbeye yetişmiş, onların her birinden ilim ve irfan dersi almış, zekâ ve ferâsette bir hayli ilerlemiş, dirâyetli bir zât idi.

Kendisi zekâsının derecesini, hâfızasının kuvvetini ifâde etmek için der ki:

– Benim en az alâka duyduğum şey şiidir. Buna rağmen dilersem size bir ay devamlı şiir okuyabilirim. Fakat faydasızlığından daha fazla ilgi duymadım.

Milâdî (695)'de Abdülmelik'ten aldığı bu mektubu Bizans İmparatoru İkinci Jüstinyanos'a götüren Şa'bî, hükümdara bir İslâm âlimine yakışan vekar ve heybetle görünmüş, bütün tavır ve hareketlerinde düşmana yeis telkin eden bir ciddiyet göstermişti.

Elçilik vazifesini pek uygun şekilde ifâ edip, geri dönmek üzere iken Bizans İmparatoru kendisine Halife

Abdlmelik'e verilmek üzere bir mektup verdi.

a'b, mektubu alıp koynuna koyduktan sonra Şam'a döndü ve emaneti Halifeye teslim etti.

Abdlmelik aıp okuyunca dudaklarını bükerek konuştu:

– a'b, ne diyor bu dinsiz görüyor musun?

– Ne diyor efendim?

– Diyor ki: Ey Abdlmelik, senin halkına şaşıyorum, nasıl olmuş da bana elçi olarak gnderdiğın bu adamı halife yapmamışlar?

a'b buna u karşılığı verdi:

– Efendim, o sadece beni gördüğünden böyle söylüyor, ya bir de sizi görmüş olsaydı kimbilir ne düşünecekti?

Abdlmelik gülümsedi:

– Hayır, hayır a'b! Gvurun söylemek istediğı bu değildir. Onun kof beyinde beslediğı başka ihanet var!..

– Ne gibi efendim?

– Gvur bu cümlesiyle senin kafanı vurmamı istiyor, anladın mı?

– Nasıl olur?

– Bayağı olur işte. Demek istiyor ki, bu adam halife olacak kadar kabiliyet ve iktidarlı bir adamdır. Yakında bu kabiliyet ve iktidarını halkına duyurursa senin makamına namzet olması mümkün olabilir. Öyleyse bir an evvel bunun başını vurdur, rakibini ortadan kaldır!

Kuş beyinli gvurun söylemek istediğı budur!

Aradan zaman geçti ve Abdlmelik am sınırlarında Bizans İmparatoru İkinci Jüstinyanos'la görüşme fırsatı buldu. Sohbet sırasında söz malm mektuba da gelmişti.

Abdlmelik sordu:

– a'b ile gnderdiğıniz mektubunuzda onun bana rakip olabileceğini sezmitiniz değil mi?

İmparator hemen cevap verdi:

– Evet, evet, hattâ ben onun size rakip olabileceğini sezmekle kalmadım, mektubumda bir-iki cümleyle buna da işaret ederek sizi uyarmıştım da!..

Abdûlmelik'in cevabı şu oldu:

– Bizi uyarmanıza gerek yoktu. Çünkü bizi sizden çok önce Allah'ın Resûlü uyarmış ve şöyle buyurmuştur: “Mü'minin ferâsetinden korkun, çünkü mü'min Allah'ın nûruyla bakar!”

İSLÂM ÂLİMLERİ VE DÜNYANIN YUVARLAKLIĞI

İlmî sahada çalışanların hepsi de doğru düşünür, isabetli beyanda bulunur, diye bir kaide yoktur. Doğru düşünüp, isabetli beyanda bulunmak, ihtisasını bitirip, bilgide nihayete ermiş olanlar için bahis mevzuudur.

Din ilmi de aynı kaide içindedir. İstisna edilemez. Dinde de son söz, ihtisasını yapmış, ilim merdiveninde son basamağa çıkmış kimselere âittir. Dini temsil eden, din nâmına konuşan ehliyetli âlimlerdir.

Ne yazık ki, Müslümanların dinî duygularını yıptarıp, İslâmî bağlarını gevşetmek isteyen birtakım maksatlı kimseler, din nâmına salâhiyeti olmayanların beyanlarını yazı ve makalelerini esas almışlar, böylece isabetten uzak, müsbet ilmin kesin tesbitlerine ters düşen izahları dinin hükmü, İslâm'ın emri gibi göstererek inançları sarsmış, emellerine nâil olmuşlardır.

Bugün sizlere, İslâm'ı gerçek hüviyetinde anlayan ihtisash bir din âliminin mevzu ile ilgili izahını (Muhâkemât) adlı eserinden hülâsa ederek vermek istiyorum. Göreceksiniz ki, İmam-ı Şâfiî'den tutun, Gazâlî, Râzî, Teftazânî.. gibi büyük din otoriteleri, arzın yuvarlaklığına asla itiraz etmemiş, bilâkis kabûl edip işaretlerde bulunmuşlardır.

Hattâ bu din otoritelerinin bazıları, dünyanın yuvarlak olmadığını iddia eden bir adamın (dinin sâdık fakat ahmak bir dostu) olduğunu söylemiş, böyle cahil ve bilgisiz dindarın dine, din düşmanından daha fazla zarar verdiğini ilân etmişlerdir.

Bu mevzuu, (Muhâkemât)'tan kısaltarak arz ediyorum:

– Üzerinde yaşadığımız kürenin yuvarlaklığına İslâm tahkikçileri (en azından itiraz etmemekte) ittifak etmişlerdir. Eğer bunda şüphelenir varsa büyük kelâm kitaplarından (Makasîd) ve (Mevâkıf)'a bak, maksadına vâkıf olacak ve göreceksin ki, müellifleri Saad-ı Teftazânî ile Seyyid Şerîf Cür-cânî, küreyi top gibi ellerinde tutmuş, her tarafını temâşa ediyorlar. Eğer bu kâfi değilse, İmam Fahreddin-i Râzî'nin Mefâtihu'l-Gayb tefsirine bak, bununla da tatmin olmaz, arzın yuvarlaklığını benimseyemezsen büyük mu-tasavvıf ve felekiyatçı İbrahim Hakkî'nın peşine düş, İmam-ı Gazâlî'nin yanına git, fetva iste ve de ki:

– Arzın yuvarlaklığını kabûl etmekte zorluk var mı?

Diyecektir ki:

– Kabûl etmezsen zorluk var!

O, kendi zamanında şöyle bir fetva vermiş: “Kim bürhân-ı kat’î ile sabit olan arzın yuvarlaklığını (dini himaye bahanesiyle) inkâr etse büyük cinayet etmiş olur. Zira bu, sadakat değil hyânettir.”

Eğer sen ümmî isen, fetvayı okuyamıyorsan, çağdaşımız olan Hüseyin Cisrî'yi dinle. Arzın yuvarlaklığını inkâr eden tehdit ederken pervâsız olarak der ki: “Kim dine dayanarak (dini himaye yolunda) arzın yuvarlaklığını inkâr ederse o, sâdık bir ahmadır! Şiddetli din düşmanından daha ziyade zarar vermiş olur dine!”

Eğer bütün bunlar senin uyanmana kâfi gelmedi ise, büyük İslâm hukukçusu Fahrü'l-İslâm Pezdevî gibi zâtların ellerini tut ve daha ileriye doğru İmam-ı Şâfiî'ye git ve fetva iste, de ki:

– Şeriatta vardır. Bir vakitte beş vakit namaz kılınır.

(Aynı vakitte arzın diğer yerlerinde namaz kılındığına işaret).

– Bir kavim vardır ki, güneş çok günlerde batmaz, çok gecelerde de doğmaz. (Kutuplar)

– Bunlar nasıl oruç tutup namaz kılacaklar?

Emîn ol, İmam-ı Şâfiî, birinci suale doğudan batıya uzanan enlemin yuvarlaklığıyla cevap verecek, ikinci ve üçüncü suali de, güney-kuzey meridyeninin kavisliliğini işaretle izah edecektir...”

Görülüyor ki, küremizin yuvarlaklığına dâir din otoritelerinin görüşleri açık seçiktir. O kadar açık seçiktir ki, bunlardan İmam-ı Gazâlî, beşinci hicret asrında verdiği fetvada:

– Kim arzın yuvaklaklığını (dini himaye bahanesiyle) inkâr ve reddederse dine cinayet-i azîm etmiş olur. Zira bu sadakat değil, hiyânettir... demektedir. (Muhâkemât)’ta bu mevzuda daha derin bilgi vardır. Biz mes’eleği kısaltarak ifâde etmek istedik.

Anlaşılan odur ki dinin hiçbir hükmü tecrübe ile sabit olan sahih ilme aykırı değildir.

Yahut başka bir ifâdeyle, tecrübe edilmiş ilmin hiçbir hükmü, dine aykırı düşemez. Yâni bu iki ilim birbirine yardımcıdır, mâni ve engel değildir. Mâni ve engel gösterenler belli bir maksat ile çalışanlardır. İhtisashî din otoritelerinin beyanları meydandadır.

* * *

BİZİM RÜZGÂR ŞEFİK

Telefonda heyecanlı bir ses:

– Alo, Şahin Hoca’yı arıyorum!

– Buyurun, bendenizim efendim.

– Bir mâruzatım olacaktı.

- Ne gibi?
- Fâizle alâkalı.
- Buyrun.
- Biraz uzun sürecekti de.
- Öyleyse buraya kadar teşrif edin, görüşelim.
- Hemen geliyorum, ayrılmayın.

Biraz sonra otuzbeş-kırk yaşlarında, sarı sakallı, nû-ranî çehreli biri çıkageldi.

- Şahin Hoca'yı görmek istiyorum.
 - Buyrun efendim.
 - Aaaaa! Ahmed sen misin?
 - Evet benim, niye hayret ettiniz öyle?
 - Yahu beni tanımadın mı?
 - Sîmanız pek yabancı gelmiyor, ama sanırım sakalı yeni bırakmışsınız, pek hatırlayamadım!
 - İki gözüm, hani sizinle (Kadı Beyzavî) tefsiri okumadık mıydı?
 - Yahu sen şu bizim Rüzgâr Şefik olmayasın?
 - Tâ kendisi, bak nasıl hatırladın?
- Talebelik günlerine âit bazı hâtıralardan sonra:
- Siz o günlerde itikadî düzgün bir arkadaşınız, reformculukla filân alâkanız yoktu! demez mi?
 - Hayrola Şefik Bey, reformculuğumu da nereden çıkardınız? demeye kalmadı anlatmaya başladı:
 - Siz demişsiniz ki, mecbur kalmadıkça bankayla iş yapılmamalı, fâize yaklaşılmamalı, helâl paranın içine fâiz karıştırılmamalı?
 - Eee, siz buna memnun olmadınız mı?
 - Memnun oldum olmasına da iş bu kadarla kalsa, gerisi var!
 - Neymiş o gerisi!

– Gerisi şu. Şayet mecbur kalır da bankaya para yatırır, bankayla iş yapmak zorunda kalırsanız bankanın size verdiği fâizi alınız!

– Bunu dediniz mi sahiden?

– Evet, dedim. Sen olsan demez miydin?

– Hâşâ! Hiç böyle söz söylenir mi?

– Peki, ne derdin ya?

– Ne diyeceğim, sakın fâizi alma, olduğu gibi bankaya bırak, derdim.

– İyi ama, bankaya bıraktığın fâiz paralarıyla fâiz müessesesini kendi elinle daha da kuvvetlendirmiş olmuyor musun? Bizzat kendi paranla yardım etmiş duruma düşmüyor musun?

– Ama başka ne yapabilirim ki? Fâizi bırakma da al mı, diyeyim sizin gibi?

– Elbette! Ama benim sözümü size Bektaşî'nin namaz kılma âyetini okuduğu gibi nakletmişler. Ben fâiz paralarını bankaya bırakmayın, alın, derken cümlem şöyle tamamlamıştım: Bu fâiz paralarını alınca kendi helâl paranızın içine karıştırmayın, menfaati şahsınızdan uzak bir hayır müessesesine verin, yahut faydalı kitablar alıp dağıtın. Zira bankada bırakırsanız orasını takviye etmiş olursunuz, kendi helâl malınıza karıştırırsanız bu da olmaz. En iyi kurtuluş çaresi, menfaatini şahsınızdan uzaklaştırmanız, sevap beklemekten bir hayır kuruluşuna, münasip bir yere vermeniz!..

Bizim Şefik beyde bir düşüncedir başladı. Bir-iki dakikalık sükûttan sonra nihayet dile geldi:

– Hımmm.. Düşünüyor, düşünüyor, bir türlü çıkış yolu bulamıyordum. Bak şimdi aklım yattı işte... Fâiz paralarını menfaati şahsınızdan uzak bir hayra vermeliyiz... diyerek ayrıldı. Bilmem siz ne dersiniz?

CÜBBESİNİ ÇALMIŞLAR, HABERİ OLMAMIŞ!

“Yüreklerden çekilmiş farzedilsin havfı Yezdân'ın
Ne irfanın kalır te'siri, kat'iyyen ne vicdanın!”

Evet, din duygusu sökülüp alınan, yahut hiç İslâmî duygu verilmeyen insanlardan, irfan ve vicdan denilen mefhumların te'siriyle iyilik ve meziyet beklemek hayâl-den başka bir şey olmaz. İnsana insanî hasletler bahşeden, onda melekler kadar sevimlilik ve şefkat tecelli ettiren şey, ruhunun derinliklerinde saklı bulunan, çoğu zaman kendisinin bile farkına varmadığı Allah korkusu, din duygusu, âhiret saygısıdır. Ona Türkiye'nin değil, dünyanın en büyük Üniversitesini bitirtiniz, yine fitratında mevcut nefs-i emmaresi, ihtirasları, şehvî duyguları hükmünü icrâ edecek, bu kuvvetler dinî duygularla hudutlanıp gemlenmezse, işte bugün gördüğümüz gibi olacaktır. Sadece beşer kanunlarıyla korkutmak, yakalanması halinde cezalanacağını bildirip, yakalanmadığı takdirde kurtulacağını hissettirmek kâfi bir çare değildir.

Halbuki, insana okuduğu kitablarında âhiret inancı aşılansa, günün birinde ölüp, âhiret âleminde yaptığı haksızlıklardan eksiksiz hesap vereceğine inandırılrsa o zaman:

– Polis görmese de Allah görür, insan kanunu cezalandırmasa da ilâhî kanun mutlaka cezalandırır... diyecek. Böylece vicdanında muhafaza ettiği İslâmî duygu ve dinî itikadları onu beşeriyetin baş belâsı olmaktan kurtarmakla kalmayacak, hemcinsleri de huzur ve rahat içinde yaşayacak, ondan yaka silkmeyeceklerdir.

Ne çare ki, kendilerine aydın süsü veren ve bugünkü anarşistlerin ustabaşısı hükmünde icrâ-yı san'at eden lâf ebeleri, böyle düşündüğünüz için sizi bir sürü yaftalarla karalamaya başlarlar, uygarlık, özgürlük tekerlemeleriyle güneşi balçıkla sıvamaya kalkışırılar. Sonunda da balçık-

la sıvanmayan güneş ziyâsını tekrar serper ve hakikatler gün ışığında işte bugünkü kadar berraklaşarak sizi tasdik, onları da tekzip eder.

Bundan tam bin dört yüz sene geriye gidelim ve bugünkü kültür müesseselerinden hiçbirinin mevcut olmadığı o çağlara bir göz atalım. Göreceğiz ki, yalnız İslâmî duyguları ve dinî itikadları yüzünden on dört asır gerideki insanlar tam mânâsıyla saâdet asrı yaşamışlardır.

İmam-ı Şa'rânî der ki:

– İbn-i Mes'ûd namaza kalktığı anda evdekilerin konuştuklarını duymazdı. Bazan o namazda iken evdekiler birbirlerine:

– Susun! Abdullah namaza duracak, derlerdi de, Abdullah bunlara:

– Konuşun, konuşun, sizin konuştuklarınızı ben namazda iken işitmiyorum, derdi.

Kendisine:

– Neden işitmiyorsun? Namazda iken kulaklarına bir hâl mi âriz oluyor? diye sorduklarında şöyle cevap verirdi:

– Ben namaza başlayınca kendimi Rabbimin huzurunda hissediyorum. Yaşadığım dünya hayatında bir kimseyi rahatsız ettim mi, bir insanı incittim mi? diye düşünür, Rabbim benden rahatsız ettiğim insanların hakkını soracak, diye korkudan konuşulanları duymam. Kendimi bu âhiret mevzuuna o kadar kaptırırm ki, yanımdakiler bana; cübben tutuştu, yanyor, deseler yine duymam!

Evet, ondört asır evvelinin insanların vicdanî terbiye bu merkezdeydi. Hemcinslerini rahatsız etmekten, onların kalbini kırıp, husûmetlerini celbetmekten bu derece çekiniyorlardı. Vaktâ ki medeniyet ilerledi, insanların sadece medenî terbiye ile ıslâhının kâfi olduğunu zannedenler; onun iç dünyasına ışık tutan, onu melekler kadar şefkat ve merhamet menbaı haline getiren dinî duygularını çeşitli vesilelerle yıktılar, materyalist kültürle mânevi-

yattan uzaklaştırmaya çalıştılar. Neticeyi söylemeye hâcet yok. İşte olanlar oldu ve bugün:

– Yakalanmadığı takdirde her türlü ahlâksızlık ve cinayetleri mübah gören bir zihniyet vücuda getirildi.

Bir Asr-ı Saâdet menkıbesiyle yazımızı bitirelim:

Kendinde Allah korkusu, din duygusu tam mânâsıyla hükmeden, bu yüzden de bir tek karıncanın dahi incinmesine gönlü râzı olmayan Yâkub el-Kârî, namazda iken sırtından cübbesini almışlar, haberi olmamış. Sırtına geri koymuşlar, yine haberi olmamış. O namazına devam etmiş...

– Nasılsın, iyi misin? diye sorduklarında şu karşılığı vermiş:

– Rabbimin huzurunda kul hakkından sual olunmazsam benden iyisi yok.

DÜNYANIN MÂNEVÎ GÖRÜNÜŞÜ

Delikanlının birine sormuşlar:

– Cennet'i nasıl bilirsin?

Cevab vermiş:

– Benzeri bulunmayan bir kadındır!

Meğer delikanlı, Cennet adında bir kıza âşıkmuş. Kafasında, gönlünde onu düşünüyor, hep onun hayaliyle meşgul bulunuyormuş. Sorduklarında da kafasındaki bu Cennet'ten bahsettiklerini sanıp:

– Benzeri bulunmayan bir kadındır, diye cevap vermiş.

Şimdi ben de sizlere:

– Dünyayı nasıl tanırırsınız? desem, belki siz de:

– Nasıl olacak, yuvarlak, bir tarafından da basıktır, diyeceksiniz.

Ama benim kasdım, dünyanın coğrafi şekli değildir.

Sakince bir kafayla düşünülürse görülür ki, istisnasız hepimizin (saâdet) ve (felâketi) dünya ile olmaktadır. Dünya kimine ebedi hayatını kazandırırken kimine de ebedi felâketini netice vermektedir. Şüphesiz ki iki ışıktan birini netice verdirmek yine insanın kendi irâdesine ve şahsî tutumuna bağlıdır.

Büyükler dünyayı nasıl görmüşler, ebedi hayatlarını kazandırır şekle nasıl getirmişler, bir-iki misâl arzedeceğim:

İsa Aleyhisselâm yolda giderken yaşlı, fakat çeşitli süslerle süslü bir kadına rastlamış, meğer bu bir melekmiş, tahrikçi kadın suretine girerek dünyayı temsil ediyormuş, sormuş:

– Kaç kere evlendin ey koca dünya?

Kocakarı cevap vermiş:

– Sayılamayacak kadar çok!

– Neden bu kadar çok evlendin, kocaların ne oldu?

– Hepsini de öldürdüm!

– Hayret! Öldürdüklerini gözleriyle görenlerin tekrar seninle evlenmeye can atışları ne kadar da gaflet ve ibretsizlik değil mi?

Ebu Bekir Bin Mes'ud bir rü'yasını şöyle anlatır:

– Yaşlı, çirkin, dişleri dökülmüş bir kadın ellerini birbirine vuruyor, önündeki bir sürü adamlar da oynuyorlardı. Ben bu çirkin ve yaşlı kadının yanına yaklaşıp sordum:

– Sen kimsin?

Cevab verdi:

- Ben dünyayım.
- Ne yapıyorsun böyle?
- Görüyorsun ya, bana gönül verip bağlananları oynatıyorum. İstiyorsan, bana sen de gönül ver de seni de oynatayım!
- Sana gönül vermekten Allah'a sığmırım.
- Benden kurtulmak için bu söz kâfi değildir.
- Ya ne yapayım?
- Benden kurtulmak istiyorsan, (zarurî) ihtiyacın dışında kalan paraya kıymet verme. Hem zarurî ihtiyacın dışındaki paraya aşırı hırs gösterir, hem de benden Allah'a sığmırsın, bu olur mu?

Şurası bir gerçektir ki, Dünya mekkârdır, aldatıcıdır, oynatıcıdır... Ancak, bu, dünya ile sadece nefsinin tatmin eden, kazançlarını yalnızca behimî hisleri yolunda harcayan, kimseye bir faydası dokunmayıp, bir hayırlı işin ucundan bucağından tutmayan kimseler için böyledir. Şayet kazandığı imkânlarıyla dinî hayatı daha da kuvvet buluyor, İslâmî hizmetlere yardımı daha da çoğalıp, hayırlı işlerin ucundan bucağından daha fazla tutuyorsa, bu kimsenin kazandığı aslında dünya değil, âhirettir... İşte böyle dünya için sahâbe gıpta etmiş ve sormuşlar:

- Yâ Resûlâllah, zenginler servetleriyle İslâm'a hizmet edip biz fakirleri geçiyorlar, biz ne yapacağız?
- Sizler de namaz sonunda tesbih dualarınızı ikmâl edin!..
- Bunu onlar da yapıyor, yine bizi geçiyorlar!
- Eh, bu Allah'ın bir fazl ve ihsanıdır, dilediğine verir, ne yapalım?

